

DETENTIE INRICHTING IN CURACAO

Inspectieonderzoek van de Raad voor de rechtshandhaving naar de kwaliteit en de veiligheid van de gedetineerden en inrichtingspersoneel in de penitentiaire inrichting op Curaçao

Colofon

Uitgever: Raad voor de rechtshandhaving
Jaar: 2014
Maand: Augustus
Plaats: Willemstad, Curaçao
Vindplaats internet: www.raadrechtshandhaving.com

Lijst van afkortingen	5
Voorwoord	6
Samenvatting	7
1. Inleiding	24
1.1. Inleiding en achtergrond	24
1.2. Doelstelling.....	25
1.3. Context en probleembeschrijving	26
1.4. Afbakening en reikwijdte	27
1.5. De onderzoeksvraag	27
1.6. Aanpak en methodiek	28
1.7. Uitvoering onderzoek	29
1.7.1. Voorbereiding:	29
1.7.2. Feitelijke uitvoering:	29
1.8. Toetsingskader	29
1.9. Leeswijzer	31
2. Recht en regelgeving	32
2.1. Opzet	32
2.2. De praktijk van het recht en de regelgeving	47
3. Bejegening	53
3.1. De opzet voor het bejegeningsgebeuren	53
3.1.1. Bejegening op strategisch niveau	53
3.1.2. De structuur voor bejegening	58
3.1.3. De huisregels voor gedetineerden	63
3.1.4. Het sanctioneringsbeleid.....	64
3.1.5. De ordehandhaving in de huisblokken	67
3.2. De praktijk van de bejegening	67

3.2.1.	Bejegening op strategisch niveau	67
3.2.2.	Bejegening vanuit de structuur	68
3.2.3.	De huisregels voor gedetineerden	81
3.2.4.	Het sanctioneringsbeleid	83
3.2.5.	De ordehandhaving in de huisblokken	83
3.3.	De werking van de bejegening	84
3.3.1.	Bejegening op strategisch niveau	84
3.3.2.	De structuur en bejegening	86
3.3.3.	De huisregels voor gedetineerden	99
3.3.4.	Het sanctioneringsbeleid	100
3.3.5.	De ordehandhaving in de huisblokken	102
3.4.	Beoordeling en conclusies	102
3.4.1.	Algemeen	102
3.4.2.	Overige bevindingen en conclusies	103
3.5.	Aanbevelingen.....	108
4.	Veiligheid.....	111
4.1.	De opzet	111
4.2.	De praktijk	113
4.3.	De Werking	116
4.4.	Beoordeling en conclusies	118
4.5.	Aanbevelingen	120
5.	Vreemdelingenbewaring	122
5.1	Bevindingen	122
5.2.	Beoordeling en conclusies	123
5.3.	Aanbevelingen	124

Lijst van afkortingen

SDKK	Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou (Gevangenis/Huis van Bewaring)
PvA	Plan van Aanpak
MDT	Multidisciplinair team
HRM	Human resource manager
MT	Management team
CvT	Commissie van Toezicht Gevangeniswezen
PIW	Penitentiaire inrichtingswerker
GOG	Gouvernements Opvoedings Gesticht
JJIC	Justitiële jeugd Inrichting Curaçao
SVP	Sociale vormingsplicht
VI	Voorwaardelijke vrijstelling
ET	Elektronisch toezicht

Voorwoord

Het voor u liggende inspectierapport heeft betrekking op de penitentiaire inrichting “Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou” (het SDKK) te Curaçao. Het onderzoek heeft zich mede uitgestrekt tot het huis van bewaring voor vreemdelingen en de afdeling van politiecellen, die beide elk een bijzonder deel uitmaken van genoemde inrichting.

De Raad is zich terdege bewust van het belang van een goed functionerende penitentiaire inrichting waar mensenrechten worden gerespecteerd.

De Raad heeft in dit onderzoek in het bijzonder aandacht besteed aan de kwaliteit van de bejegening van de gedetineerden en de veiligheid van de gedetineerden en inrichtingspersoneel in deze inrichtingen. Het uiteindelijke doel van dit onderzoek door de Raad is om een bijdrage te leveren aan de professionalisering en verbetering van de bejegening en de veiligheid binnen het SDKK. In dit onderzoek heeft de Raad derhalve nagegaan op welke wijze de kwaliteit van de bejegening van de gedetineerden en de veiligheid van de gedetineerden en van het personeel in het SDKK is gewaarborgd. Daarbij is tevens nagegaan in hoeverre als onderdeel van de bejegening voldoende zorg wordt besteed aan de voorbereiding van gedetineerden op maatschappelijke re-integratie.

Het begrip ‘bejegenen’ heeft betrekking niet alleen op de in de sfeer van ‘rechtspositie’ gelegen nakoming van rechten en verplichtingen van gedetineerden, maar op de gehele manier van de omgang door de inrichting met gedetineerden in al zijn aspecten, in het kader van de tenuitvoerlegging van een straf of vrijheidsbenemende maatregel. Onder bejegening wordt derhalve ook begrepen de wijze van omgaan met de gedetineerde met het oog op zijn terugkeer naar de maatschappij.

De centrale onderzoeksvraag bij dit inspectieonderzoek luidt: In hoeverre zijn de kwaliteit van de bejegening van de gedetineerden en de kwaliteit van de veiligheid van de gedetineerden en van het personeel gewaarborgd? Een aantal daarvan afgeleide subvragen heeft mede als leidraad gediend.

Voor het onderzoek zijn zowel (inter)nationale wetten en regelgeving, (inter)nationale plannen en rapporten als (inter)nationale jurisprudentie geraadpleegd. Hiervoor werden documenten geraadpleegd, interviews afgenomen van directieleden en medewerkers van de penitentiaire inrichting en andere organisaties die betrokken zijn bij de implementatie van de diverse plannen. Tevens werden er interviews afgenomen van een aantal gedetineerden en een aantal personeelsleden uit de diverse afdelingen van de penitentiaire inrichting.

Samenvatting

Bejegening

Bejegening in het recht en de regelgeving

Het door de Raad bij de inspectie van het SDKK gehanteerde, formele toetsingskader wordt gevormd door de normen van de European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) en die van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, zoals geformuleerd in zijn rapport “Goed bejegenen”, met de ondertitel **“Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen”** versie 2010, het Wetboek van strafvordering en jurisprudentiële normen. Andere relevante wetten en verdragen zijn: het Wetboek van Strafrecht, de Landsverordening beginselen Gevangeniswezen, Gevangenismaatregel 1999, Aanwijzingsbeschikking Gestichten, Huishoudelijk reglement Penitentiaire Inrichtingen, Gewelddinstructie Gevangeniswezen, Wetboek van Strafvordering, het Europees Verdrag ter voorkoming van Foltering en onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing, de internationale richtlijn vastgesteld door de Verenigde Naties (in 1955) de zogenaamde Minimum regels voor de behandeling van Gevangenen de zogenaamde Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, de beginselverklaring voor de Bescherming van alle personen in enige vorm van detentie of gevangenschap vastgesteld door de Verenigde Naties (1988) de zogenaamde Body of Principles for Protection of All Persons under any form of Detention or Imprisonment.

Deze en andere op schrift vastgelegde normen, zoals de wettelijke bepalingen die gerekend worden te behoren tot het toetsingskader, zijn verzameld in Bijlage I welke aan dit rapport van inspectieonderzoek is gehecht.

De direct relevante onderdelen hiervan zijn in hoofdstuk 2 van het rapport opgenomen.

- De Raad heeft daarbij gewezen op enige onderdelen, waarbij sprake is van:
- een niet toereikende kenbaarheid van enkele wettelijke voorschriften die betrekking hebben op de rechtspositie van ‘onveroordeelden’;
- de omstandigheid dat beleidsvoornemens geen gelijke tred blijken te hebben gehouden met wettelijke detentiemogelijkheden;
- een discrepantie tussen de wettelijke voorschriften en verdragsrechtelijke normen die beide betrekking hebben op de opsluiting van gedetineerden in afzondering;
- niet in overeenstemming met verdragsrechtelijke en huishoudelijke beperkingen van de luchtijden met het beginsel van zorgvuldige regelgeving;
- een ontoereikendheid van de wetgeving ten aanzien van de gedwongen toediening van medicamenten in de F.O.B.A. en het afnemen van een bloedtest bij de medische intake.

Bejegening op strategisch niveau

Het onder het regime van de Algemene maatregel van rijksbestuur SDKK ressorterende Plan van Aanpak van de Gevangenis en het Huis van bewaring van Curaçao, bevat op het gebied van bejegening in de ruimste zin van het woord voornamelijk de planning van gebouwelijke, veiligheidsvoorzieningen en andere materiële voorzieningen.

Voort is aan dit plan, inmiddels vernoemd tot **‘Geïntensiveerde plan van aanpak 2010’** een bijlage met een overzicht van de door het CPT gehanteerde normen betreffende de detentie van personen gehecht, waarnaar in het plan wordt verwezen.

Met het Geïntensiverde plan van aanpak 2010, dat ook wel Masterplan genoemd wordt, wordt er ook naar gestreefd om het SDKK z.g. 'CPT-proof' te laten worden. Dit laatste blijkt als parool ook op kleinere schaal binnen het SDKK met de toekomst voor ogen te gelden. Ook is in het plan een opleiding tot PIW-er opgenomen. In het Geïntensiverde plan van aanpak wordt, onder het hoofdstuk (6.1.) 'Gedetineerdzorg op basis van CPT-normen' in een programmamatrix een vijftiental hoofdzakelijk materiële verbeteringen uitgezet, w.o. de zorg voor aanbod van arbeid, onderwijs en sport voor alle gedetineerden en de inrichting van werkzalen.

Het Plan van Aanpak, dat in de jaren 2010/2012 integraal gerealiseerd zou worden, heeft echter qua uitvoering niet soepel gelopen en dat dit volgens het jaarverslag 2012 van het ministerie van justitie 'beslag gelegd' heeft op de schaarse capaciteit binnen de inrichting. Dit gold volgens het verslag 'vooral voor capaciteit en de betrokkenheid van het management en de leidinggevenden, de toezichthoudende functies en de personeelsleden die vrijgesteld dienden te worden om projecten of projectonderdelen te plannen en uit te voeren.

De Voortgangscommissie heeft in haar zesde rapportage, over de periode oktober 2012 tot januari 2013, geconstateerd dat de uitvoering van het Plan van Aanpak in een gevarezone terecht is gekomen en dat deze negatieve ontwikkeling onder andere te maken heeft met het gebrek aan financiële middelen en de bureaucratie. De aanwijzing m.b.t. de begroting van Curaçao had bovendien tot gevolg dat geen personeel aangenomen werd. Hierdoor zijn belangrijke middenkaderfuncties zoals hoofd HRM, hoofd Bedrijfsvoering, hoofd Beveiliging, hoofd Kwaliteitsbewaking en hoofd Financiële Zaken vacant gebleven. De opvulling van deze cruciale functies is een voorwaarde om de bedrijfsvoering te optimaliseren en te kunnen voldoen aan de uitvoering van het plan van aanpak van het SDKK.

Van het wnd. Hoofd HRM van het SDKK vernamen de onderzoekers van de Raad evenwel dat bovengenoemde vacatures niet ingevuld konden worden vanwege de ingetreden overschrijding in begin 2012 van het maximaal toegestane aantal fte's van de formatie van het SDKK. Die overschrijding was het gevolg van de overheveling van een bestand van 162 beveiligingsmedewerkers vanuit de Stichting Veiligheidszorg Justitie naar de formatie van het SDKK.

De achterstand in uitvoering van het Plan van Aanpak heeft de uitvoering van de resocialisatieprogramma's op de bouw van leerwerkplaatsen doen wachten en heeft het cellentekort als gevolg van het oplopen van het aantal defecte cellen nog meer doen toenemen; een aantal gedetineerden is in verband hiermee noodwendig geplaatst in huisblokken waar zij qua classificatie niet thuishoren. Hiermede is ook op de wettelijk beoogde classificatie en de differentiatie in de huisblokken nog meer inbreuk gepleegd. Dit heeft ook voor het verloop van het resocialisatieproces in het SDKK nadelige gevolgen.

In het Regeerprogramma 2013-2016 wordt onder het hoofdstuk 'Upgraden SDKK zoals in Master Projectplan Geïntensiverde Plan van Aanpak opgenomen' onder meer een aantal doelstellingen genoemd, waaronder:

- voldoende en gekwalificeerde Penitentiaire Inrichtingswerkers (PIW's), kader en staf;
- resocialisatie: het ontwikkelen van programma's voor sociale, ambachtelijke en administratieve vorming;
- het opstellen van cursusaanbod naar niveau- en vormingsbehoefte en inrichten van werkruimtes en leerruimtes.

Ook wordt daarin gesteld dat de bejegening dient te voldoen aan de eisen van het CPT.

In diverse documenten op het niveau van het ministerie en dat van het SDKK komen verschillende formuleringen van de missie en de visie van het SDKK voor. Te constateren valt dat de door het ministerie van justitie in zijn jaarplan 2012 voor het SDKK geformuleerde missie en visie qua formulering niet overeenkomt met de in andere documenten voorkomende, door de minister goedgekeurde formuleringen van de missie en visie van het SDKK.

De in het Jaarplan 2012 van het ministerie voor het SDKK geformuleerde missie bevat, anders dan de door de minister actueel goedgekeurde formulering van de missie van het SDKK, elementen van re socialisering van gedetineerden.

Voorts komen de jaarplannen van het Ministerie en van het SDKK niet overeen. In het Jaarplan 2012 van het Ministerie van Justitie worden voor het SDKK een aantal onderwerpen als beoogde resultaten, voornamelijk op correctiegebied, genoemd.

In het Jaarplan 2012 van het SDKK worden onder meer als de taken van de organisatie genoemd 'Rechtspositie gedetineerden' en 'Maatschappelijke re-integratie'. Deze twee taken worden op dezelfde wijze aangeduid in het Jaarplan 2013 van het SDKK. In dit jaarplan komen nauwelijks aspecten aan de orde die op bejegening, voor wat betreft correctie, betrekking hebben.

In beide jaarplannen van het SDKK (2012 en 2013) komt verder voor wat betreft de overige bejegening voornamelijk de planning van gebouwelijke en andere materiële voorzieningen alsmede interne veiligheidsvoorzieningen aan de orde.

In het Uitvoeringsplan 2012 van het SDKK zijn de concrete doelstellingen voor het jaar 2012 omschreven, waarbij de doelstellingen gerelateerd werden aan voor de organisatie geldende prestatie-indicatoren.

Als een der doelstellingen wordt in een matrix genoemd: 'Bejegening gedetineerden', uitgewerkt in subdoelstellingen. Dat overzicht van subdoelstellingen wordt in de matrix gerelateerd aan de huidige situatie (weinig sprake van bejegening, nagenoeg geen differentiatie, bedreiging veiligheid personeel en gedetineerden) en verder uitgewerkt in een overzicht van 'acties'.

In het jaarverslag 2012 van het ministerie van justitie wordt ten aanzien van het SDKK onder meer gesteld dat er voor 2012 in totaal 48 beleidsvelden in beeld zijn gebracht. De meest in het oog springende beleidsvelden hebben onder meer betrekking op het nieuwe functieboek, het opleidingsplan, uitvoering van het scholingsplan voor gedetineerden en het opstellen en uitvoeren van een calamiteitenplan.

Verderop in hetzelfde verslag wordt gesteld dat op deze beleidsvelden al verbeteringsprocessen in gang zijn gebracht en dat het gaat om een aantal daarin genoemde hoofdcategorieën; het betreft hier managerial onderwerpen.

Een en ander heeft veel weg van planning en voorbereiding en niet van uitvoering op de velden waar het verslag gewag van maakt; aspecten van re socialisering en correctie van gedetineerden komen daarin niet prominent aan bod.

Verder valt nog te constateren dat het Jaarplan 2012 en het Uitvoeringsplan 2012 van het SDKK, wat de onderwerpen van de doelstellingen of de beoogde resultaten betreft, niet helemaal synchroon lopen. De meeste van de genoemde onderwerpen komen niet in beide plannen voor.

Niet is gebleken dat ook voor het jaar 2013 een uitvoeringsplan op de voet van dat van 2012 is opgesteld.

Het beleid inzake bejegening op strategisch niveau is sedert 2011 op schrift in beeld gebracht maar dit beeld is naar het oordeel van de Raad niet helder en het getuigt niet van het bestaan van een consistente strategie.

Uit de op detentie betrekking hebbende hoofdstukken van het Beleidsplan 2010-2014 van het ministerie van justitie blijkt geen concrete intentie tot realisatie van de bouw en de in- en aankleding van inrichtingen bestemd voor jeugddetentie en van inrichtingen bestemd voor de strafrechtelijke maatregelen tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, plaatsing in een psychiatrische inrichting en terbeschikkingstelling, noch tot plaatsing van verslaafden.

Wel wordt in het Businessplan van het ministerie van justitie aandacht besteed aan de nieuwe 'Justitiële Jeugdinrichting' (voorheen GOG). De taken die in de huidige organisatie worden uitgevoerd door het Gouvernementsopvoedingsgesticht (GOG) worden in het nieuwe Ministerie van Justitie ondergebracht in de uitvoeringsorganisatie Justitiële Jeugdinrichting. In het Businessplan wordt een cruciale rol toebedeeld aan de Justitiële Jeugdinrichting t.a.v. de opvang, begeleiding of behandeling en re-integratie van veroordeelde jongeren of andere jongeren die vanuit de opsporing en vervolging aangeleverd worden.

Genoemde voorzieningen kunnen evenwel naar het oordeel van de Raad niet wegnemen dat er sprake is van een aanmerkelijke achterstand in de huisvesting op detentiegebied.

Een en ander heeft uiteraard zijn gevolgen (gehad) voor de situatie binnen het SDKK. Zaken als classificatie en differentiatie zijn al geruime tijd niet goed ter hand genomen hetgeen steeds ten koste gegaan is van de wijze waarop op resocialisatie gerichte activiteiten aan de gedetineerden kunnen worden aangeboden.

Als een belangrijk uitgangspunt op het strategische niveau onderkent de Raad in dit verband de in artikel 17 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen verwoorde gedachte dat met de handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de maatregel van terbeschikkingstelling van de Regering, de tenuitvoerlegging hiervan mede dienstbaar wordt gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer van de gedetineerden in de maatschappij.

De bejegening in de organisatie

De organisatieonderdelen van het SDKK zijn in de vorm van een ministeriële goedkeuring van het Businessplan van 2007 formeel ingesteld; dat plan is in 2009 nog aangepast, maar hiervoor is nog geen ministeriële goedkeuring verkregen.

In de bij dit rapport gevoegde Bijlage II wordt het actueel geldende organogram van de organisatieonderdelen uitgebeeld.

De meer prominent voor de bejegening van gedetineerden in het SDKK gepositioneerde organisatieonderdelen zijn de volgende:

- de Unit Standaard regime en de Unit Bijzondere regimes;
- de Unit Correctie;
- de afdeling Sociale dienst;
- de afdeling Medische dienst;
- de afdeling Intake & release;
- de afdeling Klachten, toezicht en controle;
- de afdeling Geestelijke verzorging;
- de afdeling Keuken;
- de afdeling Gedetineerdenkantine;
- de afdeling Beveiliging;
- de afdeling strafcellen (sinds geruime tijd niet in gebruik wegens verbouwing).

De afdeling Illegale vreemdelingen is bij ministeriële beschikking met algemene werking d.d. 5 september 2011 (P.B. 2011, no. 34) formeel als huis van bewaring voor vreemdelingen te Curaçao aangewezen.

Aan het hoofd van het SDKK staat het Managementteam, dat bestaat uit de Algemeen directeur en twee directeuren met de portefeuilles detentie en beveiliging, respectievelijk resocialisatie en bedrijfsvoering.

De Raad kan zich niet aan de indruk onttrekken dat bij het Managementteam gebrek aan eensgezindheid heerst.

Op hoog niveau in de organisatie heeft men uitgesproken opvattingen over de situatie in het SDKK.

Een lid van het Managementteam van het SDKK heeft tegenover vertegenwoordigers van de Raad verklaard dat, voor medewerkers van het SDKK in de huisdienst de omslag van de huidige bewakingsstijl naar de modernere werkwijze van de z.g. penitentiair inrichtingswerker (PIW-er) mogelijk gemaakt moet kunnen worden. Daarvoor is een gerichte opleiding voor deze medewerkers nodig.

Volgens deze functionaris wil menige medewerker in het SDKK geen orde en regelmaat in deze inrichting zien; men wilt in troebel water blijven vissen.

Een andere hoge functionaris bleek niet te spreken te zijn over de situatie in het SDKK. Hij gaf aan dat de gedetineerde in het SDKK niet centraal staat, dat er werk georganiseerd moet worden voor de gedetineerden, dat er een zinvol dagprogramma voor de gedetineerde moet komen en dat het SDKK voor een zorgvuldig resocialisatieproces moet zorgen, zodat de gedetineerde goede kansen kan maken bij het terugkeren naar de maatschappij.

De gevangenisdirectie beschikt volgens genoemde functionaris niet over beheersbevoegdheden. Voor elke kleinigheid in de bedrijfsvoering moet de directeur bij Landsfinanciën aankloppen en de hiermee gepaard gaande administratieve processen lopen erg traag en moeizaam. Er zouden ook onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor de bedrijfsvoering.

Volgens bedoelde functionaris wordt onder de mom van personeelstekort geen uitvoering gegeven aan het activiteitenprogramma. Er is volgens hem echter in organiek opzicht voldoende personeel in huis om de toezichthoudende taken uit te voeren. Dat de dagelijkse bezetting in de huisdienst onvoldoende is komt omdat men zich vaak ziek meldt. Men spreekt ook onderling af dat de ene zich ziek meldt zodat de andere overwerkuren kan maken. De leiding durft deze kwestie niet aan te pakken om moeilijkheden met de vakbonden en het personeel uit de weg te gaan. Betrokkene geeft aan eens een voorstel gedaan te hebben om een verzuimbeleid in te voeren. Dat beleid is echter nooit ingevoerd.

Er zouden ook in totaal 64 mensen van de huisdienst buiten de formatie geplaatst zijn. Die mensen moeten volgens betrokkene terug naar hun eigenlijke functie. De huisdienst is zwaar onderbemenst.

In hoofdstuk 3.4. (Beoordeling en conclusies) gaat de Raad nader in op deze aspecten.

In het SDKK is in beginsel een beleid van toepassing op grond waarvan het regiem in de afdelingen (huisblokken) gedifferentieerd wordt; dit is ook in overeenstemming met de wet. Maar de differentiatie wordt in de praktijk niet strikt toegepast, in de bevolking van de huisblokken wordt het onderscheid in kort- en langgestraften niet strak aangehouden. Bij een strikte differentiatie zouden de planning van de activiteiten beter mogelijk zijn.

Het gebrek aan differentiatie houdt verband met het cellentekort; er zijn relatief veel defecte cellen die in onbruik zijn en opgeknapt moeten worden. De defecten houden vooral verband met gebreken in de sanitaire infrastructuur.

Verbouwing van de cellen had volgens planning in 2010 moeten beginnen, maar door complicaties in de planning en gebrek aan financiën heeft deze verbouwing vertraging opgelopen. De planning in het kader van het Plan van Aanpak loopt al enkele jaren achter; het is nu pas dat de geplande werkplaatsen afgebouwd en ingericht worden.

Het personeelsbestand van het SDKK telt in totaal ongeveer 425 medewerkers, onder wie ongeveer 110 administratieve krachten.

Per 1 februari 2012 zijn in totaal 168 beveiligingsmedewerkers van de gewezen Stichting Beveiliging zorg Justitie als ambtenaar in de rang van aspirant beveiligingsmedewerker zonder een deugdelijke formalisering in dienst van het SDKK gekomen. De Directie en de Dienstgroep van het SDKK zijn hier niet over te spreken.

Het SDKK heeft thans in totaal 180 beveiligingsmedewerkers in dienst onder wie 93 die bij het SDKK ingedeeld en werkzaam zijn en 87 die formeel bij het SDKK zijn ingedeeld maar ter beschikking gesteld zijn bij andere instellingen dan het SDKK.

Het aantal geüniformeerde medewerkers in het SDKK bedraagt 315 (gevangenenbewaarders en beveiligingsmedewerkers).

Het aantal gevangenvaarders bedraagt ongeveer 135. Er zijn van hen 32 gevangenvaarders die hoofdzakelijk administratief werk in administratieve functies in diverse afdelingen verrichten. Deze situatie is van lieverlee zo gegroeid omdat bedoelde administratieve functies, die aanvankelijk vacant waren, dringend ingevuld moesten worden terwijl dat in verband met de zogenaamde personeelsstop niet mogelijk was en is. Men heeft toen noodwendig er voor gekozen om geüniformeerde personeelsleden voorlopig tijdelijk in die functies te plaatsen.

Ook zijn er in totaal zes geüniformeerde medewerkers non-actief bij het SDKK.

Het verzuimpercentage over de maanden augustus en september 2013 bedraagt gemiddeld 5%. Het hiervoor beschreven tekort klemt te meer nu de geplande resocialisatieprojecten en de activiteiten voor gedetineerden wegens het gebrek aan toezichthoudende vaarders tijdenlang worden stopgezet en afgelast met het oog op de gerezen situatie van onveiligheid in het SDKK.

De maximaal toegestane personeelsformatie van het SDKK is door de overheveling van dit bestand van beveiligingsmedewerkers naar deze organisatie in 2012 overschreden met 83 fte's.

Het Intern Bijstands Team (IBT) kan in voorkomende gevallen als eenheid geformeerd worden uit een totaal van 22 gevangenvaarders en 4 beveiligingsmedewerkers.

Er zijn in het SDKK geen psycholoog, (vaste) diëtiste of tandarts ten behoeve van de gedetineerden werkzaam en overigens ook geen bedrijfsmaatschappelijk werker ten behoeve van het gestichtspersoneel.

De gedetineerden van het SDKK zijn gehuisvest in twaalf z.g. 'huisblokken' van de 'huisdienst', die daarbinnen in twee units onderverdeeld zijn: de Unit standaard regime en de Unit bijzondere regimes.

De Unit Standaard regime occupeert functioneel de z.g. huisblokken van de z.g. huisdienst. Daarin bevinden zich de diverse cellen waarin aan ingesloten gedetineerden kost en huisvesting, professionele observatie en begeleiding (FOBA), recreatie- en sportfaciliteiten en beperkt verblijf in open lucht, alsmede gelegenheden tot de ontvangst van relaties bezoek en contact met de buitenwereld worden verschaft of toegestaan.

De huisblokken van de Unit standaard regime zijn bestemd voor gedetineerden van de algemene categorieën. Er wordt daarbij echter in de praktijk geen strikte classificatie of differentiatie er op na gehouden.

Het betreft hier de twee hoofdafdelingen die met de inzet van geüniformeerd personeel belast zijn met de bejegening van gedetineerden in de huisblokken, waaronder de bewaking, beveiliging en toezicht op de verstrekking.

Momenteel zijn er in het SDKK al geruime tijd wegens verbouwing geen strafcellen en geen afzondering cellen in gebruik.

De Unit Correctie verzorgt onder meer de programmering van (vak)onderwijs, vorming en training ten behoeve van gedetineerden in de daarvoor geschikte huisblokken of in werkplaatsen en andere plaatsen van bijeenkomst.

De afdelingen die onder genoemd hoofd ressorteren zijn Onderwijs, Vorming en Training (OVT), Sociale dienst, Intake & release, Geestelijke vorming en Arbeidsvoering. Onder deze hoofdafdeling ressorteren voorts verschillende van oudsher bestaande projecten, leerwerkplaatsen en werkgelegenheden waarin de gedetineerden van oudsher deelnemen.

Te constateren valt dat belangrijke bejegeningaspecten zoals vorming, onderwijs, arbeid, activiteiten/dagprogramma, sport, recreatie en vooral re socialisering, stiefmoederlijk bedeed worden in het Plan van aanpak SDKK.

Wel bevat het Plan van Aanpak de planning van infrastructurele voorzieningen ten behoeve van bovenbedoelde bejegeningaspecten, zoals nieuwe leerwerkplaatsen en daarin te installeren machines, maar de uitvoering hiervan heeft lang op zich laten wachten. Enkele leerwerkplaatsen, die sinds 2009 in het kader van het Plan van Aanpak in aanbouw zijn, worden thans nieuw opgezet, te weten een timmerwerkplaats, een laswerkplaats en een autowerkplaats.

De in het plan opgenomen verbouwing van de cellen zal pas in 2014 ter hand worden genomen. Dit heeft, zoals vermeld, tot nu toe mede tot gevolg dat het aantal defecte cellen in de loop van de tijd aanmerkelijk is toegenomen waardoor het voor het SDKK bijzonder moeilijk is geworden om de gewenste classificatie en differentiatie binnen het geheel van de huisblokken toe te passen. Dit heeft een behoorlijke uitvoering van de resocialisatieprogramma's en van het aanbod van activiteiten, wegens het ontbreken van homogene doelgroepen, in de weg gestaan.

Er blijken ook jarenlang geen begrotingskredieten te zijn gevoterd voor de financiering van de uitvoering van resocialisatieprojecten in het SDKK, alhoewel die kredieten telkens waren aangevraagd.

Men heeft zich in het SDKK tot nu toe moeten behelpen met beperkte overhevelingen van begrotingskredieten en donaties van instanties om de geplande activiteiten tot op een zekere hoogte te kunnen financieren.

Door de hoofdafdeling Correctie van het SDKK wordt voor elk kalenderjaar telkens een uitgebreid overzicht van de diverse activiteiten geprogrammeerd die in het kader van de trajecten van onderwijs, vorming en training aan de gedetineerden worden aangeboden. Er zijn verschillende van oudsher bestaande projecten en werkgelegenheden waarin de gedetineerden deelnemen, zoals stoffeerderijwerkplaats, de confectiewerkplaats tevens naaischool, de wasserette-werkplaats, het schoonmaakwerk van de binnenplaatsen, het transport- en schoonmaakwerk, de keukenwerkplaats, het Landbouw en Veeteelt-project, dat momenteel, sinds 2012 door de directie 'on-hold' is gezet en de bibliotheek. Eerdergenoemde, nieuwe werkplaatsen zullen binnenkort operationeel zijn.

De uitvoering van de resocialisatieprogramma's, die in het algemeen elk jaar vanaf het voorjaar tot in het najaar beslaan, is meerdere malen stopgezet en afgelast en in ieder geval aan zware beperkingen gebonden als gevolg van de veiligheidsmaatregelen die in het SDKK van directiewege zijn getroffen naar aanleiding van ernstige incidenten met soms fatale afloop waarbij gedetineerden betrokken waren.

Daarbij speelt de aanhoudende vete tussen twee rivaliserende bendes in de huisblokken een dominerende rol.

In het kader van die veiligheidsmaatregelen is het transport van gedetineerden van hun huisblokken naar de plaatsen van bijeenkomst tot een minimum teruggebracht. Als gevolg van het personeelstekort kon het nodige toezicht door gevangenebewaarders tegen de achtergrond van de onveilige situatie niet worden opgebracht. Het personeelstekort was er ook debet aan dat de luchttijden tot een minimum werden ingekort.

In ieder geval wordt de uitvoering van het resocialisatieprogramma sterk belemmerd door factoren als veiligheid, personeelscapaciteit, infrastructuur en beschikbaarheid van faciliteiten. Het blijkt in het SDKK een voortdurende strijd en een wikken en wegen te zijn tussen veiligheid en correctie. De prioriteit van het SDKK ligt momenteel begrijpelijkerwijs bij de veiligheid, maar dat vormt een grote belemmering voor de scholing en resocialisatie van gedetineerden.

Aanmerkelijke aantallen gedetineerden hebben zo de laatste jaren deelneming aan resocialisatieprojecten en -activiteiten of voortzetting daarvan moeten ontberen.

De grote klacht onder de gedetineerden in de huisblokken is dan ook dat men overdag meestentijds niets anders te doen heeft dan rondhangen in de cellen. Men snakt in het algemeen naar werk en naar activiteiten of bezigheden.

Verbitterde gedetineerden vervloeken als het ware hun situatie en verwijten de gevangenisleiding dat zij met dit deficiënt beleid alleen maar bewerkstelligen dat gedetineerden bij hun vrijlating nog agressiever de gemeenschap worden ingestuurd dan ze al waren toen gevangengezet werden.

Vertegenwoordigers van de Raad hebben tijdens het inspectieonderzoek onder de gedetineerden in het algemeen verbittering, boosheid en gebrek aan vertrouwen in de leiding aangetroffen. Sommige gedetineerden hebben de vertegenwoordigers van de Raad niet eens te woord willen staan omdat zij onderhand geen enkele fiducia in verbetering van hun situatie blijken te koesteren.

De Raad kan niet aan de indruk ontkomen dat de wettelijk verruimde mogelijkheden voor vervroegde vrijlating van zich goed gedragende gedetineerden een smorende uitwerking heeft op de verbitterde gemoederen binnen de huisblokken waardoor uitbarstingen van verzet onder de gedetineerden tegen de door hen verguisde situatie voorkomen wordt.

Het Unithoofd Correctie houdt normaliter een groot schema bij, aan de hand waarvan de afdelingshoofden van de huisblokken de activiteiten in hun afdeling zelf (de huisblokken) moeten organiseren. Een en ander blijkt evenwel sterk afhankelijk te zijn van de bereidheid en enthousiasme van de afdelingshoofden om in hun huisblokken activiteiten te organiseren en anderzijds van de mate van aanwezigheid van structurele faciliteiten in de huisblokken en van de beschikbare mankracht om de activiteiten te begeleiden.

In ieder geval kan men in de huisblokken, afhankelijk van het initiatief van de leiding, dagelijks voetballen, dominoën, dammen en andere gezelschapsspelen doen.

De gedetineerden die tijdens de laatste fase van hun detentie in de Barak Mannen behuisd worden, gaan in het kader van het resocialisatietraject meestal dagelijks werkzaamheden verrichten zowel bij het G.O.G (6 gedetineerden) als bij de Politie (ORV) (14 gedetineerden).

Het Landbouw- en veeteelt-project wordt langzamerhand afgebouwd; dit project blijkt geen succes te zijn geworden. Men vermoedt ook dat via dit project drugs binnen het SDKK wordt gesmokkeld. Het betreft hier een omstreden kwestie. De onderzoekers van de Raad hebben overigens geen wanklanken over het landbouw- en veeteeltproject gehoord.

Gedetineerden vanuit de huisblokken kunnen met behulp van een daarvoor bestemd formulier een aanvraag doen om door een sociaal werker van de Afdeling sociale dienst van het SDKK voor consult te worden ontvangen. Gedetineerden klagen ook over lange wachttijden; dit houdt weer verband met de veiligheidsvoorzorgen.

Bij deze afdeling onderkent men de behoefte aan psychologische zorg ten behoeve van de gedetineerden; dezen vragen er zelf vaak om. Er is echter geen psycholoog verbonden aan het SDKK; gedetineerden kunnen wel door de gestichtsarts naar een psycholoog elders verwezen worden.

Bij de sociale dienst vindt men dat de Monitorgroep bij de beoordeling van de adviezen over vervroegde vrijlatingen te strak op de regels afgaat en niet kijkt naar compenserende omstandigheden die in het voordeel van de gedetineerde in kwestie kunnen werken. De sociaal werkers vinden dat zo nodig die regels aangepast moeten worden om te voorkomen dat aan goed oppassende gedetineerden VI of ET geweigerd wordt.

Gedetineerden kunnen vanuit de huisblokken met behulp van daarvoor bestemde standaardformulieren hun klachten indienen over de situatie waarin zij zijn komen te verkeren of over de manier waarop zij behandeld zijn geworden.

Op de Afdeling Klachten, Toezicht en Controle worden de klachtformulieren intern bij het SDKK onder toezicht en aanwijzing van de directeur geprocesseerd, danwel voorbereid voor afhandeling door de Commissie van Toezicht (CvT). Wanneer de klacht de oplegging van een disciplinaire straf betreft, handelt de Beklagcommissie van de CvT dit volgens een formele procedure af.

Het proces van de klachtenbehandeling loopt over het algemeen zonder veel oponthoud, behalve wanneer het betreft klachten van gedetineerden die goederen op cel zijn kwijtgeraakt of wier goederen zijn beschadigd als gevolg van cellenvisitaties. Dan kan het proces aanmerkelijk langer duren, in verband met het daaraan verbonden onderzoek en het beoordelingstraject. Hieromtrent leven nog oude klachten onder de gedetineerden. Het klachtenbureau houdt geen goed overzicht bij van de klachten.

Grote beschadigingen en vernielingen van de goederen van de gedetineerden tijdens de cellenvisitaties komen de laatste jaren over het algemeen weinig meer voor. Het IBT-team dat de cellenvisitaties uitvoert gaat professioneler dan voorheen te werk en in de meeste gevallen van cellenvisitaties zijn CvT-leden aanwezig voor toezicht.

Er is in het SDKK een functie voor Coördinator Geestelijke Zorg, die thans vacant is en waarin thans wordt waargenomen door een medewerker met de status van Bewaarder eerste klasse. Deze waarnemer werkt voltijds aan het geven van daadwerkelijke invulling aan de geestelijke zorg ten behoeve van gedetineerden.

In de keuken van het SDKK kunnen in de regel tussen de 20 en de 30 gedetineerden in shiftdienst werkzaam zijn en wel als keukenhelper, afwasbediende en schoonmaker. Er zijn 5 professionele koks vast werkzaam, onder leiding van de chef-kok.

De maaltijden worden in de keuken tot nu toe samengesteld volgens de instructies die vroeger door de vaste diëtiste van het SDKK zijn gegeven. Er zijn ongeveer 160 gedetineerden die vast een dieet hebben. Die hoeveelheid varieert.

Tijdens de inspectie zijn diverse klachten over de kwaliteit van het eten naar voren gekomen. De Raad heeft aan de hand van zijn verder onderzoek geen aanleiding gevonden om te oordelen dat de kwaliteit van het eten structureel beneden peil zou zijn.

Er is een gedetineerdenkantine waar de gedetineerden vanuit de huisblokken, met behulp van daarvoor bestemde bestelformulieren, hun bestellingen voor versnaperingen, dranken en bepaalde gebruiksvoorwerpen kunnen plaatsen.

Er leven indringende klachten over het systeem van de kantine; vaak kunnen bestellingen van de gedetineerden niet worden geleverd, omdat zij niet door de leverancier zijn aangeleverd, waardoor zij weken dienen te wachten op de volgende bestelbeurt. Het betreft hier een van de grootste bronnen van ontevredenheid onder de gedetineerden.

Iedere gedetineerde in de huisblokken heeft recht op medische zorg; de klachten worden serieus behandeld. Gedetineerden die door de dokter willen worden gezien, moeten een verzoekformulier invullen; de bewaarders zorgen er voor dat het formulier bij de medische dienst terecht komt. Alle verzoekformulieren van gedetineerden voor doktersconsult worden gehonoreerd. De gedetineerde wordt dan zo spoedig als mogelijk op dezelfde dag bij de medische dienst gebracht. De gedetineerde heeft er ook recht op om elders een huisdokter van zijn keuze te bezoeken, maar het huisdokersconsult, de bewakings- en vervoerskosten zijn dan voor zijn eigen rekening.

Er is ook een ziekenboeg. Na 18.00 uur is er slechts een verpleegkundige in piketdienst oproepbaar voor urgente gevallen. Naast de gestichtsarts is voor de medische dienst werkzaam een tandarts, diëtiste, fysiotherapeut, maatschappelijke werkster, psychiater, geestelijke verzorger, psycholoog (voor F.O.B.A in spoedgevallen; niet voor de Huisdienst).

De huisregels voor gedetineerden

Naar verluidt zijn er in het jaar 2010 huisregels voor gedetineerden geïntroduceerd in het Papiaments, Nederlands en Spaans. Bij de intake zouden alle gedetineerden op de hoogte worden gebracht van de huisregels en een exemplaar daarvan meekrijgen naar hun huisblok/cel, waaronder een lijst van goederen die een gedetineerde in zijn cel mag hebben.

De Raad heeft twee verschillende exemplaren van huisregels onder ogen gekregen maar geen duidelijkheid over hun oplage, omloop en geldigheid gekregen; één ervan was in het Nederlands en voornamelijk in ambtelijke en juridische trant opgesteld. Volgens het Hoofd van de afdeling Intake and Release ontbreekt er in het SDKK een document waarin de huisregels voor gedetineerden staan die bij de intake aan gedetineerden kunnen worden verstrekt. Een dergelijk document is hem niet bekend.

Het is de Raad niet duidelijk geworden in hoeverre gedetineerden met behulp van een aan hen uitgereikt document op de hoogte zijn van de huisregels voor gedetineerden.

Het is de Raad gebleken dat de gedetineerden door overlevering en van horen zeggen op de hoogte zijn van huisregels, waarvan men weer niet weet of zij letterlijk actueel zijn of niet. De officiële praktijk geeft ook niet aan welke huisregels geldig zijn. In enkele afdelingen blijken specifiek voor de afdeling opgestelde documenten met huisregels in omloop te zijn.

Het betreft hier een ongestructureerde en confuse situatie.

Deze situatie stuit op bezwaren zijdens de gedetineerden en soms zelfs op heftige reacties van sommige gedetineerden, die niet goed weten waar zij aan toe zijn.

Het sanctioneringsbeleid

Het sanctioneringsbeleid in het SDKK is gebonden aan de wettelijke regelingen. Daarbij speelt de Commissie van Toezicht een belangrijke rol.

Disciplinaire straffen kunnen worden opgelegd wegens het begaan van feiten, die onverenigbaar zijn met een goede orde en tucht. Tot strafoplegging is bevoegd de directeur, of bij zijn afwezigheid, belet of ontstentenis: zijn plaatsvervanger.

De straffen kunnen zijn:

- opsluiting in de strafcel;
- onthouding van het ontvangen van bezoek;
- onthouding van het schrijven of ontvangen van brieven;
- beperking van andere rechten en gunsten;
- geldboete tot een bedrag van ten hoogste het zakgeld van de gedetineerde over twee weken;
- berisping.

Een gedetineerde kan schriftelijk bij de Commissie van Toezicht beklag doen over:

- de op hem toegepaste beslissing tot plaatsing in afzondering;
- een hem betreffende beslissing tot oplegging van een disciplinaire straf;
- een hem betreffende beslissing tot weigering van zijn verzoek om hem toe te staan in afzondering te worden geplaatst.

Ook plaatsing in en overplaatsing naar een afdeling van het gesticht geschieden door de directeur. De Commissie van Toezicht dient van de plaatsingen in afzondering, anders dan bij wijze van straf, in kennis te worden gesteld.

Het kleine gebouwencomplex bestemd voor de protectiecellen en de strafcellen wordt momenteel geheel verbouwd, qua inrichting conform de normen.

Eerder is al aangegeven dat er een discrepantie is te constateren tussen de wettelijke voorschriften enerzijds en verdragsrechtelijke normen anderzijds, die beide betrekking hebben op de opsluiting van gedetineerden in afzondering. De verdragsrechtelijke normen zijn op dit stuk stringenter dan de betreffende wettelijke voorschriften.

Gebleken is ook dat in collectief verband straffen aan gedetineerden worden opgelegd voor feiten die door een enkeling zijn gepleegd. Dit is niet in overeenstemming met de internationale normen.

Ook hier wordt vanwege het gebrek aan eenduidigheid en duidelijkheid voor wat betreft de huisregels niet steeds een eenduidige en met rechtszekerheid omkleed beleid ten aanzien van gedetineerden gehanteerd waardoor dat weer de ontevredenheid onder de gedetineerden vergroot. Dit probleem kan naar het oordeel van de Raad schrijnend zijn bij sommige gedetineerden.

Het is de Raad niet gebleken dat de vakbond van het personeel van het SDKK 'dwars ligt' en niet met de Directie meewerkt aan verbeterings- en corrigerende maatregelen, zoals dat tegenover vertegenwoordigers van de Raad een enkele keer beweerd is. Het schort niet aan een goede relatie tussen de Dienstgroep en de huidige Directie.

De ordehandhaving in de huisblokken

Voor de ordehandhaving in de huisblokken in kleinschalig verband zijn de gevangenenbewaarders in de huisblokken aangewezen. In de huisblokken werken doorgaans geen beveiligingsmedewerkers.

Cellenvisitaties worden verricht door het speciaal mede daarvoor getrainde IBT (riot team). Norm is daarbij dat de mensenrechten van de gedetineerden zo veel mogelijk in acht worden genomen; dit wordt ook door de Commissie van Toezicht onderkend.

Bij de cellenvisitaties zijn er doorgaans vertegenwoordigers van de CvT tegenwoordig om er een wakend oog op te houden dat de rechten van de gedetineerden tijdens de acties niet geschonden worden. Bij een cellenvisitatie is de Algemeen directeur, de commandant van het Riot-team en één of meerdere leden van de Commissie van Toezicht aanwezig.

In verband met de sinds 2011 in het SDKK verslechterde toestand van onveiligheid heeft de Directie het proces van gedetineerden bewegingen (het verkeer van gedetineerden, in individueel of groepsverband, in de gangen of plaatsen van bijeenkomst buiten de huisblokken) sterk aan banden gelegd. Gedetineerdenbewegingen kunnen sindsdien niet anders dan onder begeleiding en met toestemming van de wachtcommandant plaatsvinden. Het luchten wordt sindsdien ook zeer beperkt toegestaan.

Sinds de aanslag op een gedetineerde in het SDKK in het jaar 2011 zijn de gedetineerden bewegingen in opdracht van de directie stopgezet en wel vanwege de veiligheid bedreigende situatie die er sindsdien heerst.

De 'gang'-vorming elders in de gemeenschap, waarbij vooral de 'gang' van de wijk Koraal Specht ('No Limit Soldiers') en de 'gang' van de wijk Buena Vista ('Buena Vista Boys') elkaar belagen en elkaar naar het leven staan, heeft ook zijn intrede gedaan in

het SDKK en heeft tot bijzondere veiligheidsmaatregelen geleid. De 'gangs' worden zorgvuldig van elkaar gescheiden gehouden.

Gedetineerden mogen ook binnen de huisdienst alleen onder begeleiding getransporteerd worden.

De directie heeft eveneens de gelegenheden voor relatiebezoek gereguleerd.

Voor de ordehandhaving in meer dan kleinschalig verband in het SDKK is het Interne bijstandsteam (IBT), ook wel genoemd 'Riot team', ingesteld. Het IBT ontbeert een formele instelling en het moet nog als eenheid gestructureerd worden. Er is wel een 'Handboek Intern Bijstandsteam' samengesteld, dat echter nog niet is gepubliceerd; het is ook nog niet officieel ingevoerd.

Niet gebleken is dat er een wettelijke regeling bestaat waaraan het IBT ingeval van ordehandhaving zonodig de bevoegdheid kan ontlenen om geweld toe te passen op personen.

Veiligheid

In het landsbesluit Gevangenismaatregel 1999 is een aantal bepalingen opgenomen waarin aan de directeur van het SDKK een aantal bevoegdheden wordt toegekend om maatregelen te treffen in verband met de veiligheid en orde:

Deze maatregelen hebben betrekking op onderwerpen als:

- onderzoek aan kleding, lichaam en eventuele handbagage;
- visiteren van alle vertrekken waarin gedetineerden verblijven;
- onderzoek van bezoekers aan kleding en eventuele handbagage;
- beslissing omtrent het gebruik van een detectiepoort;
- beslissing tot het afluisteren van de gesprekken tussen de gedetineerde en het bezoek onder bepaalde voorwaarden;
- beslissing tot afwijking van een aan een gedetineerde toegekend recht;
- maatregelen tot herstel of handhaving van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht;
- beslissing tot opschorting of beperking van rechten van aanwezigen in het gesticht.

Voor zover de Raad bekend is, bevat de detentiewetgeving echter geen bepalingen met betrekking tot de overige aspecten van veiligheid, zoals bijvoorbeeld met betrekking tot een calamiteitenplan.

Binnen het SDKK wordt momenteel gewerkt aan een Ontruimingsplan dat geoperationaliseerd zal kunnen worden ingeval van calamiteiten. Dit plan verkeert in een vergevorderd stadium van ontwikkeling; het moet nog verder worden ingevuld.

In het kader van de voorbereiding op calamiteiten wordt in het SDKK ook gewerkt aan de ontwikkeling en de verdere uitbouw van een bestand van medewerkers van het SDKK dat bij calamiteiten tevens als z.g. BHV-ers (Bedrijfshulpverleners) kan worden ingezet.

In 2004 is binnen het SDKK de Dienstgroep in samenwerking met de Directie in commissieverband begonnen aan de ontwikkeling van een bewapeningsbeleid.

Ook is op initiatief van de Dienstgroep in 2001 aan het Plan van Aanpak Veiligheid 2007 begonnen. De essentie van de inhoud van het hiermee tot stand gekomen document (Plan van Aanpak Veiligheid 2007) is uiteindelijk als onderdeel (Veiligheid) van het grote Plan van Aanpak SDKK opgenomen.

De algemene directeur van het SDKK heeft te kennen gegeven omtrent deze aangelegenheid de ontvangst van advies op prijs te stellen.

Het SDKK kent in zijn organisatie momenteel een Unit Beveiliging, die ressorteert onder de Directeur Detentie en Beveiliging en die uit twee teams bestaat. Het ene team is belast met de beveiliging in de keuken en met de beveiliging en de arrestantenzorg, waaronder, bewaking en bejegening, in huisblok 1. Het andere team is verantwoordelijk voor de interne en externe transport van gedetineerden, voor de schietposten en voor de centrale post. Een van de twee teamleiders is tevens operationeel commandant van het IBT (riot team).

De dagelijkse praktijk in het SDKK wordt sinds enkele jaren beheerst door de onveilige situatie die is ontstaan als gevolg van vetes en belagingen onder de gedetineerden die al geresulteerd hebben in aanslagen en moord binnen het SDKK.

Er is sprake van een 'gang'vorming waarbij twee rivaliserende bendes binnen het SDKK, de ene bestaande uit gedetineerden van de wijk Koraal Specht (No Limit Soldiers) en de andere bestaande uit gedetineerden afkomstig van de wijk Buena Vista (Buena Vista Boys), elkaar naar het leven staan.

Deze onveilige situatie heeft er toe geleid dat de Directie sinds 2011 ingrijpende veiligheidsmaatregelen heeft getroffen, zoals de beperking tot van de z.g. gedetineerden bewegingen en de beperking van de luchtijden. Met bedoelde beperking van de gedetineerdenbewegingen is ook de deelneming van gedetineerden aan resocialisatieactiviteiten buiten de huisblokken stopgezet. Ook heeft de directie van het SDKK de gelegenheden voor relatiebezoek gereguleerd.

Het komt voor dat gevangenenbewaarders binnen het SDKK en ook wel daarbuiten worden bedreigd en geïntimideerd. Enkele jaren geleden zijn zelfs twee bewaarders binnen een huisblok gegijzeld door een aantal die daarmee hun vlucht uit het huisblok mogelijk hebben gemaakt. Diverse andere bedreigingen en intimidaties van gevangenenbewaarders hebben de laatste tijd plaatsgevonden.

Niet zelden hebben deze bedreigingen en intimidaties ook betrekking op gezinsleden van de betrokkenen bewaarders.

De opvang in de sfeer van slachtofferhulp van een bewaarder, die geïntimideerd of bedreigd is, is in het SDKK niet georganiseerd. Sinds kort is wel een formatieplaats voor een bedrijfsmaatschappelijk werker in het Functieboek 2009 opgebracht.

Zijdens de Dienstgroep van het SDKK vindt men dat de huisblokken in relatie tot de veiligheid van de bewaarders slecht gestructureerd zijn. Bewaarders lopen steeds risico's wanneer zij alleen de huisblokken binnen moeten gaan. Er is wel een instructie dat men bij gevaar drie maal op zijn fluit moet blazen, maar daar houden de instructies ook mee op. Er zijn voor dit soort situaties geen dienstinstructies op schrift gesteld.

Er is ook geen beleid van toepassing voor de bescherming van gedetineerden in de huisblokken. De taak van de bewaarder is om de gedetineerden te observeren en een waakzaam oog in het zeil te houden (Vigilansia). Deze werkinstructie is niet op schrift gesteld.

Tijdens het inspectieonderzoek zijn de vertegenwoordigers van de Raad ook gewezen op de diverse aspecten van brand onveiligheid in het SDKK.

Een en ander zou al in een inspectierapport (3 jaar geleden) van de Dienst Brandweeresignaleerd zijn en hetzelfde onlangs weer nadat de Dienst Brandweer dit jaar weer een inspectiebezoek in het SDKK heeft afgelegd. Er zijn hierop in het geheel geen acties genomen.

Er is in ieder geval een aantal gebreken geconstateerd dat verbeterd dient te worden. Ook dient de procedure bij brandmeldingen bekend te worden gemaakt, ook aan de gedetineerden.

Tegenover vertegenwoordigers van de Raad heeft de Dienst Brandweer gewezen op een aantal gebreken, zoals het ontbreken van nooduitgangen, de ondeugdelijke staat van onderhoud van brandslangen en hun aansluitingsmechanismen en van brandblusapparaten, de belemmeringen in de toegankelijkheid van brandspuitwagens tot de gangen bij de huisblokken, een riskant geplaatste gasfles bij de kantine nabij de centrale post en het ontbreken van de organisatie van oefeningen ten behoeve van personeel en gedetineerden. Ook heeft de Dienst Brandweer enkele adviezen verstrekt zoals met betrekking tot het aanbrengen van elektrische vergrendelingen voor de celdeuren zodat die tegelijk en op afstand kunnen worden geopend en gesloten.

De Raad vindt de brandveiligheidsgebreken zorgelijk en is van oordeel dat thans spoedig actie moet worden ondernomen.

Voorts vertoont het complex van de Hoofdpoort van het SDKK uit een oogpunt van veiligheid verschillende gebreken, zoals deuren en het scanapparaat die niet van de beste kwaliteit zijn en camera's die ondanks bestelling niet zijn geleverd.

Ook blijkt het zo te zijn dat bezoekers drugs aan hun lichaam geplakt en in lichaamsholten kunnen invoeren zonder dat die drugs bij scanning aan de hoofdpoort gedetecteerd kunnen worden. De scanapparatuur detecteert alleen metalen voorwerpen.

De Raad kan niet goed inzien waarom een dergelijke onvolkomenheid in de controle aan de hoofdpoort door de autoriteiten tot nu toe kennelijk ongemoeid wordt gelaten.

Vreemdelingenbewaring

Het huis van bewaring voor illegale vreemdelingen te Curaçao (hierna te noemen: Barak Illegalen) is bij Ministeriële Beschikking met algemene werking d.d. 5 september 2011 (P.B. 2011, no. 34) als zodanig aangewezen. Het complex maakt deel uit van het SDKK en de Commissie van Toezicht Gevangeniswezen houdt er toezicht.

Het is de Raad gebleken dat er voor de pas ingesloten illegale gedetineerde in de barak geen rechtskundige bijstand van overheidswege is geregeld. Dit is in strijd met de bepalingen van het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, zoals die door de CPT worden geïnterpreteerd.

Er zijn voor de gedetineerden in de Barak illegalen voorts geen huisregels op schrift gesteld. Ook ten behoeve van het personeel zijn geen huisregels uitgegeven. Er is wel een dagprogramma op schrift gesteld voor de Barak illegalen. Momenteel is wel een stel gedragsregels voor personeel en gedetineerden in de maak.

De slaapzalen van de Barak Illegalen blijken alleen te zijn voorzien van bedden met matrassen, derhalve niet van tafels en stoelen of ander meubilair. De ingeslotenen mogen ook geen enkel elektrisch of door batterijen gevoede apparaten bij zich hebben; deze worden eventueel ingenomen en tot bij vertrek weer afgegeven. Zij mogen ook geen kranten hebben, wel eigen tijdschriften die zij al bij zich hadden. In de recreatiezaal van het vrouwengedeelte bevindt zich een goed werkend tv-toestel.

Deze zaal is echter zeer schaars ingericht met een tafel en enkele stoelen en er bevinden zich daarin een groot aantal opgeslagen beddenonderdelen en een kapotte tafeltennistafel, waardoor het geheel niet uitnodigt om daar te gaan vertoeven. De recreatiezaal in het mannengedeelte is volkomen leeg en kaal, met uitzondering van een defect tv-toestel aan een muur.

De ingeslotenen worden twee uren 's morgens en één uur in de namiddag gelucht. Zij kunnen dan telefoneren met een kaartje danwel op hun eigen mobiel telefoontoestel dat daarvoor tijdelijk voor gebruik aan hen wordt afgestaan.

De aangebrachte en ingesloten illegalen blijken niet van alle medewerkers van de Vreemdelingendienst een correcte behandeling te krijgen.

De Raad is van oordeel dat de bejegening van vreemdelingen in het huis van bewaring voor vreemdelingen ingesloten vreemdelingen op flagrante wijze in strijd is met het gestelde in artikel 18 van de Landsverordening Beginselen Gevangeniswezen en dat hun rechtspositie op een aanmerkelijk lagere peil wordt gehouden dan die van de veroordeelden in de gevangenis.

1. Inleiding

1.1. Inleiding en achtergrond

Voor dit jaar heeft de Raad in het Inspectieplan 2013 van de Raad voor de rechtshandhaving een aantal onderzoeken vermeld die zullen worden uitgevoerd. Een van deze onderzoeken heeft betrekking op de penitentiaire inrichting “Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou” te Curaçao. De Raad doet in 2013 voor het eerst een onderzoek bij de penitentiaire inrichting in Curaçao “Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou”.

In februari 2004 is de Commissie Evaluatieonderzoek Rechtshandhaving Nederlandse Antillen ingesteld. Deze commissie werd later bekend als de Commissie Camelia-Römer. Aanleiding tot het instellen van de commissie was de bij de regering gerezen bezorgdheid omtrent de toepassing van strafrechtelijke dwangmiddelen in de praktijk na de steeds weerkerende kritiek in de samenleving hierop. Dit heeft geresulteerd in het zeer uitgebreide en kritisch rapport Commissie Camelia-Römer, waarin de gehele keten van de rechtshandhaving in de Nederlandse Antillen onder de loep was genomen. In genoemd rapport is ook het gevangeniswezen doorgelicht waarbij bevindingen zijn vastgelegd, knelpunten geïdentificeerd en diverse aanbevelingen voorgedragen.

In juni 2007 heeft het Europees Comité inzake de voorkoming van folteringen en onmenselijke of vernederende behandeling of bestraffing van de Raad van Europa (CPT) een bezoek gebracht aan inrichtingen en instellingen in de Nederlandse Antillen en Aruba. In december 2007 heeft het CPT rapport uitgebracht, waarbij een aantal ernstige tekortkomingen werd geconstateerd. Dit heeft geresulteerd in zeer kritische rapporten. Op basis van de CPT rapporten heeft de Rijksministerraad op 18 januari 2008 besloten de Gouverneurs van beide landen te verzoeken halfjaarlijks te rapporteren over de implementatie en uitvoering van de te nemen verbeteringen. Gelet op de impact van de rapportages, de vereiste deskundigheid en de hoeveelheid te verwachten werk, is aan de heren de Lange en Vegter gevraagd de Gouverneurs hierbij te ondersteunen¹. Er is een nulmeting verricht en zijn er twee voorgangsrapportages uitgebracht.

In augustus 2010 heeft de toenmalige minister van Justitie van de Nederlandse Antillen het “geïntensiveerde Plan van aanpak Bon Futuro Curaçao 2010” (hierna: Plan van aanpak Bon Futuro 2010) gepresenteerd.

Dit plan was gemaakt ter uitvoering van het besluit d.d. 21 juni 2010 van de Politieke Stuurgroep Staatkundige Verandering om als plan van aanpak vast te stellen bij

---

¹ Het onderzoek is gedaan door mr.dr. J. de Lange medewerker van het Wetenschappelijk Bureau van de Hoge Raad der Nederlanden en prof.mr. P.C.Vegter, advocaat-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden tevens bijzonder hoogleraar penitentiair recht Radboud Universiteit Nijmegen.

algemene maatregel van rijksbestuur in het kader van de samenwerkingsregeling waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en St. Maarten.

Deze algemene maatregel van rijksbestuur bevat de uitwerking van de afspraken tussen Nederland, het Land Nederlandse Antillen en de eilandgebieden Curaçao en St. Maarten over de samenwerking bij en de waarborging van de uitvoering van de landstaak met betrekking tot het gevangeniswezen. De bedoeling van de opstellers van het plan van aanpak was om te bewerkstelligen dat deze landstaak vanaf de datum van transitie op voldoende niveau kon worden uitgevoerd en dat het land Curaçao op termijn deze taak in overeenstemming met de afgesproken criteria, kan uitvoeren. Uit het rapport Camelia-Römer, de CPT-rapporten en de bovengenoemde plannen blijkt dat de gevangenis Bon Futuro niet voldoet aan de internationaal aanvaardbare normen. De Raad is zich terdege bewust van het belang van een goed functionerende penitentiaire inrichting waar mensenrechten worden gerespecteerd. De Raad heeft er daarom voor gekozen om thans onderzoek te doen naar het functioneren van de op Curaçao gevestigde penitentiaire inrichting, het complex van de strafgevangenis en het huis van bewaring, genaamd 'Sentro di Detenshon i Korekshon di Kòrsou' (het laatste hierna ook te noemen: het gesticht), alsmede het huis van bewaring voor vreemdelingen en de afdeling van politiecellen (Huisblok 1) in Curaçao die beide deel uitmaken van genoemd complex. De Raad zal met name onderzoek doen naar de kwaliteit van het regiem ten aanzien van de bejegening van de gedetineerden en de veiligheid van de gedetineerden en inrichtingspersoneel in deze inrichtingen. In paragraaf 1.8. is het toetsingskader uiteengezet dat de Raad bij de beoordeling van de onderzoeksresultaten hanteert worden. In dit kader doet de Raad tevens onderzoek naar de mate waarin gevolg is gegeven aan de aanbevelingen van het CPT zoals vastgesteld in haar rapporten betreffende de penitentiaire inrichting in Curaçao.

1.2. Doelstelling

De Raad heeft mede als uitgangspunt twee van bovengenoemde rapporten gehanteerd, namelijk het rapport de Lange en Vegter en het rapport Camelia-Römer. De doelstelling van de opdracht van de heren de Lange en Vegter luidt als volgt: het nauwlettend toezien op het implementeren van zodanige maatregelen in het gevangeniswezen door de landen, dat de geconstateerde problemen worden opgelost. De doelstelling van het rapport Camelia-Römer is tweeledig, met name:

- Het in kaart brengen van gezags- en beheersstructuren van de diensten en instituties die werkzaam zijn op het gebied van rechtshandhaving, alsmede van de daarmee verband houdende procedures, een en ander in relatie tot de bestuurlijke verantwoordelijkheid van de Minister van Justitie.

- Het doen van aanbevelingen gericht op een samenstel van aanvullende voorzieningen en maatregelen om de daadkracht en slagvaardigheid van de instituties, die werkzaam zijn op het gebied van de rechtshandhaving in de Nederlandse Antillen te vergroten.

De ambitie van het inspectieonderzoek ten aanzien van het complex van Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou is om een professionele bejegening van gedetineerden in het kader van detentie en correctie te realiseren, waar de gedetineerde centraal staat. Een instituut dat zowel een veilig detentieklimaat als een veilige werkomgeving biedt. Een instituut dat er continu naar streeft dat elke gedetineerde steeds aanspraak kan maken op een goede bejegening. Een instituut dat in het realiseren van deze bejegening de basis ziet voor de aan de gedetineerde opgelegde tenuitvoerlegging van vrijheidsbeneming. Een instituut waarin het regime in overwegende mate gericht dient te zijn op resocialisatie en bevordering van een goede terugkeer van de gedetineerde in de samenleving,

Uit de bevindingen uit de onderzoeken blijkt duidelijk dat de ernst van de zaak op bestuurlijk niveau is doorgedrongen en dat de noodzaak is erkend om de aanbevelingen van het CPT uit te voeren. Het uiteindelijke doel van dit onderzoek door de Raad is om een bijdrage te leveren aan de professionalisering en verbetering van de veiligheid binnen het detentie & correctie instituut. Het instituut dient ten dienste te staan van de samenleving, de gedetineerden, de werknemers en de justitie. Het instituut moet ervoor zorgen dat gedetineerden correct worden bejegend en dat de rechten en verplichtingen van de gedetineerden worden gerespecteerd en nageleefd. Het instituutspersoneel moet werkzaam zijn in een veilige omgeving en zich ook veilig gevoelen. De door rechterlijke ambtenaren gegeven bevelen tot vrijheidsbeneming dient ook voor de gedetineerden op een rechtens behoorlijke manier ten uitvoer te worden gelegd. De samenleving moet er zeker van zijn dat de gedetineerden op een veilige en humane wijze worden behandeld en tevens dat ze voldoende worden voorbereid met als doel na hun terugkeer in de maatschappij recidive te voorkomen en dat zij zelfs een bijdrage kunnen leveren aan de verdere opbouw en ontwikkeling van het land. De Raad wil met dit onderzoek toetsen in hoeverre de penitentiaire inrichting in dit verband voldoet aan de vastgestelde plannen. Waar nodig zal de Raad concrete aanbevelingen doen om een bijdrage te leveren aan kwaliteitsverbetering van de bejegening en de veiligheid in het complex van Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou.

1.3. Context en probleembeschrijving

In dit onderzoek zal de Raad nagaan op welke wijze de kwaliteit van de bejegening van de gedetineerden en de veiligheid van de gedetineerden en van het personeel in Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou is gewaarborgd. Daarbij zal tevens worden nagegaan

in hoeverre voldoende zorg wordt verleend voor maatschappelijke re-integratie van de gedetineerden.

Voorts zal in dit onderzoek worden nagegaan in hoeverre het personeelsbeleid de nodige ondersteuning biedt ter realisatie van deze doelstellingen.

1.4. Afbakening en reikwijdte

Dit onderzoek richt zich op de penitentiaire inrichting, het complex van de strafgevangenis en het huis van bewaring, genaamd 'Sentro di Detenshon i Korekshon di Kòrsou', in Curaçao (hierna ook te noemen: het gesticht), alsmede het huis van bewaring voor vreemdelingen en de afdeling van politiecellen die beide deel uitmaken van genoemd complex.

Met name is onderzoek het gericht op de bejegening van de gedetineerden en de daarmee in verband staande veiligheid van de gedetineerden en van het gestichtspersoneel. Reden hiervoor is gelegen in bevindingen, adviezen, voornemens en plannen betreffende de rechtspositie en de veiligheid van de gedetineerden en het inrichtingspersoneel zoals neergelegd in de diverse hiervoor genoemde rapporten en plannen. Het onderzoek heeft betrekking op de periode 10 oktober 2010 tot en met 31 september 2013.

1.5. De onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt als volgt:

In hoeverre zijn de kwaliteit van de bejegening van de gedetineerden en de kwaliteit van de veiligheid van de gedetineerden en van het personeel gewaarborgd?

Op grond van de centrale onderzoeksvraag kunnen de volgende deelvragen worden geformuleerd om tot de beantwoording van de centrale vraag te komen.

- a. hoe is kwaliteit van de rechtspositie (incl. bejegening en zorg) van de gedetineerden gewaarborgd?
- b. hoe is de interne veiligheid van de gedetineerden en van het personeel gewaarborgd?
- c. hoe is de voorbereiding van de maatschappelijke re-integratie van de gedetineerden geregeld?
- d. in hoeverre wordt bij bovengenoemde punten rekening gehouden met de CPT normen?

1.6. Aanpak en methodiek

a. Onderzoekers

Het onderzoek wordt uitgevoerd door onderzoekers van de Raad.

b. Type onderzoek

Het onderzoek is deels beschrijvend en deels verdiepend. Daarbij zullen zowel (inter)nationale wetten en regelgeving, (inter)nationale plannen en rapporten als (inter)nationale jurisprudentie worden geraadpleegd. Hiervoor worden interviews afgenomen van directieleden en medewerkers van de penitentiaire inrichting in Curaçao en andere organisaties die betrokken zijn bij de implementatie van de diverse plannen. Tevens worden interviews afgenomen van een aantal gedetineerden en een aantal personeelsleden uit de diverse afdelingen van de penitentiaire inrichting in Curaçao.

c. Fasering onderzoek

1. Vooronderzoek (beleidsnotities, jaarverslagen, literatuur, mediaberichtgeving wetenschappelijke onderzoeken)
2. Interviews met betrokken personen
3. Interviews met andere stakeholders (zoals het Ministerie van Justitie, de Commissie van Toezicht en het Openbaar Ministerie).

Er wordt allereerst gebruik gemaakt van de beschikbare onderzoeksrapporten en beleidsstukken om zo (ontwikkelingen binnen) de penitentiaire inrichting in Curaçao in kaart te brengen. Indien nodig worden andere onderzoekers en experts geraadpleegd. Op deze wijze beoogt de Raad de stand van zaken met betrekking tot de penitentiaire inrichting in Curaçao in kaart te brengen.

d. Informatiebronnen

De volgende informatiebronnen worden benut:

1. Kwantitatieve gegevens (waaronder cijfermatige gegevens aangeleverd door de bezochte organisaties);
2. Kwalitatieve gegevens:
  - a. interviews met bij het beleid (ontwikkeling) en uitvoering betrokken personen
  - b. interviews met stakeholders zoals onder andere advocaten, functionarissen van het Ministerie van Justitie en van het Openbaar Ministerie
  - c. interviews met experts
  - d. beleidsdocumenten
  - e. jaarverslagen
  - f. overige relevante documentatie
  - g. wet- en regelgeving en relevante verdragsbepalingen/internationale richtlijnen

1.7. Uitvoering onderzoek

1.7.1. Voorbereiding:

- a. Aankondiging onderzoek;
- b. In kaart brengen kwalitatieve/kwantitatieve gegevens uit beschikbare literatuur;
- c. In kaart brengen best practices vanuit literatuur;
- d. Plannen interviews;
- e. Actualiteiten in kaart brengen.
- f. Opstellen vragen naar aanleiding van literatuuronderzoek.

1.7.2. Feitelijke uitvoering:

- a. Interviewen;
- b. Opstellen interviewverslagen;
- c. Interviewverslagen voor instemming voorleggen aan gesprekspartners;
- f. Aanvragen extra documenten/cijfermatige gegevens betrokken organisaties/instanties;
- g. Analyseren eigen onderzoeksgegevens en aangeleverde gegevens vanuit de betrokken organisaties/instanties;
- h. Opstellen rapporten;
- i. Opleveren conceptrapporten aan Raad;
- j. Aanbieden conceptrapporten voor hoor en wederhoor aan betrokken instanties;
- k. Communicatietraject rapporten opstarten;
- l. Controle reacties compleet hoor en wederhoor;
- m. Aanpassen conceptrapporten naar aanleiding van hoor en wederhoor.

1.8. Toetsingskader

De Raad voor de rechtshandhaving hanteert bij de inspectie van Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou een toetsingskader. Het toetsingskader geeft aan welke aspecten van het functioneren van de inrichting de Raad op het gebied van de bejegening van gedetineerden en dat van de veiligheid van gedetineerden en van het inrichtingspersoneel bij het onderzoek zal betrekken. Tevens omvat het toetsingskader de criteria welke als uitgangspunt zullen dienen. Het normenkader wordt gevormd door de normen van de European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) en die van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, zoals geformuleerd in zijn rapport “Goed bejegenen”, met de ondertitel “**Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen**” versie 2010, het Wetboek van strafvordering en jurisprudentiële normen . Het normenkader van het CPT en een extract uit genoemd rapport betreffende de beginselen van goed bejegenen zijn als bijlagen aan dit document toegevoegd. Andere relevante wetten en verdragen zijn: het Wetboek van Strafrecht, de Landsverordening beginselen Gevangeniswezen, Gevangenismaatregel 1999, Aanwijzingsbeschikking Gestichten, Huishoudelijk reglement Penitentiaire Inrichtingen, Geweldsinstructie Gevangeniswezen,

Wetboek van Strafvordering, het Europees Verdrag ter voorkoming van Foltering en onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing, de internationale richtlijn vastgesteld door de Verenigde Naties (in 1955) de zogenaamde Minimum regels voor de behandeling van Gevangenen de zogenaamde Standard Minimum Rules for the Treatment of Prisoners, de beginselverklaring voor de Bescherming van alle personen in enige vorm van detentie of gevangenschap vastgesteld door de Verenigde Naties (1988) de zogenaamde Body of Principles for Protection of All Persons under any form of Detention or Imprisonment.

De Raad heeft verder geoordeeld dat hij, met aanhaling van het in dezen gestelde in het rapport van de European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) van 2008 met betrekking tot onder meer de huizen van bewaring en de strafgevangenis op Curaçao en van het gestelde in de daarop volgende voortgangsrapportage-Vegter van januari 2013, de internationale normen welke specifiek zijn bedoeld voor detentie-inrichtingen aan zijn rapport ten grondslag kan leggen.

Met de opneming van de normatieve elementen daaruit in het toetsingskader van dit inspectieonderzoek, zal dan daarin niet verder behoeven te worden teruggegrepen naar andere internationale, verdragsrechtelijke normen dan die van het Europees Verdrag ter voorkoming van Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestraffing, waaruit overigens de CPT voortkomt.

De kern van het toetsingskader op het niveau van de internationale verdragsnormen vormt het overzicht van de CPT-normen en de specifiek op de onderwerpelijke detentie-inrichtingen (SDKK) betrekking hebbende lijst van aanbevelingen van de CPT en de voornaamste conclusies en aanbevelingen uit de rapport-Vegter die weer daarop betrekking hebben.

Deze en andere op schrift vastgelegde normen, zoals de wettelijke bepalingen die gerekend worden te behoren tot het toetsingskader, zijn verzameld in Bijlage I welke aan dit rapport van inspectieonderzoek wordt gehecht. De inhoud van deze bijlage wordt geacht op deze plaats in het rapport te zijn opgenomen. De Raad verwijst daarnaar.

De direct relevante onderdelen daarvan zijn in hoofdstuk 2 van dit rapport opgenomen. De toetsingsaspecten van dit inspectieonderzoek zijn:

A. *Bejegening van de gedetineerden*

Het begrip 'bejegenen' heeft betrekking niet alleen op de in de sfeer van 'rechtspositie' gelegen nakoming van rechten en verplichtingen van gedetineerden, maar op de gehele manier van de omgang door de inrichting met gedetineerden in al zijn aspecten, in het kader van de tenuitvoerlegging van een straf of vrijheidsbenemende maatregel. Onder bejegening wordt derhalve ook begrepen de wijze van omgaan met de gedetineerde met het oog op zijn terugkeer naar de maatschappij.

De beginselen van goede bejegening behelzen kwaliteitseisen voor het omgaan met gedetineerden in de ruimste zin. De kwaliteit van de zorg van de gedetineerden is centraal.

B. Interne veiligheid

De interne veiligheid dient gewaarborgd te zijn. Hiermee wordt bedoeld op de fysieke veiligheid van de gedetineerden en van het gestichtspersoneel. Bedoelde toetsingsaspecten worden alle tegen het licht van de hierboven in paragraaf 1.8. genoemde normen gehouden. Deze aspecten en de aangehouden criteria moeten in overeenstemming zijn met de rechtsbeginselen, de internationale criteria en de wettelijke normen.

1.9. Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit vijf hoofdstukken. Het rapport begint met een samenvatting. In het eerste hoofdstuk zijn onder meer de aanleiding, de probleembeschrijving, de onderzoekstelling, het toetsingskader en de onderzoeksvragen uitgewerkt. Het tweede hoofdstuk bevat de beschrijving van de opzet en de praktijk van het op bejegening van gedetineerden betrekking hebbende recht en de regelgeving.

Hoofdstuk drie behelst de opzet, de praktijk en werking van het bejegeninggebeuren in het SDKK. Hoofdstuk vier behelst de opzet, de praktijk en de werking van het veiligheidsbeleid binnen het SDKK.

De hoofdstukken drie en vier behelzen aan het eind tevens de beoordeling en de conclusies van de bevindingen van het betreffende onderzoek.

Hoofdstuk vijf behelst de bevindingen en de conclusies van het onderzoek alsmede de aanbevelingen betreffende een bijzonder onderdeel van het SDKK, het huis van bewaring voor illegale vreemdelingenbewaring. Het laatste hoofdstuk bevat slotopmerkingen.

2. Recht en regelgeving

2.1. Opzet

Hierboven in paragraaf 1.8. is reeds aangegeven welke verdragsrechtelijke bepalingen en andere rechtsregels en wettelijke bepalingen op de detentie van personen van toepassing zijn, voor zover zij althans anderzijds voor het toetsingskader van dit inspectieonderzoek van belang zijn. Het betreft hier uiteraard de normen, zowel de internationale (verdragsrechtelijke), de ongeschreven beginselen en normen als de geschreven normen, die rechtens van toepassing zijn op de detentie van personen.

De verdragsrechtelijke normen

Uit het 'Report to the authorities of the Kingdom of the Netherlands on the visits carried out to the Kingdom in Europe, Aruba, and the Netherlands Antilles by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhumane or Degrading Treatment or Punishment (CPT) in June 2007', zoals gepubliceerd in januari 2008, kan het hierna volgende uittreksel van de hierna volgende aanbevelingen van de CPT onderscheiden worden.

Prisons

Ill-treatment

Recommendations

- concrete measures to be taken to eradicate ill-treatment of prisoners at Bon Futuro Prison by prison staff or members of the Correctional Emergency Response Team (CERT), in the light of the remarks made in paragraphs 41 and 44, including through improved management, staff training and supervisory mechanisms (paragraph 44);
- the authorities of the Netherlands Antilles to adopt a pro-active strategy to prevent violence by inmates against other inmates at Bon Futuro Prison, in the light of the remarks in paragraphs 45 and 46 (paragraph 46).

Material conditions

Bon Futuro Prison

Recommendations

- the design of the sanitary facilities in the disciplinary unit to be changed so that the toilet is separate from the shower (paragraph 49);
- efforts to be made to improve the nutritional quality and variety of food provided to inmates at Bon Futuro Prison. Further, regular meal times should be distributed more evenly throughout the day (paragraph 50). comments

- the CPT trusts that all of the deficiencies mentioned in paragraphs 47 and 48 will be remedied without delay. In particular, every cell, including in the women's section, should be fitted with a call-bell (paragraph 48).

Regime

Recommendations

- the necessary steps to be taken to ensure that appropriate regime activities are developed and sustained for prisoners at Bon Futuro Prison and Bonaire Remand Prison, in the light of the remarks in paragraph 52 (paragraph 52).

Staff

Recommendations

- The authorities of the Netherlands Antilles to remedy the staff shortages in both Bon Futuro Prison and Bonaire Remand Prison as a matter of priority (paragraph 53).

Health care services

Bon Futuro Prison

Recommendations

- Prisoners placed at the medical unit in Bon Futuro Prison to be offered daily outdoor exercise if their state of health permits (paragraph 54);
- efforts to be made to secure, as an initial minimum, the equivalent of a full time doctor's position (paragraph 55);
- efforts to be made to fill the budgeted positions of two additional assistants (in dentistry and pharmacy) (paragraph 55); - 145 -
- a person qualified to provide first aid, preferably with a recognized nursing qualification, always to be present in the prison, including at night (paragraph 55);
- every effort to be made to recruit a dentist to the equivalent of a half-time position (paragraph 55);
- every newly admitted prisoner to be properly interviewed and physically examined by a medical doctor (or by a fully qualified nurse reporting to a doctor) as soon as possible after his admission; save for exceptional circumstances, the interview/examination should be carried out within 24 hours (paragraph 56);
- existing procedures to be improved so as to allow prisoners unsuited for continued detention to benefit from alternative measures without unnecessary delay (paragraph 58);
- the authorities of the Netherlands Antilles to ensure that prison doctors are not required to certify that prisoners are fit to undergo punishment (paragraph 59);
- a full-time psychologist to be recruited as soon as possible for Bon Futuro Prison (paragraph 60);
- the shortcomings observed at the FOBA and outlined in paragraph 61 to be remedied (paragraph 61). comments
- the possibility should be explored of providing the medical service with an additional room for emergency care (paragraph 54).

*Correctional Emergency Response Team (CERT)
Recommendations*

- Particular attention to be paid to the professional training of the CERT members and the supervision of their activities (paragraph 63);
- CERT members to be provided with both initial and ongoing training that has a human rights dimension - and with a training manual (paragraph 63); - 146 -
- clear operating rules to be established for the CERT, covering the criteria and responsibility for deployment and the chain of command, particularly when the police are also involved (paragraph 63);
- the authorities of the Netherlands Antilles:
  - to establish written selection criteria for the CERT. The selection process should involve the participation of a person independent from the prison and preferably with a qualification in psychology;
  - to consider measures - such as creating a much larger pool from which CERT members could be drawn - to allow for rotation and reduce the likelihood of unhealthy corporate cultures developing (paragraph 64);
- a policy and protocol on conflict resolution to be developed and a team of persons to be trained in mediation skills (paragraph 65);
- a clear directive governing the use of pepper spray to be drawn up, which should include, as a minimum:
  - clear instructions as to when pepper spray may be used, which should state explicitly that pepper spray should not be used in a confined area;
  - the right of prisoners exposed to pepper spray to be granted immediate access to a doctor and to be offered an antidote;
  - the qualifications, training and skills of staff members authorized to use pepper spray;
  - an adequate reporting and supervisory mechanism with respect to the use of pepper spray (paragraph 66).

Solitary confinement of prisoners

Solitary confinement of prisoners is found, in some shape or form, in every prison system. The CPT has always paid particular attention to prisoners undergoing solitary confinement, because it can have an extremely damaging effect on the mental, somatic and social health of those concerned.²

This damaging effect can be immediate and increases the longer the measure lasts and the more indeterminate it is. The most significant indicator of the damage which solitary confinement can inflict is the considerably higher rate of suicide among prisoners subjected to it than that among the general prison population.

---

² The research evidence for this is well summarised in Sharon Shalev's "A Sourcebook on Solitary Confinement" (Mannheim Centre for Criminology, London, 2008), available electronically at www.solitaryconfinement.org

Clearly, therefore, solitary confinement on its own potentially raises issues in relation to the prohibition of torture and inhuman or degrading treatment or punishment. In addition, it can create an opportunity for deliberate ill-treatment of prisoners, away from the attention of other prisoners and staff. Accordingly, it is central to the concerns of the CPT and, on each visit, delegations make a point of interviewing prisoners in solitary confinement in order to examine their conditions of detention and treatment and to check the procedures for deciding on such placements and reviewing them. In this section of its General Report, the CPT sets out the criteria it uses when assessing solitary confinement. The Committee believes that if these criteria are followed, it should be possible to reduce resort to solitary confinement to an absolute minimum, to ensure that when it is used it is for the shortest necessary period of time, to make each of the solitary confinement regimes as positive as possible, and to guarantee that procedures are in place to render the use of this measure fully accountable.

- The CPT understands the term “solitary confinement” as meaning whenever a prisoner is ordered to be held separately from other prisoners, for example, as a result of a court decision, as a disciplinary sanction imposed within the prison system, as a preventative administrative measure or for the protection of the prisoner concerned. A prisoner subject to such a measure will usually be held on his/her own; however, in some States he/she may be accommodated together with one or two other prisoners, and this section applies equally to such situations.

As regards more specifically the solitary confinement of juveniles, a practice concerning which the CPT has particularly strong reservations, reference should also be made to the comments made by the Committee in its 18th General Report.³

This section does not apply to the isolation of prisoners for medical reasons, as the grounds for such a measure are of a fundamentally different nature.

- The aim of the CPT in setting out these standards is to minimize the use of solitary confinement in prisons, not only because of the mental, somatic and social damage it can do to prisoners but also given the opportunity it can provide for the deliberate infliction of ill-treatment.

The CPT considers that solitary confinement should only be imposed in exceptional circumstances, as a last resort and for the shortest possible time.

Prisoners undergoing solitary confinement should be accommodated in decent conditions. Further, the measure should involve the minimum restrictions on prisoners consistent with its objective and the prisoner’s behavior, and should always be accompanied by strenuous efforts on the part of staff to resolve the underlying issues.

---

³ See CPT/Inf (2008) 25, paragraph 26.

More specifically, regimes in solitary confinement should be as positive as possible and directed at addressing the factors which have made the measure necessary.

In addition, legal and practical safeguards need to be built into decision-making processes in relation to the imposition and review of solitary confinement.

Ensuring that solitary confinement is always a proportionate response to difficult situations in prisons will promote positive staff-prisoner interaction and limit the damage done to the very persons who are often already among the most disturbed members of the inmate population.

Foreign nationals detained under aliens legislation

Ill-treatment

Recommendations

- the CPT's recommendations in paragraph 12 to apply equally with regard to apprehensions by the police pursuant to the aliens legislation (paragraph 30).

Conditions of detention at the 'Illegalen Barakken' for immigration detainees

Recommendations:

- the authorities of the Netherlands Antilles to ensure that the number of persons held at the 'Illegalen Barakken' never exceeds the number of beds available. Further, efforts should be made to keep occupancy levels to a maximum of 20 persons in each dormitory (paragraph 31);
- steps to be taken as a matter of urgency to remedy the shortcomings outlined in paragraph 32, and to provide persons detained at the 'Illegalen Barakken' with adequate material conditions, activities and at least one hour of daily outdoor exercise (paragraph 33);
- the lack of training for staff at the 'Illegalen Barakken' to be addressed, in the light of the remarks made in paragraph 34 (paragraph 34);
- systematic medical screening of all immigration detainees, including for transmissible diseases, to be introduced in accordance with the remarks in paragraph 35. Such screening should be carried out in a way that respects medical confidentiality. Further, there should be a daily presence at the 'Illegalen Barakken' of a person with a recognized nursing qualification, and access to acute dental care and appropriate psychological/psychiatric assistance should be available (paragraph 35).

Safeguards against the ill-treatment of foreign nationals detained under aliens legislation

Recommendations

- the necessary steps to be taken to ensure that all persons held under aliens legislation are afforded all the fundamental safeguards outlined in paragraph 36 (paragraph 37);
- Immigration detainees to be allowed to maintain contact with the outside world during their detention and in particular to receive visits from relatives and representatives of relevant organizations (paragraph 38).

Basic rights at the initial stages of deprivation of liberty of irregular migrants

- The CPT considers that detained irregular migrants should, from the very outset of their deprivation of liberty, enjoy three basic rights, in the same way as other categories of detained persons. These rights are: (1) to have access to a lawyer, (2) to have access to a medical doctor, and (3) to be able to inform a relative or third party of one's choice about the detention measure.
- The right of access to a lawyer should include the right to talk with a lawyer in private, as well as to have access to legal advice for issues related to residence, detention and deportation. This implies that when irregular migrants are not in a position to appoint and pay for a lawyer themselves, they should benefit from access to legal aid.

Further, all newly arrived detainees should be promptly examined by a doctor or by a fully-qualified nurse reporting to a doctor. The right of access to a doctor should include the right – if an irregular migrant so wishes – to be examined by a doctor of his/her choice; however, the detainee might be expected to meet the cost of such an examination.

Notifying a relative or third party of one's choice about the detention measure is greatly facilitated if irregular migrants are allowed to keep their mobile phones during deprivation of liberty or at least to have access to them.

De wettelijke regels

Met betrekking tot de bejegening in het bijzonder van gedetineerden bevatten genoemde Landsverordening beginselen gevangeniswezen (P.B. 1996, no. 73) en uitvoeringsvoorschriften specifiek een aantal bepalingen dat ervoor in aanmerking komt om hieronder te worden aangehaald.

Algemeen

- Een der belangrijkste bepalingen in dit verband van deze landsverordening (art. 17) luidt dat met handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de maatregel van terbeschikkingstelling van de Regering, de tenuitvoerlegging hiervan mede dienstbaar wordt gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer

van de gedetineerden in de maatschappij. Van deze bepaling kan, volgens de bij de Landsverordening beginselen gevangeniswezen behorende memorie van toelichting, gezegd worden dat zij de spil is waar de gehele landsverordening om draait.

- Met deze Landsverordening is er naar gestreefd, in overeenstemming met de internationaalrechtelijk vastgelegde beginselen, te geraken tot een gevangenisregiem dat tracht haat en rancune bij de gedetineerde te vermijden en afstomping en hospitalisatie te voorkomen. Alleen in een klimaat waarin die factoren effectief worden bestreden, kan een gedetineerde die dat werkelijk wil, zich verder ontplooien en ontwikkelen.
- Een andere belangrijke bepaling van dezelfde landsverordening (art. 18) in het kader van bejegening luidt dat onveroordeelden aan geen andere beperkingen worden onderworpen dan aan die welke voor het doel van hun opsluiting of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in het gesticht noodzakelijk zijn. Hun regime wordt, naar de beginselen van deze landsverordening, geregeld bij landsbesluit houdende algemene maatregelen.
- Zoals in paragraaf 2.2. aangegeven, gaat het hier niet om strafrechtelijk ingeslotenen en gaat de Raad op grond van het systeem van de wet (zie par.2.2.) er van uit dat de betreffende bepaling, wat het SDKK betreft, in het bijzonder ook geldt voor het als 'gesticht' aangemerkte onderdeel daarvan, het als zodanig formeel aangewezen huis van bewaring voor vreemdelingen.

Differentiatie in detentie

- De Minister van justitie dient een of meer gevangenisstraf veroordeelden, die de leeftijd van eenentwintig jaren nog niet hebben bereikt.
- De Minister kan in de huishoudelijke reglementen van gestichten of afdelingen van gestichten bepalen, dat de bevolking door de directeur in groepen zal worden ingedeeld. Het regime in de verschillende groepen kan verschillend zijn. Individuele voorrechten kunnen nochtans worden toegestaan.
- Onveroordeelden worden bij voorkeur niet met veroordeelde gedetineerden in een vertrek geplaatst. Mannelijke gedetineerden beneden de eenentwintig jaren worden bij voorkeur afgezonderd van de volwassen gedetineerden.
- De tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel in een gesticht vindt plaats in algehele of in beperkte gemeenschap, dan wel in afzondering.
- De directeur kan, naar door de minister te stellen nadere regels, een gedetineerde op zijn verzoek toestaan in afzondering te worden geplaatst.

Arbeid en arbeidsloon

- De directeur draagt zorg voor de beschikbaarheid van arbeid voor de gedetineerden, voor zover de aard van de detentie zich daartegen niet verzet.

- Gedetineerden die tot een vrijheidsstraf (vervangende hechtenis en militaire detentie daaronder begrepen) zijn veroordeeld zijn verplicht de hen opgedragen arbeid te verrichten.
- Onveroordeelden zijn niet tot arbeid verplicht. Indien zij verklaard hebben aan de arbeid te willen deelnemen, worden zij op gelijke voet als de in het tweede lid bedoelde gedetineerden daartoe in de gelegenheid gesteld.
- De arbeid zal zich bij voorkeur uitstrekken tot het verrichten van de huisdienst en tot het vervaardigen van voorwerpen voor de overheidsdienst en objecten van algemeen nut.
- Het aan de gedetineerden toe te kennen arbeidsloon wordt door de minister vastgesteld. Een deel daarvan wordt bestemd voor de uitgaanskas. Het overige deel blijft onder bewaring van de directeur, doch staat ter beschikking van de gedetineerden volgens nader door de minister te stellen regelen.
- Het door de gedetineerden verdiende arbeidsloon is hun eigendom.
- De arbeid zal zoveel mogelijk mede dienstbaar worden gemaakt aan het onderhouden, vergroten of verwerven van vakbekwaamheid.
- Arbeid kan plaatsvinden voor rekening van de overheid en van particulieren. De arbeid wordt als regel verricht binnen het gesticht. Het verrichten van arbeid buiten het gesticht vindt slechts plaats na toestemming van de minister en onder door hem te stellen voorwaarden. Arbeid verricht voor rekening van particulieren buiten het gesticht behoeft de toestemming van de gedetineerde. De directeur draagt er zorg voor dat bij de toedeling van arbeid rekening wordt gehouden met de geschiktheid ter zake van de gedetineerde.
- De gedetineerde is verplicht de hem opgedragen arbeid zowel binnen als buiten het gesticht naar behoren te verrichten. De gedetineerde mag het met arbeid verdiende bedrag, zoals vastgesteld door de minister, niet persoonlijk in ontvangst nemen. Het bedrag bedoeld in het tweede lid, wordt per kalendermaand door de directeur berekend en zo spoedig mogelijk na afloop daarvan op de rekening van de gedetineerde geboekt voor de ene helft als "Zakgeld" en voor de andere helft als "Uitgaanskas", met dien verstande dat bij onveroordeelde en tot levenslange gevangenisstraf veroordeelde gedetineerden het bedrag volledig als "Zakgeld" wordt geboekt. Ten behoeve van de registratie van het gewerkte aantal arbeidsuren en het daarmee verdiende bedrag wordt door de minister een model arbeidsregister vastgesteld.
- Indien de gedetineerde buiten de verplichte arbeidsuren producten maakt die geschikt zijn voor de verkoop, zal door de directeur, voorzover dat redelijkerwijs mogelijk is, worden zorg gedragen voor de verkoop daarvan. De opbrengst van de verkoop wordt door de directeur zo spoedig mogelijk na de verkoop geboekt op de rekening van de gedetineerde, voor de ene helft als "Zakgeld" en voor de andere helft als "Uitgaanskas", met dien verstande dat bij onveroordeelde en tot levenslange gevangenisstraf veroordeelde gedetineerden de opbrengst volledig als "Zakgeld" wordt geboekt.

Geestelijke en sociale zorg

- Het behoort tot de taak van de directeur te bevorderen, dat de gedetineerden de te hunnen behoefte gehouden godsdienstoefeningen en bezinningssamenkomsten kunnen bijwonen.

- De gedetineerden worden in de gelegenheid gesteld godsdienstonderwijs te ontvangen. Zij worden bovendien in de gelegenheid gesteld persoonlijk contact met geestelijke verzorgers te onderhouden.

- Het behoort tot de taak van de directeur de gedetineerden te helpen bij het zoeken naar een oplossing van de maatschappelijke moeilijkheden, die met het feit van hun detentie of met de omstandigheden, die tot het plegen van het strafbare feit hebben geleid, in verband staan.

- Bij een gesticht zijn een of meer geestelijke raadslieden en maatschappelijke hulpverleners werkzaam. De gedetineerde heeft het recht de bij het gesticht werkzame geestelijke raadslieden en maatschappelijke hulpverleners tijdens de door de directeur vastgestelde spreek- of inloopuren te bezoeken, tenzij de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht zich daartegen, naar het oordeel van de directeur, bepaaldelijk verzet. De gedetineerde heeft het recht individuele gesprekken te voeren met de geestelijke raadslieden of maatschappelijke hulpverleners die bij het gesticht werkzaam zijn, dan wel door de directeur is toegelaten.

Ontwikkeling en ontspanning

- De gedetineerden worden in de gelegenheid gesteld gebruik te maken van de in het gesticht aanwezige mogelijkheden tot onderwijs, vorming en recreatie.

- Aan gedetineerden, voor wie een dergelijke zaak wenselijk wordt geacht, wordt zoveel mogelijk aanvullend schoolonderricht gegeven.

Tucht

- In de gestichten of afdelingen van de gestichten kunnen door de directeur, of bij zijn afwezigheid, belet of ontstentenis door zijn plaatsvervanger, de navolgende disciplinaire straffen worden opgelegd wegens het begaan van feiten, die onverenigbaar zijn met een goede orde en tucht:
  - a. opsluiting in de strafcel;
  - b. onthouding van bezoek, van het schrijven of ontvangen van brieven of beperking van andere rechten en gunsten;
  - c. geldboete tot een bedrag van ten hoogste het zakgeld van de gedetineerde over twee weken;
  - d. berisping.

- De straf, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, kan voor ten hoogste twee weken, en die, bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, voor ten hoogste vier weken, worden opgelegd. Zij kunnen tezamen worden opgelegd.

- Geen straf wordt opgelegd dan nadat de overtreder door hem, die de straf oplegt, is gehoord.

- Aan de gestrafte wordt binnen 24 uur na de strafoplegging een schriftelijke met redenen omklede mededeling uitgereikt, waarin tevens melding wordt gemaakt van de mogelijkheid van beklag bij de Commissie van Toezicht alsmede van de wijze waarop en de termijn waarbinnen dit beklag moet worden gedaan.
- De gedetineerde is verplicht de aanwijzingen die hem door de directeur in het belang van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht dan wel anderszins in het belang van de dienst worden gegeven, stipt op te volgen. De gedetineerde kan worden verplicht in het gesticht en tijdens verblijf buiten het gesticht een door de directeur afgegeven legitimatiebewijs, voorzien van een daartoe van de gedetineerde gemaakte pasfoto, bij zich te dragen en op verlangen van de daartoe bevoegde personen te tonen.
- De gedetineerde dient zich te onthouden van gedragingen, die onverenigbaar zijn met de veiligheid, orde, goede gang van zaken en tucht. Als onverenigbaar met de veiligheid, orde, goede gang van zaken en tucht wordt in ieder geval beschouwd:
  - a. het zich gedragen in strijd met het bij of krachtens enig wettelijk voorschrift bepaalde;
  - b. het roken in een werkplaats zonder toestemming van de chef daarvan;
  - c. het gebruik van onzedelijke of opruiende taal;
  - d. het verstoren van de rust;
  - e. het om geld spelen;
  - f. het bij zich hebben van andere middelen om vuur te maken dan een aansteker of lucifers;
  - g. het verhandelen, verruilen, lenen of weggeven van goederen tussen gedetineerden;
  - h. het aanwezig hebben of gebruiken van alcoholhoudende drank;
  - i. het zich bevinden elders dan in de aangewezen celruimtes, afdelingen, werkplaatsen en andere ruimten;
  - j. het veroorzaken van of deelnemen aan ongeregeldheden;
  - k. het trachten zich te onttrekken aan de vrijheidsbeneming;

Onderbreking van de straf en verlaten van het gesticht

- In bijzondere gevallen kan de minister bepalen, dat de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf gedurende een tijdvak van ten hoogste drie maanden wordt onderbroken.
- Een gedetineerde kan, naar door de minister te stellen nadere regels, vergund worden tijdelijk het gesticht te verlaten. Deze nadere regels betreffen in elk geval de criteria waaraan een gedetineerde moet voldoen om voor het verlov in aanmerking te komen, de bevoegdheid tot en de wijze van verlening, weigering, beperking en intrekking alsmede de duur en frequentie van het verlov en de voorwaarden die aan het verlov kunnen worden verbonden.
- Het verlaten van het gesticht, bedoeld in het eerste lid, schort de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel niet op.

Beklag

- Een gedetineerde kan beklag doen over:
  - a. de op hem toegepaste beslissing tot plaatsing in afzondering;
  - b. een hem betreffende beslissing tot oplegging van een disciplinaire straf;
  - c. een hem betreffende beslissing tot weigering van een verzoek om in afzondering te worden geplaatst.

De gedetineerde die beklag wenst te doen wordt daartoe onverwijld in de gelegenheid gesteld. Het beklag wordt schriftelijk gedaan bij de Commissie van Toezicht bij het gesticht waar de gedetineerde ten tijde van het geven van de beslissing verbleef.

Andere, ook specifiek op bejegening betrekking hebbende bepalingen die uit de wettelijke regelingen, in casu de Gevangenismaatregel 1999 (P.B. 1999, no. 117), zijn de volgende.

Medische verzorging en voorzieningen

- De minister, daarin bijgestaan door de Directeur Gevangeniswezen en de directeuren, draagt zorg voor passende medische verzorging van de gedetineerden.
- Aan een gesticht zijn een of meer artsen en tandartsen verbonden.
- De gedetineerde wordt zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen 24 uren na zijn opneming, door de gestichtsarts onderzocht. Van het onderzoek bedoeld in het eerste lid, wordt zo spoedig mogelijk door de gestichtsarts aantekening gemaakt in het medisch register van het gesticht, ingericht naar een door de minister vastgesteld model. De gedetineerde kan te allen tijde door de directeur in het belang van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht aangewezen worden om urine af te staan ten behoeve van onderzoek op middelen bedoeld in de Opiumlandsverordening 1960. Het onderzoek geschiedt door de gestichtsarts.
- De gedetineerde die de gestichtsarts of -tandarts wenst te bezoeken, kan dat kenbaar maken op de wijze zoals door de directeur is bepaald. Medisch onderzoek of medische behandeling door een specialist vindt uitsluitend plaats na verwijzing door de gestichtsarts. In overeenstemming met de gestichtsarts wordt de gedetineerde die bij wijze van spoed medisch onderzoek of medische behandeling nodig heeft, de gelegenheid daartoe gegeven. Indien in het kader van het onderzoek of de behandeling, medicijnen of hulpmiddelen worden voorgeschreven door een arts of tandarts, anders dan de gestichtsarts of -tandarts, behoeft de verstrekking daarvan de instemming van de gestichtsarts. De gedetineerde wordt toegestaan om zich voor eigen rekening of rekening van een derde door een bevoegde arts of tandarts te laten onderzoeken en behandelen. De directeur kan een verzoek tot inschakeling van een arts of tandarts alleen afwijzen op grond van het advies van de gestichtsarts. De kosten verbonden aan een onderzoek of behandeling door een arts of tandarts bedoeld in het eerste lid, alsmede de kosten verbonden aan de verstrekking van door een dergelijke arts of tandarts voorgeschreven medicijnen of hulpmiddelen worden verrekend met de post "Zakgeld" en, voor zover nodig, met de post "Eigen geld" van de rekening bedoeld in artikel 19, tenzij deze door een derde zijn betaald.

- Een gedetineerde kan uitsluitend op medische aanwijzing en medische gronden in een ziekenhuis of kliniek opgenomen worden. De gedetineerde is verplicht zijn medewerking aan de opneming in een ziekenhuis of kliniek te verlenen.
- De gedetineerde is verplicht om de door het medische en verplegend personeel gegeven aanwijzingen en andere voor patiënten geldende aanwijzingen op te volgen. Gedurende zijn verblijf buiten het gesticht kan de gedetineerde begeleid worden door een of meer gestichtsmedewerkers dan wel andere door de directeur aangewezen personen.
- Van iedere opsluiting in de strafcel wordt de gestichtsarts zo spoedig mogelijk door de directeur in kennis gesteld. De gestichtsarts bezoekt de gedetineerde binnen 24 uren na opsluiting in de strafcel. De opsluiting in de strafcel wordt onverwijld beëindigd indien niet voldaan is aan het tweede lid of indien gezondheidsredenen daartoe volgens de gestichtsarts aanleiding geven.
- De minister, daarin bijgestaan door de Directeur Gevangeniswezen en de directeuren, draagt er zorg voor dat de celruimtes, werkplaatsen, ruimtes voor persoonlijke en medische verzorging, keukens, alsmede de zich daarin bevindende voorzieningen en apparatuur voldoen aan de eisen die daaraan, gelet op de stand van de kennis in de gezondheidskunde en de stand van de techniek, redelijkerwijs gesteld mogen worden.
- De directeur, daarin bijgestaan door de gestichtsarts, draagt er zorg voor dat de gedetineerde de beschikking heeft over voldoende voorzieningen en middelen ten behoeve van zijn persoonlijke verzorging.
- De gestichtsarts is bevoegd aanwijzingen te geven aan degene die in het gesticht belast is met de aanschaf en het beheer van de voorzieningen en middelen bedoeld in het eerste lid. Hij heeft toegang tot alle ruimtes in het gesticht. Door de directeur kunnen bepaalde persoonlijke verzorgingshandelingen worden verplicht gesteld, beperkt of uitgebreid, indien redenen van medische of hygiënische aard daartoe volgens de gestichtsarts bepaaldelijk aanleiding geven.
- De directeur kan ter zake van het dragen van eigen kleding nadere voorschriften vaststellen, waaronder een verbod op het dragen daarvan. De gedetineerde is verplicht de voorgeschreven kleding te dragen. De te verstrekken kleding wordt door de Directeur Gevangeniswezen aan het advies van de gestichtsarts onderworpen in verband met de geschiktheid voor het klimaat in de Nederlandse Antillen en de gezondheid van gedetineerden in het algemeen. Indien de gedetineerde buiten het gesticht verblijft, wordt het hem toegestaan eigen kleding te dragen, tenzij de openbare veiligheid of de openbare orde zich daartegen, naar het oordeel van de directeur, bepaaldelijk verzet.

Voeding

- De Directeur Gevangeniswezen, daarin bijgestaan door de directeuren en de aan de gesticht verbonden voedingsdeskundige, draagt er zorg voor dat de gedetineerden kwantitatief en kwalitatief voldoende voeding wordt verstrekt. De voedingsdeskundige is bevoegd aanwijzingen te geven aan de degene die in het gesticht met de voorbereiding van de voeding is belast. Hij heeft toegang tot alle plaatsen waar voeding ten behoeve van de gedetineerden wordt bereid.

- Indien de gedetineerde uit hoofde van zijn levensovertuiging bijzondere voeding verzoekt aan de directeur, wordt met die wens, voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is, rekening gehouden. De gestichtsarts kan aan bepaalde gedetineerden om gezondheidsredenen dieetvoeding voorschrijven. De directeur draagt er zorg voor dat de dieetvoeding bedoeld in het tweede lid, beschikbaar is en overeenkomstig de aanwijzingen van de gestichtsarts wordt verstrekt.

Ontvangst en bezit van goederen tijdens het verblijf in het gesticht

- Het is de gedetineerde met toestemming van de directeur en op de door deze vast te stellen wijze toegestaan geld, kleding en andere goederen te ontvangen of te verzenden. De gedetineerde mag, naast eerbdoelde bedragen, per kalendermaand van derden maximaal vijfhonderd Nederlands Antilliaanse guldens of het equivalent daarvan ontvangen. Door de gedetineerde mag geld niet persoonlijk in ontvangst worden genomen of verzonden.

Bezoek en briefwisseling

- De gedetineerde heeft het recht om op de bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement bepaalde tijdstippen, tenminste eenmaal per twee weken gedurende tenminste 1 uur bezoek te ontvangen van een ieder. Bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement kunnen gevallen worden aangewezen waarin de gedetineerde vaker of langer bezoek mag ontvangen en de voorwaarden waaronder een dergelijke zaak kan geschieden. Bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement worden regels gesteld omtrent de aanmelding en toelating van bezoekers, het aantal personen per bezoek, de wijze waarop de bezoekers zich dienen te gedragen in het gesticht en de aanwezigheid van gestichtsmedewerkers bij het bezoek.
- De gedetineerde heeft het recht om, voor rekening van het gesticht, brieven te schrijven aan en te ontvangen van een ieder. De inhoud van brieven aan of van veroordeelde gedetineerden, kan door de directeur worden onderworpen aan controle. De inhoud van brieven aan of van onveroordeelde gedetineerden is niet onderworpen aan een dergelijke controle tenzij bij of krachtens landsverordening anders is bepaald. De door de directeur aangewezen gestichtsmedewerkers belast met de controle van de inhoud van brieven nemen, voor zover dat uit de aard der zaak volgt, strikte vertrouwelijkheid in acht. Het verzenden van brieven van of het ontvangen van brieven door de gedetineerde kan worden geweigerd door de directeur:
  - a. in het belang van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht;
  - b. ter voorkoming van vluchtgevaar;
  - c. ter voorkoming of opsporing van strafbare feiten;
  - d. ter voorkoming van openbare ordeverstoringen.

De niet verzonden of uitgereikte brieven worden geretourneerd aan de afzender. Is zulks niet mogelijk dan worden zij door de directeur vernietigd.

- Niet onderworpen aan controle is de briefwisseling van gedetineerden met de Koningin, de Gouverneur van de Nederlandse Antillen of Aruba, de Staten, de Minister van Justitie, de rechter, het Openbaar Ministerie, de Commissie van Toezicht, het Comité inzake Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing en andere organen die krachtens Nederlands-Antilliaans recht bevoegd zijn tot kennisneming van klachten of tot behandeling van met een klacht aan te vangen zaken.
- Niet aan controle onderworpen is de briefwisseling van de gedetineerde met zijn advocaat indien uit de adressering blijkt dat de brieven voor zijn advocaat of diens bureau bestemd zijn dan wel van zijn advocaat of diens bureau afkomstig zijn. Bedoelde brieven kunnen slechts met de schriftelijke toestemming van de gedetineerde geopend worden.
- Eerder bedoelde bepaling betreffende de weigering van het ontvangen en verzenden van brieven is niet van toepassing op brieven bedoeld in het eerste en tweede lid. Eerder bedoelde, niet aan controle onderworpen brieven worden zo spoedig mogelijk verzonden, doch in ieder geval binnen één etmaal na ontvangst daarvan door de daartoe door de directeur aangewezen gestichtsmedewerker.

Maatregelen in verband met de veiligheid en orde

- De directeur kan, telkens wanneer dit naar zijn oordeel noodzakelijk is, de gedetineerde aan kleding, lichaam en eventuele handbagage doen onderzoeken op voorwerpen die uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht niet aanwezig mogen zijn.
- De directeur kan alle vertrekken waarin gedetineerden verblijven, regelmatig doen onderzoeken.
- De bij de hier bedoelde onderzoeken aangetroffen voorwerpen kunnen in verband met de veiligheid, orde en goede gang van zaken in het gesticht terstond in bewaring genomen worden.
- De directeur kan, telkens wanneer dit naar zijn oordeel noodzakelijk is, een persoon die het gesticht bezoekt, aan kleding en eventuele handbagage doen onderzoeken op voorwerpen die uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht niet aanwezig mogen zijn. De gedetineerde kan ook aan kleding en lichaam worden onderzocht op de aanwezigheid van geld, waardepapieren en andere goederen waarvan het bezit voor gedetineerden verboden is, alsmede op de aanwezigheid van goederen die hem, naar het oordeel van de directeur, uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht ontnomen dienen te worden.
- Indien het gesticht beschikt over een detectiepoort zijn de bezoekers verplicht daarvan gebruik te maken, tenzij de directeur anders beslist.
- In de gevallen waarin geen gestichtsmedewerker aanwezig is bij het bezoek, kan de directeur op grond van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht beslissen tot het afluisteren van de gesprekken tussen de gedetineerde en het bezoek. De gedetineerde en het bezoek worden daarvan vooraf door de directeur in kennis gesteld.

- De directeur is bevoegd, indien de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht dit naar zijn oordeel bepaaldelijk noodzakelijk maakt, ten aanzien van een bepaalde gedetineerde af te wijken van een aan deze bij of krachtens deze regeling toegekend recht. De directeur stelt de gedetineerde onverwijld schriftelijk van zijn beslissing in kennis. Daarbij wijst hij de gedetineerde op de mogelijkheid om de zaak voor te leggen aan de maandcommissaris van de Commissie van Toezicht.
- Indien zich in het gesticht ernstige ongeregeldheden voordoen of dreigen voor te doen, neemt de directeur alle maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor het herstel of de handhaving van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht. De directeur is in dat geval bevoegd de aan dit besluit te ontleen rechten van allen die zich in het gesticht bevinden, op te schorten of te beperken. Hij stelt de minister en de Directeur Gevangeniswezen daarvan onverwijld op de hoogte. Deze opschorting of beperking is gedurende maximaal driemaal vierentwintig uren van kracht. Deze termijn kan telkens met eenzelfde maximum duur worden verlengd door de minister.

De ongeschreven beginselen inzake bejegenen

Beginselen van 'goed bejegenen'

Van toepassing op de detentie van personen acht de Raad in het kader van dit inspectieonderzoek ook de door de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming in Nederland ontwikkelde beginselen van 'goed bejegen'. Deze beginselen zijn door genoemde Raad **neergelegd** in zijn rapport "Goed bejegenen", met de ondertitel "**Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen**" (versie 2010).

Uitgangspunt hierbij is dat elke ingeslotene altijd en overal aanspraak maakt op 'goede bejegening'. Het realiseren van goede bejegening is de basis voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsbeneming.

Kort aangeduid betreft het hier de volgende beginselen:

- *Het beginsel van fatsoenlijke omgang: kwaliteit van de dagelijkse bejegening*

De dagelijkse bejegening, het contact met ingeslotenen, voldoet aan eisen van kwaliteit, professionaliteit, fatsoen en ethiek.

Dit beginsel kan ook als volgt worden verwoord: 'Behandel anderen zoals je zelf wilt worden behandeld'.

- *Het beginsel van perspectief, resocialisatie en nazorg*

Het detentieregime is gericht op de terugkeer van de ingeslotene in de samenleving. Daarbij is voorzien in een adequaat systeem van nazorg.

- *Het beginsel van legitieme of wettelijke tenuitvoerlegging*

Een adequate wettelijke regeling vormt de grondslag voor het inrichten en tenuitvoerleggen van vrijheidsbeneming en- beperking.

Het beginsel van een zinvol regime

Het regime biedt voldoende ruimte voor activiteiten die zin en betekenis hebben voor:

- structuur van het leven in detentie;
- afwisseling in dagritme;
- maatschappelijke re-integratie;
- ontwikkeling en ontplooiing van de ingeslotene.

- Het beginsel van veiligheid in detentie

Goede bejegening omvat de garantie van de vrijheidsbenemende overheid voor de fysieke en mentale veiligheid van de ingeslotene.

- Het beginsel van individualisering

De overheid houdt rekening met de individuele belangen, noden en omstandigheden van elke afzonderlijke ingeslotene.

- Het beginsel van minimale beperkingen

De ingeslotene wordt aan geen andere beperkingen onderworpen dan welke noodzakelijkerwijs inherent zijn aan de vrijheidsbeneming.

- Het beginsel van rechtsburgerschap

De ingeslotene blijft als burger deel uitmaken van de samenleving. Dit betekent dat de ingeslotene als rechtsburger in zijn waarde wordt gelaten, respectvol wordt behandeld en dat hij zijn grondrechten kan blijven uitoefenen

2.2. De praktijk van het recht en de regelgeving

'Directeur gevangeniswezen' en 'locatiedirecteur'

In het landsbesluit h.a.m. Gevangenismaatregel 1999 wordt onderscheid gemaakt tussen 'directeur gevangeniswezen' en de 'locatiedirecteur'. Aannemelijk is dat sinds de wijziging van onze staatkundige structuur in 2010 het voorlopig ervoor gehouden moet worden dat beide directeurfiguren samengesmolten zijn in die van de huidige 'algemeen directeur', zoals deze in het Businessplan van het SDKK is vastgesteld. De Raad gaat bij dit inspectieonderzoek hiervan uit.

Niet toereikende kenbaarheid van enige wettelijke voorschriften in het gesticht

De Raad constateert dat wettelijke voorschriften in het gesticht niet of onvoldoende worden nageleefd.

Ingevolge artikel 1, eerste lid, van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen (P.B. 1996, no. 73 wordt voor de toepassing van die landsverordening onder "onveroordeelden" verstaan: de personen, niet krachtens veroordeling tot straf of maatregel, ingesloten in een van de gestichten, bedoeld in artikel 2 van genoemde landsverordening.

Artikel 2 van genoemde landsverordening geeft aan dat de gestichten of afdelingen van de gestichten worden onderscheiden in gevangenissen, huizen van bewaring en landsinrichtingen voor ter beschikking gestelden.

Op grond van artikel 3 van genoemde landsverordening wijst de minister de gestichten of afdelingen van gestichten aan, die bestemd zijn voor gevangenis, huis van bewaring en landsinrichting voor ter beschikking gestelden. Het vierde lid van dit artikel bepaalt nog dat de minister huizen van bewaring en in bijzondere gevallen andere gestichten kan aanwijzen, waarin zowel mannen als vrouwen worden opgenomen. In die gevallen worden mannen en vrouwen te allen tijde gescheiden. Ingevolge artikel 5, eerste lid, van genoemde landsverordening zijn de huizen van bewaring bestemd tot opnemingsplaats van degenen aan wie door het openbaar gezag rechtens hun vrijheid is ontnomen, voor zover geen andere plaats voor hen is bestemd of voor zolang opname in de voor hen bestemde plaats niet mogelijk is. Inmiddels is bij Ministeriële Beschikking, met algemene werking, van 5 september 2011 houdende wijziging van de Aanwijzingsbeschikking gestichten 1999, is als huis van bewaring bedoeld in artikel 5, eerste lid onder b, van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, bestemd voor de opnemingsplaats van zowel mannen als vrouwen aangewezen het Huis van Bewaring voor Vreemdelingen te Curaçao. Op grond van het vorenstaande gaat de Raad er van uit dat artikel 18 van genoemde landsverordening van toepassing is op de detentie van in genoemd huis van bewaring in bewaring gestelde vreemdelingen. Artikel 18 luidt als volgt: De onveroordeelden worden aan geen andere beperkingen onderworpen dan die welke voor het doel van hun opsluiting of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in het gesticht noodzakelijk zijn. Gebleken is echter dat deze notie niet onder alle functionarissen van het gesticht en zeker niet onder die van het huis van bewaring voor vreemdelingen leeft. De aldaar ingesloten vreemdelingen worden niet conform de wettelijke normen bejegend. Verderop in dit rapport wordt te bestemder plaatse aandacht aan de aard van deze bejegening besteed.

De Raad brengt dit in verband enerzijds met de natuurlijke neiging tot behoud van de traditionele gang van zaken maar anderzijds vooral met de aan de complexiteit van de hier van toepassing zijnde wettelijke context te relateren onbekendheid met de uitwerking van de formele aanwijzing van de voormalige vreemdelingenbarakken tot huis van bewaring. De Raad acht hier een ontoereikendheid van het kenbaarheidsvereiste van de desbetreffende wettelijke voorzieningen aan de orde, die ook nog kan worden aangemerkt als een signaal van een wenselijkheid tot verhoging van de kwaliteitsmaatstaf voor de kenbaarheid van wettelijke voorschriften die in het gesticht behoren te gelden.

Geen gelijke tred van beleidsvoornemens met wettelijke detentiemogelijkheden

Ingevolge artikel 7 van de Landsverordening Beginselen gevangeniswezen dient de minister van justitie een of meer gevangenisstraf afdelingen aan te wijzen, waarvan afdelingen in het bijzonder bestemd zijn voor de opnemingsplaats van mannelijke tot gevangenisstraf veroordeelden, die de leeftijd van eenentwintig jaren nog niet hebben bereikt.

In de op detentie betrekking hebbende hoofdstukken van het Beleidsplan 2010-2014 van het ministerie van justitie blijken echter geen concrete intenties tot realisatie volgens een vastgesteld programma te zijn opgenomen omtrent de bouw en de in- en aankleding van inrichtingen bestemd voor jeugddetentie en van inrichtingen bestemd voor de strafrechtelijke maatregelen tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, plaatsing in een psychiatrische inrichting en terbeschikkingstelling, noch tot plaatsing van verslaafden. Bovenbedoelde instellingen, onder meer bestemd voor jeugdige delinquenten, zijn nog steeds niet ingericht en operationeel, hetgeen een aanmerkelijke verzwarende betekenis heeft voor de classificatie- en resocialisatieproblematiek binnen het SDKK.

Deze achterstand in ontwikkeling op detentiegebied klemmt te meer nu het nieuwe wetboek van strafrecht bepalingen inhoudt die uitgaan van het bestaan van bovenbedoelde instellingen.

Wel zijn in het document van het Regeerakkoord 2010-2014 als prioriteiten, betreffende het justitiële jongerenbeleid, onder meer opgenomen het uitbreiden van training- en opvoedmogelijkheden ten behoeve van gedetineerde jongeren en het realiseren van een detentiecentrum voor jongeren. Van dit laatste beleidspunt vormt de huidige ontwikkeling van de Justitiële Jeugdinstelling Curaçao (JJIC, voorheen GOG) het resultaat.

De JJIC is blijkens het document bestemd voor de uitvoering van het beleid betreffende jeugdbescherming, jeugdcriminaliteit en preventie. De huidige GOG wordt inmiddels hiertoe doorontwikkeld en wel tot een heropvoeding-, behandel- en trainingscentrum voor justitiabele jongeren van 10 tot 21 jaar, dat:

- (a) op optimale operationele standaard is gestoeld,
- (b) op grond van een gestructureerd onderwijs en vormingsprogramma,
- (c) competentie- en ontwikkelingsaspecten,
- (d) pedagogische en therapeutische interventies,
- (e) begeleiding en behandeling op maat,
- (f) op een klantvriendelijke wijze worden geboden, om het beste uit zichzelf te halen ter vergroting van hun toekomstperspectief.

De JJIC moet tevens zorgdragen dat de jeugdige zich tijdens zijn verblijf niet onttrekt aan haar zorg. Die eis dient gewaarborgd te worden door zowel de infrastructuurle voorzieningen als door de intensiteit en methodische aanpak van de heropvoeding en behandeling.

Ook is blijkens het document ingesteld een Megaplanteam, belast met het formuleren van een megaplan om te komen tot een Jeugd formatiecentrum op Curaçao.

Enkele relevante uitgangspunten en beslissingen uit het Megaplan, zijn onder meer:

- wijziging van het instellingsbesluit van het GOG;
- inrichting van twee verschillende en strikt gescheiden regiems op de huidige locatie;
- instelling van een formatiecentrum voor de tenuitvoerlegging van opgelegde vonnissen en beschikkingen;
- handhaving van het aantal behandelplaatsen van tachtig (80) in de gesloten behandelafdeling t.b.v. Jeugddetentie (straf met behandeling voor maximaal

één jaar) en PIJ-maatregel (straf met behandeling voor minimaal twee jaar met mogelijkheid tot verlenging) wordt gehandhaafd.

In het regeerprogramma wordt onder het hoofdstuk 'Aandachtsgebied Specifieke activiteiten, Meetpunt of resultaat' aandacht besteed aan het optimaliseren van de structuur de JJIC (voorheen GOG) voor een efficiëntere behandeling en begeleiding van jeugdige delinquenten in een optimale omgeving waarin jeugdige gedetineerden effectief en doelgericht worden geresocialiseerd met het oog op hun terugkeer in de maatschappij.

De Raad is van oordeel dat deze ontwikkelingen binnen afzienbare tijd een aanmerkelijke verbetering zal gaan betekenen voor de huidige classificatie- en daardoor voor de resocialisatieproblematiek van het SDKK.

Discrepantie tussen wet en verdragsrechtelijke normen inzake opsluiting in afzondering

In artikel 22 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen vindt de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel in een gesticht plaats in algehele of in beperkte gemeenschap, dan wel in afzondering. Ingevolge artikel 23 van genoemde landsverordening kan de directeur, naar door de minister te stellen nadere regels, een gedetineerde op zijn verzoek toestaan in afzondering te worden geplaatst. Met betrekking tot 'solitary confinement of prisoners' stelt de CPT echter in haar 21st General Report [CPT/Inf (2011) 28] onder punt 53 het volgende:

"Solitary confinement of prisoners is found, in some shape or form, in every prison system. The CPT has always paid particular attention to prisoners undergoing solitary confinement, because it can have an extremely damaging effect on the mental, somatic and social health of those concerned.⁴

This damaging effect can be immediate and increases the longer the measure lasts and the more indeterminate it is. The most significant indicator of the damage which solitary confinement can inflict is the considerably higher rate of suicide among prisoners subjected to it than that among the general prison population. Clearly, therefore, solitary confinement on its own potentially raises issues in relation to the prohibition of torture and inhuman or degrading treatment or punishment. In addition, it can create an opportunity for deliberate ill-treatment of prisoners, away from the attention of other prisoners and staff. Accordingly, it is central to the concerns of the CPT and, on each visit, delegations make a point of interviewing prisoners in solitary confinement in order to examine their conditions of detention and treatment and to check the procedures for deciding on such placements and reviewing them. In this section of its General Report, the CPT sets out the criteria it uses when assessing solitary confinement. The Committee believes that if these criteria are followed, it should be possible to reduce resort to solitary confinement to an absolute minimum, to ensure that when it is used it is for the shortest necessary period of time, to make each of the

---

⁴ The research evidence for this is well summarised in Sharon Shalev's "A Sourcebook on Solitary Confinement" (Mannheim Centre for Criminology, London, 2008), available electronically at www.solitaryconfinement.org

solitary confinement regimes as positive as possible, and to guarantee that procedures are in place to render the use of this measure fully accountable.

Onder punt 54 van genoemd rapport schrijft de CPT voorts het volgende:

“The CPT understands the term “solitary confinement” as meaning whenever a prisoner is ordered to be held separately from other prisoners, for example, as a result of a court decision, as a disciplinary sanction imposed within the prison system, as a preventative administrative measure or for the protection of the prisoner concerned. A prisoner subject to such a measure will usually be held on his/her own; however, in some States he/she may be accommodated together with one or two other prisoners, and this section applies equally to such situations.

As regards more specifically the solitary confinement of juveniles, a practice concerning which the CPT has particularly strong reservations, reference should also be made to the comments made by the Committee in its 18th General Report.⁵

This section does not apply to the isolation of prisoners for medical reasons, as the grounds for such a measure are of a fundamentally different nature.

De Raad constateert hier derhalve een discrepantie in benadering tussen bovengenoemde wettelijke bepalingen en de verdragsrechtelijke normen inzake de opsluiting in afzondering van gedetineerden.

De verdragsrechtelijke en de huishoudelijke beperking van de luchttijden zijn niet in overeenstemming met het beginsel van zorgvuldige regelgeving

Ingevolge artikel 30 van het Huishoudelijk reglement penitentiaire inrichtingen (P.B. 1999, no. 119) heeft de gedetineerde het recht om, wanneer het weer zulks toelaat, gedurende ten minste één uur des voormiddags en één uur des namiddags in de open lucht te verblijven ter plaatse waar zulks door de directeur is bepaald.

Deze beperking van de dagelijkse luchttijden is ook in overeenstemming met de dienaangaande CPT-normen.

De Raad is echter van oordeel dat deze bepaling niet op haar plaats is in een warm klimaat als dat van Curaçao, zeker niet in het gesticht waarin de cellen niet voorzien zijn van voldoende ventilatie. De cellen van de grote huisblokken zijn voorts niet voorzien van een doucheruimte per cel, waardoor gedetineerden daar soms (in gevallen van gebrek aan personeel) tot laat in de ochtend moeten wachten om buiten hun cellen te kunnen gaan douchen tijdens de beperkte luchttijden.

De benaming van het Huishoudelijk reglement penitentiaire inrichtingen (P.B. 1999, no. 119) duidt er op dat het slechts op penitentiaire inrichting van toepassing is. Inhoudelijk sluit dit reglement echter zijn toepasselijkheid niet uit voor het huis van bewaring voor vreemdelingen. Het reglement vertoont derhalve een innerlijke contradictie waar het de indicatie van zijn toepasselijkheid betreft.

---

⁵ See CPT/Inf (2008) 25, paragraph 26.

In ieder geval heeft de Raad tijdens haar inspectieonderzoek geconstateerd dat ook in het huis van bewaring voor vreemdelingen de gedragslijn wordt gehanteerd dat de aldaar ingesloten vreemdelingen niet meer dan één uur in de ochtend en niet meer dan één uur in de namiddag in de open lucht mogen verblijven.

De Raad is echter van oordeel dat deze beperking voor wat betreft het huis van bewaring voor vreemdelingen niet in overeenstemming is met het in artikel 18 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen verankerde beginsel, dat in het artikel als volgt wordt verwoord: De onveroordeelden worden aan geen andere beperkingen onderworpen dan die welke voor het doel van hun opsluiting of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in het gesticht noodzakelijk zijn.

De ontoereikendheid van de wetgeving t.a.v. de gedwongen toediening van medicamenten in de F.O.B.A. en het afnemen van een bloedtest bij de medische intake

Het is de Raad bij het inspectieonderzoek gebleken dat in de praktijk aan bepaalde gedetineerden, die in de afdeling voor forensische observatie en begeleiding (FOBA) van het SDKK verblijven en die recalcitrant zijn en onhandelbaar dreigen te worden, weleens op aanwijzing van de aanwezige psychiater tegen hun wil of dwangmatig, medicamenten ter kalmering worden toegediend. Naar het oordeel van de Raad kan dit uit een oogpunt van medische zorg en in het belang van de gedetineerde zelf, soms nodig zijn. Alleen acht de Raad het, op grond van verdragsrechtelijke normen inzake de eerbiediging van fundamentele mensenrechten, aangewezen dat bedoelde dwangmatige toediening van medicamenten aan gedetineerden niet anders dan op grond van een wettelijke regeling en volgens de daarbij te stellen voorwaarden geschiedt. Voor zo ver de Raad heeft kunnen nagaan ontbreekt er echter een dergelijke wettelijke regeling. Ten aanzien van de bloedtest die bij de medische intake van nieuwkomers in het SDKK wordt afgenomen, wordt tijdens het SDKK gesteld dat het ondergaan van deze test niet verplicht gesteld is en dat de betrokkene mag weigeren deze test af te leggen.

Ook hier is de Raad van oordeel dat het op grond van de eerbiediging van fundamentele mensenrechten aangewezen dat het afnemen van een bloedtest van gedetineerden niet anders dan op grond van een wettelijke regeling en volgens de daarbij te stellen voorwaarden geschiedt.

Voor zo ver de Raad heeft kunnen nagaan ontbreekt er echter een dergelijke wettelijke regeling.

3. Bejegening

3.1. De opzet voor het bejegeninggebeuren

3.1.1. Bejegening op strategisch niveau

Bejegening op het niveau van de algemene maatregel van rijksbestuur SDKK

Het, bij besluit d.d. 21 juni 2010 van de Politieke stuurgroep staatkundige verandering, onder het regime van de Algemene maatregel van rijksbestuur in het kader van de samenwerkingsregeling waarborging plannen van aanpak landstaken Curaçao en Sint Maarten gebrachte Plan van Aanpak van de Gevangenis en het Huis van bewaring van Curaçao, bevat op het gebied van bejegening in de ruimste zin van het woord voornamelijk de planning van gebouwelijke, veiligheidsvoorzieningen en andere materiële voorzieningen.

Voorts is aan dit plan, inmiddels vernoemd tot 'Geïntensiverde plan van aanpak' 2010 een bijlage met een overzicht van de door het CPT gehanteerde normen betreffende de detentie van personen gehecht, waarnaar in het plan wordt verwezen.

Met het Geïntensiverde plan van aanpak 2010, dat ook wel Masterplan genoemd wordt, wordt er ook naar gestreefd om het SDKK z.g. 'CPT-proof' te laten worden. Dit laatste blijkt als parool ook op kleinere schaal binnen het SDKK met de toekomst voor ogen te gelden.

In het Geïntensiverde plan van aanpak worden, onder het hoofdstuk (6.1.) 'Gedetineerdzorg op basis van CPT-normen' met name de volgende verbeteringen in een programmamatrix uitgezet:

- zorg voor adequate verlichting, bij voorkeur daglichttoetreding en ventilatie;
- zorg voor goede sanitaire voorzieningen (werkende waterleidingen, toiletten en douches);
- zorg voor veilige, complete kasten voor gedetineerdengoederen op cel;
- zorg dat scheuren in muren worden gerepareerd;
- zorg voor verbetering van strafcellen en afzonderingsafdeling;
- zorg voor mogelijkheden tot compartimentering en interne differentiatie;
- zorg voor een veilige en schone leefomgeving; verstevig de louvres aan de buitenzijde van de cellen en zorg, door het aanbrengen van roosters, dat er geen etenswaren naar buiten kunnen worden gegooid;
- zorg voor, volgens de geldende normen, verstrekte maaltijden en regel de logistieke verstrekking conform de geldende normen;
- zorg voor een veilige leefomgeving, laat trappen etc. op gedetineerdenafdelingen repareren;
- zorg dat gebouwen waterdicht zijn, vervang het dak op de bezoekruimte;
- zorg dat er voldoende detectiepoorten (een per afdeling) zijn;
- zorg voor goede huisvesting van medewerkers, vervang noodcontainers door een stenen gebouw;
- zorg voor voldoende werkruimte, voeg kantoren van de shift-commander samen;
- zorg voor een adequaat dagprogramma gericht op correctie en resocialisatie;
- zorg voor aanbod van arbeid, onderwijs en sport voor alle gedetineerden, richt werkzalen in;

- zorg voor jaarlijkse controle op de staat van kozijnen en deuren, kwaliteit van tralies en beton, daken, schilderwerk, verlichting, ventilatie en sanitair; stel onderhoudsplannen op en neem hiervoor in de jaarlijkse begroting voldoende middelen op;
- draag er zorg voor dat de inrichting CPT-proof wordt en blijft.

In het Regeerprogramma 2013-2016 wordt onder het hoofdstuk 'Upgraden SDKK zoals in Master Projectplan Geïntensiverde Plan van Aanpak opgenomen' onder meer de volgende doelstellingen genoemd:

- voldoende en gekwalificeerde Penitentiaire Inrichtingswerkers (PIW's), kader en staf;
- resocialisatie: het ontwikkelen van programma's voor sociale, ambachtelijke en administratieve vorming;
- het opstellen van cursusaanbod naar niveau- en vormingsbehoefte en inrichten van werkruimtes en leerruimtes.

Ook wordt daarin gesteld dat de bejegening dient te voldoen aan de eisen van het CPT.

De missie van het ministerie van justitie

De missie van het ministerie van justitie luidt als volgt:

"Het Ministerie van Justitie draagt zorg voor de rechtsorde, rechtshandhaving, veiligheid en openbare orde binnen het land Curaçao".

Het nieuwe Ministerie van Justitie richt zich primair op:

- ontwikkelen van beleid
- concipiëren van de justitiële wetgeving
- leveren van een bijdrage aan de kwaliteit van het functioneren van de ketenpartners in de veiligheidszorg
- zorgen voor de veiligheid, orde en rust in de Curaçaose samenleving en de veiligheid van de burgers en iedereen die tijdelijk in het land Curaçao verblijft in het bijzonder.

In het Businessplan van het ministerie wordt verder geen uitwerking gegeven aan enig domein of subdomein van beleid dat bejegening of resocialisering in detentiesituaties (mede) tot onderwerp heeft.

De Missie van het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou (SDKK)

In het Jaarplan 2012 van het SDKK, evenals in het Jaarplan 2013, wordt de Missie van het SDKK als volgt geformuleerd:

'De strafgevangenis en het huis van bewaring Curaçao biedt de samenleving, personeel en gedetineerden een veilige inrichting welke voldoet aan de internationale wet- en regelgeving'.

De Visie van het Sentro di Detenshon i Korekshon Kòrsou

In dezelfde jaarplannen (2012 en 2013) wordt de Visie van het SDKK als volgt geformuleerd:

De Strafvangenis en het Huis van Bewaring Curaçao staat voor een correctiecentrum dat op optimale operationele standaard is gestoeld, dat de gemeenschap bescherming biedt en waar personen die door Justitie zijn aangehouden, worden vervolgd en/of zijn veroordeeld, in de gelegenheid worden gesteld om de nodige steun en begeleiding te ontvangen, opdat zij vervolgens volgens de normen en waarden die in de maatschappij opgeld doen, kunnen functioneren’.

De Missie van het SDKK blijkens het Jaarplan 2012 van het Ministerie van Justitie

In het Jaarplan 2012 van het Ministerie van Justitie wordt de Missie van het SDKK als volgt geformuleerd:

“Het SDKK levert een bijdrage aan de veiligheid van de samenleving door de tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen en door de aan onze zorg toevertrouwde personen de kans te bieden een maatschappelijk aanvaardbaar bestaan op te bouwen”.

In hetzelfde Jaarplan (2012) van het Ministerie van Justitie wordt de Visie van het SDKK als volgt geformuleerd.

“Visie / ambities: Het SDKK wil:

- Een beheersbare en veilige organisatie zijn
- Leefbaarheid voor gedetineerden borgen
- Werken aan resocialisatie en rehabilitatie van gedetineerden
- Een lerende organisatie zijn
- Een uitdagende werkgever zijn
- Resultaatgericht en transparant zijn”.

Tegenover de onderzoekers van de Raad is op 15 november 2013 tijdens het Ministerie van Justitie desgevraagd de volgende formulering van de Missie van het SDKK schriftelijk overgelegd:

“De strafvangenis en het huis van bewaring Curaçao biedt de samenleving, personeel en gedetineerden een veilige inrichting welke voldoet aan de internationale wet- en regelgeving”.

Volgens informatie van het ministerie betreft het hier de door de minister goedgekeurde formulering van de Missie van het SDKK.

Ook is tegenover de onderzoekers van de Raad op 15 november 2013 tijdens het Ministerie van Justitie desgevraagd de volgende formulering van de Visie van het SDKK schriftelijk overgelegd:

“De Strafvangenis en het Huis van Bewaring Curaçao staat voor een correctiecentrum dat op optimale operationele standaard is gestoeld, dat de gemeenschap bescherming biedt en waar personen die door Justitie zijn aangehouden, worden vervolgd en/of zijn

veroordeeld, in de gelegenheid worden gesteld om de nodige steun en begeleiding te ontvangen, opdat zij vervolgens volgens de normen en waarden die in de maatschappij opgeld doen, kunnen functioneren”.

Volgens informatie van het ministerie betreft het hier de door de minister goedgekeurde formulering van de Visie van het SDKK.

Voorts zijn in het aan de Raad overgelegde Jaarplan 2012 van het Ministerie van Justitie voor het SDKK de volgende onderwerpen als beoogde resultaten genoemd:

- Op regiem afgestemd dagprogramma
- Beschikbare arbeid
- Onderwijs- en vormingsprogramma's
- Opleidings- en omscholingsactiviteiten
- Op regiem afgestemd onderwijs, alfabetisering etc.
- Op re-integratie gerichte activiteiten
- Psychosociale/medische/psychologische behandel- en begeleidingsprogramma's
- Detentie op maat (screening, beveiliging en differentiatie)
- Afsluiten convenanten ketenpartners
- Ontwikkelen netwerk ketenpartners

Het betreft hier een onderdeel van overzichtsdocument waarvan een exemplaar aan het Jaarplan 2012 van het SDKK is gehecht.

Voorts wordt in het Jaarplan 2012 van het SDKK onder meer als een van de taken van de organisatie genoemd: 'Rechtspositie gedetineerden', waarbij kort vermeld wordt dat de kwaliteit van het regime en de bejegening van de gedetineerden, inclusief de zorg die zij behoeven, ook daaronder vallen en dat daarmee gedekt wordt de doelstelling van het gevangeniswezen om de detentieschade zoveel mogelijk te beperken.

Een andere taak die onder meer in het Jaarplan 2012 van het SDKK genoemd wordt is: 'Maatschappelijke re-integratie', waarbij kort vermeld wordt dat van penitentiaire inrichtingen verwacht wordt dat zij gedetineerden voorbereiden op hun terugkeer in de vrije samenleving en dat zij inspanningen leveren om het toekomstige risico van recidive te verminderen.

Bovenbedoelde twee taken worden op dezelfde wijze aangeduid in het Jaarplan 2013 van het SDKK. Verder komen er in dit jaarplan nauwelijks aspecten aan de orde die op bejegening, voor wat betreft correctie en resocialisering, betrekking hebben.

In beide jaarplannen van het SDKK (2012 en 2013) komt verder voor wat betreft de overige bejegening voornamelijk de planning van gebouwelijke en andere materiële voorzieningen alsmede interne veiligheidsvoorzieningen aan de orde.

In het Uitvoeringsplan 2012 van het SDKK zijn de concrete doelstellingen voor het jaar 2012 omschreven, waarbij de doelstellingen gerelateerd werden aan voor de organisatie geldende prestatie-indicatoren.

Als een der doelstellingen wordt daarin in een matrix genoemd: 'Bejegening gedetineerden', uitgewerkt in de volgende subdoelstellingen:

- Continuering aanzet tot differentiatieplan
- Differentiatie op basis van hulpvraag, motivatie en gedrag
- Ontwikkelen van een algemeen dagprogramma
- Ontwikkelen van een dagprogramma per afdeling
- Personeel heeft een individuele en persoonsgerichte benadering naar gedetineerden
- Van elke gedetineerde is er een detentieplan
- Werken in het PAS-systeem (rapportages)
- Vastleggen en accorderen procedure veiligheidsmaatregelen gedetineerden beweging

Dit overzicht van subdoelstellingen wordt in de matrix gerelateerd aan de huidige situatie (weinig sprake van bejegening, nagenoeg geen differentiatie, bedreiging veiligheid personeel en gedetineerden) en verder uitgewerkt in een overzicht van 'acties'.

In het jaarverslag 2012 van het Ministerie van Justitie wordt ten aanzien van het SDKK onder meer gesteld dat er voor 2012 in totaal 48 beleidsvelden in beeld zijn gebracht. De meest in het oog springende beleidsvelden hebben onder meer betrekking op het nieuwe functieboek, het opleidingsplan, uitvoering van het scholingsplan voor gedetineerden en het opstellen en uitvoeren van een calamiteitenplan. Verderop in hetzelfde verslag wordt gesteld dat op deze beleidsvelden reeds verbeteringsprocessen in gang zijn gebracht en dat het gaat om de volgende hoofdcategorieën:

- leiderschap;
- strategie en beleid;
- management van medewerkers;
- management van middelen;
- management van processen.

Om de uitvoering en de monitoring van ontwikkelingen in deze beleidsvelden optimaler te laten plaatsvinden dienen o.a. de volgende acties gerealiseerd te worden:

- aanwijzen van projectleiders;
- projecten inrichten conform de SMART-principes;
- waar mogelijk clusteren van projecten.

Een belangrijk uitgangspunt op het strategische niveau is voorts in dit verband de in artikel 17 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen verwoorde gedachte dat met de handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de maatregel van terbeschikkingstelling van de Regering, de tenuitvoerlegging hiervan mede dienstbaar wordt gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer van de gedetineerden in de maatschappij. Volgens de bijbehorende memorie van toelichting kan van deze bepaling gezegd worden dat zij de spil is waar de gehele landsverordening om draait.

Met deze landsverordening, aldus de memorie, is er naar gestreefd, in overeenstemming met de internationaalrechtelijk vastgelegde beginselen, te geraken tot een gevangenisregiem dat tracht haat en rancune bij de gedetineerde te vermijden en afstomping en hospitalisatie te voorkomen. Alleen in een klimaat waarin die factoren effectief worden bestreden, kan een gedetineerde die dat werkelijk wil, zich verder ontplooien en ontwikkelen.

3.1.2. De structuur voor bejegening

De bij bejegening betrokken organisatieonderdelen

De organisatieonderdelen van het SDKK zijn in de vorm van een ministeriële goedkeuring van het Businessplan van 2007 formeel ingesteld; dat plan is in 2009 nog aangepast geworden, maar hiervoor is nog geen ministeriële goedkeuring verkregen. In de bij dit rapport gevoegde Bijlage II wordt het actueel geldende organogram van de organisatieonderdelen uitgebeeld.

De voor de bejegening van gedetineerden in het SDKK gepositioneerde organisatieonderdelen zijn de volgende:

- Unit Standaard regime
  - Unit Bijzondere regimes
  - Unit Correctie
- a. de afdeling Sociale dienst;
  - b. de afdeling Medische dienst;
  - c. de afdeling Intake & release;
  - d. de afdeling Klachten, controle en toezicht;
  - e. de afdeling Geestelijke verzorging;
  - f. de afdeling Keuken;
  - g. de afdeling Gedetineerdenkantine;
  - h. de afdeling Beveiliging;
  - i. de afdeling strafcellen (sinds geruime tijd niet in gebruik wegens verbouwing).

Er zijn uiteraard de andere afdelingen en individuele functionarissen die functioneel, zij het indirect, betrokken zijn bij de bejegening van gedetineerden, doch het zou gelet op het onderwerp van dit hoofdstuk te ver voeren om hier daarop in te gaan.

Wellicht ten overvloede zij vermeld dat het politiecellencomplex te Barber en de cellen van Brasami niet onder het SDKK vallen.

De afdeling Illegale vreemdelingen ressorteert wel onder het SDKK; bij ministeriële beschikking met algemene werking d.d. 5 september 2011 (P.B. 2011, no. 34) is het gebouwencomplex naast het SDKK-complex formeel als huis van bewaring voor vreemdelingen te Curaçao aangewezen. In dit complex verblijven geen veroordeelden. Deze afdeling komt in hoofdstuk 5 aan de orde.

De directie boven de bij bejegening betrokken organisatieonderdelen

Aan het hoofd van het SDKK staat het Managementteam, dat bestaat uit Algemeen directeur, waarnemend directeur met de portefeuilles van detentie en beveiliging en directeur met de portefeuilles van resocialisatie en bedrijfsvoering.

Onder de Directeur resocialisatie en bedrijfsvoering ressorteren onder meer de hierna volgende afdelingen, die zoals hierboven al aangegeven belast zijn met de zorg voor de hen regarderende bejegeningvorm.

In paragraaf 3.2.1. wordt nader op de hier bedoelde bejegeningvormen ingegaan.

Onder de Directeur detentie en beveiliging ressorteren onder meer de hierboven reeds genoemde afdelingen Standaard regime, Bijzondere regimes en Beveiliging, die zoals

hierboven al aangegeven belast zijn met de zorg voor de hen regarderende bejegeningvorm.

In paragraaf 3.2.1. wordt nader op de hier bedoelde bejegeningvormen ingegaan.

Het overige personeelsbestand (voor zo ver relevant)

Het personeelsbestand van het SDKK telt in totaal ongeveer 425 medewerkers, onder wie ongeveer 110 administratieve krachten.

Per 1 februari 2012 zijn in totaal 168 beveiligingsmedewerkers van de gewezen Stichting justitiële beveiliging zorg als ambtenaar in de rang van aspirant beveiligingsmedewerker in dienst van het SDKK gekomen. Het SDKK heeft thans in totaal 180 beveiligingsmedewerkers in dienst onder wie 93 die bij het SDKK ingedeeld en werkzaam zijn en 87 die – zoals hierboven al aangegeven – wel formeel bij het SDKK zijn ingedeeld maar ter beschikking gesteld zijn bij andere instellingen dan het SDKK.

Het aantal geüniformeerde medewerkers in het SDKK bedraagt 315 (gevangenbewaarders en beveiligingsmedewerkers). Het aantal gevangenbewaarders bedraagt ongeveer 135. Er zijn van hen 32 gevangenbewaarders die hoofdzakelijk administratief werk in administratieve functies in diverse afdelingen verrichten. Ook zijn er in totaal zes geüniformeerde medewerkers non-actief bij het SDKK.

Het verzuimpercentage over de maanden augustus en september 2013 bedraagt gemiddeld 5%.

Het aantal geüniformeerd personeel dat in de huisblokken (in shiftdienst) werkzaam is, bedraagt per huisblok in totaal:

- Huisblok 1 (politiecellen): dertien beveiligingsmedewerkers;
- Huisblok 2: zes gevangenbewaarders en vier beveiligingsmedewerkers;
- Huisblok 3: tien gevangenbewaarders;
- Huisblok 4: negen gevangenbewaarders;
- Huisblok 5: zeven gevangenbewaarders;
- Huisblok 6: zeven gevangenbewaarders;
- Huisblok 7: vijftien gevangenbewaarders en één beveiligingsmedewerker;
- Huisblok 8: elf gevangenbewaarders;
- Barak mannen: tien gevangenbewaarders en één beveiligingsmedewerker;
- Vrouwenafdeling: zestien gevangenbewaarders;
- FOBA: veertien gevangenbewaarders;
- Barak illegalen: twee gevangenbewaarders en dertien beveiligingsmedewerkers;

De beveiligingsmedewerkers binnen het SDKK zijn ingedeeld bij de volgende onderdelen:

- Hoofdpoort (26)
- Interne Bijstand Team (4)
- Huisblok 1 (13)
- Strongroom (3)
- Keuken afdeling (7)
- Dokterskamer (2)
- Vocational building (3)

- Afdeling Onderhoud (2)
- Security building (1)
- Huisblok 8 (1) (als gevangenvaarder werkzaam)
- Huisblok 7 (2) (idem)
- Huisblok 2 (4) (idem)
- Barak Mannen (1)
- Barak Illegalen (13)
- Box beveiliging (9)

Het Intern Bijstands Team (IBT) kan in voorkomende gevallen van optreden als eenheid geformeerd worden uit een totaal van 22 gevangenvaarders en 4 beveiligingsmedewerkers.

Er zijn in het SDKK geen psycholoog, (vaste) diëtiste of tandarts ten behoeve van de gedetineerden werkzaam en overigens ook geen bedrijfsmaatschappelijk werker ten behoeve van het gestichtspersoneel werkzaam.

Er is ook geen formatieplaats voor een bedrijfsmaatschappelijk werker in het toegestane personeelsbestand van het SDKK opgenomen. Er is tijdens de directie wel daartoe een voorstel gedaan. Tot 2012 kende het SDKK wel een formatieplaats voor een bedrijfsmaatschappelijk werker, doch die is om onbekende redenen hierna weggevallen. De voormalige bedrijfsmaatschappelijk werker is vanaf 1 mei 2012 met pensioen gegaan. Voor een psycholoog is er wel een formatieplaats bij het SDKK ingeruimd maar de indienstneming van een psycholoog moet nog formeel mogelijk gemaakt worden. Medewerkers en gedetineerden kunnen in daartoe in aanmerking te brengen gevallen naar een psycholoog elders worden verwezen; voor medewerkers geldt verwijzing naar de bedrijfsmaatschappelijke werker van ARBO-consult.

De Unit Standaard regime en de Unit Bijzondere regimes

De Unit Standaard regime, en de Unit Bijzondere regimes, , occuperen functioneel de z.g. huisblokken van de z.g. huisdienst, Daarin bevinden zich de diverse cellen en waarin aan ingesloten gedetineerden kost en huisvesting, professionele observatie en begeleiding (FOBA), recreatie- en sportfaciliteiten en beperkt verblijf in open lucht, alsmede gelegenheden tot de ontvangst van relatiesbezoek en contact met de buitenwereld worden verschaft of toegestaan. Het betreft hier de twee hoofdafdelingen die met de inzet van geüniformeerd personeel belast zijn met de bejegening van gedetineerden in de huisblokken, waaronder de bewaking, beveiliging en toezicht op de verstrekking.

Het Managementteam van het SDKK heeft tijdens het inspectieonderzoek tegenover vertegenwoordigers van de Raad aangegeven dat het op grond van de visie van de organisatie geldende parool van resocialisatie niet alleen geldt ten aanzien van gedetineerden die hun straf bijna hebben uitgezeten, maar ten aanzien van de gedetineerden in alle huisblokken.

De gedetineerden van het SDKK zijn gehuisvest in twaalf z.g. 'huisblokken' van de 'huisdienst', die daarbinnen in twee units onderverdeeld zijn: de Unit standaard regime en de Unit bijzondere regimes.

De huisblokken van de Unit standaard regime zijn bestemd voor gedetineerden van de algemene categorieën. Er wordt daarbij geen strikte classificatie of differentiatie er op na gehouden.

De huisblokken/afdelingen die onder de Unit standaard regime vallen zijn:

- Huisblok 2 (langgestraften en kortgestraften): 38 cellen van 2 personen;
- Huisblok 4 (langgestraften, kort gestraften en 2 jongeren): 18 cellen, waarvan 10 één-persoonscellen, 2 tweepersoonscellen en 6 vierpersoonscellen;
- Huisblok 5 (de z.g. werkdienst; alle gedetineerden van deze afdeling werken dagelijks, voornamelijk in de keuken): 19 cellen, waarvan 16 éénpersoonscellen en 3 vierpersoonscellen;
- Huisblok 7A (nieuwkomers na verblijf in politiecellen van Huisblok 1) 18 vierpersoons-cellen;
- Huisblok 7B (kortgestraften, ook langgestraften met problemen met medegegetineerden elders en ook jongeren): 36 tweepersoonscellen;
- Huisblok 8A (vreemdelingen en lokaleb): 36 tweepersoonscellen;
- Huisblok 8B (kortgestraften, jongeren van 16 tot 24 jaar, ook langgestraften): 36 cellen tweepersoonscellen;
- Afdeling afzondering en strafcellen: beide elk 9 éénpersoonscellen.

De huisblokken/afdelingen van de Unit Bijzondere regimes zijn:

- Afdeling vrouwen;
- Barak mannen (gedetineerden die in de laatste 6 maanden van hun straftijd verkeren);
- Huisblok 3 (JOVO; jongere volwassenen van 16 t/m 23 jaar);
- Huisblok 6 (BGG; beperkt gemeenschapsgeschikten);
- Huisblok 9 (FOBA; forensische observatie en begeleiding);
- Barak illegale vreemdelingen (in 2011 formeel aangewezen als huis van bewaring voor vreemdelingen).

De Unit Correctie

De Unit Correctie, verzorgt onder meer de programmering van (vak)onderwijs, vorming en training ten behoeve van gedetineerden in de daarvoor geschikte huisblokken of in werkplaatsen en andere plaatsen van bijeenkomst. De afdelingen die onder genoemd hoofd ressorteren zijn Onderwijs, Vorming en Training (OVT), Sociale dienst, Intake & release, Geestelijke vorming en Arbeidsvoering. Momenteel ressorteert arbeid volgens het Functieboek 2007 van het SDKK onder de Unit Bedrijfsvoering en in Functieboek 2009 komt arbeid onder de Unit Correctie te ressorteren. In verband hiermee houden zowel de Directie als het Afdelingshoofd Correctie zich momenteel met de coördinatie van arbeid bezig.

Onder deze hoofdafdeling ressorteren voorts verschillende van oudsher bestaande projecten, leerwerkplaatsen en werkgelegenheden waarin de gedetineerden van oudsher deelnemen, zoals:

- de stoffeerderijwerkplaats, waar gemiddeld 12 gedetineerden werkzaam kunnen zijn;
- de confectiewerkplaats tevens naaischool waar het uniform van de gedetineerden en het uniform van de koks worden genaaid en waar 4 gedetineerden werkzaam kunnen zijn;
- de wasserettewerkplaats, waar 5 (mannelijke) gedetineerden werkzaam kunnen zijn;
- het schoonmaakwerk van de binnenplaatsen, waarmee 72 z.g. 'buitenwerkers' (gedetineerden) werkzaam kunnen zijn;
- het transport- en schoonmaakwerk, waarmee 3 gedetineerden werkzaam zijn;
- het z.g. buitenwerk, waarmee binnen en buiten de huisblokken en in de gangen
- in totaal 72 gedetineerden (van elk blok een aantal) werkzaam zijn en wel met schoonmaak, ijs en maaltijden rondbrengen, toiletten in de huisblokken schoonmaken e.d.;
- de keukenwerkplaats, waar gemiddeld 19 gedetineerden als keukenhulp, assistentkok en schoonmakers werkzaam zijn;
- het Landbouw en Veeteelt-project, dat momenteel, sinds 2012 door de directie 'on hold' is gezet;
- de bibliotheek, waar 2 gedetineerden werkzaam kunnen zijn.

In het verleden waren ook nog functioneel een timmerwerkplaats, een autowerkplaats, een metselwerkplaats, een metaalwerkplaats en een boekenbinderij, maar die zijn in de loop van de afgelopen jaren om diverse redenen stopgezet.

De huidige fitnessruimte, die te klein is voor al het apparaat, zal naar een groter vertrek worden ondergebracht.

In de planning is voorts nog een naaischool.

In oktober/november 2013 zouden de leerwerkplaatsen, te weten de timmerwerkplaats en de autowerkplaats, weer met machines ingericht en gebruiksklaar zijn gemaakt

In 2014 zal worden begonnen de timmerlessen voor de gedetineerden.

De metaalwerkplaats, die in principe bestemd was voor metaalbewerken, is thans qua bestemming gewijzigd in een laswerkplaats in aanbouw.

De nieuwe werkplaatsen zijn vanaf 2009 onder auspiciën van het Plan van Aanpak in aanbouw.

De afdeling Sociale dienst

In deze afdeling zijn, voornamelijk 6 sociaal werkers werkzaam, die uitsluitend aan gedetineerden (niet aan het gestichtspersoneel) sociale zorg bieden.

De afdeling Medische dienst

In deze afdeling zijn, naast het afdelingshoofd, , voornamelijk 7 verpleegkundigen en 1 ziekenverzorgster werkzaam, die medische zorg ten behoeve van gedetineerden bieden en coördineren.

De afdeling Intake & release

Deze afdeling, , is met de intake en registratie / classificatie van binnenkomende arrestanten en met het ontslagproces betreffende gedetineerden die hun straftijd hebben uitgezeten.

De afdeling Klachten, controle en toezicht

In deze afdeling zijn drie medewerkers werkzaam, onder wie een klachtencoördinator; zij nemen klachten van gedetineerden op om die in overleg met directeur intern te helpen afhandelen dan wel om die verder te processeren naar de Commissie van Toezicht (CvT).

De afdeling Geestelijke verzorging

In deze afdeling wordt de functie van Coördinator geestelijke zorg thans waargenomen door een medewerker (bewaarder eerste klasse), zich noemende assistent geestelijke verzorger, die geestelijke zorg ten behoeve van gedetineerden biedt en die de regelmatige bezoeken coördineert van externe vrijwilligers van diverse religies die wekelijks in het SDKK het Woord van God aan de mens komen brengen.

De afdeling Keuken

In deze afdeling, waar de maaltijden en drinkwaren voor de gedetineerden worden voorbereid, zijn naast de Chef kok, , voornamelijk 5 professionele koks werkzaam. Er kan daar verder een totaal van ongeveer 30 gedetineerden in shiftdienst werkzaam zijn.

De afdeling Gedetineerdenkantine

Bij deze afdeling, die onder het beheer staat van de coördinator kantine, , kunnen gedetineerden vanuit hun huisblokken door middel van bestelformulieren periodiek bestellingen voor versnaperingen en andere extra etens- , drink- en voor bepaalde gebruikswaren plaatsen.

De afdeling Beveiliging

Deze afdeling, die in waarneming, is belast met de beveiligingsbejegening, waaronder de beveiliging en bewaking, transport, ordehandhaving en cellenvisitatie.

Het Interne bijstandsteam (IBT)

Dit team, een bijstandseenheid, is belast met de ordehandhaving, voor zover op meer dan kleine schaal, in het SDKK en met de uitvoering van de cellenvisitaties.

De afdeling strafcellen en afzonderingcellen (in aanbouw)

Dit complex is sinds geruime tijd niet in gebruik wegens verbouwing.

3.1.3. De huisregels voor gedetineerden

Volgens het Unithoofd Correctie zijn er in het jaar 2010 huisregels voor gedetineerden geïntroduceerd in het Papiaments, Nederlands en Spaans. Bij de intake moeten volgens dit hoofd alle gedetineerden op de hoogte worden gebracht van de huisregels en een exemplaar daarvan meekrijgen naar hun huisblok/cel. De lijst van goederen die een gedetineerde in zijn cel mag hebben, moet nog aangepast worden en uitgedeeld.

Zijdens het SDKK is tijdens het inspectieonderzoek, waarbij naar de introductie van huisregels voor gedetineerden is gevraagd, bij de Raad bezorgd een exemplaar van een document, getiteld "Huisregels voor gedetineerden, de Strafgevangenis en het Huis van Bewaring Curaçao". Hieraan is geen toelichting vergezeld gegaan.

Ook is dit document niet voorzien van een uitgiftedatum of andere dagtekening. Het betreft hier een in de Nederlandse taal en veelal in ambtelijke stijl en met juridische aanhalingen opgesteld document.

Voorts is bij een andere gelegenheid tijdens het inspectieonderzoek zonder verdere toelichting bij de Raad bezorgd een kopie van de 'Komunikado no. GWC-098/2010 d.d. 1 september 2010, uitgegeven door de toenmalige adjunct-directeur. In dit document zijn regels neergelegd voor relaties bezoek, telefoneren, dagprogramma, luchten, urinetest, kantine e.a. Het is de Raad niet gebleken dat dit document van huisregels binnen de huisblokken in omloop is en dat de inhoud als zodanig bekend is onder de gedetineerden.

Gebleken is wel dat in de JOVO-afdeling een specifiek voor deze afdeling opgesteld document van huisregels in omloop is, evenals een lijst van goederen die men al of niet op cel voor handen mag hebben.

Ook voor de deelnemers in de z.g. buitenprojecten is een leesbaar document houdende huisregels door de coördinator van deze projecten opgesteld.

3.1.4. Het sanctioneringsbeleid

De opzet van het tuchtrechtelijk gebeuren in het SDKK is wettelijk uitvoerig geregeld. Zie hiervoor ook het omtrent tucht gestelde in paragraaf 2.1.

Tot strafoplegging is bevoegd de directeur, of bij zijn afwezigheid, belet of ontstentenis: zijn plaatsvervanger.

Disciplinaire straffen kunnen worden opgelegd wegens het begaan van feiten, die onverenigbaar zijn met een goede orde en tucht. Als onverenigbaar met de veiligheid, orde, goede gang van zaken en tucht wordt ingevolge de wet in ieder geval beschouwd:

- het zich gedragen in strijd met het bij of krachtens enig wettelijk voorschrift bepaalde;
- het roken in een werkplaats zonder toestemming van de chef daarvan;
- het gebruik van onzedelijke en opruiende taal;
- het verstoren van de rust;
- het om geld spelen;
- het bij zich hebben van andere middelen om vuur te maken dan een aansteker of lucifers;
- het verhandelen, verruilen, lenen of weggeven van goederen tussen gedetineerden;
- het aanwezig hebben of gebruiken van alcoholhoudende drank;
- het zich bevinden elders dan in de aangewezen celruimtes, afdelingen, werkplaatsen en andere ruimten;
- het veroorzaken van of deelnemen aan ongeregeligheden;
- het pogen zich te onttrekken aan de vrijheidsbeneming.

De straffen kunnen zijn:

- a. opsluiting in de strafcel;
- b. onthouding van het ontvangen van bezoek;
- c. onthouding van het schrijven of ontvangen van brieven;
- d. beperking van andere rechten en gunsten;
- e. geldboete tot een bedrag van ten hoogste het zakgeld van de gedetineerde over twee weken;
- f. berisping.

De straf genoemd onder a. kan voor ten hoogste twee weken worden opgelegd.

De straffen genoemd onder b. tot en met d. kunnen voor ten hoogste vier weken worden opgelegd. Zij kunnen tezamen worden opgelegd.

Geen straf wordt opgelegd dan nadat de overtreder is gehoord door hem die de straf oplegt.

Aan de gestrafte wordt binnen 24 uur na de strafoplegging een schriftelijke, met redenen omklede mededeling uitgereikt.

In de mededeling wordt tevens melding gemaakt van de mogelijkheid van beklag bij de Commissie van Toezicht alsmede van de wijze waarop en de termijn waarbinnen het beklag moet worden gedaan.

Plaatsing in en overplaatsing naar een afdeling van het gesticht geschieden door de directeur. Van iedere opsluiting in de strafcel wordt de gesticht arts zo spoedig mogelijk door de directeur in kennis gesteld.

De gesticht arts bezoekt de gedetineerde binnen 24 uren na diens opsluiting in de strafcel. De opsluiting in de strafcel wordt onverwijld bekort of beëindigd indien de gedetineerde niet binnen 24 uren na de opsluiting door een gesticht arts is bezocht of indien gezondheidsredenen daartoe volgens de gesticht arts aanleiding geven.

Anders dan bij wijze van disciplinaire straf kan een gedetineerde, in het belang van de veiligheid of de beveiliging van het gesticht, in afzondering worden geplaatst.

Een rapport houdende de redenen van bovenbedoelde plaatsing in afzondering dient uiterlijk op de ochtend van de volgende dag bij de directeur te zijn ingediend. De directeur beslist direct hierna omtrent het al of niet voortzetten van de plaatsing in afzondering. De gedetineerde dient een schriftelijke mededeling van de plaatsing in afzondering te ontvangen. De omstandigheden van de aldus in afzondering geplaatste gedetineerde dienen dagelijks getoetst te worden. Om de drie dagen dient de toetsing schriftelijk te worden vastgelegd. De gedetineerde dient naar de normale locatie terug te keren zodra zulks redelijkerwijs mogelijk is. Een gedetineerde kan, ook anders dan bij wijze van disciplinaire straf, in het belang van zijn eigen veiligheid in afzondering worden geplaatst. Hiertoe dienen geschreven documentatie te worden geproduceerd, houdende de redenen van de plaatsing in afzondering en alle aanvullende informatie.

De Commissie van Toezicht dient van de plaatsingen in afzondering, anders dan bij wijze van straf, in kennis te worden gesteld. Het kleine gebouwencomplex bestemd voor de protectiecellen en de strafcellen wordt momenteel geheel verbouwd. Het gaat om 9 afzondering cellen boven en 9 strafcellen beneden. De afzondering cellen zijn bedoeld voor gedetineerden die zich moeilijk gedragen en de strafcellen voor gestraften. Beide onderdelen zullen ook uit twee ruimtes voor het luchten bestaan. Vooral de protectiecellen zullen zoveel als mogelijk van faciliteiten worden voorzien.

Er zal in de afzondering een strak regiem worden gehanteerd, maar men zal wel radio, tv en kleding in de cel mogen hebben naargelang het gedrag van de gedetineerde verbeterd; daarbij zullen de vorderingen in het gedrag van de gedetineerde ook indicatief zijn. Via dit beloningssysteem wordt verbetering in het gedrag van de gedetineerde aangemoedigd.

Het doel van afzondering is om verandering in het gedrag van een gedetineerde te brengen, zodat hij daarna weer op een gewone afdeling kan terugkeren. Vanuit dit oogpunt moet er constant (24 uur) een team op de afdeling zijn om te observeren en rapporteren.

De bejegeningaspecten bij de afzondering cellen en de strafcellen zijn:

Afzonderingcellen:

- luchten 1 uur in de ochtend en 1 uur in de namiddag;
- bed en kast;
- tv en radio;
- boeken;
- kleding;
- mag in de cel roken;
- dagprogramma;
- bezoek.

Strafcellen:

- luchtijd 1 uur in de ochtend en 1 uur in de namiddag;
- vast bed en kast;
- boeken;
- speciale kleding;
- roken mag gedurende luchten;
- medisch bezoek;
- bezoek sociale werker.

Er is een luchtruimte buiten in open lucht en er wordt gepland om 4 luchtkooien boven te maken. Beide luchtgelegenheden zullen worden gebruikt voor de afzondering en de strafcellen.

Een gedetineerde kan beklag doen over:

- de op hem toegepaste beslissing tot plaatsing in afzondering;
- een hem betreffende beslissing tot oplegging van een disciplinaire straf;
- een hem betreffende beslissing tot weigering van zijn verzoek om hem toe te staan in afzondering te worden geplaatst.

Het beklag wordt schriftelijk gedaan bij de Commissie van Toezicht.

3.1.5. De ordehandhaving in de huisblokken

Voor de ordehandhaving in de huisblokken in kleinschalig verband zijn de gevangenvaarders in de huisblokken aangewezen. In de huisblokken werken doorgaans geen beveiligingsmedewerkers.

Overigens worden cellenvisitaties verricht door het speciaal ook daarvoor getrainde IBT (riot team). Daarbij zijn er doorgaans vertegenwoordigers van de CvT tegenwoordig om er een wakend oog op te houden dat de rechten van de gedetineerden tijdens de acties niet geschonden worden.

In verband met de sinds 2011 in het SDKK verslechterde toestand van onveiligheid heeft de Directie het proces van gedetineerdenbewegingen (het verkeer van gedetineerden, in individueel of groepsverband, in de gangen of plaatsen van bijeenkomst buiten de huisblokken) sterk aan banden gelegd. Gedetineerdenbewegingen kunnen sindsdien niet anders dan onder begeleiding en met toestemming van de wachtcommandant plaatsvinden.

Het luchten wordt sindsdien ook zeer beperkt en op beheersbare manier toegestaan.

3.2. De praktijk van de bejegening

3.2.1. Bejegening op strategisch niveau

Te constateren valt dat belangrijke bejegeningaspecten zoals vorming, onderwijs, arbeid, activiteiten/dagprogramma, sport, recreatie en vooral resocialisering, stiefmoederlijk bedeed worden in het Plan van aanpak SDKK, waar zij op een enkele plaats heel summier en ten dele worden genoemd en niet verder uitgewerkt, terwijl daarin wel detailzaken zoals kozijnen en schilderwerk aan de orde worden gebracht.

Wel bevat het Plan van Aanpak de planning van infrastructurele voorzieningen ten behoeve van bovenbedoelde bejegeningaspecten, zoals nieuwe leerwerkplaatsen en daarin te installeren machines, maar de uitvoering hiervan heeft lang op zich laten wachten.

Ook de in het plan opgenomen verbouwing van de cellen zal pas in 2014 ter hand worden genomen. Dit heeft mede tot gevolg gehad dat het aantal defecte cellen in de loop van de tijd aanmerkelijk is toegenomen waardoor het voor het SDKK door het ontstane cellentekort bijzonder moeilijk is geworden om de gewenste classificatie en differentiatie binnen het geheel van de huisblokken toe te passen. Dit heeft ook een behoorlijke uitvoering van de resocialisatieprogramma's en van het aanbod van activiteiten, wegens het ontbreken van homogene doelgroepen, in de weg gestaan.

Er blijken ook jarenlang geen begrotingskredieten te zijn gevoterd voor de financiering van de uitvoering van resocialisatieprojecten in het SDKK. Men heeft zich in het SDKK moeten behelpen met beperkte overhevelingen van begrotingskredieten en donaties van instanties om de geplande activiteiten tot op zekere hoogte te kunnen financieren.

Te constateren valt voorts dat enerzijds de door het ministerie van justitie in zijn jaarplan 2012 voor het SDKK geformuleerde missie en visie qua formulering niet overeenkomt met de in andere documenten voorkomende, door de minister goedgekeurde formuleringen van de missie en visie van het SDKK en dat anderzijds de in het Jaarplan 2012 van het ministerie voor het SDKK geformuleerde missie, anders dan de door de minister actueel goedgekeurde formulering van de missie van het SDKK, wel elementen van resocialisering van gedetineerden bevat.

Verder valt nog te constateren dat het Jaarplan 2012 en het Uitvoeringsplan 2012 van het SDKK, wat de onderwerpen van de doelstellingen of de beoogde resultaten betreft, niet helemaal synchroon met elkaar gaan. Zelfs de meeste van de genoemde onderwerpen komen niet in beide plannen voor.

Niet is gebleken dat ook voor het jaar 2013 een uitvoeringsplan op de voet van dat van 2012 is opgesteld.

In de op detentie betrekking hebbende hoofdstukken van het Beleidsplan 2010-2014 van het ministerie van justitie blijken ook geen concrete intenties tot realisatie volgens een vastgesteld programma te zijn opgenomen van de bouw en de in- en aankleding van inrichtingen bestemd voor jeugddetentie en van inrichtingen bestemd voor de strafrechtelijke maatregelen tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, plaatsing in een psychiatrische inrichting en terbeschikkingstelling, noch tot plaatsing van verslaafden.

Wel wordt in het Businessplan van het Ministerie van Justitie aandacht besteed aan de nieuwe 'Justitiële Jeugdinrichting' (voorheen GOG). De taken die in de huidige organisatie worden uitgevoerd door het Gouvernementsopvoedingsgesticht (GOG) worden in het nieuwe Ministerie van Justitie ondergebracht in de uitvoeringsorganisatie Justitiële Jeugdinrichting. In het Businessplan wordt een cruciale rol toebedeeld aan de Justitiële Jeugdinrichting in de opvang, begeleiding of behandeling en re-integratie op een adequate manier van veroordeelde jongeren of andere jongeren die vanuit de opsporing en vervolging aangeleverd worden.

3.2.2. Bejegening vanuit de structuur

Het personele bestand

Het personeelsbestand van het SDKK telt in totaal ongeveer 425 medewerkers, onder wie ongeveer 110 administratieve krachten.

Per 1 februari 2012 zijn in totaal 168 beveiligingsmedewerkers van de gewezen Stichting Beveiliging zorg Justitie als ambtenaar in de rang van aspirant beveiligingsmedewerker in dienst van het SDKK gekomen. Deze indienstneming is niet procesmatig geconditioneerd geworden aan screenings- of andere selectieresultaten. Een deel van deze medewerkers is op grond van een ministerraadsbeslissing tevens te werk gesteld in diverse instellingen buiten het SDKK, zoals in Brasami, het GOG, de politiecellencomplexen te Rio Canario en Barber, bij de Voogdijraad en bij de Reclassering. De totale

sterkte van dit bestand van beveiligingsmedewerkers is echter deel blijven uitmaken van de personeelsformatie van het SDKK.

De maximaal toegestane personeelsformatie van het SDKK is door de overheveling van dit bestand van beveiligingsmedewerkers naar deze organisatie in 2012 overschreden met 83 fte's.

Het aantal geüniformeerde medewerkers in het SDKK bedraagt 315 (gevangenbewaarders en beveiligingsmedewerkers). Het aantal gevangenbewaarders bedraagt ongeveer 135. Er zijn daarvan 32 gevangenbewaarders die hoofdzakelijk administratief werk in administratieve functies in diverse afdelingen verrichten. Deze situatie is van lieverlee zo gegroeid omdat bedoelde administratieve functies, die aanvankelijk vacant waren, dringend ingevuld moesten worden terwijl dat in verband met de zogenaamde personeelsstop niet mogelijk was en is. Men heeft toen noodwendig er voor gekozen om geüniformeerde personeelsleden voorlopig tijdelijk in die functies te plaatsen.

Voorts is er een kleine groep medewerkers, die formeel nog de status van beveiligingsmedewerkers heeft en die praktisch als gevangenbewaarder in de huisblokken fungeert. Het betreft hier van oorsprong beveiligingsmedewerkers die ongeveer zes jaar geleden voor versterking van de gevangenbewaarders bij de huisblokken waren ingedeeld en die sindsdien daar zijn gebleven en inhoudelijk volwaardig het werk van gevangenbewaarders zijn blijven verrichten. Er was echter voor deze mensen destijds geen selectieprocedure gehouden om tot dat werk toegelaten te kunnen worden. De rechtspositie van deze medewerkers moet nog geregeld worden.

Onderwijs, vorming en training / Activiteiten

De hoofdafdeling Correctie van het SDKK legt zich onder meer toe op de programmering van (vak)onderwijs, vorming en training (OVT) ten behoeve van gedetineerden welke verzorgd worden in de daarvoor geschikte huisblokken of in werkplaatsen en andere plaatsen van bijeenkomst.

Voor elk kalenderjaar wordt telkens een uitgebreid overzicht van de diverse activiteiten geprogrammeerd die in het kader van de trajecten van onderwijs, vorming en training aan de gedetineerden worden aangeboden.

Er zijn verschillende van oudsher bestaande projecten en werkgelegenheden waarin de gedetineerden van oudsher deelnemen, zoals:

- de stoffeerderijwerkplaats, waar gemiddeld 12 gedetineerden werkzaam kunnen zijn;
- de confectiewerkplaats tevens naaischool waar het uniform van de gedetineerden en het uniform van de koks worden genaaid en waar 5 gedetineerden werkzaam kunnen zijn;
- de wasserettewerkplaats, waar 4 (mannelijke) gedetineerden werkzaam kunnen zijn;
- het schoonmaakwerk van de binnenplaatsen, waarmee 72 z.g. 'buitenwerkers' (gedetineerden) werkzaam kunnen zijn;
- het transport- en schoonmaakwerk, waarmee 3 gedetineerden buiten en in de gangen van de huisblokken werkzaam zijn en ijs en maaltijden rondbrengen en vuil ophalen en gaan weggooien;
- de keukenwerkplaats, waar gemiddeld 19 gedetineerden als keukenhulp, assistentkok en schoonmakers werkzaam kunnen zijn;
- het Landbouw en Veeteelt-project, dat momenteel, sinds 2012 door de directie 'on hold' is gezet;

- de bibliotheek, waar 2 gedetineerden werkzaam kunnen zijn.

In het verleden waren ook functioneel een timmerwerkplaats, een autowerkplaats, een metselwerkplaats, een metaalwerkplaats en een boekenbinderij, maar die zijn in de loop van de afgelopen jaren stopgezet.

De huidige fitnessruimte, die te klein is voor al het apparaat, zal naar een groter vertrek worden ondergebracht.

In de planning is voorts nog een naaischool.

In oktober/november 2013 zouden de leerwerkplaatsen, te weten de timmerwerkplaats en de autowerkplaats, weer met machines ingericht en gebruiksklaar zijn gemaakt

In 2014 zal worden begonnen met de timmerlessen voor de gedetineerden.

De metaalwerkplaats, die in principe bestemd was voor metaalbewerken, is qua bestemming gewijzigd in een laswerkplaats in aanbouw.

De nieuwe werkplaatsen zijn vanaf 2009 onder auspiciën van het Plan van Aanpak in aanbouw. Binnen het SDKK verzucht het personeel dat de uitvoering van het Plan van Aanpak tergend langzaam gaat.

Ondanks dat er voor de resocialiseringsprojecten elk jaar een begrotingskrediet is dit voor zover bekend nooit toegekend. De Unit Correctie dient zich met donaties van elders, inzet van vrijwilligers en financiële bijdragen van USONA en overhevelingen van begrotingskredieten te behelpen teneinde de geplande activiteiten doorgang te laten vinden.

FEFFIK staat het SDKK bij met advies over de opzet van de werkplaatsen en zij staat ook met raad en daad bij met een goede inrichting van de machines; afhankelijk van de prijs kan FEFFIK ook cursussen verzorgen.

De werkmeesters die werkzaam zullen zijn in de werkplaatsen zullen bewaarders zijn die een hobby hebben in het werk op de werkplaats. Het blijkt echter een opgave te zijn om voldoende bekwame werkmeesters voor de nieuwe werkplaatsen 'in place' te krijgen.

Het Unithoofd Correctie houdt normaliter een grootschema bij, aan de hand waarvan de afdelingshoofden van de huisblokken de activiteiten in hun afdeling moeten organiseren. Een en ander blijkt evenwel sterk afhankelijk te zijn enerzijds van de bereidheid en enthousiasme van de afdelingshoofden om in hun huisblokken activiteiten te organiseren en anderzijds van de mate van aanwezigheid van structurele faciliteiten in de huisblokken.

Zo kunnen bijvoorbeeld in de grote huisblokken 7A+B de gedetineerden elke dag voetballen, dominoën en dammen. Vanwege de aard van het beleid en de veiligheidsmaatregelen is de deelname aan overige activiteiten door de gedetineerden uit deze huisblokken gering. Wanneer de gedetineerden van huisblok 7A aan het luchten zijn, zijn de gedetineerden in huisblok 7B in hun cellen opgesloten. Deze veiligheidsmaatregel, die dateert van 2011, is door de directie van het SDKK genomen.

In totaal zijn de gedetineerden per dag vijf uren lang buiten hun cellen, waarvan in de ochtend twee uren en in de middag anderhalf uur voor luchten en anderhalf uur voor activiteiten (sport e.a.). De laatste beperking van 11 september had geen gevolg voor de activiteiten, maar door de grootscheepse cellenvisitaties van enkele weken daarna is alles weer voor een week stopgezet.

Het voetballen in de huisblokken ondervindt echter regelmatig veel tegenslag wanneer de ballen telkens lek slaan tegen het prikkeldraad aan de bovenzijde van de omheiningsmuren. Vanwege gebrek aan middelen om nieuwe ballen te kopen, kunnen er tijden lang niet in de afdelingen gevoetbald worden.

In de JOVO-afdeling (jonge volwassenen) zijn er meer structurele faciliteiten aangebracht waardoor er daar meer activiteiten dan in andere huisblokken kunnen worden georganiseerd. Zo zijn er daar ruimtes waar lessen kunnen worden gevolgd, aan fitness kan worden gedaan, waar muzieklessen kunnen worden gegeven en godsdienstige bijeenkomsten kunnen worden gehouden.

De gedetineerden van de FOBA volgen de lessen (computerles, naailes) niet samen met gedetineerden uit de andere huisblokken. Er wordt tussendoor ook een pauze ingelast, omdat de gedetineerden van de FOBA zich niet lang kunnen concentreren. Ook hun bezoeken aan de gym gaat apart van de anderen. Ook komt Pro Alfa weleens haar cursussen in de FOBA geven en komen er stagiaires vaak meehelpen met bezigheidsactiviteiten met de gedetineerden.

Ook besteedt men binnen de FOBA extra aandacht aan activiteiten voor de gedetineerden, zoals onderhoudswerkzaamheden, werken in een tuin achter de afdeling en verzorgen van enige reptielen en vissen.

Binnen de FOBA geeft de leiding aan tevreden te zijn met het gemiddelde dagprogramma voor de FOBA-gedetineerden.

Ook de geestelijke verzorger begeleidt samen met externe vrijwilligers de gedetineerden in de huisblokken zelf.

Uit de interviews is gebleken dat van oudsher de stoffeerderij, de autowerkplaats en vooral de keuken de plaatsen zijn waar substantieel de gedetineerden arbeid kunnen verrichten. Het arbeidsloon wordt wel erg laag gevonden.

Niet is gebleken dat er een gestructureerde selectie wordt toegepast bij de aanwijzing van gedetineerden die aan de activiteiten mogen deelnemen. Deze selectie wordt nu aan de unithoofden en hun teams overgelaten; daarbij blijken informele criteria te worden gehanteerd.

Van 2009 tot en met 2012 werd in het SDKK ook het project Sociale Vormingsplicht (SVP) uitgevoerd, op ongeveer dezelfde voet zoals die officieel elders in de maatschappij wordt uitgevoerd. Alleen was zij uitbesteed aan Fundashon ProAlfa en FEFFIK Het bleek een goed project te zijn geweest voor gedetineerden in de leeftijd van 16 t/m 23 jaar. Geaccrediteerde docenten gaven daarin de lessen en het project leverde goede resultaten af. Iedere gedetineerde die aan de SVP had deelgenomen ontving hiervoor een certificaat.

De kosten voor dit project werden vanaf 2009 tot en met 2011 door USONA gefinancierd. Voor de periode hierna zou de financiering niet meer voor rekening van USONA komen maar zou het project verder onder de zorg van het Land komen te vallen. Het ministerie van SOAW (SOPF) heeft vervolgens het SVP-project van het SDKK voor 2012 overgenomen, gelet op de doelstellingen van het project, maar men heeft toen het

project gedeeltelijk gefinancierd. Hierna zijn de verder bij het Land ingediende financieringsaanvragen niet gehonoreerd.

In de plaats van de Sociale vormingsplicht is inmiddels het programma Sociale vaardigheden (Sova) gekomen. Dit programma Sova omvat informatie voor gedetineerden die in aanmerking zijn gebracht voor VI (voorwaardelijke invrijheidstelling) en ET (verlof onder elektronisch toezicht), agressie trainingen en sollicitatie trainingen. De groep die Sova gaat volgen wordt verdeeld in twee subgroepen van 10 klanten. Het lag in de planning om per 1 oktober 2013 met een training te beginnen.

In het jaar 2010 is in het kader van het resocialisatietraject Onderwijs, vorming en training aan een totaal van 205 gedetineerden afgerond de volgende activiteiten geboden: Sociale vormings plicht 2 (Kanstraject) en Sociale vormings plicht 1 (Voortraject) aan jeugdigen, Muziekles en Alfabetisering/Papiaments aan volwassenen en jeugdigen en Naailes, Computer (Equal kills/I-citizens/ICDL) en Engels aan volwassenen.

In het jaar 2010 verbleven er gemiddeld 400 gedetineerden in het SDKK.

In het jaar 2011 is in het kader van het resocialisatietraject Onderwijs, vorming en training ten behoeve van een totaal van 209 gedetineerden de volgende activiteiten gepland: Sociale vormings plicht (Kanstraject) en New Horizon (Kanstraject /SVP-2) aan jeugdigen, Computer (Equal skills+ICDL) aan volwassenen, Alfabetisering / Papiaments, Muziekles aan volwassenen en jeugdigen, Naailes en Engels aan volwassenen en Receptioniste/telefoniste aan vrouwen.

In september 2011 werden alle activiteiten gestopt vanwege veiligheidsmaatregelen die genomen zijn naar aanleiding van het ontstaan van een veiligheidsbedreigende situatie in de inrichting nadat er toen een schietpartij heeft plaatsgevonden en er ook sprake van was dat gedetineerden een of meer bewaarders zouden gaan gijzelen.

In november 2011 werd vervolgens alleen toestemming gegeven voor het SVP-traject in verband met de daaraan verbonden stage opdrachten in SDKK.

In het jaar 2012 is in het kader van het resocialisatietraject Onderwijs, vorming en training ten behoeve van een totaal van 152 gedetineerden de volgende activiteiten gepland: Sociale vormings plicht 2 (Kanstraject) aan jeugdigen, Computer, Alfabetisering/Papiaments, Muziekles en Nederlands/Engels/Papiamentu aan volwassenen en jeugdigen, en Naailes aan volwassenen.

In juli 2012 werden alle activiteiten gestopt vanwege veiligheidsmaatregelen. Dit i.v.m. een schietpartij waarbij eer een gedetineerde dodelijk werd verwond. Pas in begin oktober 2012 werd toestemming gegeven om de activiteiten te hervatten. Gezien de korte duur van het voor dat jaar overgebleven programma werd besloten om alleen de SVP te laten beëindigen en per begin 2013 met de andere cursussen te starten.

In het jaar 2012 verbleven er gemiddeld 450 gedetineerden in het SDKK.

In het jaar 2013 is in het kader van het resocialisatietraject Onderwijs, vorming en training ten behoeve van een totaal van 236 gedetineerden de volgende activiteiten

gepland: Sociale vaardigheden (deelneming vanuit de huisblokken 7 en 8 en vanuit de afdeling vrouwen), Talenpakket (deelneming vanuit de huisblokken 7 en 8), Confectie (deelneming vanuit de huisblokken 7 en 8), Cultureel artistieke vorming (deelneming vanuit de huisblokken 3, 4 en 8), Muziekles / therapie (deelneming vanuit de huisblokken 3, 7 en 8 en vanuit de Foba), Computer (deelneming vanuit de huisblokken 3 en 4), Sociale vaardigheden (m.h.o. op E.T.-verlof en V.I. voor daarvoor in aanmerking gekomen gedetineerden) en Agressie regulatie training aan een aantal vrouwelijke en jeugdige gedetineerden afzonderlijk. Eerstbedoelde training Sociale vaardigheden werd in september 2013 afgerond; aan de deelnemers is een certificaat uitgereikt.

Op 31 juli werden alle activiteiten voor een week stopgezet en afgelast in verband met veiligheidsmaatregelen; vervolgens werden op 11 september 2013 alle activiteiten tot en met 23 september 2013 ook in verband met veiligheidsmaatregelen stopgezet en afgelast. Deze periode werd nog verlengd toen op 23 september 2013 een grote schoonmaakactie in de vorm van cellenvisitaties in alle huisblokken van start ging, die een week lang zou duren. Per 7 oktober 2013 zouden de resocialisatieactiviteiten hervat worden en geleidelijk aan genormaliseerd worden.

In 2013 hebben tot in september gemiddeld 346 gedetineerden in het SDKK verbleven.

De meeste trainingen, die in het begin van het betreffende jaar van start gingen, zouden in het najaar van het betreffende jaar en de laatste in het begin van het daarop volgende jaar worden afgerond. Alleen van 2010 zijn nagenoeg al de voor dat jaar geplande trainingen afgerond.

Tijdens de periodes van stopzetting en afgelasting van de resocialisatieactiviteiten betroffen de veiligheidsmaatregelen voornamelijk de beperking tot uiterst minimale proporties van de z.g. gedetineerdenbewegingen (het voetverkeer van gedetineerden in individueel of groepsverband in de gangen buiten de huisblokken). Gedetineerden mochten zich tijdens de geldingsperiodes van bedoelde veiligheidsmaatregelen niet anders dan onder de directe begeleiding van een bewaarder of beveiligingsmedewerker en tevens, met toestemming van de wachtcommandant, niet anders dan individueel of in uiterst kleine groepen van een paar mensen samen buiten de huisblokken begeven of bevinden. Ook dienen de op transport gezette gedetineerden bij het verlaten van hun huisblok gefouilleerd te worden op verboden voorwerpen. Zo werden gedurende bedoelde periodes de gang van gedetineerden naar collectieve activiteiten, zoals trainingen en lessen en andere bijeenkomsten buiten de huisblokken stopgezet en afgelast. De groepsgewijs georiënteerde resocialisatieprojecten gingen hierdoor uiteraard niet door.

Bezoek aan de medische dienst en de sociale dienst gingen wel door, maar dan in uiterst kleine groepen van een paar gedetineerden per keer; de geestelijke zorg kon ook niet meer op de gebruikelijke plaatsen buiten de huisblokken, zoals in de kapel, plaatsvinden.

De van oudsher gehouden familiedag is ook sinds 2012 stopgezet. Familieleden (2 volwassenen en 4 kinderen) van de gedetineerden mochten toen de hele dag en later van 9:00 uur tot 14:00 uur samen met de gedetineerden zijn. Men kon samen ontbijten en lunchen. Er werd voor deze bezoekers ook wel een lezing van de Reclassering of over geestelijke zorg gehouden.

Het ligt overigens niet in de planning van de directie om intiem contact van de gedetineerde met zijn echtgenoot of vaste partner te organiseren.

De gedetineerden die tijdens de laatste fase van hun detentie in Barak Mannen behuist worden, gaan in het kader van het resocialisatietraject meestal dagelijks werkzaamheden verrichten zowel bij het G.O.G en bij de Politie (ORV).

In totaal gaan er 6 gedetineerden bij het G.O.G. en 14 bij de Politie (ORV) onderhoudswerkzaamheden verrichten.

Het Landbouw- en veeteelt-project wordt langzamerhand afgebouwd; dit project blijkt geen succes te zijn geworden. Men vermoedt ook dat via dit project drugs binnen het SDKK wordt gesmokkeld.

Aanvankelijk, tot meer dan een jaar geleden, ging het volgens geïnterviewden heel goed met het project. Aan het begin van het project werden er in totaal meer dan 100 geiten en meer dan 100 schapen tegelijk in het project gehouden en er werden flinke beplantingen aangelegd van mais en groenten. Hierna, in vorig jaar, werd door de toenmalige directeur besloten het project stop te zetten. Een argument dat daarvoor werd gebruikt was dat de geiten zouden worden gebruikt om illegale artikelen waaronder drugs het SDKK binnen te smokkelen.

Daarnaast is door de voormalige directeur verteld dat er niet genoeg financiële middelen zouden zijn om de geiten en schapen te voeren. Dit geldgebrek heeft ook ertoe geleid dat veel beplantingen verloren zijn gegaan.

Er blijken ook jarenlang geen begrotingskredieten te zijn gevoteerd voor de financiering van de uitvoering van resocialisatieprojecten in het SDKK. Men heeft zich in het SDKK moeten behelpen met beperkte overhevelingen van begrotingskredieten en donaties van instanties om de geplande activiteiten tot op zekere hoogte te kunnen financieren.

De Sociale dienst

Gedetineerden vanuit de huisblokken kunnen met behulp van een daarvoor bestemd formulier een aanvraag doen om door een sociaal werker van de Afdeling sociale dienst voor consult te worden ontvangen.

De Afdeling sociale dienst van het SDKK legt zich er op toe om alle inkomende verzoeken om consult van gedetineerden terstond te behandelen. Dat er daaromtrent klachten zijn van de gedetineerden omtrent wachttijd om door een sociaal werker te worden gezien, houdt volgens het Unithoofd van deze afdeling verband met de veiligheidsmaatregelen van de laatste tijd, zoals met betrekking tot het transport van gedetineerden en de beperking van luchtijden.

Vanaf 2010 tot en met 2013 maken zes sociaal werkers deel uit van het team van de sociale dienst, die onder leiding staat van het Unithoofd. Vroeger maakte ook een psycholoog deel uit van het team en hield op dezelfde afdeling kantoor, maar sinds 2010 is dat niet meer het geval. Binnen de sociale dienst wordt verder de behoefte gevoeld aan een omgeving waarin de privacy van de klanten geborgd is. Men klaagt er ook over dat delen van het gebouw asbest bevatten en dat men last heeft van ongedierte en veel stof.

De sociaal werkers zijn ook belast met het maken van de rapportages in het kader van het programma voor ET-verlof (verlof onder elektronisch toezicht). In een

multidisciplinair team (MDT) worden wekelijks vergaderd en bezien welke gedetineerden in aanmerking komen voor een positief advies met betrekking tot ET-verlof of VI (voorwaardelijke vrijheidstelling).

Aan de hand van een lijst verkregen uit de gedetineerde administratie wordt duidelijk welke gedetineerden in aanmerking komen voor Sova.

De sociale werkers zijn er als zodanig alleen voor de gedetineerden, dus niet voor de sociale zorg ten behoeve van medewerkers van het SDKK. Alleen het Unithoofd biedt wel eens de helpende hand aan SDKK-personeel in geval dat een medewerker iets ernstig heeft doorgemaakt. Zij vangt de medewerker dan op en na een gesprek wordt deze doorverwezen naar ARBO-Consult. Genoemd hoofd onderkent zo overigens uit ervaring dat er bij het SDKK een bedrijfsmaatschappelijke werker verbonden moet zijn.

In de Afdeling sociale dienst wordt door het hoofd, door middel van motivering van het personeel, in het algemeen voldoende aandacht besteed aan extra aandacht voor het behoud van de professionele afstand tussen de sociale werker en de klant. Indien deze afstand mocht dreigen weg te vallen neemt zij preventieve maatregelen.

De afdeling Sociale dienst speelt ook een belangrijke rol bij het realiseren van het programma Sociale vaardigheden(Sova), die in de plaats is gekomen van de Sociale vormingsplicht (SVP).

Intake and release

Wanneer een arrestant bij het SDKK wordt binnengebracht moet hij/zij tussen 10 – 18 dagen eerst mede voor de intake worden opgenomen in Huisblok 1, dat bestemd is voor politiearrestanten, voordat hij naar de huisdienst (het grote complex van de huisblokken en aanhorigheden) wordt doorverwezen. Binnenkomende, vrouwelijke arrestanten worden direct naar de vrouwenafdeling gebracht. De arrestant moet bij de afdeling intake zijn kleding, geld en juwelen in bewaring geven tenzij hij die goederen door familieleden laat ophalen. Van deze inbewaringneming wordt een proces verbaal opgemaakt dat door de intake medewerkers afgegeven wordt bij de gedetineerdenadministratie. Daar worden de goederen in bewaring gehouden totdat de eigenaars uit de inrichting ontslagen worden. Bij de intake afdeling worden de basisgegevens van de arrestant geregistreerd in een systeem (PAS). Dit systeem produceert dan twee formulieren met de ingevoerde gegevens, waarvan één opgeslagen wordt en het andere bij de gedetineerdenadministratie wordt afgegeven. Onder 'basisgegevens' wordt verstaan (in ieder geval naam, adres, gegevens partner, -kinderen, -ouders, medische toestand en opleiding). Indien een arrestant ziek is wordt hij/zij verwezen naar de dokters kamer.

Bij een vreemdeling-arrestant die ontslagen wordt, wordt altijd eerst contact opgenomen met de Vreemdelingendienst omdat deze dienst moet nagaan of de arrestant het land vrij mag ingaan ja of nee. De vreemdelingen gaan bij ontslag in ieder geval naar de vreemdelingenbarak waar ze verder worden afgehandeld. Vreemdelingen hoeven een derde deel van de hen opgelegde straf niet uit te zitten.

Klachtenbehandeling

Gedetineerden kunnen vanuit de huisblokken met behulp van daarvoor bestemde standaardformulieren hun klachten indienen over de situatie waarin zij zijn komen te verkeren of over de manier waarop zij behandeld zijn geworden.

Op de Afdeling Klachten, Controle en Toezicht werken drie medewerkers, een coördinator, een hoor functionaris en een klachtenfunctionaris aan de verdere processing of behandeling van de door gedetineerden ingediende klachten. Na ontvangst van een klachtformulier stuurt de klachtencoördinator een brief bij wijze van reactie op het klachtformulier naar de gedetineerde en bezoekt tevens de gedetineerde op dezelfde dag of de dag daarop. In geval de klachtencoördinator de gedetineerde zelf de gedetineerde in zijn klacht tegemoet kan komen, doet hij dat meteen.

De klachtformulieren worden intern bij het SDKK onder toezicht en aanwijzing van de directeur geprocesseerd, danwel voorbereid voor afhandeling door de Commissie van Toezicht (CvT).

Wanneer de klacht de oplegging van een disciplinaire straf betreft, handelt de Beklagcommissie van de CvT dit af. De gedetineerde wordt in het kader daarvan begeleid naar een zitting van de Beklagcommissie, waarbij ook de directeur en de klachtenfunctionaris en indien nodig de wachtcommandant en de hoor functionaris naast de gedetineerde tegenover de Beklagcommissie tegenwoordig zijn.

Het proces van de klachtenbehandeling loopt over het algemeen zonder veel oponthoud, behalve wanneer het betreft klachten van gedetineerden die goederen op cel zijn kwijtgeraakt of wier goederen zijn beschadigd als gevolg van cellenvisitaties. Dan kan het proces aanmerkelijk langer duren. In zulke gevallen, waarin door de betrokken gedetineerden schadevergoeding wordt gevraagd, dient een onderzoek te worden verricht. In de gevallen die aanleiding geven tot schadevergoeding door de overheid kan het nooit gebeuren of in ieder geval enige jaren duren voordat de gedetineerde de gevraagde schadevergoeding of een deel daarvan ontvangt. Er is meer dan eens voorgekomen dat een gedetineerde zijn straf heeft uitgezeten en vertrokken is zonder ooit schadevergoeding te hebben ontvangen.

Van de Commissie van Toezicht heeft de Raad evenwel vernomen dat de laatste jaren grote beschadigingen en vernielingen van de goederen van de gedetineerden niet meer tijdens de cellenvisitaties voorkomen, sedert dat de CvT bij de visitaties toezicht houdt. Het zijn volgens de CvT de laatste tijd ook andere leden die in het IBT-team zitten dat de cellenvisitaties uitvoert. De IBT-leden zijn opgeleid door Europese Nederlanders. Van de tien gehouden cellenvisitaties waren er in acht gevallen CvT-leden aanwezig.

De onderzoekers van de Raad hebben van dit klachtenbureau niet de vermoedelijk juiste gegevens kunnen betrekken over het aantal klachten dat door de gedetineerden gedurende de laatste jaren is ingediend. De door dit bureau verschaft opgaven van de aantallen klachten over de jaren 2010 tot en met 2013 verschillen voor wat betreft de eerste drie jaren hemelsbreed van de aantallen klachtwaardige gevallen die blijkens de jaarverslagen van die jaren door de maandcommissarissen van de CvT zijn behandeld en de aantallen klachten die door de Beklagcommissie van de CvT zijn behandeld.

Ter illustratie zij vermeld dat de CvT en haar maandcommissarissen in het jaar 2012 een totaal van 194 klachtwaardige gevallen hebben behandeld en de Beklagcommissie van de CvT daarnaast 28 officiële klachten heeft behandeld.

Het klachtenbureau van het SDKK heeft aan de onderzoekers van de Raad opgegeven dat er in het jaar 2012 door de gedetineerden een totaal van 5 klachten waren ingediend waarvan 4 behandeld waren door de Beklagcommissie van de CvT.

Het door het klachtenbureau opgegeven aantal klachten over het jaar 2010 bedraagt een totaal van 6 klachten, over het jaar 2011 een totaal van 1 klacht en over het jaar 2013 (t/m september) een totaal van 6 klachten.

Geestelijke vorming

Er is een functie voor Coördinator Geestelijke Zorg, die thans vacant is en wordt waargenomen door een medewerker met de status van Bewaarder eerste klasse; aan deze functie zijn geen vaste, interne medewerkers verbonden.

Respondent werkt voltijds aan het geven van daadwerkelijke invulling aan de geestelijke zorg ten behoeve van gedetineerden; hij stemt daarbij zijn doelgroepen af op de door de leden aangehangen geloofsovertuiging. Hij is de enige functionaris maar werkt ook op zeer regelmatige basis samen met externe vrijwilligers van diverse religies die wekelijks het SDKK bezoeken. Respondent coördineert de bezoeken van deze vrijwillige geestelijken en maakt daartoe met hen de betreffende afspraken wanneer dat nodig mocht zijn.

De filosofie achter de rol van de Afdeling Geestelijke Zorg in het SDKK is dat de ervaring heeft geleerd dat het Woord van God in het algemeen duidelijk een pacificerende invloed heeft op de gemoederen in een huisblok van het SDKK. Vele gedetineerden die aan uitzichtloosheid lijden krijgen volgens deze Afdeling door het evangelie een houvast om nieuwe hoop in het leven te krijgen, waardoor zij duidelijk minder geneigd zijn om zich negatief en agressief op te stellen.

De Coördinator Geestelijke Zorg en de huidige waarnemer hebben tot enkele jaren terug gewerkt aan de hand van een op schrift gesteld programma. In die tijd konden er in de kapel met 15 tot 20 gedetineerden tegelijk en in het kantoor van de afdeling naast de kapel met 4 tot 15 gedetineerden tegelijk geestelijke sessies worden gehouden. Op de zaterdagen werd er een sessie voor katholieken en op de woensdagen werd er een sessie voor andere christenen in de kapel gehouden. Aan deze sessies namen gedetineerden uit verschillende huisblokken samen deel; zij werden door bewaarders aangebracht en afgehaald. De jongerenafdeling (JOVO) werd in die tijd ook elke donderdag bezocht voor het houden van geestelijke sessies.

De waarnemer gaat tijdens zijn werk doorgaans in het bewaarder uniform gekleed.

Arbeid in de keuken

In de keuken van het SDKK kunnen in de regel tussen de 20 en de 30 gedetineerden in shiftdienst werkzaam zijn en wel als keukenhulp, afwasbediende en schoonmaker. Het aantal van 30 is mogelijk wanneer alle apparaten in de keuken operationeel zijn. Ten tijde van het onderzoek werkten er 20 tot 22 gedetineerden in de keuken; dit aantal is wat lager dan anders doordat de afwasmachine niet werkte en anderzijds doordat de z.g. 'schalen' (voor het warm houden van de te distribueren maaltijden) zijn afgeschaft.

De gedetineerden die in de keuken willen werken moeten daartoe een verzoekschrift indienen bij hun afdelingshoofd (van het huisblok). Na het verzoek te hebben ontvangen, wint de chefkok, alvorens daarover een beslissing te nemen, de nodige informatie over de verzoeker in bij de Intake afdeling, de dokterskamer en de afdeling waar de gedetineerde verblijft.

In de keuken zijn er vast 5 professionele koks; aan het hoofd staat de chef-kok. Hiervan werken er dagelijks minimaal 3 in shiftdienst onder leiding van de chef-kok. Deze mensen hebben voor hun indienstneming als ambtenaar op de gebruikelijke manier de nodige testen ondergaan en zij hebben ook een psychologische test ondergaan. Verder is er in de keuken 1 administratieve medewerker werkzaam zijn en houden enkele beveiligingsmedewerkers er toezicht.

De keuken draait met een tweeploegendienst van 6 uur tot 2 uur in de middag en van 9 uur tot 5 uur in de middag. Een ploegendienst omvat minimaal 9 en maximaal 13 gedetineerden. Wettelijk is vastgesteld dat iedere gedetineerde 8 tot 10 uren per dag werkt en recht heeft op 2 vrije dagen. Het loon voor een gedetineerde kok en magazijnmedewerker is fl. 2,- per uur en op zaterdag, zondag en feestdagen is dat fl. 3,- per uur. Voor een gedetineerde keukenhelper, afwasbediende en schoonmaker is het loon fl. 1,25 per uur.

Van iedere gedetineerde, die in de keuken werkzaam is, wordt de aankomst en vertrek geregistreerd. De administratieve medewerker van de keuken houdt een en ander bij ten behoeve van de loonadministratie. Aan de hand daarvan vindt er uitbetaling plaats. Het geld dat de gedetineerde verdient wordt op zijn naam op de wettelijk daarvoor aangewezen rekeningen gestort. Hiervan krijgt de gedetineerde telkens een schriftelijk bewijsstuk.

In de keuken zijn geen vrouwelijke gedetineerden werkzaam. De reden hiervoor is dat in de keuken het werk te zwaar is voor vrouwen in verband met de grote en zware potten en grote apparaten waarmee een gedetineerde er moet kunnen werken.

De voeding van de gedetineerden

Aan de gedetineerden wordt driemaal daags vanuit de keuken de daarin bereide maaltijden, drinken en ijs verstrekt. Het transport van deze waren en de verstrekking in de huisblokken geschieden door buitenwerkers van de huisblokken, onder toezicht van een bewaarder. Het brood wordt door een bakkerij dagelijks aan de keuken afgeleverd, behalve op weekeinddagen.

De maaltijden worden in de keuken tot nu toe samengesteld volgens de instructies die vroeger door de vaste diëtiste van het SDKK zijn gegeven. Vroeger mochten de gedetineerden naar hartenlust de omvang van hun maaltijden bepalen; daar heeft de voormalige diëtist een einde aan gemaakt; de omvang van de maaltijden voldoen nu aan de gezondheidsnormen. Niettemin kunnen bepaalde gedetineerden op basis van het voor hen vastgestelde dieet dagelijks telkens een grotere portie dan het normale of zelfs het tweevoudige daarvan verkrijgen. Er worden vanuit de keuken geen wensdiëten verstrekt. De gedetineerden krijgen 3 keer per week fruit en 2 keer per week verse groente en ook blikgroenten.

Tijdens het opscheppen in de keuken van het eten voor de distributie in de huisblokken staat een kok erbij om toezicht te houden, samen met minimaal 2 leden van het beveiligingspersoneel; de daarvoor aangewezen gedetineerden scheppen dan het eten op. Het beveiligingspersoneel moet de keuken bewaken en samen met de kok visueel toezicht houden op het eten wat betreft kwaliteit, kwantiteit en veiligheid.

Er is momenteel geen vaste diëtist werkzaam in het SDKK. In heel het jaar 2012 was er zelfs geen diëtiste beschikbaar. De diëtiste die tot eind 2011 volgens een contract bij het SDKK werkte, werd door de toenmalige minister van justitie om bezuinigingsredenen ontslagen. Sindsdien heeft de chef-kok diverse malen bij de directie aangedrongen op de indienstneming van een vaste diëtist.

Momenteel, voor het jaar 2013, komt alleen 's zaterdags een diëtist op contract in het SDKK voor de gedetineerden die onder behandeling staan. Vanaf de intake dient een gedetineerde aan te geven of hij/zij een bepaald dieet nodig heeft of bijvoorbeeld vegetarisch is.

De keuken verkrijgt dan van de dokterskamer (diëtiste) documenten met informatie omtrent het dieet van een gedetineerde. De kwaliteit van het eten werd voorheen bewaakt door de diëtiste; momenteel is er geen functionaris die deze controle uitvoert. Er zijn ongeveer 160 gedetineerden die vast een dieet hebben. Die hoeveelheid varieert.

De gedetineerdenkantine

Er is een gedetineerdenkantine waar de gedetineerden vanuit de huisblokken, met behulp van daarvoor bestemde bestelformulieren, hun bestellingen voor versnaperingen, dranken en bepaalde gebruiksvoorwerpen kunnen plaatsen.

De gedetineerden, die geld van hun familie via Giro bank ontvangen (voor de z.g. 'bezoekkantine'), kunnen twee keer per maand bij de kantine goederen bestellen, terwijl de gedetineerden, die werkzaam zijn in het SDKK en van wie een deel van hun loon voor de kantine wordt gereserveerd (voor de z.g. 'werkkantine'), maar één keer per maand mogen bestellen. Dat betekent voor een gedetineerde die werkzaam is dat zijn/haar bestelling tussen de 4de en 8ste van elke maand binnen moet zijn, anders kan er geen levering plaatsvinden en dient de gedetineerde tot zijn eerstvolgende bestellingsbeurt te wachten. Om de twee weken krijgen de gedetineerden in hun cel de in te vullen bestellijst aangeboden waarmee zij voor een maximaal bedrag van fl. 250,-- goederen kunnen bestellen. Doordat de goederen inmiddels duurder zijn geworden wordt er op dit maximum een uitzondering gemaakt (wat niet officieel is) en kunnen de gedetineerden tot een bedrag van fl. 300,- bestellen.

Voor de gedetineerden die van hun familieleden geen geld op hun bankrekening gestort krijgen en die geen werk in het SDKK verrichten bestaat derhalve niet de mogelijkheid om bij de kantine bestellingen te plaatsen.

De gedetineerden kunnen ook bepaalde goederen, die niet op de kantenlijst voorkomen zoals ventilator, televisie en scheerapparaat, afzonderlijk bestellen. De gedetineerde dient daarvoor een verzoekschrift met machtiging in te dienen om de goederen te laten kopen. De aanduiding en de prijs van deze goederen komen niet voor op de kantenlijst.

De procedure om goederen te bestellen is als volgt:

De gedetineerde ontvangt de bestellijst van de kantine en vult dat in. De bestellijst wordt de volgende dag opgehaald. Alle te bestellen goederen wordt opgeteld en de gehele bestelling van alle gedetineerden van alle huisblokken wordt per fax naar de leverancier EWT verstuurd.

Na ongeveer 4 dagen levert EWT de bestelde goederen bij het SDKK af. Voorheen, toen de kantine zelf de inkopen deed en er ook goederen in voorraad waren, kregen de gedetineerden de bestelde goederen op de volgende dag al.

Als EWT bepaalde goederen niet kan leveren, moet de kantinemedewerker die boodschap aan de gedetineerden doorgeven en dat veroorzaakt veel klachten. De gedetineerden die alleen maar van de werkkantine kunnen bestellen, moeten dan namelijk een maand wachten op de eerstvolgende betalingsmogelijkheid; de anderen moeten twee weken wachten. Dit soort gevallen komt veelvuldig voor; er is immers maar één leverancier bij wie besteld kan worden.

Voorheen, toen de kantine zelf de inkopen deed en er ook goederen in voorraad waren ging het allemaal, volgens de kantinemensen, heel goed en bestonden er zulke problemen niet. Er werd bij verschillende leveranciers besteld en op verschillende

plaatsen door de kantine mensen zelf ingekocht; de kantine kon toen altijd op de bestellingen van de gedetineerden leveren en desnoods uit voorraad leveren. De gedetineerden hadden toen weinig klachten. Dat is nu heel anders.

Na 10-10-'10 moest de hoeveelheid bestelbare producten op grond van het toen ingevoerde beleid gehalveerd worden. Een en ander hield verband met de norm welke goederen de gedetineerde op cel voor handen mocht hebben.

De insluiting in strafcellen en afzonderingcellen

Momenteel zijn er in het SDKK al geruime tijd wegens verbouwing geen strafcellen en geen afzondering cellen in gebruik.

Het voormalige, voor de strafcellen bestemde gebouwencomplex wordt momenteel geheel verbouwd tot een complex bestemd voor de afzondering- of protectiecellen en de strafcellen; op de eerste verdieping komen de protectiecellen en op de begane grond de strafcellen. Beide onderdelen zullen ook uit twee ruimtes voor het luchten bestaan. Vooral de protectiecellen zullen zoveel als mogelijk van faciliteiten worden voorzien; daarbij zullen de vorderingen in het gedrag van de gedetineerde ook indicatief zijn.

Afdeling medische dienst

De afdeling Medische dienst beoogt conform de CPT-normen te fungeren. Iedere gedetineerde heeft ingevolge het beleid bij deze dienst recht op medische zorg die equivalent moet zijn aan de medische zorg die zorgvragers in de vrije maatschappij ontvangen. Deze zorg is in deze afdeling ook beschikbaar voor de politiearrestanten van Huisblok 1, alhoewel deze arrestanten in beginsel bij de politiearts in consult behoren te gaan en daartoe door de politie getransporteerd moeten worden.

Voor elke opname in het SDKK van een gedetineerde moet deze eerst langs de Intake-afdeling gaan waar de registratie en classificatie worden verricht. Vervolgens is het de taak van de medische dienst om een medische intake te verrichten. Dit geschiedt door een verpleegkundige; binnen 24 uur dient de nieuwkomer vervolgens onderzocht te worden door de huisarts. Na de intake wordt een gedetineerde naar een huisblok doorverwezen. Bij de medische intake wordt de gedetineerde geïnterviewd over erfelijke ziekten en andere ziekten die gedetineerde in het verleden mocht hebben gehad, hoe de gedetineerde zich op dat moment voelt en of hij/zij gebruik maakt van medicijnen. In geval dat de gedetineerde medicijnen gebruikt die hij of zij bij zich heeft, moet er worden gekeken of de gedetineerde die naar het huisblok mag meenemen. Indien nodig wordt gedetineerde binnen 24 uur doorverwezen naar de dokter.

Van iedere mannelijke gedetineerde wordt bij de intake een lab test afgenomen; van deze wordt bloed geprikt en getest op H.I.V en LUES (geslachtsziekte). Bij vrouwelijke gedetineerden wordt naast een bloedtest op H.I.V. ook de urine op zwangerschap getest. Het lab test is voor de gedetineerden niet verplicht gesteld; men kan weigeren deze test af te leggen. Een gedetineerde kan ook bij de medische intake een potentiële FOBA-klant blijken te zijn; de afdeling neemt dan contact op met de psychiater die de gedetineerde naar de FOBA kan verwijzen. Iedere gedetineerde in de huisblokken heeft recht op medische zorg; de klachten worden serieus behandeld. Gedetineerden die door de dokter willen worden gezien, moeten een verzoekformulier invullen; de bewaarders zorgen er voor dat het formulier bij de medische dienst terecht komt. Alle verzoekformulieren van gedetineerden voor doktersconsult worden gehonoreerd.

De gedetineerde wordt dan zo spoedig als mogelijk op dezelfde dag bij de medische dienst gebracht. Ieder verzoekschrift wordt (handmatig) geregistreerd.

Verwijzing van de gedetineerde naar een specialist is ook geen probleem. De dokter maakt dan een verwijsbrief en de verpleegkundige maakt een afspraak met de specialist.

Gedetineerde heeft er ook recht op om elders een huisdokter van zijn keuze te bezoeken, maar het huisdokersconsult, de bewakings- en vervoerskosten zijn dan voor zijn eigen rekening.

De ziekenboeg van de afdeling wordt gebruikt voor de gedetineerde die nazorg nodig heeft, zoals gedetineerden die uit het ziekenhuis zijn ontslagen of die spontaan ziek zijn geworden.

Wel is er na 18.00 uur een verpleegkundige in piketdienst oproepbaar voor urgente gevallen. In de vroege-, late- en nachtdienst is er een bewaarder om een oogje in het zeil te houden bij gedetineerden in de ziekenzaal.

Naast een dokter is voor de medische dienst werkzaam een tandarts, diëtiste, fysiotherapeut, maatschappelijke werkster, psychiater, geestelijke verzorger, psycholoog (voor F.O.B.A in spoed gevallen; niet voor de Huisdienst).

3.2.3. De huisregels voor gedetineerden

Het is de Raad niet duidelijk geworden in hoeverre gedetineerden met behulp van een aan hen uitgereikt document op de hoogte zijn van de huisregels voor gedetineerden. Zoals in paragraaf 3.1.3. zijn er in het verleden wel documenten met huisregels uitgegeven maar is het niet duidelijk of zij tenvolle actueel of bekend zijn onder de gedetineerden. Het betreft hier een confuse aangelegenheid.

Het is de Raad meer gebleken dat de gedetineerden in het algemeen door overlevering en van horen zeggen op de hoogte zijn van huisregels, waarvan men weer niet weet of zij letterlijk actueel zijn of niet. De officiële praktijk is ook niet steeds conform de regels. Een voorbeeld hiervan is dat in de Komunikado no. GWC-098/2010 van 1 september 2010 gesteld wordt dat elke gedetineerde recht heeft op één uur luchten in de ochtend en één uur luchten in de namiddag. Het woord minimaal of maximaal is overigens hierbij niet gebruikt. In de praktijk houdt de leiding in sommige huisblokken tot drie uren luchten in totaal per dag aan.

Volgens het Hoofd van de afdeling Intake and Release ontbreekt er in het SDKK een document waarin de huisregels voor gedetineerden staan die bij de intake aan gedetineerden kunnen worden verstrekt. Hij is van mening dat een document met huisregels voor gedetineerden heel belangrijk is voor een organisatie als het SDKK. Een dergelijk huisreglement dient bij de intake overhandigd te worden aan gedetineerden voordat dezen worden doorverwezen naar de huisdienst. Hij weet niet of er een document met huisregels in het SDKK bestaat of gehanteerd wordt. In de tien jaar dat hij bij de intake-afdeling werkzaam is heeft hij nooit een document met huisregels voor gedetineerden gezien en dus ook niet een aan binnenkomende gedetineerden uitgedeeld. Wel herinnert hij zich ooit eens in het SDKK de op schrift gestelde huisregels van de gevangenis van Sint Maarten te hebben gezien.

Het hoofd van een centrale afdeling, gevestigd binnen de huisdienst, heeft verklaard zelf nooit in het SDKK een exemplaar van huisregels voor gedetineerden te hebben gezien. Zij vindt het wel erg belangrijk dat gedetineerden bij binnenkomst goed worden geregistreerd en dat aan hen informatie wordt verschaft over hun rechten en hun plichten.

Volgens de betrokkene zijn er bij de intake-afdeling van het SDKK echter geen exemplaren van huisregels in huis. Volgens betrokkenen moeten de huisregels in de diverse talen vertaald worden en moet er mondeling aan de analfabeten uitleg daarover worden verschaft.

Daarentegen vernamen de onderzoekers van de Raad van een gedetineerde dat hij twee jaren terug bij de intake-afdeling een exemplaar van Papiamentstalige huisregels heeft ontvangen.

Volgens het hoofd van de huisblokken 7A en 7B heeft veelal de qua verblijf oudere groep gedetineerden geen huisregels ontvangen, maar de qua verblijf jongere groep heeft wel de huisregels bij binnenkomst bij de afdeling intake uitgereikt gekregen. Van dit laatste heeft de Raad bij het onderzoek geen bevestiging opgevangen.

Zoals in paragraaf 3.1.3. gesteld, is er onder de gedetineerden van de JOVO -afdeling en de deelnemers aan de buitenprojecten wel een document met huisregels in omloop. Elders in de huisblokken blijken er heel oude, inhoudelijk niet meer geldende exemplaren onder sommige gedetineerden in omloop te zijn.

In ieder geval blijken het bestaan en de geldigheid van huisregels in de huisblokken een ongestructureerde en confuse aangelegenheid te zijn.

Deze situatie stuit bij vragen op grote bezwaren zijdens de gedetineerden en soms zelfs op heftige reacties van sommige gedetineerden, die zeggen nooit een document met huisregels gezien te hebben of niet weten welke regels er in deze inrichting gelden. Op de opmerking dat er wel documenten met huisregels in omloop moeten zijn gebracht volgen verontwaarde reacties.

Het Hoofd van de JOVO-afdeling, de afdeling van jonge volwassenen (huisblok 3), is van mening dat het JOVO-complex in het belang van de handhaving van de huisregels en discipline in die afdeling niet op het terrein van het SDKK thuishoort. Daar zijn immers ook de oudere gedetineerden die daarbuiten zich niet steeds aan de regels houden. Buiten het SDKK zullen de jonge gedetineerden niet steeds het slechte voorbeeld van de oudere gedetineerden te zien krijgen en zij zouden daardoor beter gedruild kunnen worden met de JOVO-regels die op de afdeling gehandhaafd worden. Zo wordt hen geleerd dat zij niet met ontbloot bovenlijf buiten de cellen mogen vertoeven; deze regel zou algemeen in het SDKK gehandhaafd moeten worden, maar dat gebeurt niet. "Onze JOVO-klienten krijgen dus zo buiten hun afdeling te zien dat gedetineerden elders met bloot bovenlijf rondlopen. Dan wordt het voor de leiding van de JOVO-afdeling steeds moeilijker om die regel te handhaven", aldus Unithoofd JOVO. De gedetineerden houden zich in de JOVO-afdeling in het algemeen toch wel goed aan de regels. Van de huisregels krijgt iedere gedetineerde een exemplaar toegereikt bij binnenkomst op de intake afdeling en op de JOVO afdeling.

Elders binnen SDKK, vindt men het een groot probleem dat er veel drugs gebruikt wordt in de JOVO -afdeling. Men noemt het probleem van drugsgebruik in de JOVO 'serieus'. Dit leidt men af uit de omstandigheid dat menige gedetineerde vanuit de JOVO verwezen wordt naar de FOBA voor psychotische problemen. Drugsgebruik in een afdeling kan volgens de zegsman gevaar opleveren voor de medegedetineerden als voor het personeel in het SDKK.

De leiding van de JOVO-afdeling ontkent dat er in de afdeling veel drugs wordt gebruikt. Hij schat dat er niet meer dan 2 of 3 gedetineerden in die afdeling zijn die stiekem drugs gebruiken.

Tijdens een cellenvisitatie op de JOVO-afdeling heeft het IBT-team (riot-team) niet meer dan één telefoon en een zelfgemaakt wapen gevonden en geen drugs. De leiding van de JOVO-afdeling heeft hiervoor zelfs een pluimpje gekregen van de mensen van dit riot-team. De gedetineerde(n) in wiens of wier cel de genoemde goederen zijn gevonden wordt of worden gestraft. Goederen die zijn toegestaan zijn radio, t.v., cd player met cd's en Playstation.

3.2.4. Het sanctioneringsbeleid

Het sanctioneringsbeleid in het SDKK is gebonden aan de wettelijke regelingen. Daarbij speelt de Commissie van Toezicht een belangrijke rol.

Veelal ontbreekt het echter onder de gedetineerden aan verspreide en bekendgemaakte exemplaren van huisregels.

Gebleken is ook dat in collectief verband straffen aan gedetineerden worden opgelegd voor feiten die door een enkeling zijn gepleegd. Wanneer bijvoorbeeld een mobiel telefoontoestel in een cel wordt aangetroffen, waarvan het bezit wegens ontkenningen van de celbewoners niet achterhaald kan worden, worden de bewoners van de cel collectief gestraft. 'Wat moet je anders' zegt men hierop.

3.2.5. De ordehandhaving in de huisblokken

Het optreden van de huidige bijstandseenheid IBT als zodanig (voor harde bijstand bij ordeverstoringen) is nog niet voorgekomen, maar wel doet het team normaliter de cellenvisitaties. Norm is daarbij dat de mensenrechten van de gedetineerden zo veel mogelijk in acht worden genomen; dit wordt ook door de Commissie van Toezicht onderkend. Bij een cellenvisitatie is de Algemeen directeur, de commandant van het Riot-team en één of meerdere leden van de Commissie van Toezicht aanwezig.

Sinds de aanslag op een gedetineerde in het SDKK in het jaar 2011 zijn de gedetineerdenbewegingen (het verkeer van gedetineerden, in individueel of groepsverband, in de gangen of plaatsen van bijeenkomst buiten de huisblokken) in opdracht van de directie stopgezet en wel vanwege de veiligheidbedreigende situatie die er sindsdien heerst. De bende-vorming elders in de gemeenschap, waarbij vooral de bende van de wijk Koraal Specht ('No Limit Soldiers') en de bende van de wijk Buena

Vista ('Buena Vista Boys') elkaar belagen en elkaar naar het leven staan, heeft ook intrede gedaan in het SDKK. Indicatief voor deze toestand van onveiligheid is ook dat reeds bij de intake al zijn vrees kenbaar maakt om geplaagd te worden in een of meer afdelingen, waar men van de aanwezigheid van belagers afweet.

Ook was binnen het SDKK te merken dat de gedetineerden afkomstig van de wijk Koraal Specht en die afkomstig van de wijk Buena Vista met elkaar overhoop liggen. Zij moeten qua huisvesting in de huisblokken en ook tijdens transport strikt van elkaar gescheiden worden om erger te voorkomen.

Deze uitzonderlijke bedreigende situatie is voor de Directie aanleiding geweest een reeks maatregelen te nemen om het ongecontroleerde voetverkeer van gedetineerden in de huisdienst aan banden te leggen. Gedetineerden mochten sindsdien ook binnen de huisdienst alleen onder begeleiding getransporteerd worden. De bewegingen van gedetineerden zijn hiermee gereguleerd geworden en dat heeft volgens de directie een wel aandoenende situatie in de gangen gecreëerd.

Ook heeft de directie de gelegenheden voor relatie-bezoek gereguleerd. Men kan sindsdien zich alleen tevoren en op afspraak aanmelden voor een bezoek aan een gedetineerde; elk huisblok heeft bovendien zijn eigen bezoekdag en bezoeken. De tijd dat drommen bezoekers zich aan de poort aandienen was sindsdien voorbij.

Voor de ordehandhaving in meer dan kleinschalig verband in het SDKK is het Interne bijstandsteam (IBT), ook wel genoemd 'Riot team', ingesteld. Het IBT ontbeert een formele instelling en het moet nog als eenheid nog gestructureerd worden.

Er is wel een 'Handboek Intern Bijstandsteam' samengesteld, dat echter nog niet is gepubliceerd; het is ook nog niet officieel ingevoerd. Er bestaan nog oude regels en procedures voor de leden van de ME (voormalig IBT), maar een totaal 26 leden van het huidige IBT heeft een opleiding conform de nieuwe regels gevolgd en in de praktijk volgen deze leden die nieuwe regels. Ook houdt het team verder een Nederlands voorschrift als leidraad aan. Het overig personeel van het SDKK is niet op de hoogte van de nieuwe regels, maar wel van de oude. Het IBT bestaat praktisch uit 27 medewerkers van het SDKK waarvan 4 beveiligingsmedewerkers die via de inmiddels opgeheven Stichting Veiligheidszorg zijn geworven. Bewaarders en beveiligingsmedewerkers vormen het IBT dat door Nederlandse deskundigen is getraind. Het optreden van het IBT voor bijstand begint nadat de commandant daartoe een opdracht heeft ontvangen van de Algemeen directeur die verantwoordelijk is voor het bijstandsoptreden. In de organisatiestructuur ressorteert de commandant IBT (Commandant Riot-team) echter normaal onder het Unithoofd Beveiliging.

3.3. De werking van de bejegening

3.3.1. Bejegening op strategisch niveau

Als gevolg van de in paragraaf 3.2.1. aangegeven situatie is er sprake van een aanmerkelijke achterstand in ontwikkeling van instellingen op detentiegebied ontstaan. Een en ander is uiteraard van belang voor de nabije toekomst van de situatie binnen het SDKK. Zaken als classificatie en differentiatie zijn al geruime tijd niet goed ter hand genomen hetgeen steeds ten koste gegaan is van de wijze waarop resocialisatie en activiteiten aan de gedetineerden kunnen worden aangeboden.

Het beleid inzake bejegening op strategisch niveau is zeker sedert 2011 op schrift in beeld gebracht maar dit beeld is naar het oordeel van de Raad niet helder en duidelijk en het getuigt niet van het bestaan van een strategie waaraan consistentie en vastberadenheid ten grondslag liggen.

Naar het oordeel van de Raad is de ontwikkeling van het bejegening gebeuren in het SDKK niet hiermee gediend.

Het valt de Raad op dat in het jaarverslag 2012 van het ministerie van justitie met betrekking tot 48 beleidsvelden en daarmee verband houdende verbeteringsprocessen de uitvoering onderbelicht blijft en dat aspecten van resocialisering en correctie van gedetineerden daarin niet prominent aan bod zijn gekomen.

Hetgeen op strategisch niveau bij het SDKK ook parten speelt is dat het Plan van Aanpak, dat in de jaren 2010/2012 integraal gerealiseerd zou worden, qua uitvoering niet soepel heeft gelopen en dat dit blijkens het jaarverslag 2012 van het ministerie van justitie 'beslag gelegd' heeft op de schaarse capaciteit binnen de inrichting. Dit gold volgens het verslag 'vooral voor capaciteit en de betrokkenheid van het management en de leidinggevenden, de toezichthoudende functies en de personeelsleden die vrijgesteld dienden te worden om project of projectonderdelen te plannen en uit te voeren vanwege problemen die te maken hebben met capaciteit, betrokkenheid van het management'.

De Voortgangscommissie heeft in haar zesde rapportage, over de periode oktober 2012 tot januari 2013, geconstateerd dat de uitvoering van het Plan van Aanpak in een gevarezone terecht is gekomen en dat deze negatieve ontwikkeling onder andere te maken heeft met het gebrek aan financiële middelen en de bureaucratie. Ook de aanwijzing m.b.t. de begroting van Curaçao had tot gevolg dat geen personeel aangenomen werd. Hierdoor zijn belangrijke middenkaderfuncties zoals hoofd HRM, hoofd Bedrijfsvoering, hoofd Beveiliging, hoofd Kwaliteitsbewaking en hoofd Financiële Zaken vacant gebleven. De opvulling van deze cruciale functies is een voorwaarde om de bedrijfsvoering te optimaliseren en te kunnen voldoen aan de uitvoering van het plan van aanpak van het SDKK.

Van het wnd. Hoofd HRM van het SDKK vernamen de onderzoekers van de Raad evenwel dat bovengenoemde vacatures niet ingevuld konden worden vanwege de ingetreden overschrijding in begin 2012 van het maximaal toegestane aantal fte's van de formatie van het SDKK. Die overschrijding was het gevolg van de overheveling van een bestand van 162 beveiligingsmedewerkers vanuit de Stichting Veiligheidszorg Justitie naar de formatie van het SDKK.

Dat de in het Plan van Aanpak opgenomen verbouwing van de cellen pas in 2014 ter hand zal worden genomen heeft tot nu toe mede tot gevolg gehad dat het aantal defecte cellen in de loop van de tijd aanmerkelijk is toegenomen waardoor het voor het

SDKK door het ontstane cellentekort bijzonder moeilijk is geworden om de gewenste classificatie en differentiatie binnen het geheel van de huisblokken toe te passen. Dit heeft ook een behoorlijke uitvoering van de resocialisatieprogramma's en van het aanbod van activiteiten, wegens het ontbreken van homogene doelgroepen, in de weg gestaan.

De voorzitter van de Dienstgroep heeft tegenover vertegenwoordigers van de Raad betreurd dat door de Aanwijzing alle financiële zaken betreffende de bedrijfsvoering van het SDKK eerst bij de Directie Financiën moeten worden aangekaart voor goedkeuring van uitgaven en uitbetalingen. Dit proces verloopt moeizaam. De rol van USONA in het kader van het Masterplan project (Plan van Aanpak) ten aanzien van infrastructurele verbeteringen en onderhoud gebouwen bestaat sinds het financiële beheer daaromtrent van zaken betreffende het SDKK van de directie van financiën is ondergebracht bij USONA. Sindsdien zijn er wel vooruitgangen geboekt in het Masterplan project.

3.3.2. De structuur en bejegening

De directie boven de bij bejegening betrokken organisatieonderdelen

Een directeur, lid van het Managementteam van het SDKK, met een achtergrond in het Nederlandse gevangeniswezen gaf te kennen dat de organisatiecultuur van het SDKK niet zo maar meewerkt aan veranderingen in het kader van ontwikkeling van de organisatie en haar mensen. Voor medewerkers van het SDKK in de huisdienst moet de omslag van de huidige bewakingsstijl naar de modernere werkwijze van de z.g. penitentiair inrichtingswerker (PIW-er) mogelijk gemaakt kunnen worden. Daarvoor is een gerichte opleiding voor deze medewerkers nodig. Hij bevestigt dat een opleiding in deze richting thans deel uitmaakt van het Plan van Aanpak van het SDKK. Voorts geeft deze functionaris te kennen dat menige medewerker in het SDKK geen orde en regelmaat in deze inrichting wil zien; men wilt in troebel water blijven vissen. Deze mensen zien daarom liever ook geen politiemensen in de inrichting, politiemensen zijn immers er op uit om regelgetrouw te werk te gaan; zo willen zij liever ook geen oud-politieman in het management zien.

Hij probeert overigens in het SDKK ook waar nodig de medewerkers bij te brengen dat de organisatie er is voor de gedetineerde; men vergeet dat wel eens.

Gesproken over de grote afstand die gedetineerden zeggen te ervaren tussen de directie en de gedetineerden in de afdelingen, zegt bedoelde directeur dat hij elke week minstens twee keer de afdelingen in gaat. Het SDKK tracht ook steeds verzoekschriften van gedetineerden binnen redelijke tijd af te handelen. Lastig is wel dat men vaak te veel van het goede vraagt of in de verzoekschriften vaak met zaken aankomt die men bij het afdelingshoofd behoort aan te kaarten.

Een andere hoge functionaris bleek niet te spreken te zijn over de situatie in het SDKK. Hij gaf aan dat de gedetineerde in het SDKK niet centraal staat, dat er werk georganiseerd moet worden voor de gedetineerden, dat er een zinvol dagprogramma voor de gedetineerde moet komen en dat het SDKK voor een zorgvuldig resocialisatieproces moet zorgen, zodat de gedetineerde goede kansen kan maken bij het terugkeren naar de maatschappij.

De gevangenisdirectie beschikt volgens genoemde functionaris niet over beheersbevoegdheden. Voor elke kleinigheid in de bedrijfsvoering moet de directeur bij Landsfinanciën aankloppen en de hiermee gepaard gaande administratieve processen lopen erg traag en moeizaam. Er zijn ook onvoldoende financiële middelen beschikbaar voor de bedrijfsvoering.

Onlangs heeft de gevangenisdirectie wel een voorstel ingediend om zelf te mogen beschikken over een werkkapitaal dat in eigen beheer aan de benodigde uitgaven besteed kan worden. Op dit voorstel is nog geen antwoord gekomen.

Volgens bedoelde functionaris wordt onder het mom van personeelstekort geen uitvoering gegeven aan het activiteitenprogramma. Er is volgens hem echter in organiek opzicht voldoende personeel in huis om de toezichhoudende taken uit te voeren. Dat de dagelijkse bezetting in de huisdienst onvoldoende is komt omdat men zich vaak ziek meldt. Men spreekt ook onderling af dat de ene zich ziek meldt zodat de andere overwerkuren kan maken. Volgens betrokkene durft de leiding deze kwestie niet aan te pakken om moeilijkheden met de vakbonden en het personeel uit de weg te gaan. Betrokkene heeft eens een voorstel gedaan om een verzuimbeleid in te voeren. Dat beleid is echter nooit ingevoerd. Er zouden totaal 64 mensen van de huisdienst zijn die buiten de formatie geplaatst zijn. Die mensen moeten volgens betrokkene terug naar hun eigenlijke functie. De huisdienst is zwaar onderbemenst.

Het huisdienstpersoneel wordt volgens betrokkene ook geïntimideerd door de gedetineerden. In hoofdstuk 3.4. (Beoordeling en conclusies) zal de Raad hier nader op ingaan. Hieruit komt een genuanceerde beeld naar voren.

In het SDKK is in beginsel een beleid van toepassing op grond waarvan het regiem in de afdelingen (huisblokken) gedifferentieerd wordt; dit is ook in overeenstemming met de wet. Maar de differentiatie wordt in de praktijk niet strikt toegepast, in de bevolking van de huisblokken wordt het onderscheid in kort- en langgestraften niet strak aangehouden. Bij een strikte differentiatie zouden de planning van de activiteiten en de motivatie van de gedetineerden beter mogelijk zijn.

Het gebrek aan differentiatie houdt verband met het cellentekort; er zijn relatief veel defecte cellen die in onbruik zijn en opgeknapt moeten worden. De defecten houden vooral verband met gebreken in de sanitaire infrastructuur.

Verbouwing van de cellen had in 2010 moeten beginnen, maar door complicaties in de planning en gebrek aan financiën heeft deze verbouwing vertraging opgelopen. De planning in het kader van het Plan van Aanpak loopt al enkele jaren achter; het is nu pas dat de geplande werkplaatsen afgebouwd en ingericht worden.

Het personele bestand

Er is de laatste jaren een toename te constateren van ziekteverzuim onder de bewaarders. In augustus 2013 is een verzuim van 5,3% geregistreerd en in september

2013 een verzuimpercentage van 4,8. Het hierboven beschreven tekort klemmt te meer nu de geplande resocialisatieprojecten en de activiteiten voor gedetineerden wegens het gebrek aan toezichthoudende bewaarders met het oog op de gerezen situatie van onveiligheid in het SDKK tijdenlang worden stopgezet en afgelast.

De wnd. Manager Human Resources (HRM) vindt het ziekteverzuim onder het SDKK-personeel in kwantitatief opzicht groot. Zij geeft, daarnaar gevraagd, aan dat zonder de ziekmeldingen er onder normale omstandigheden geen problemen zouden zijn met het toezicht op de activiteiten van gedetineerden. De 'gang'vorming onder de gedetineerden vormt tegenwoordig echter wel een bijkomende factor van verergering van de problematiek van het tekort aan toezichthouders.

Zij geeft verder aan dat aan het eind van de maand wanneer het salaris binnen is, er een verhoging van het ziekteverzuim valt te constateren. Mede door onvoldoend personeel wordt het dan nog moeilijker voor het SDKK om de geplande activiteiten door te laten gaan.

Er is een Sociaal Medisch Team bestaande uit de directeur, de Sociale medewerker, het Hoofd Medische dienst en de HRM, die de daarvoor in aanmerking komende medewerkers aanspreken over hun ziektepatroon. In de daarvoor in aanmerking komende gevallen wordt bepaald dat de betrokkene voor de eerste dag van ziekmelding een doktersbriefje moet overleggen.

Aangezien het aantal ziekmeldingen onder het personeel vrij hoog is moeten sommigen vaak meer dan 12 uren per dag werken.

De voorzitter van de dienstgroep van het SDKK is er niet over te spreken dat in 2011 toenmalige minister van justitie per 31 december 2011 in één keer de hele Stichting Justitiële Veiligheids Zorg opgeheven heeft en ongeveer 168 beveiligingsmedewerkers naar het personeelsbestand van het SDKK heeft overgebracht. Daarbij zijn voor een deel deze medewerkers ook op verschillende andere locaties van de justitiële keten te werk gesteld. De personeelsformatie van het SDKK is hiermee overschreden; het aantal personeelsleden is van 342 naar 378 verhoogd. De voorzitter noemt dit een illegale daad van de minister omdat zij in strijd was met diverse regels en normen.

Vertegenwoordigers van de Raad hebben voorts van bepaalde geïnterviewden vernomen dat indien de geüniformeerde ambtenaren, die momenteel in administratieve functies ingedeeld zijn, weer in hun eigenlijke functies (van bewaarders) zouden worden teruggeplaatst er geen tekort meer onder het toezichthoudend personeel zou bestaan. Volgens berekening van deze vertegenwoordigers zijn er momenteel 32 geüniformeerde personeelsleden ingedeeld in administratieve functies.

Onderwijs, vorming en training / activiteiten

De uitvoering van het resocialisatie programma wordt sterk belemmerd door factoren als veiligheid, personeelscapaciteit, infrastructuur en beschikbaarheid faciliteiten. Het blijkt in het SDKK vooral een voortdurende strijd en een wikken en wegen te zijn tussen veiligheid en correctie. De prioriteit van het SDKK ligt momenteel bij de veiligheid (van diverse groepen), hetgeen op zich ook heel belangrijk is voor de organisatie, maar dat vormt weer een grote belemmering voor de scholing van gedetineerden.

In ieder geval hebben de veiligheidsmaatregelen, die het Managementteam in de jaren 2011 en 2012 getroffen heeft om de veiligheidsrisico's in verband met de vorming van

rivaliserende gangleden onder de gedetineerden voor personeel, gedetineerden en docenten te verminderen, de uitvoering van het resocialiseringsprogramma sterk teruggebracht.

De gedetineerdenbewegingen, die nodig zijn voor de activiteiten buiten de huisblokken, zijn in verband met de veiligheid sterk aan banden gelegd. Veel activiteiten zoals sport en recreatie gebeuren zonder begeleiding in het bijzijn van een bewaarder op de afdeling (huisblok) zelf. Vaak ligt het aan het initiatief van het afdelingshoofd van een huisblok en de medewerkers om balspel-toernooien en filmavonden te organiseren in de huisblokken. Zo kunnen de gedetineerden in de grote huisblokken 7A+B wel elke dag daarin voetballen, dominoën en dammen, maar vanwege de aard van het beleid en de veiligheidsmaatregelen is de deelname aan overige activiteiten door de gedetineerden uit deze huisblokken zeer gering. Wanneer de gedetineerden van huisblok 7A aan het luchten zijn, zijn de gedetineerden in huisblok 7B in hun cellen opgesloten en omgekeerd. Een en ander houdt weer verband met het gebrek aan toezichthouders in relatie tot de onveilig aangevoelde sfeer. Deze door de directie van het SDKK genomen veiligheidsmaatregel dateert van 2011.

Het voetballen in de huisblokken ondervindt echter vooral in de grote huisblokken regelmatig veel tegenslag wanneer de ballen telkens lek slaan tegen het prikkeldraad aan de bovenzijde van de omheiningmuren. Vanwege gebrek aan middelen om nieuwe ballen te kopen, kan er dan tijden lang niet in de afdelingen gevoetbald worden.

Het gevolg van de veiligheidsmaatregelen was en is dat het merendeel van de gedetineerden gedurende de laatste jaren in grote getale verstoken is gebleven van deelneming aan diverse resocialiseringsprojecten en activiteiten, in het bijzonder de projecten en activiteiten die buiten de huisblokken in plaatsen van gezamenlijke bijeenkomst, zoals leerwerkplaatsen en leslokalen, de bibliotheek, de gymruimte en de kapel, gehouden worden.

Een algemene klacht onder de gedetineerden is dat zij niets te doen hebben, anders dan rondhangen in hun cel waarin zij het overgrote deel van de dag en uiteraard ook de hele avond en nacht moeten doorbrengen. Een veel voorkomend onderwerp op de verzoekformulieren die zij vanuit de huisblokken kunnen indienen, betreft de vraag om in aanmerking te komen voor het verrichten van werkzaamheden. Men snakt naar activiteiten en bezigheden. Deze situatie wordt verergerd wanneer er binnen de huisblokken tijdens het zeer beperkte aantal uren dat men overdag buiten de cel mag verblijven ook niet eens gevoetbald kan worden omdat er geen ballen daarvoor beschikbaar zijn.

Daar komt nog bij dat de kantine niet steeds tenvolle tegemoet kan komen aan de periodieke bestellingen van de gedetineerden, waardoor dezen meerdere weken lang op de door hen gewenste goederen (versnaperingen, drinkwaren en kleine gebruiksvoorwerpen) moeten wachten.

Sommige langgestraften wensen ook in aanmerking te komen voor het volgen van een schriftelijke studie gedurende de jaren dat zij vastzitten. Zij zijn verbitterd over het feit dat zij gedwongen worden om jarenlang niets te doen om daarna weer de gemeenschap ingestuurd te worden zonder dat zij gedurende al die jaren zich persoonlijk hebben kunnen ontplooien.

Andere verbitterde gedetineerden verwijten de gevangenisleiding dat zij met dit efficiënt beleid alleen maar bewerkstelligen dat gedetineerden bij hun vrijlating nog problematischer de gemeenschap worden ingestuurd dan ze al waren toen gevangengezet werden.

De klachten onder de gedetineerden zijn legio. Menigmaal valt onder hen de kritiek te horen dat zij de directeur van de gevangenis niet kennen, dat zij niet eens weten hoe hij er uit ziet en dat hij nooit eens een keer naar hen komt kijken. Ook volgens een hoge functionaris nabij de top van de organisatie van het SDKK staat de gedetineerde in het SDKK niet centraal.

De Raad heeft aan de hand van reacties van gedetineerden de indruk bekomen dat de klachten onder de gedetineerden aanmerkelijk gemitigeerd kunnen worden indien de gevangenisdirectie kenbaar aandacht voor hun noden en wensen heeft.

Vertegenwoordigers van de Raad hebben tijdens het inspectieonderzoek onder de gedetineerden in het algemeen veel verbittering, boosheid en gebrek aan vertrouwen in de leiding aangetroffen. Sommige gedetineerden hebben de vertegenwoordigers van de Raad niet eens te woord willen staan omdat zij onderhand geen enkele fiducia in verbetering van hun situatie blijken te koesteren.

De Raad kan niet aan de indruk ontkomen dat de wettig verruimde mogelijkheden voor vervoegde vrijlating van oppassende gedetineerden een smorende uitwerking heeft op de verbitterde gemoederen binnen de huisblokken waardoor uitbarstingen van verzet onder de gedetineerden tegen de door hen verguisde situatie voorkomen wordt.

De Raad constateert dat wat dit onderwerp betreft veel van de afdelingshoofden van de huisblokken en de bewaarders afhangt.

Een bepaalde bewaarder blijkt, zo is het de Raad opgevallen, daadwerkelijk er mee begaan te zijn dat er voor de gedetineerden een dagprogramma ontbreekt. Zij doet daarom op eigen houtje haar best om de gedetineerden iets extra te bieden. Zo heeft zij op haar afdeling zelf een lezing over hygiëne en zumba lessen georganiseerd. Verder heeft zij een domino-toernooi voor de gedetineerden georganiseerd waarbij zij voor sponsors voor kleine prijzen heeft gezorgd. Van de kantine kreeg ze als prijzen voor de deelnemende gedetineerden tandpasta en tandenborstel. Een en ander viel in goede aarde bij de gedetineerden.

Zij betreurde dat de computerlessen nu pas, na twee maanden uitstel, weer worden voortgezet.

Deze bewaarder gaf ook te kennen dat het bewaarderspersoneel behoefte heeft aan upgrading om het werk naar behoren te kunnen verrichten. Zij klaagt erover dat er al jaren wordt gezegd dat het personeel een cursus-PIW'er moet volgen, maar dat gebeurt maar niet.

Vanwege bovenbedoelde veiligheidsmaatregelen konden vooral de gedetineerden uit de grote huisblokken, zoals 7 en 8, moeilijk in groepen gecombineerd worden om aan de activiteiten deel te nemen.

Vele activiteiten vinden dan ook plaats op de afdelingen zelf, zoals de afdelingen -JOVO, -FOBA en -Vrouwen. Maar ook dat gebeurt wanneer er voldoende personeel aanwezig is; er zijn adequate faciliteiten op die afdelingen, de infrastructuur is daar goed. Zo heeft de JOVO-afdeling, de FOBA en de vrouwenafdeling een sportveldje, faciliteiten en een

recreatieruimte waar muzieklessen en handenarbeid-cursussen worden gegeven. In de andere afdelingen is dat veel minder. De JOVO -klanten hebben deelgenomen aan een speciaal programma van de Sociale Vormingsplicht tot december 2012.

Dit jaar waren zij begonnen met basiseducatie en cultureel artistieke vorming. Maar door financiële redenen is het programma inmiddels stopgezet. Zo is een tekort aan personeel en docenten de reden dat aan de gedetineerden lang niet voldoende werk kan worden aangeboden. De vraag naar werk is groter dan de vraag naar lessen.

Tegenwoordig is er bovendien ook geen scholing/onderwijs op het gebied van basiseducatie en alfabetisering mogelijk omdat er daarvoor geen subsidie meer beschikbaar is.

Ook dit jaar zijn per 11 september alle activiteiten, waarvoor gedetineerdenbewegingen nodig zijn, stopgezet, met uitzondering van de bezoeken aan de dokterskamer en de sociale dienst. Die activiteiten zouden weer per 23 september opgestart worden, maar er is toen besloten om een algehele cellenvisitatie te houden die de week van 23 t/m 27 sept in beslag heeft genomen. Per 7 oktober is weer begonnen met het geleidelijk aan normaliseren van de situatie.

Het gebruik van de bibliotheek is ook vanwege de veiligheidsmaatregelen teruggebracht. Ieder huisblok had aanvankelijk een dag aangewezen gekregen om de bibliotheek te bezoeken, maar tegenwoordig worden, gelet op het verbod van onbegeleide gedetineerdenbewegingen, de bibliotheekboeken bij de huisblokken bezorgd door middel van een boekenkarretje van de bibliotheek. Het betreft echter geen ideale situatie omdat het hier om een beperkte distributie van leesmateriaal gaat.

De geestelijke verzorging geschiedt ook meer in de huisblokken.

Ook in de Confectieafdeling is het aantal van twaalf gedetineerden, dat voorheen in deze afdeling werkzaam was, verminderd tot slechts vier gedetineerden. Dit houdt ook verband met de veiligheidsmaatregelen.

De werkmeester van deze afdeling hoopt dat binnenkort, wanneer de afdeling over meer confectiestof komt te beschikken, er vier gedetineerden meer in de afdeling zullen komen te werken.

Zij heeft als werkmeester met de volgende problemen te kampen:

- Er is in de afdeling een gebrek aan goede machines, zoals een machine om knoopsgaten en zakken te maken en elastische banden aan te brengen. Vanaf het jaar 2010 heeft zij daarvoor een aangevraagde offerte verder geprocesseerd maar sindsdien heeft zij er niets meer van gehoord. De wel aanwezige machines vertonen allerlei mankementen.
- De laatste twee jaar heeft zij, enerzijds wegens ingetreden verwarring in de te volgen processen en anderzijds, wegens gebrek aan financiën tegenover hoge aanschafkosten, geen nieuwe confectiestof meer kunnen aanschaffen. Zij heeft sindsdien met veel improviseren en met aanspreken van een restant voorraad nog wel voor elkaar kunnen krijgen dat aan de vraag naar uniformen kon worden tegemoetgekomen.

Het tekort aan personeel en middelen hindert het resocialiseringsproces ook op het gebied van de z.g. buitenprojecten, bestemd voor werkzaamheden door gedetineerden elders dan in het SDKK. Er is ook geen structureel team als toezichthouders om de buitenprojecten goed voort te zetten. Vooral gebrek aan financiën speelt een rol.

De buitenprojecten vertonen onvolkomenheden waar het de werkzaamheden bij de politie betreft. De gedetineerden staan daar sinds drie jaar geleden onvoldoende onder controle en begeleiding. Conform de voorschriften van het SDKK moet er ook voldoende beveiliging zijn voor de buitenwerkers; daar ontbreekt het ook aan. Zo worden de gedetineerden vaak door burgerpersoneel in de gaten gehouden en men laat soms de gedetineerden zonder begeleiding naar een snackbar in de buurt lopen.

De gedetineerden die in de Barak Mannen behuisd worden tijdens de laatste fase van hun detentie, gaan meestal dagelijks werkzaamheden verrichten zowel bij het G.O.G en bij Korps Politie Curacao (KPC). In totaal gaan er 6 gedetineerden naar het G.O.G. en 10 gaan werkzaamheden verrichten voor het KPC.

De activiteiten zijn weer opgestart en werkzaamheden op het KPC-terrein gaan gewoon door; de gang naar het GOG voor werkzaamheden is echter voorlopig 'on hold' gehouden in verband met de noodzaak van het verrichten van werkzaamheden binnenshuis.

In vorig jaar werd door de toenmalige directeur besloten om het Landbouw- en veeteeltproject project stop te zetten. Een argument dat daarvoor werd gebruikt was dat de geiten zouden worden gebruikt om illegale artikelen waaronder drugs het SDKK binnen te smokkelen.

Daarnaast is door de toenmalige directeur verteld dat er niet genoeg financiële middelen zouden zijn om de geiten en schapen te voeren. Dit geldgebrek heeft ook ertoe geleid dat veel beplantingen verloren zijn gegaan. Er mocht ook geen gebruik worden gemaakt van de enorme stroom water die van onbekende bron constant vanuit het SDKK naar de zoutpannen toestroomt. Dat water zou niet zuiver zijn, werd gezegd.

Het project was opgezet als resocialisatie project voor de gedetineerden met als doel de gedetineerde te leren omgaan met de verzorging van dieren en planten, om hem zo voor te bereiden op zijn terugkeer in de maatschappij. Niet meer dan twaalf gedetineerden van de Barak mannen mochten tegelijk deelnemen in het project. Drie bewaarders hielden in die tijd goed toezicht op de gedetineerden die werkzaam waren in het project. Het project staat vanaf 2012 stil, sindsdien zijn er geen gedetineerden meer werkzaam in dit project.

Aanhangers van het project zijn van mening dat bij een goed draaiend project een deel van de dieren verkocht kan worden en dat met de opbrengst er weer voer voor de achtergebleven dieren gekocht kan worden. Ook zou een deel van de dieren geslacht kunnen worden en zou het vlees dan in de keuken kunnen dienen voor voeding van de gedetineerden. Voor het telen van groenten vindt men dat er bij voorkeur een groentekas nodig is; de geteelde groenten kunnen weer via de keuken voor de gedetineerden bestemd worden.

Bedoelde directeur betoonde zich een grote tegenstander van het Landbouw- en Veeteelt project; zijn bezwaren tegen het project komen op het volgende neer:

Het geringe aantal gedetineerden dat in het project deelnam maakte het in stand houden van het project niet de moeite waard.

Er werd bij de verkoop van de dieren van het project aan bepaalde derden stiekem een voorkeursbehandeling gegeven.

De geiten van het project mochten vrij in de buurt rondlopen en het kwam weleens voor dat men in de buurt drugs onder de buik van de geiten had vastgebonden en dat de geiten daarmee het projectterrein waren opgekomen.

De controle aan de poort van het SDKK is niet te vertrouwen; men kan er niet op rekenen dat de met de geiten aangevoerde drugs bij de poort worden gedetecteerd.

Er werd door de betrokkenen van het project stiekem ten eigen bate of ten bate van derden handel gedreven met de dieren van het project, zowel op het gebied van verkoop als op het gebied van fokkerij.

De Chef-kok van de keuken van het SDKK is wel een voorstander van het project van Landbouw en veeteelt; hij heeft in het verleden voor de keuken producten uit het project ontvangen. Hij heeft bijvoorbeeld veel van het kruid "oregano" vanuit het project gekregen en die als thee voor de gedetineerden verwerkt. Dat was erg goed aangeslagen onder de gedetineerden.

De onderzoekers van de Raad hebben overigens geen wanklanken over het landbouw- en veeteeltproject gehoord.

Voorts hebben de structurele faciliteiten om meer activiteiten in het kader van resocialisering te kunnen organiseren en houden, erg lang op zich laten wachten. Het Plan van Aanpak vorderde erg langzaam; het uitblijven tot nu toe van de realisering van dat plan brengt veel hoofdbreken met zich mee. Voortdurend moet er geïmproviseerd worden om iets voor de gedetineerden tot stand te krijgen.

Men is in het SDKK wel eensgezind van mening dat de gedetineerde een dagprogramma nodig heeft om gestructureerd te kunnen leven. Door een tekort aan gevangenenbewaarders, tegen de achtergrond van de onveilige situatie die meer toezicht dan anders vereist, loopt het dagprogramma echter niet zoals dat gewenst wordt en zo ook de resocialisatie van de gedetineerden.

De Sociale dienst

De taakverdeling onder de zes sociaal werkers van de afdeling sociale dienst en de werkprocessen in de afdeling verlopen niet geheel naar de wens van het hoofd. Zij is daarom bezig om met medewerking van de Directie per januari 2014 daar verandering in te brengen. Het gebeurt wel eens dat een klant niet weet dat hij/zij contact kan opnemen met de sociaal werkers, omdat de gedetineerde bij aankomst in het SDKK kennelijk niet voldoende ingelicht wordt bij de intake. De afdeling Sociale dienst is bezig met een 'booklet' dat aan de gedetineerde moet worden overhandigd bij de intake zodat de gedetineerde eerder weet dat er sociale werkers zijn op wie hij een beroep kan doen.

Vanwege financiële tekorten heeft het SDKK al 2 à 3 jaar geen psycholoog meer in huis. Opvallend is dat de klanten (gedetineerden) vaak om een psycholoog vragen; er is wat deze afdeling betreft een lange wachtlister van klanten die een psycholoog nodig hebben. Klanten blijken er zin in te hebben om door een psycholoog gezien te worden. Het gemis aan een psycholoog in het SDKK is voor de sociale werkers erg frustrerend. Voor enige tijd geleden konden klanten voor psychologische zorg naar elders doorverwezen

worden, maar dat werd weer om financiële redenen gestopt. Ongeveer 100 gedetineerden hebben volgens het hoofd van deze afdeling psychologische hulp nodig en dat is $\frac{1}{3}$ deel van het totaal aantal gedetineerden.

Het gebrek aan een psycholoog in het SDKK samen met het gebrek aan de nazorg ten behoeve van vertrokken ET-klienten zijn volgens het hoofd er debet aan dat bijna alle klienten, die tot nu toe met ET zijn gegaan, inmiddels weer terug zijn beland in het SDKK. De interne voorbereiding van a.s. ET-klienten moet volgens haar beter.

Het Hoofd Sociale dienst vindt dat de sociale problematiek bij de vrouwelijke gedetineerden relatief groter is dan die bij de mannelijke gedetineerden. De vrouwen hebben diepgaandere zorgen die betrekking hebben met kinderen, de huishouding en mannen. Bij de mannelijke gedetineerde komt het vaak voor dat deze kostwinner is en dat doordat de gedetineerde een straf moet uitzitten hij zijn baan kwijt is waardoor hij zijn partner niet kan onderhouden. Zulk een klant vraagt dan om hulp bij de sociale dienst die op haar beurt de Reclassering of Ban Barrio Bek inschakelt. De Reclassering kan ook het gezin begeleiden.

De intern in de huisblokken meest voorkomende problemen gaan over onderlinge vetes die van buiten meegenomen worden; hierbij gaan de sociale werkers bemiddelend te werk. Men heeft intern ook vaak problemen met gebreken in de inrichting van de cellen (toiletten die niet functioneren, onvoldoende licht, last van ratten en muggen). Klachten over het aantal gedetineerden per cel komen veel minder voor dan vroeger. Men zit maximaal met zijn vieren in een cel en soms zelfs helemaal alleen. Wel heeft men klachten over privacy-gebrek; men wil daarom in de cellen lakens voor afscherming tegen de buitenwereld gebruiken en ook om zich b.v. tegen de zon en tegen muggen af te schermen. Verder valt ook de hygiëne in de cellen erg mee. Er wordt regelmatig daarop gecontroleerd. Ook mogen gedetineerden zelf hun cel van binnen verven.

Er heerst ook veel 'gang'vorming onder de gedetineerden; dit begint uit de hand te lopen. Men weet niet hoe hiermee om te gaan. Deze toestand geeft ook veel problemen voor het werk van de sociale dienst.

Ook valt het op dat jeugdige gedetineerden zich erg agressief kunnen gedragen. Zij worden zelfs gevreesd onder de oudere gedetineerden. Veel jeugden worden namelijk verspreid in de afdelingen, zoals in Blok 7A en Blok 7B, aldus de sociaal werkers.

Wat lastig is voor de sociaal werkers is dat klienten niet anders dan onder begeleiding van bewaarders en onder de luchttijd aangebracht kunnen worden. De klienten gaan dan zich erover beklagen bij de Directie dat ze na hun aanvraag om consult niet worden geroepen door de sociaal werkers.

De sociaal werkers hebben 5 dagen de tijd om aan de behandeling van een verzoekschrift te beginnen. Het gebeurt ook wel dat er spoedgevallen zijn en die meteen behandeld worden.

Wat soms ook gebeurt, is dat het afdelingshoofd van een huisblok weleens het verzoekschrift vergeet in te leveren bij de sociale dienst.

De sociaal werkers melden dat er ondanks rapportages maar geen oplossing wordt gevonden voor een gedetineerde die al bijna twee jaar in huisblok 6 verblijft, die driedubbel gehandicapt is en die ook last heeft van suikerziekte, hoge bloeddruk en reuma. In zijn cel is tot nu toe geen enkele voorziening voor een gehandicapte aangebracht. Tot enkele maanden geleden had de gedetineerde een te brede rolstoel

waarmee hij nergens door een deur naar binnen kon, niet eens in zijn eigen cel. Pas onlangs heeft hij een smallere rolstoel gekregen via de dokterskamer.

Andere lastige gevallen hebben meestal te maken met pesterijen en vetes tussen de gedetineerden. Men gaat dan na of er overplaatsing kan plaatsvinden of dat anders de bewaarders een oogje in het zeil kunnen houden. Alles wordt zo objectief mogelijk met de gedetineerden besproken.

Een ander veel voorkomend geval is dat het eten of kantinegoederen van een gedetineerde door een medegedetineerde wordt afgepakt of stiekem gestolen. Een financieel onvermogen gedetineerde, die van de familie geen geld krijgt, kan weleens goederen stelen van medegedetineerden.

Wat ook vaak gebeurt, is dat een gedetineerde te eten krijgt wat hij volgens zijn dieet niet had moeten krijgen; het betreft hier een vorm van aantasting van de veiligheid.

Volgens de sociaal werkers is er sprake van vervreemding van de leiding ten opzichte van de huisdienst waar de gedetineerden verblijven. Ook vindt men dat de voorzitter van de Monitor groep bij de beoordeling van de adviezen over vervroegde vrijlatingen te strak op de regels afgaat en niet kijkt naar compenserende omstandigheden die in het voordeel van de gedetineerde in kwestie kunnen werken. De sociaal werkers vinden dat zo nodig die regels aangepast moeten worden om te voorkomen dat aan goed oppassende gedetineerden VI of ET geweigerd wordt.

Onder de gedetineerden leven veel klachten over het lang uitblijven van de gelegenheid om na een aanvraag daartoe op consult te gaan bij een sociaal werker.

Bij de sociale dienst wijt men dit euvel aan het effect van de veiligheidsmaatregelen van de laatste tijd. Een gedetineerde kan niet anders dan onder begeleiding bij de sociale dienst worden gebracht en dan alleen gedurende de luchttijd van zijn huisblok. Door het gebrek aan toezichhoudend personeel en de beperkte luchttijden kan het weleens voorkomen dat het lang duurt voordat een gedetineerde voor consult aangebracht wordt.

Het is de onderzoekers van de Raad gebleken dat menige gedetineerde bij de sociale dienst vraagt om door een psycholoog gezien te worden. De sociale dienst meent dat het aantal gedetineerden dat door een psycholoog gezien wil worden erg groot is; deze dienst betreurt dat zij niet aan deze aanvraag kan voldoen. In het SDKK is geen psycholoog beschikbaar.

Intake and Release

Het gebeurt wel eens dat een gedetineerde/arrestant de dupe wordt van de omstandigheid dat verlate faxen van ontslagbrieven die van het OM afkomen weleens na kantoortijd binnenkomen waardoor de gedetineerde pas een dag later of, als de fax op een vrijdag te laat binnenkomt, pas na het weekeinde ontslagen kan worden.

Er is bij de doorlopend aanwezige wachtcoördinator geen faxapparaat aanwezig waar na kantoortijd binnenkomende faxen kunnen worden ontvangen.

Klachtenbehandeling

De meest voorkomende klachten zijn:

De Kantine is niet altijd voorradig en de levertijd van de bestelde goederen door de gedetineerde is lang.

Werkverzoek voor de gedetineerde is heel erg hoog.

Geestelijke verzorging

Aan de regelmatig in het SDKK gehouden religieuze sessies en bijeenkomsten is sinds de invoering van de veiligheidsmaatregelen in het jaar 2011 naar aanleiding van een gepleegde poging tot moord op een gedetineerde in het SDKK een einde gekomen. De directie heeft toen bepaald dat niet meer dan vijf tot zeven gedetineerden tegelijk naar de kapel mochten worden getransporteerd. Maar ook dat ging sindsdien in de praktijk erg moeizaam omdat men veelal al gauw aangaf dat er niet voldoende bewaarderspersoneel voor dat transport beschikbaar was. De geestelijke verzorger nam toen zelf nog vaak de foullering van de gedetineerden bij aankomst in de kapel voor zijn rekening. Sindsdien ook konden er maar ongeveer tien mensen per week in het kantoor worden ontvangen.

Per 11 september 2013 heeft de directie nog strengere beperkingen ingevoerd. Die beperkende instructies zouden van kracht blijven tot 23 september 2013 en ze zijn hierna nog met een week verlengd. Ingevolge die instructies mochten er helemaal geen gedetineerden meer worden verplaatst voor de sessies van geestelijke verzorging en andere collectieve evenementen. De sessies in de kapel vinden sindsdien niet meer plaats. Wel gingen de bezoeken van de gedetineerden aan de maatschappelijke werkers en de medische dienst gewoon door.

De assistent geestelijke verzorger was zo alleen aangewezen op de mogelijkheden van individuele contacten op kantoor, maar ook dat ging moeizaam omdat men ervan uitging dat dit soort contacten met gedetineerden ook in de huisblokken kan plaatsvinden. De assistent geestelijke verzorger vindt dat laatste echter bezwaarlijk omdat een gedetineerde zich niet gauw zal uiten ten aanschouwe of ten aanhore van huisblok- of celgenoten. Het is nodig dat de gedetineerde zich tijdens de sessies kan laten gaan.

Ook de jongerenafdeling komt vaak niet meer aan de beurt voor de sessies daarin.

Al die beperkingen worden toegeschreven aan het tekort aan toezichthoudend personeel. Men vreest het onverwacht uitbreken van excessieve incidenten tussen leden van de gangs onder de gedetineerden en men is van oordeel dat er onvoldoende personeel beschikbaar is om preventief toezicht te houden.

De assistent geestelijke verzorger hoopt, wanneer de toestand weer genormaliseerd zal zijn, een lesprogramma in het kader van geestelijke zorg te kunnen opzetten voor gedetineerden, met dien verstande dat aan de deelnemers, die het programma zullen volgen, een certificaat kan worden uitgereikt,

Arbeid in de keuken

De arbeid in de keuken is gewild onder de gedetineerden omdat de verdiensten daar een stuk beter zijn dan in de andere werkgelegenheden voor gedetineerden. De gedetineerden doen dan ook hun best om in de keuken werkzaam te blijven. Zij verblijven allen in hetzelfde huisblok.

Er wordt van de keuken wel beweerd dat ook illegale goederen verborgen in het brood vanuit de keuken de huisblokken binnengesmokkeld worden. Het brood wordt elke werkdag door een bakkerij aangeleverd en voor de weekeinddagen wordt het brood in de ijskasten van de keuken opgeslagen.

De voeding van de gedetineerden

Er waren onder de gedetineerden veel klachten over het gebruik van de z.g. 'schalen'. Die maaltijdschalen dienden om de maaltijden tijdens transport naar de huisblokken warm te houden. Met name betroffen de klachten dat de schalen kort na verstrekking weer werden opgehaald waardoor de gedetineerden niet later daaruit konden eten wanneer ze dat wilden en ook dat de maaltijdschalen niet van een deksel waren voorzien. De maaltijdschalen zijn hierna vervangen door schuimplastic bakken maar daardoor blijft het eten weer niet op temperatuur. Het gebruik van de maaltijdschalen wordt door de chef-kok geprefereerd omdat de maaltijden daarmee warm gehouden worden.

Menige gedetineerde heeft klachten en soms ernstige klachten geuit over de kwaliteit van het eten uit de keuken van het SDKK. De Raad heeft tijdens het inspectieonderzoek echter niet de overtuiging bekomen dat de kwaliteit van dat eten in structureel opzicht te wensen overlaat. Incidentele gevallen van afkeuring van een verstrekte maaltijd zijn naar het oordeel van de Raad enerzijds niet illustratief voor de kwaliteit van de keuken en anderzijds bovendien afhankelijk van de smaak van betrokkene.

Van meer dan één zijde wordt in het SDKK de veronderstelling geuit (concrete informatie hierover is niet bekend) dat in de grote huisblokken zoals 7 en 8 er gedetineerden zijn die geen of niet voldoende eten krijgen wegens pesterij door pestkoppen onder de medegedetineerden die hen het eten afpakken of hen porties daaruit afpakken. Een andere mogelijkheid dat een gedetineerde geen eten krijgt bestaat wanneer de buitenwerker die het eten uitdeelt een gedetineerde overslaat door diens eten aan een pestkop te geven en de gedupeerde gedetineerde dat niet aangeeft uit vrees dat hij in elkaar wordt geslagen. Men meent dat de afdelingschef ervoor verantwoordelijk is als een gedetineerde geen eten krijgt en er geen toezicht is op de buitenwerker die het eten uitdeelt. Een bewaarder moet de eten verstrekkende buitenwerker begeleiden. In ieder geval is meerdere malen voorgekomen dat de buitenwerker aan de bewaarder doorgeeft dat er te weinig eten was omdat 1 à 2 gedetineerden geen eten hebben gekregen. Het afdelingshoofd neemt dan contact op met de keuken om extra eten aan te vragen.

Op de vrouwenafdeling en de afdeling FOBA gaat het wat dit betreft uitstekend.

De gedetineerdenkantine

Tegenwoordig kunnen alleen de goederen, die een gedetineerde besteld heeft en die vervolgens bij EWT besteld zijn, aan de desbetreffende gedetineerden geleverd worden. Er mag niet meer dan dat besteld worden; er wordt derhalve geen voorraad er op na gehouden. Zo kan de kantine vaak niet op de bestellingen leveren.

In de gedetineerdenkantine wordt niet begrepen waarom het SDKK is overgestapt naar het systeem dat alleen wat de gedetineerde besteld heeft geleverd mag worden. Men

zegt dat de voormalige directeur opdracht van de toenmalige minister van justitie heeft gekregen om het systeem te veranderen.

Men vindt dat 2 tot 3 jaar geleden de goederen goedkoper waren en in totaal ongeveer fl. 24.000,- aan goederen werd ingekocht. Nu zijn de goederen duurder en wordt ongeveer fl. 16.000,- aan goederen ingekocht. Dat komt ook doordat het totaal aantal gedetineerden gedaald is. De prijzen van de goederen zijn vanaf maart 2013 met 30 tot 60% omhoog gegaan exclusief 9% O.B.; in de huidige kantine lijst is er geen rekening gehouden met deze verhoging.

Zijdens een lid van het Managementteam van het SDKK wordt gesteld dat het oude systeem van de kantine in het verleden in opdracht van de toenmalige Minister van Justitie gewijzigd werd in het huidige systeem. De reden hiervoor was dat men in het oude systeem ten onrechte het aan de gedetineerden individueel toebehorende geld van hun rekeningen afhaalde om zodoende met collectief vergaarde bedragen in bulk in te kopen ten behoeve van de kantine. De mensen van de kantine zelf kochten dan bij diverse locaties in; de ingekochte goederen werden eerst als voorraden binnen de inrichting opgeslagen om vervolgens van daaruit aan de gedetineerden op hun bestellingen te worden afgeleverd. Dat geld behoorde echter tot de gedetineerden persoonlijk toe en bij de kantine mocht men er dus niet naar eigen goeddunken er mee omgaan. Bovendien bleef er van de opgeslagen voorraden steeds restanten over die met de tijd onbruikbaar werden en daardoor weggedaan moesten worden; dat bracht veel verlies met zich mee, ten koste van de gedetineerden. Ook was er geen goed zicht op of bepaalde goederen wel in de juiste handen terecht kwamen.

In het huidige systeem wordt er op maat aan de hand van de individuele opgaven van de gedetineerden besteld en wel bij de leverancier EWT. Na aflevering wordt EWT voor de afgeleverde goederen betaald.

Gedetineerden hebben tegenover de onderzoekers van de Raad op heftige wijze klachten geuit tegen het huidige systeem van de gedetineerdenkantine. Niet zelden kunnen de door hen via een bestelformulier bestelde goederen niet door de kantine geleverd worden waardoor zij wekenlang moeten wachten op de volgende gelegenheid om hun bestellingen weer te kunnen plaatsen.

Hun klachten hebben ook betrekking op het ontbreken van de mogelijkheid om via het bestelformulier bepaalde waren of waren van een bepaald merk te bestellen.

Men heeft aan de onderzoekers van de Raad zelfs een kopie overgelegd van het bestelformulier dat in de detentie-inrichting van Bonaire gangbaar is. Blijkens dit formulier kunnen er in de inrichting op Bonaire een fractie meer aan waren worden besteld dan in het SDKK.

In de vrouwenafdeling leven dezelfde soort klachten. Additioneel vindt men daar de inhoud van het bestelformulier niet goed ingesteld is op de cosmetica die specifiek gewild is bij lokale dames.

De insluiting in strafcellen en in afzonderingcellen

Het complex van deze afdeling is wegens verbouwing geruime tijd niet gebruik.

Afdeling medische dienst

Op werkdagen na 18.00 uur en in de weekeinden bevindt zich geen verpleegkundige in het medisch centrum van het SDKK. Na 18.00 uur en de weekeinden is er een verpleegkundige in piketdienst oproepbaar voor urgente gevallen. In de vroege-, late- en nachtdienst is er een bewaarder om een oogje in het zeil te houden bij gedetineerden in de ziekenzaal.

Er is geen tandarts, geen diëtist en geen apotheker vast verbonden aan het medisch centrum. Gedetineerden kunnen wel door tussenkomst van de gestichtsarts naar een tandarts of andere specialist elders worden verwezen. Dit systeem ondervindt veel bezwaren onder de gedetineerden in verband met de lange wachttijden.

Het aantal verpleegkundig personeel (zeven verpleegkundigen en één ziekenverzorger) wordt in het medisch centrum als onvoldoende ervaren, met name daar waar de behoefte bestaat om verpleegkundigen in de huisblokken, waaronder de FOBA, de vrouwenafdeling en de barak illegalen, gestationeerd te hebben.

De locatie van het medisch centrum binnen het SDKK wordt als zodanig ook ongewenst bevonden met het oog op de ruimtelijke capaciteit (één spreekkamer voor de verschillende disciplines), de privacy en de veiligheid van de klanten, in het bijzonder de veiligheid van de klanten in de ziekenboeg. Men prefereert een ruimere locatie direct buiten hetzelfde complex waar de huisblokken zich bevinden.

Het hoofd van het medisch centrum koestert ook bezwaren tegen het relatief hoge tarief van de medicijnkosten die de leverancier het SDKK doorgaans in rekening brengt.

3.3.3. De huisregels voor gedetineerden

Het is Raad gebleken dat de geldigheid van huisregels voor gedetineerden veelal niet bekend is onder de gedetineerden van diverse huisblokken en dat er ten dele in sommige huisblokken bij sommige gedetineerden al of niet actuele documenten met huisregels in omloop zijn.

De in paragraaf 3.1.3 bedoelde exemplaren van documenten met huisregels, blijken ten dele of mogelijk in het geheel niet danwel naast andere formele of informele documenten in bepaalde huisblokken bij bepaalde gedetineerden in omloop te zijn.

Niet duidelijk is welk(e) document(en) met huisregels als zodanig inhoudelijk correct en tevens geldig zijn.

Frappant in dit verband is dat het hoofd van de afdeling Intake & Release kennelijk in alle oprechtheid tegenover de onderzoekers van de Raad verklaard heeft dat hij in de tien jaren dat hij bij die afdeling werkzaam is nog nooit een document met huisregels voor de gedetineerden van het SDKK heeft gezien en uiteraard ook niet uitgedeeld.

Ook een ander afdelingshoofd heeft verklaard nimmer een dergelijk document te hebben gezien.

Daarentegen vernamen de onderzoekers van de Raad van een gedetineerde dat hij twee jaren terug bij de intake-afdeling een exemplaar van Papiamentstalige huisregels heeft ontvangen. Hij vindt overigens dat alleen maar bepaalde regels gehandhaafd worden en dat regels er kennelijk zijn om overtreden te worden.

Het bestaan en de geldigheid van huisregels in de huisblokken blijken een ongestructureerde en confuse aangelegenheid te zijn, waartegen gedetineerden uitgesproken bezwaren blijken te hebben.

In ieder geval blijkt een onwaarschijnlijk groot deel van de gedetineerden en ook functionarissen van het SDKK niet op de hoogte te zijn van het bestaan van een geldig en officieel uitgegeven document van huisregels, laat staan kennis van die huisregels te dragen. Er wordt hierdoor ook geen eenduidig en met rechtszekerheid omkleed beleid ten aanzien van gedetineerden gehanteerd waardoor weer de ontevredenheid onder de gedetineerden wordt vergroot.

Dit probleem kan naar het oordeel van de Raad zelfs schrijnende proporties aannemen ten aanzien van sommige gedetineerden, zoals blijkt bij cellenvisitaties wanneer bepaalde goederen tegen de wil van de eigenaar of gebruiker(s) en soms zelfs tegen de wil van de bewaarders in voor goed uit de cellen worden verwijderd. Zo heeft een zeer teleurgestelde gedetineerde verteld hoe men bij een visitatie van zijn cel twee door hem zelf zorgzaam gemaakte klokken uit zijn cel had verwijderd en met andere rommel had weggegooid; hij zou toestemming van de directeur hebben gevraagd en gekregen om die klokken te maken en in zijn cel voor handen te hebben. Een andere verontwaardigde gedetineerde heeft vanuit zijn huisblok luidkeels geroepen dat hij al vijf jaar lang in een cel met een defecte toilet verblijft, dat hij en zijn celgenoten en andere celbewoners zich moeten behelpen met aan hen verstrekte emmers maar dat zij geen emmers op cel voor handen mogen hebben omdat de IBT-ers, die de cellenvisitaties verrichten, die emmers weghalen. Een vrouwelijke bewaarder van hetzelfde huisblok heeft daarbij haar kennelijk duidelijke instemming met deze klacht van de gedetineerde niet helemaal kunnen of willen verhullen.

3.3.4. *Het sanctioneringsbeleid*

Sancties tegen het personeel blijven uit; er komt geen follow-up van boven wanneer er tegen disciplinaire vergrijpen wordt opgetreden. De chefs geven het daarom op met dat optreden. De discipline raakt op deze wijze naar verluidt ook in de huisblokken in verval. Deze situatie wordt door een functionaris toegeschreven aan gebrek aan daadkracht van de gevangenisleiding en aan de omstandigheid dat de vakbond 'dwars ligt'.

Op de vraag aan de voorzitter van de Dienstgroep van het SDKK of het waar is dat de vakbond verbeteringsmaatregelen en disciplinaire maatregelen van de Directie in de

weg staat, geeft de voorzitter stellig een ontkennend antwoord. De vakbond ondersteunt volgens hem alle acties van de Directie die conform de regels gebeuren. De vakbond wil verbeteringen tot stand zien komen. Het personeel behoort daarmee gemotiveerd te worden.

De relatie van de Dienstgroep met de huidige Directie is volgens de voorzitter heel goed te noemen. Hij is door de huidige directeur zelfs voorlopig ervoor ingeschakeld om regelmatig binnen de PZ-afdeling het personeel met allerlei zaken bij te staan. Dat gaat heel goed en men is daar erg tevreden over.

Dit laatste is desgevraagd door het wvd. Hoofd HRM tegenover onderzoekers van de Raad bevestigd.

In de vorige paragraaf is reeds aangegeven dat een onwaarschijnlijk groot deel van de gedetineerden en functionarissen van het SDKK niet op de hoogte blijken te zijn van het bestaan van een geldig en officieel uitgegeven document van huisregels voor gedetineerden. Ook is daarbij aangetekend dat er hierdoor ook geen eenduidig en met rechtszekerheid omkleed beleid ten aanzien van gedetineerden wordt gehanteerd waardoor de ontevredenheid onder de gedetineerden vergroot en dat dit probleem naar het oordeel van de Raad zelfs schrijnende proporties kan aannemen ten aanzien van sommige gedetineerden.

De Raad constateert hier dat in feite ook het sanctioneringsbeleid niet met voldoende rechtszekerheid ten behoeve van de gedetineerden is omkleed.

De Raad heeft geconstateerd dat in het SDKK aan gedetineerden collectieve straffen kunnen worden opgelegd voor vergrijpen waaromtrent niet vast is komen te staan door wie ze zijn gepleegd.

Wanneer bijvoorbeeld een telefoontoestel of meer in een cel worden aangetroffen die van niemand blijkt te zijn, worden de bewoners van de cel collectief gestraft. 'Wat moet je anders?', vraagt men dan.

Niet duidelijk is of er bij de intake-afdeling huisregels bekend worden gemaakt aan nieuw aangekomen gedetineerden. Volgens sommigen laat de intake wel te wensen over. Het hoofd van de Intake-afdeling is niet bekend met enig document betreffende huisregels.

Gedetineerden vinden dat hun rechten geschonden worden en dat het een gevecht is om uit het SDKK met vervroegd ontslag te kunnen gaan. Zo komt een gedetineerde van wie een telefoontoestel in zijn cel is aangetroffen niet in aanmerking voor ET (verlof onder elektronisch toezicht) of VI (voorwaardelijke invrijheidstelling).

Als criteria wordt daarbij namelijk onder meer gehanteerd dat gewezen vergrijpen van de betrokken gedetineerde, hoe oud de rapportages daaromtrent ook moge zijn, een toekenning van een dergelijke vervroegde vrijlating in de weg staan.

Ook de sociaal werkers van het SDKK vinden in dit verband dat men binnen de Monitor groep bij de beoordeling van de adviezen over vervroegde vrijlatingen, die wettelijk onder voorwaarden zijn toegestaan, te strak op de regels afgaat en niet kijkt naar compenserende omstandigheden die in het voordeel van de gedetineerde in kwestie kunnen werken. De sociaal werkers vinden dat zo nodig die regels aangepast moeten

worden om te voorkomen dat aan goed oppassende gedetineerden VI of ET geweigerd wordt.

Van een van de door de onderzoekers van de Raad geïnterviewde gedetineerden hebben de onderzoekers vernomen dat deze gedetineerde voor het eerst eerder dit jaar vernomen heeft dat hij dit jaar niet met ET-verlof kan gaan omdat hij in de jaren 2005 en 2006 gerapporteerd was voor twee vergrijpen. Inmiddels werkt hij al 5 jaren lang in de keuken van het SDKK (alleen oppassende gedetineerden komen hiervoor in aanmerking) en is hij 7 of 8 keer geselecteerd om ergens op een school een voordracht te gaan houden voor schoolkinderen. Deze gedetineerde is er zeer verbitterd over dat hem een vervroegde vrijlating is geweigerd.

De voorzitter van de Dienstgroep van het SDKK heeft op de vraag of het waar is dat de vakbond verbeteringsmaatregelen en disciplinaire maatregelen van de Directie in de weg staat, stellig een ontkennend antwoord gegeven. De vakbond ondersteunt volgens hem alle acties van de Directie die conform de regels gebeuren. De vakbond wil verbeteringen tot stand zien komen. Het personeel behoort daarmee gemotiveerd te worden.

De relatie van de Dienstgroep met de huidige Directie is volgens geïnterviewde heel goed te noemen. Hij is door de huidige directeur zelfs voorlopig ervoor ingeschakeld om regelmatig binnen de PZ-afdeling het personeel met allerlei zaken bij te staan. Dat gaat heel goed en men is daar erg tevreden over.

3.3.5. De ordehandhaving in de huisblokken

De Raad heeft hier geen noemenswaardige opmerkingen van actuele aard. Wat uit het verleden nog speelt onder een aantal langgestraften is dat zij nog geen schadevergoeding hebben ontvangen voor de beschadigingen of verlies van goederen die zij tijdens een grootscheeps in het jaar 2010 gehouden cellenvisitatie hebben geleden. De CvT was niet tegenwoordig bij die cellenvisitatie.

3.4. Beoordeling en conclusies

3.4.1. Algemeen

De Raad heeft tijdens het inspectieonderzoek substantiële, hier en daar structurele gebreken aangetroffen, maar deze verdienen niet een dergelijke kwalificatie op leidinggevend niveau. De organisatie zou immers hiermee onbewust positieve opportuniteiten, die zij zo hard nodig heeft, mis kunnen lopen.

3.4.2. Overige bevindingen en conclusies

Recht en regelgeving

De voor de detentiesituatie in het SDKK van toepassing zijnde, verdragsrechtelijke bepalingen en wettelijke regelingen en hun uitvoeringsvoorschriften acht de Raad genoegzaam toereikend, behalve daar waar de kenbaarheid van de wettelijke bepalingen en uitvoeringsvoorschriften betreffende 'onveroordeelden' voor de praktijk onvoldoende blijkt te zijn verzorgd. Zo worden onveroordeelden als de illegale vreemdelingen in het huis van bewaring voor vreemdelingen nog steeds in strijd met het recht en de wet op inhumane wijze behandeld en wordt hen in ieder geval ook minder rechten toegekend dan aan veroordeelden in de gevangenis.

Voorts blijken beleidsvoornemens op strategisch niveau in het nabije verleden niet in voldoende mate gelijke tred te hebben gehouden met de invoering van nieuwe wettelijke detentiemogelijkheden in den lande, waardoor de bouw en de in- en aankleding van een inrichting bestemd voor jeugddetentie en een inrichting bestemd voor de strafrechtelijke maatregelen tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen zich in een achterstand ten opzichte van de wetgeving bevindt. Toepassing door de rechter van de nieuwe strafwetgeving kan hierdoor niet tenvolle tot zijn recht komen. Speciale inrichtingsvoorzieningen voor de plaatsing van personen in een psychiatrische inrichting en voor de terbeschikkingstelling van personen danwel voor de plaatsing van verslaafden blijken in ieder geval niet te zijn geconcretiseerd. Deze situatie betekent naar het oordeel van de Raad dat de in het SDKK beoogde oplossingen voor een aantal ongewenste situaties, zoals met betrekking tot classificatie en differentiatie van gedetineerden op zich moeten laten wachten.

Wel blijkt op grond van het Regeerakkoord 2010-2014 inmiddels de Justitiële Jeugdinstelling Curaçao (JJIC, voorheen GOG) in vergevorderd stadium van ontwikkeling te zijn geraakt, hetgeen weer perspectieven biedt voor de huidige situatie in het SDKK.

De Raad constateert voorts dat er een discrepantie, in de benadering van het onderwerp opsluiting in afzondering, tussen de alhier toepasselijke wettelijke bepalingen enerzijds en de verdragsrechtelijke normen inzake de opsluiting in afzondering van gedetineerden anderzijds bestaat. Bedoelde wettelijke bepalingen kennen in dit verband minder restricties ten aanzien van de toepassing van opsluiting van gedetineerden in afzondering dan de verdragsrechtelijke normen van de CPT. Dit acht de Raad niet in overeenstemming met de aan de gedetineerde in het SDKK toekomende rechtspositie.

Ook heeft de Raad ten aanzien van de wetgeving geconstateerd dat er wel een wettelijke regeling is getroffen voor de toepassing van de urinetest bij gedetineerden maar dat er geen wettelijke regeling van toepassing lijkt te zijn voor de gedwongen toediening in het SDKK van medicamenten in de F.O.B.A. noch voor het afnemen van een bloedtest bij de medische intake van pas gearriveerde gedetineerden zonder hun uitdrukkelijk verstrekte toestemming. Het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden vereist een wettelijke regeling voor het kunnen toepassen van dergelijke aantastingen van de lichamelijke integriteit van de mens zonder diens uitdrukkelijke toestemming.

Bejegening op strategisch niveau

De hierboven reeds vermelde, aanmerkelijke achterstand in ontwikkeling in den lande van de wettelijk vereiste instellingen op detentiegebied is uiteraard er ook debet aan dat zaken als classificatie en differentiatie in het SDKK al geruime tijd niet goed ter hand kunnen worden genomen hetgeen steeds ten koste gegaan is van de wijze waarop resocialisatie en activiteiten aan de gedetineerden kunnen worden aangeboden. Dat laatste laat veel te wensen over; een algemene klacht onder gedetineerden is dat zij niets te doen hebben.

Het beleid inzake bejegening op strategisch niveau is zeker sedert 2011 op schrift in beeld gebracht maar dit beeld is naar het oordeel van de Raad niet helder en duidelijk en het getuigt niet van het bestaan van een strategie waaraan consistentie en vastberadenheid ten grondslag liggen.

Naar het oordeel van de Raad is de ontwikkeling van het bejegening gebeuren in het SDKK niet hiermee gediend.

Blijkens het jaarverslag van 2012 van het ministerie van justitie blijken de aspecten van resocialisatie en correctie van gedetineerden in dat jaar ook niet prominent aan bod te zijn gekomen.

Het Plan van Aanpak, dat in de jaren 2010/2012 integraal gerealiseerd zou worden, heeft om verschillende redenen qua uitvoering niet soepel gelopen; de uitvoering is in een achterstand geraakt.

Deze achterstand heeft onder meer tot gevolg dat het met het inmiddels nog meer toegenomen aantal defecte cellen ontstane cellentekort bijzonder moeilijk is geworden om onder de voorwaarden van de juiste classificatie en differentiatie van gedetineerden een behoorlijke uitvoering van de resocialisatieprogramma's en van het aanbod van activiteiten, te realiseren.

Hetgeen de leiding van het SDKK ook parten speelt is dat zij niet beschikt over gedeconcentreerde bevoegdheden inzake het beheer van personele en financiële aangelegenheden. Afgezien hiervan hebben de geldende vacaturestop alsmede de aanmerkelijke overschrijding van het maximaal toegestane fte's in het personeelsbestand van het SDKK, de situatie op het gebied van personeelsbeheer nog nijpender doen worden.

De structuur en bejegening

De organisatie van het SDKK ontbeert enkele belangrijke functies in de formatie (bedrijfsmaatschappelijke werker; psycholoog) en zij kampt, naast de hierboven reeds aangegeven problemen met een tekort aan toezichthoudend personeel in de huisdienst mede als gevolg van verplaatsing naar administratieve functies (32 personeelsleden), ziekteverzuim (5%) en een onveilige situatie onder de gedetineerden waardoor restringerende maatregelen moeten worden genomen. Dit laatste gaat ten koste van het correctieproces.

Vertegenwoordigers van de Raad hebben tijdens de inspectie de indruk gekregen dat de gedetineerde in het SDKK niet centraal staat, in die zin dat er onvoldoende daadwerkelijk aandacht wordt besteed aan hun algemene klachten (ledigheid in cellen), noden (werk, bezigheid, ontplooiing) en wensen (kantine). Ook is de Raad van oordeel dat het jegens de gedetineerden uit humanitair oogpunt niet correct is om hen lange tijd in cellen te laten verblijven waarvan het sanitair defect is.

In het SDKK is in beginsel een beleid van toepassing op grond waarvan het regiem in de afdelingen (huisblokken) gedifferentieerd wordt; dit is ook in overeenstemming met de wet. Maar de differentiatie wordt in de praktijk niet strikt toegepast, in de bevolking van de huisblokken wordt het onderscheid in kort- en langgestraften niet strak aangehouden. Bij een strikte differentiatie zouden de planning van de activiteiten en de motivatie van de gedetineerden beter mogelijk zijn. Ook is het in strijd met de verdragsrechtelijke en wettelijke bepalingen om jeugdigen samen met volwassen langgestraften in dezelfde afdeling te laten verblijven.

De veiligheidsmaatregelen, die de directie in de jaren 2011 tot en met 2013 getroffen heeft om de veiligheidsrisico's in verband met de vorming van rivaliserende gangleden onder de gedetineerden voor personeel, gedetineerden en docenten te verminderen, hebben de uitvoering van het resocialiseringsprogramma sterk teruggebracht.

De Raad beschouwt dit als een verontrustende situatie omdat er geen zicht is op een situatie in de afzienbare toekomst waarin de gangvorming geen rol zal spelen terwijl diezelfde rol een goede ontwikkeling van het correctieproces ten behoeve van gedetineerden bemoeilijkt.

Het gevolg van de veiligheidsmaatregelen was en is dat het merendeel van de gedetineerden gedurende de laatste jaren in grote getale verstoken is gebleven van deelneming aan diverse resocialiseringsprojecten en activiteiten, in het bijzonder de projecten en activiteiten die buiten de huisblokken in plaatsen van gezamenlijke bijeenkomst, zoals leerwerkplaatsen en leslokalen, de bibliotheek, de gymruimte en de kapel, gehouden worden.

Een algemene klacht onder de gedetineerden is dat zij niets te doen hebben, anders dan rondhangen in hun cel waarin zij het overgrote deel van de dag en uiteraard ook de hele avond en nacht moeten doorbrengen.

De Raad merkt dit aan als een zeer ongewenste situatie, die indruist tegen de verdragsrechtelijke normen en wettelijke bepalingen.

Vertegenwoordigers van de Raad hebben indringende klachten van gedetineerden moeten aanhoren tegen het systeem van de gedetineerdenkantine, die er op neer komen deze instelling niet steeds tenvolle tegemoet kan komen aan de periodieke bestellingen van de gedetineerden, waardoor dezen meerdere weken lang op de door hen gewenste goederen (versnaperingen, drinkwaren en kleine gebruiksvoorwerpen) moeten wachten.

De Raad merkt het huidige systeem van de kantine niet alleen aan als een grote bron van ontevredenheid onder de gedetineerden, hij onderkent tevens dat de gedetineerden de oorzaken van het haperende systeem van de kantine uitsluitend aan het SDKK toeschrijven (en niet aan de enige leverancier waaraan de kantine op

instructie van hogerhand gebonden is). Deze notie onder de gedetineerden verergert de negatieve wijze waarop zij over het SDKK denken en daardoor ook de onder hen levende ontevredenheid.

De klachten onder de gedetineerden zijn veel. Vertegenwoordigers van de Raad hebben tijdens het inspectieonderzoek onder de gedetineerden veel verbittering, boosheid en gebrek aan vertrouwen in de leiding aangetroffen.

De Raad heeft aan de hand van reacties van gedetineerden de indruk bekomen dat de klachten onder de gedetineerden aanmerkelijk gemitigeerd kunnen worden indien de gedetineerden de indruk krijgen dat de gevangenisdirectie om hen geeft en – al is het maar – aandacht voor hun noden en wensen heeft.

De Raad kan niet aan de indruk ontkomen dat de wettig verruimde mogelijkheden voor vervroegde vrijlating van oppassende gedetineerden een smorende uitwerking heeft op de verbitterde gemoederen binnen de huisblokken waardoor uitbarstingen van verzet onder de gedetineerden tegen de door hen verguisde situatie voorkomen wordt.

De Raad constateert echter ook dat wat dit onderwerp betreft veel van de afdelingshoofden van de huisblokken en de bewaarders afhangt.

Onder de gedetineerden valt menige klacht op te vangen over het lang uitblijven van de gelegenheid om na een aanvraag daartoe op consult te gaan bij een sociaal werker.

Bij de sociale dienst wijt men dit euvel aan het effect van de veiligheidsmaatregelen van de laatste tijd.

Het is de onderzoekers van de Raad overigens gebleken dat menige gedetineerde bij de sociale dienst vraagt om door een psycholoog gezien te worden. De sociale dienst meent dat het aantal gedetineerden dat door een psycholoog gezien wil worden erg groot is; deze dienst betreurt dat zij niet aan deze aanvraag kan voldoen. In het SDKK is geen psycholoog beschikbaar

Er is ook geen tandarts, geen diëtist en geen apotheker vast verbonden aan het medisch centrum van het SDKK.

Het systeem van verwijzing van gedetineerden naar een tandarts of andere specialist elders ondervindt veel bezwaren onder de gedetineerden in verband met de lange wachttijden.

De capaciteit van het medisch centrum, qua personeel en huisvesting, alsmede de locatie binnen het complex laten te wensen over.

De Raad is van oordeel dat de medische zorg ten aanzien van gedetineerden speciale aandacht vraagt.

Van de zijde van de geestelijke verzorger in het SDKK hebben vertegenwoordigers van de Raad vernomen dat vele gedetineerden, die aan uitzichtloosheid lijdten, door het evangelie een houvast aan nieuwe hoop in het leven blijken te krijgen, waardoor zij duidelijk minder geneigd zijn om zich negatief en agressief op te stellen.

Het is de Raad ook bekend dat in het verleden, ten tijde van de voormalige geestelijke verzorger, deze zich door zijn werk in het SDKK zeer verdienstelijk heeft gemaakt met het pacificeren van de gemoederen onder de gedetineerden in het SDKK.

De Raad ziet daarom een belangrijke taak weggelegd voor de afdeling geestelijke verzorging in het SDKK.

De huisregels voor gedetineerden

Het is de Raad gebleken dat het bestaan en de geldigheid van huisregels in de huisblokken van het SDKK een ongestructureerde en confuse aangelegenheid blijken te zijn; gedetineerden blijken daartegen uitgesproken bezwaren te hebben.

In ieder geval blijkt een onwaarschijnlijk groot deel van de gedetineerden en ook functionarissen van het SDKK niet op de hoogte te zijn van het bestaan van een geldig en officieel uitgegeven document van huisregels, laat staan kennis van die huisregels te dragen.

De Raad is dan ook van oordeel dat hierdoor geen eenduidig en met rechtszekerheid omkleed beleid ten aanzien van gedetineerden gehanteerd kan worden en dat daarmee weer de ontevredenheid onder de gedetineerden groter kan worden.

Het sanctioneringsbeleid

De Raad is ook hier van oordeel dat het sanctioneringsbeleid, vanwege het ontbreken van bekendheid met de huisregels, niet met voldoende rechtszekerheid ten behoeve van de gedetineerden is omkleed.

De Raad heeft voorts geconstateerd dat in het SDKK aan gedetineerden collectieve straffen kunnen worden opgelegd voor vergrijpen waaromtrent niet vast is komen te staan door wie ze zijn gepleegd.

De Raad is van oordeel dat dit in strijd is met verdragsrechtelijke normen.

Het is de Raad niet gebleken dat de vakbond van het personeel van het SDKK verbeteringsmaatregelen en disciplinaire maatregelen van de Directie in de weg staat, zoals door deze en gene wordt beweerd. Vertegenwoordigers van de Raad hebben omtrent de relatie van de Dienstgroep met de Vakbond geen wanklanken gehoord. Er blijkt zelfs een heel goede samenwerking tussen de Directie en de Dienstgroep te bestaan op het gebied van personeelsbeheer.

Het is de Raad gebleken dat zowel onder gedetineerden als zelfs onder de sociaal werkers ontevredenheid bestaat over de strenge wijze waarop rapportages over de conduite van gedetineerden, die in aanmerking komen voor de wettelijke mogelijkheden van vervroegde vrijlatingen (VI en ET), worden beoordeeld. Er wordt daarbij zonder limiet ver in het verleden van de conduite van de betrokkene binnen de huisblokken gekeken en er wordt bovendien geen rekening gehouden met compenserende factoren zoals jarenlang oppassend gedrag.

De Raad is van oordeel dat deze aangelegenheid bijzondere aandacht vraagt.

3.5. Aanbevelingen

De Raad verstrekt hierbij aan de Minister van Justitie van Curaçao de aanbevelingen om:

Algemeen

Recht en regelgeving

- a. het daarheen te leiden dat de kenbaarheid van wettelijke bepalingen en uitvoeringsvoorschriften met betrekking tot 'onveroordeelden' voor de praktijk in voldoende mate wordt verzorgd, zodat illegale vreemdelingen in het huis van bewaring voor vreemdelingen in overeenstemming met het recht en de wet worden behandeld en ook structureel wordt voorkomen dat hen minder rechten wordt toegekend dan aan veroordeelden in de gevangenis;
- b. het daarheen te leiden de nieuwe wettelijke detentiemogelijkheden als zodanig en daarop te baseren rechterlijke beslissingen, als gevolg van de realisering van de bouw en de in- en aankleding van inrichtingen bestemd voor de jeugddetentie, voor de plaatsing bij wijze van strafrechtelijke maatregel van jeugdigen in een inrichting voor jeugdigen, van personen in een psychiatrische inrichting en voor de terbeschikkingstelling van personen danwel voor de plaatsing van verslaafden, spoedig kunnen worden geëffectueerd;
- c. het daarheen te leiden dat de discrepantie, in de benadering van het onderwerp opsluiting in afzondering, tussen de alhier toepasselijke wettelijke bepalingen enerzijds en de verdragsrechtelijke normen inzake de opsluiting in afzondering van gedetineerden anderzijds wordt weggenomen.;
- d. het daarheen te leiden dat er een wettelijke regeling wordt ingevoerd voor het legaliseren van de gedwongen toediening in het SDKK van medicamenten in de F.O.B.A. en van het afnemen van een bloedtest bij de medische intake in het SDKK van pas gearriveerde gedetineerden zonder hun uitdrukkelijk verstrekte toestemming.
- e. Het daarheen te leiden dat, in overeenstemming met verdragsrechtelijke bepalingen een wettelijke regeling wordt ingevoerd of van toepassing verklaard op de leden van het Interne Bijstands Team van het SDKK, zodat zij en hun commandanten daaraan de bevoegdheid kunnen ontleen om zonodig bij ordehandhaving, geweld aan te wenden tegen personen (de gedetineerden);

Bejegening op strategisch niveau

- f. het daarheen te leiden dat vermelde achterstand in ontwikkeling van de wettelijk vereiste instellingen op detentiegebied tevens zo spoedig mogelijk wordt weggewerkt opdat ook de classificatie en differentiatie in het SDKK en daardoor ook het aanbod van resocialisatie en activiteiten aan de gedetineerden aanmerkelijk beter ter hand zullen kunnen worden genomen;

- g. het daarheen te leiden dat het beleid inzake bejegening op strategisch niveau helder en duidelijk op schrift wordt geconcretiseerd en dat dit beleid, met resocialisatie als doel, met consistentie en vastberadenheid wordt uitgevoerd;
- h. te bezien op welke wijze de in het Plan van Aanpak opgenomen verbouwing van de cellen en het sanitair ervan aanmerkelijk kan worden bespoedigd teneinde het door de defecten ontstane cellentekort zo spoedig mogelijk op te heffen zodat aan de juiste classificatie en differentiatie van gedetineerden en daarmee ook aan een behoorlijke uitvoering van de resocialisatieprogramma's en van het aanbod van activiteiten, voorrang en meer inhoud kan worden gegeven; het daarheen te leiden dat bij de geplande verbouwing alle cellen, derhalve ook die van de grote huisblokken, elk voorzien wordt van een toilet met douche.
- i. het daarheen te leiden dat de directie van het SDKK komt te beschikken over gedeconcentreerde bevoegdheden inzake het beheer van personele en financiële aangelegenheden.
- j. het daarheen te leiden dat de kredietaanvragen van het SDKK via de dienstbegroting ten behoeve van de resocialisatieprogramma's zoveel als mogelijk worden gehonoreerd;

De structuur en bejegening

- k. Te bewerkstelligen dat het tekort aan toezichthoudend personeel in de huisdienst wordt verminderd;
- l. er zorg voor te dragen dat het systeem van de gedetineerdenkantine wordt gewijzigd zodat aan de indringende klachten van de gedetineerden over dat systeem tegemoet wordt gekomen en daarmee ook een belangrijke bron van ontevredenheid onder de gedetineerden wordt weggenomen;
- m. er zorg voor te dragen dat tijdens de Directie van het SDKK concreter en intensiever wordt ingespeeld op de in de huisblokken heersende verbittering, boosheid en gebrek aan vertrouwen in de leiding;
- n. er zorg voor te dragen dat afdelingshoofden (van de huisblokken) gestimuleerd worden in het inventief ondernemen van initiatieven tot het organiseren van activiteiten voor de gedetineerden in hun huisblok;
- o. er zorg voor te dragen dat de wachttijden voor gedetineerden om na een aanvraag daartoe op consult te gaan bij een sociaal werker, aanzienlijk wordt verminderd;
- p. het daarheen te leiden dat er voorzieningen komen ten behoeve van gedetineerden voor diensten van een psycholoog, een tandarts, een diëtist en een apotheker bij het medisch centrum van het SDKK (zie par. 3.2.2.);

q. het daarheen te leiden dat het medisch centrum qua personeel en huisvesting wordt uitgebreid en beter gesitueerd;

r. er zorg voor te dragen dat het 'on hold' gezette Landbouw- en Veeteelt-project weer wordt geactiveerd en operationeel gehouden in het belang van het resocialisatieproces van het SDKK, onder voorwaarde dat de veiligheid rond het project gewaarborgd kan worden.

De huisregels voor gedetineerden

s. het daarheen te leiden dat een voor gedetineerden leesbaar en in de diverse talen begrijpelijk opgesteld document met huisregels binnen de huisblokken en de intake-afdeling wordt uitgegeven en dat ook zorggedragen wordt dat de inhoud van het document ook inderdaad bekend raakt bij de gedetineerde;

Het sanctioneringsbeleid

t. er zorg voor te dragen dat in het SDKK aan gedetineerden niet in strijd met verdragsrechtelijke normen collectieve straffen worden opgelegd voor vergrijpen waaromtrent niet vast is komen te staan door wie ze zijn gepleegd.

4. Veiligheid

4.1. De opzet

In het landsbesluit Gevangenismaatregel 1999 is een aantal bepalingen opgenomen waarin aan de directeur van het SDKK een aantal bevoegdheden wordt toegekend om maatregelen te treffen in verband met de veiligheid en orde:

- De directeur kan, telkens wanneer dit naar zijn oordeel noodzakelijk is, de gedetineerde aan kleding, lichaam en eventuele handbagage doen onderzoeken op voorwerpen die uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht niet aanwezig mogen zijn. De directeur kan alle vertrekken waarin gedetineerden verblijven, regelmatig doen onderzoeken.

De bij de hier bedoelde onderzoeken aangetroffen voorwerpen kunnen in verband met de veiligheid, orde en goede gang van zaken in het gesticht terstond in bewaring genomen worden.

- De directeur kan, telkens wanneer dit naar zijn oordeel noodzakelijk is, een persoon die het gesticht bezoekt, aan kleding en eventuele handbagage doen onderzoeken op voorwerpen die uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht niet aanwezig mogen zijn. De gedetineerde kan ook aan kleding en lichaam onderzocht op de aanwezigheid van geld, waardepapieren en andere goederen waarvan het bezit voor gedetineerden verboden is, alsmede op de aanwezigheid van goederen die hem, naar het oordeel van de directeur, uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht ontnomen dienen te worden.

- Indien het gesticht beschikt over een detectiepoort zijn de bezoekers verplicht daarvan gebruik te maken, tenzij de directeur anders beslist.

- In de gevallen waarin geen gestichtsmedewerker aanwezig is bij het bezoek, kan de directeur op grond van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht beslissen tot het af luisteren van de gesprekken tussen de gedetineerde en het bezoek. De gedetineerde en het bezoek worden daarvan vooraf door de directeur in kennis gesteld.

- De directeur is bevoegd, indien de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht dit naar zijn oordeel bepaaldelijk noodzakelijk maakt, ten aanzien van een bepaalde gedetineerde af te wijken van een aan deze bij of krachtens deze regeling toegekend recht. De directeur stelt de gedetineerde onverwijld schriftelijk van zijn beslissing in kennis. Daarbij wijst hij de gedetineerde op de mogelijkheid om de zaak voor te leggen aan de maandcommissaris van de Commissie van Toezicht.

- Indien zich in het gesticht ernstige ongeregeligheden voordoen of dreigen voor te doen, neemt de directeur alle maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor het herstel of de handhaving van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht. De directeur is in dat geval bevoegd de aan dit besluit te ontleen rechten van allen die zich in het gesticht bevinden, op te schorten of te beperken. Hij stelt de minister en de

Directeur Gevangeniswezen daarvan onverwijld op de hoogte. Deze opschorting of beperking is gedurende maximaal driemaal vierentwintig uren van kracht. Deze termijn kan telkens met eenzelfde maximum duur worden verlengd door de minister.

In het Regeerprogramma 2013-2016 en in het Geïntensiveerde Plan van Aanpak 2012, ook wel Masterplan genoemd is op het stuk van de veiligheid het volgende opgenomen:

- Duurzaam volledig veilig en beveiligd verbeterde huisvesting;
- Toegangscontrole (magazijn is ingericht en in gebruik);
- Lokalen voor (relatie-) bezoek zijn in gebruik;
- Detectiepoorten bij de ingang woonblokken aangebracht.

In het Geïntensiveerde Plan van Aanpak 2010 was aangegeven dat er naar gestreefd wordt om per 1 september 2010 een eigen Beveiligingsdienst te hebben.

Binnen het SDKK wordt momenteel gewerkt aan een Ontruimingsplan dat geoperationaliseerd zal kunnen ingeval van calamiteiten; dit plan verkeert in een vergevorderd stadium van ontwikkeling; het moet nog verder worden ingevuld.

In het kader van deze voorbereiding op calamiteiten wordt in het SDKK ook gewerkt aan de ontwikkeling en de verdere uitbouw van een bestand van medewerkers van het SDKK dat bij calamiteiten tevens als z.g. BHV-ers (Bedrijfshulpverleners) kan worden ingezet.

Het materieel, dat tot de uitrusting en de hulpmiddelen van de BHV'ers behoort, wordt in het kader van het Plan van Aanpak (PvA) betrokken uit Nederland. Zo zijn er al 40 bergkasten en ook enige uitrusting voor de BHV'ers, bestaande uit rookmaskers, speciale kleding, handschoenen en helmen op komst uit Nederland. De in dit verband voor het personeel van de huisdienst bestemde portofoons zijn al lokaal aangekocht en in gebruik genomen. De hiermee gemoeide kosten zijn ten laste van de begroting van het PvA dat door USONA beheerd wordt. Sedert 2004 was binnen het SDKK de Dienstgroep in samenwerking met de Directie in commissieverband begonnen aan de ontwikkeling van een Wapenbeleid (het beleid t.a.v. de uitrusting van gevangenenbewaarders met vuurwapens); dit heeft geleid tot het document Wapenbeleid Bon Futuro 2006. De Commissie Wapenbeleid, in samenwerking met de toenmalige Directeur Bon Futuro, heeft het document Wapenbeleid Bon Futuro 2006 naar de regering gestuurd en in 2008 is er een negatief advies van de Directeur Justitiële Zaken over het beleid uitgebracht. Een en ander is daarbij gebleven. Ook was op initiatief van de Dienstgroep in 2001 aan het Plan van Aanpak Veiligheid 2007 begonnen. De essentie van de inhoud van het hiermee tot stand gekomen document (Plan van Aanpak Veiligheid 2007) is uiteindelijk als onderdeel (Veiligheid) van het grote Plan van Aanpak SDKK opgenomen. Aangetekend wordt hier dat volgens de voorzitter van de Dienstgroep het wapenbeleid niet algemeen mag gelden; er dienen objectief- en subjectief georiënteerde selectiecriteria er op na te worden gehouden. De voorzitter is voorts er een voorstander van dat op basis van de visie en de missie van het SDKK en met het oog op het proces van resocialisering ernaar gestreefd moet worden om te komen tot de situatie waarin de echte PIW-er functioneert die niet bewapend kan zijn. Volgens de voorzitter is echter de frequentie van bedreigingen de laatste tijd

aanmerkelijk hoger geworden dan voorheen. Bedreiging en intimidatie van het personeel gebeuren zowel in het SDKK als daar buiten door gedetineerden en ex-gedetineerden. Hij is daarom momenteel slechts voorlopig een voorstander van de bewapening van gevangenenbewaarders. De algemeen directeur van het SDKK heeft te kennen gegeven omtrent deze aangelegenheid de ontvangst van advies op prijs te stellen.

Het SDKK kent in zijn organisatie momenteel een Unit Beveiliging, die ressorteert onder de functie van de Directeur Detentie en Beveiliging en die uit twee teams bestaat. Het ene team is belast met de beveiliging in de keuken en met de beveiliging en de arrestantenzorg, waaronder, bewaking en bejegening, in huisblok 1. Het andere team is verantwoordelijk voor de interne en externe transport van gedetineerden, voor de schietposten en voor de centrale post. Een van de twee teamleiders is tevens operationeel commandant van het IBT (riot team).

4.2. De praktijk

De praktijk van de veiligheid in het SDKK wordt sinds enkele jaren beheerst door de onveilige situatie die is ontstaan als gevolg van vetes en belagingen onder de gedetineerden die al geresulteerd hebben tot aanslagen en moord binnen het SDKK. Er is sprake van een 'gang'vorming waarbij twee rivaliserende bendes binnen het SDKK, de ene bestaande uit gedetineerden van de wijk Koraal Specht (No Limit Soldiers) en de andere bestaande uit gedetineerden afkomstig van de wijk Buena Vista (Buena Vista Boys), die elkaar naar het leven staan.

Deze onveilige situatie heeft er toe geleid dat de Directie sinds 2011 ingrijpende veiligheidsmaatregelen heeft getroffen, zoals de beperking gedurende bepaalde periodes van de z.g. gedetineerdenbewegingen (het voetverkeer van gedetineerden in de gangen buiten de huisblokken) en de beperking van de luchtijden. Met bedoelde beperking van de gedetineerdenbewegingen, uit oogpunt van veiligheid begrijpelijk, is ook de deelneming van gedetineerden aan resocialisatieactiviteiten buiten de huisblokken stopgezet en afgelast. Dit laatste wordt elders in de desbetreffende hoofdstukken van dit rapport nader vermeld.

Gedetineerden mogen sindsdien ook binnen de huisdienst alleen onder begeleiding getransporteerd worden. De bewegingen van gedetineerden zijn hiermee gereguleerd en dat heeft volgens de directie rust en veiligheid gebracht in het complex.

Ook heeft de directie van het SDKK de gelegenheden voor relatiebezoek gereguleerd. Men kan sindsdien zich alleen tevoren en op afspraak aanmelden voor een bezoek aan een gedetineerde; elk huisblok heeft bovendien zijn bezoekdag en bezoeken. De tijd dat drommen bezoekers zich aan de poort aandienden was sindsdien voorbij. De laatste tijd wordt, anders dan vroeger, weleens gevangenenbewaarders binnen het SDKK en ook wel daarbuiten bedreigd en geïntimideerd. Enkele jaren geleden zijn zelfs twee bewaarders binnen een huisblok gegijzeld door een aantal gedetineerden die daarmee hun vlucht uit het huisblok mogelijk hebben gemaakt. Enige tijd geleden is het

huis van een unithoofd onder vuur genomen. Zelfs is enige tijd geleden een administratieve functionaris van het SDKK, die betrokken is bij advieswerk omtrent vervroegde vrijlatingen, telefonisch op haar werk plek bedreigd geworden. Diverse andere bedreigingen en intimidaties van gevangenenbewaarders hebben de laatste tijd plaatsgevonden, waarbij zelfs de gevallen waarbij een bewaarder in elkaar was geslagen en andere bewaarder ontvoerd werd en van zijn auto beroofd. Vier andere slachtoffers moesten zelfs, op advies van ARBO-Consult, voor hun veiligheid en gemoedsrust van het SDKK verplaatst worden.

Niet zelden is bij deze bedreigingen en intimidaties ook zinspelingen gemaakt op de kwetsbaarheid van de gezinsleden van de betrokkenen bewaarders.

De opvang in de sfeer van slachtofferhulp van een bewaarder, die geïntimideerd of bedreigd is, is in het SDKK niet georganiseerd. Er is geen procedure vastgesteld of bekend die gevolgd wordt voor het personeel dat geïntimideerd of bedreigd is.

De leidinggevende van de desbetreffende bewaarder vertegenwoordigt de eerste en enige voor de hand liggende opvang na een geval van intimidatie of bedreiging. De betreffende medewerker wordt in de praktijk gewoonlijk doorverwezen naar ARBO-Consult en het advies van deze instelling wordt dan opgevolgd..

Sinds kort is een formatieplaats voor een bedrijfsmaatschappelijk werker in het Functieboek 2009 opgebracht.

De directie is er een voorstander van dat er een speciale Officier van justitie wordt aangewezen die in voorkomende gevallen ingeschakeld kan worden voor het effectief en met voorrang vervolgen van tegen bewaarders gepleegde bedreigingen.

Hij hoopt te gelegener tijd de hele procedure naar aanleiding van een geval van bedreiging of intimidatie van een personeelslid in een handboek vastgesteld te krijgen.

Het SDKK heeft getracht om in samenwerking met het KPC tot een aangiftenbeleid te komen; dat hield ondermeer in om bij het recherchebureau een contactpersoon aan te wijzen voor een speciale opvang van aangiften van de bewaarders en voor het vermijden van het opschrijven de woonadressen van de bewaarders in de aangiften, maar er is verder weinig met het plan gedaan. Het beoogde aangiftebeleid had vooral tot oogmerk dat de betrokken gedetineerden strafrechtelijk worden gestraft en/of hun ET en VI kwijtraken en dat ook voor zoveel mogelijk voorkomen wordt dat de betrokken bewaarders en hun gezinnen op hun woonadressen kwetsbaar worden.

Zijdens de Dienstgroep van het SDKK vindt men dat de huisblokken in relatie tot de veiligheid van de bewaarders slecht gestructureerd zijn. Bewaarders lopen steeds risico's wanneer zij alleen de huisblokken binnen moeten gaan. Er is wel een instructie dat men bij gevaar drie maal op zijn fluit moet blazen, maar daar houden de instructies ook mee op. Er zijn voor dit soort situaties geen dienstinstructies op schrift vastgesteld.

Er is ook geen beleid van toepassing voor de bescherming van gedetineerden in de huisblokken. De taak van de bewaarder is om de gedetineerden te observeren en een waakzaam oog in het zeil te houden), ook om de gedetineerden te woord te kunnen staan. Deze werkinstructie is niet op schrift gesteld. Observatie van de gedetineerden gaat ook erg moeilijk. Ieder huisblok heeft een afdelingshoofd.

In de huisblokken zijn er geen beveiligingsmedewerkers die wapens dragen. Pas na zeven uur 's avonds (avond en nachtploeg) kunnen de beveiligingsmedewerkers wapens bij zich hebben.

Veiligheidsmaatregelen kunnen in het SDKK ook tot andere ongewenste situaties leiden dan de reeds genoemde beperkingen van het resocialisatieproces.

Zo zijn diverse gedetineerden in het SDKK voor hun eigen veiligheid, in verband met onderlinge conflicten, geplaatst in huisblokken waar zij niet thuishoren. Zo zijn er jeugdigen geplaatst in huisblokken waar langgestraften verblijven en worden er weleens veroordeelden geplaatst in Huisblok 1 dat bestemd is voor politiearrestanten waar een sober regiem dient te gelden. Er zijn bepaalde regels waar de arrestanten in Huisblok 1 zich aan moeten houden:

- niet roken;
- 1 uur per dag luchten;
- geen kranten of literatuur;
- geen radio- of tv-toestel e.d. op cel;
- eerste 10 dagen niet bellen (hierna 10 min. ook buiten luchtijd) en
- geen kantine hebben (behalve eerste behoefte goederen, als zeep enz.)

De bovengenoemde regels gelden dan ook voor gestraften die bij wijze van uitzondering voor veiligheidsmaatregelen in Huisblok 1 vastzitten. Ook de gestraften mogen dus geen kantine goederen bestellen, maar zij kunnen wel cosmetische goederen van de eerste behoefte aanschaffen. Ook geldt er voor hen geen dagprogramma / geen activiteitenprogramma. Wel kunnen de gestraften op dezelfde voet als in de huisdienst bezoek ontvangen. De arrestanten en gestraften kunnen ook aanspraak maken op consult bij sociale werkers en dokter als dat nodig is.

Ten tijde van het inspectieonderzoek verbleven er drie veroordeelden in Huisblok 1. Eerder hebben vijf veroordeelden in Huisblok 1 verbleven. Zij blijven in de regel een aantal maanden daar, meestal niet meer dan zes maanden, om daarna naar elders in de huisdienst verplaatst te worden. Alhoewel het Ontruimingsplan, bedoeld in hoofdstuk 4.1., nog niet operatie gereed is, zijn er wel in het kader van de opleiding van de BHV-ers en de toekenning van uitrusting bepaalde consignes al informeel van kracht.

In eerste instantie, wanneer er in een voorkomend geval ontruimd moet worden, zijn het de BHV-ers die daartoe optreden, maar als de melding een geval van een bepaalde omvang betreft, dan worden ook de IBT-ers en bewaarders (als BHV-er) gemobiliseerd.

Een eerste melding komt naar verwachting binnen bij de afdeling (post wachtcommandant), bijvoorbeeld wanneer een gedetineerde vanuit een cel op de drukknop van de schel drukt. De bewaarder, die in het bezit is van een portofoon (in ontvangst genomen bij de centrale post vóór aanvang van de ploegendienst) meldt dat aan en de wachtcommandant coördineert dan verder samen met de centrale post. Alle portofoons zijn voorzien van bakens die door sensors in de gangen kunnen worden opgevangen. Dus bij meldingen kan de medewerker van de Strongroom nagaan waar degene zich bevindt die met het desbetreffende portofoon een melding heeft doorgegeven. Er zijn in totaal 100 portofoons (w.o. reserve-exemplaren) waarvan 30 een alarm kunnen melden en ontvangen en de rest kan alleen maar alarm ontvangen.

Het materieel, dat tot de uitrusting en de hulpmiddelen van de BHV-ers behoort, wordt in het kader van het Plan van Aanpak (PvA) betrokken uit Nederland. Zo zijn er al 40

bergkasten en ook enige uitrusting voor de BHV'ers, bestaande uit rookmaskers, speciale kleding, handschoenen en helmen op komst uit Nederland. De in dit verband voor het personeel van de huisdienst bestemde portofoons zijn al lokaal aangekocht en in gebruik genomen. De hiermee gemoeide kosten zijn ten laste van de begroting van het PvA dat door USONA beheerd wordt.

Het SDKK verzorgt te Parera brand- en EHBO-cursussen voor het personeel dat groepsgewijs daaraan deelneemt. De opleidingscoördinator van het SDKK zorgt voor de selectie van het personeel dat de cursussen volgt.

4.3. De werking

Tijdens het inspectieonderzoek zijn de vertegenwoordigers van de Raad ook gewezen op de diverse aspecten van brandonveiligheid die in het SDKK te constateren zijn.

Een en ander zou al in een inspectierapport (3 jaar geleden) van de Brandweer gesignaleerd zijn en hetzelfde onlangs weer nadat de Brandweer dit jaar weer een inspectiebezoek in het SDKK heeft afgelegd. Er zijn hierop in het geheel geen acties genomen. Er is in ieder geval een aantal gebreken geconstateerd dat verbeterd dient te worden en de procedure bij brandmeldingen dient bekend te worden gemaakt, ook aan de gedetineerden.

Uit een onderhoud met de Brandweer is de Raad het volgende gebleken.

De Brandweer blijkt in juni/juli 2013 weer inspectiewerkzaamheden in het SDKK te hebben uitgevoerd, nadat drie jaar geleden daar ook een inspectie van de Brandweer heeft plaatsgevonden. Er is een rapport uitgebracht over de gebreken die drie jaar geleden zijn geconstateerd en die verbeterd dienen te worden, maar in het laatste bezoek is gebleken dat er daar helemaal niets aan gedaan is.

Er is geen nooduitgang voor het administratieve personeel op de bovenverdieping van het hoofdgebouw, wel is er een brandblusapparaat zowel op de beneden als op de bovenverdieping aangebracht. Deze apparaten en de brandslangen dienen regelmatig op deugdelijkheid gecontroleerd te worden.

Het personeel dient volgens de Brandweer op de hoogte te worden gebracht van welke procedure er gevolgd dient te worden in geval van brand en of andere calamiteiten.

De afzonderingcellen in aanbouw hebben geen nooduitgang. Dat betekent dat er zowel boven als beneden nooddeuren geplaatst moeten worden.

De kleine gasfles bij de snackbar van het SDKK is niet goed gesitueerd, zoals die buiten in een hoek onbeschermd geplaatst staat; zij moet verplaatst worden. Daar komt nog bij dat bezoekers van de kantine daar vlakbij zitten te roken, wat heel gevaarlijk kan zijn, afhankelijk van de conditie van de betrokken gasfles.

Het SDKK zou volgens de Brandweer ervoor moeten zorgen dat er zich minder brandbaar materiaal en meer brandvertragend materiaal in de cel inrichting bevinden. Dus de matrassen en de ' gordijnen voor de tralies die de gedetineerden gebruiken om kou, zon en insecten tegen te houden, moeten meer van brandvertragend materiaal gemaakt zijn. Een ander defect volgens Brandweer zijn de haspels van de brandslangen die niet adequaat zijn. De haspels met brandslangen zijn buiten de afdeling, net te ver van de post van de wachtcommandant aangebracht en de brandkraan bevindt zich ook

buiten de afdeling waardoor de slangen niet ver genoeg de afdeling in getrokken kunnen worden. De brandslangen zijn ook poreus en hun 'nozzles' moeten van rubber zijn. Het brandblus apparaat is wel in de buurt van de post van de wachtcommandant, maar gebleken is dat men er niet mee kan werken. Er zijn genoeg brandblusapparaten, maar ze moeten ieder jaar gereviseerd/gekeurd worden.

Een volledige controle eist wel 3 dagen tot een week om alles te bekijken conform de tekening van het SDKK.

Enkele SDKK-medewerkers hebben een cursus BHV (Bedrijfshulpverlening) en een EHBO-cursus gevolgd bij De Ruijter te Parera om ingeval van brand of andere calamiteiten op te treden. Deze BHV-ers en enige gevangenenbewaarders zijn wel opgeleid in het gebruik van de brandblusapparaten.

Volgens de Brandweer moet er voorts een oefening georganiseerd worden voor de bewaarders en moeten de gedetineerden voorlichting krijgen en gemotiveerd worden door middel van een drill. Voor dit alles zal er een plan van aanpak moeten zijn.

De Brandweer geeft zelf geen oefeningen maar wel advies bijvoorbeeld omtrent een ontruimingsplan of de goedkeuring daarvan. De Ruijter huurt de Brandweer in om een ontruimingsoefening te geven. Voor de ARBO-wet is het een vereiste.

De Brandweer geeft ook cursussen BBB (Bedrijfsbrandbestrijding) aan verschillende instanties. Het zou volgens de Brandweer ook beter zijn geweest indien de cellen van de gedetineerden in het SDKK waren voorzien van een elektrische vergrendeling (push button). Dan zouden er ingeval van brand met één druk op de knop alle celdeuren opengemaakt kunnen worden.

Alle huisblokken hebben maar één in- en uitgang bij het kantoor van de wachtcommandant. Er is geen nooduitgang in de huisblokken.

De Brandweer vindt overigens dat de fluiten die de bewaarders nu gebruiken vervangen dienen te worden, want dat resoneert tussen de muren waardoor het moeilijk is te horen waar de fluiters zich bevindt. De SDKK-medewerkers moeten in voorkomende gevallen van calamiteiten rekening houden met gebreken in het signaal van de portofoons in geval van calamiteiten, want de elektriciteit kabel verbreekt het signaal en dat vermijdt het contact met de centrale.

Ook wijst de Brandweer er op dat de brandspuitwagens van de Brandweer niet helemaal binnen tot in de gangen van de huisdienst kunnen komen omdat die wagens vanaf het begin enkele bochten om daar te komen niet kunnen nemen.

Wat de veiligheid binnen het SDKK verder betreft, blijkt dat de leden van het Openbaar Ministerie in verband met hun veiligheid zich niet binnen de huisdienst van het SDKK mogen begeven. Alleen in urgente gevallen, bijvoorbeeld ingeval van een schietpartij met dodelijke afloop, en gedurende de dag als een Officier van justitie piketdienst heeft, zal hij/zij het SDKK bezoeken. Door de vele geruchten dat er vermoedelijk wapens in het SDKK zijn, verplicht de Procureur-generaal (PG) zijn medewerkers van Openbaar ministerie om zich niet binnen het SDKK te begeven.

Voorts vertoont het complex van de Hoofdpoot van het SDKK uit een oogpunt van veiligheid verschillende gebreken. In ieder geval blijkt in de praktijk dat diverse onderdelen van het Hoofdpootcomplex, zoals deuren en het scanapparaat niet van de beste kwaliteit zijn. Het ene scanapparaat moet ook telkens ge-reset worden en het andere is al een tijd helemaal uitgevallen.

Er zijn ook veel andere gebreken zoals die van de camera's die inclusief besteld waren, maar die tot nu toe niet zijn geleverd.

Blijkens informatie hebben die gebrekkige toestanden van de hoofdpoot in het algemeen geen invloed op de situatie en de rechtspositie van de gedetineerden. Wel is het zo dat bezoekers drugs aan hun lichaam geplakt kunnen hebben en bezoekers drugs in hun lichaamsholten kunnen invoeren zonder dat die drugs bij scanning aan de hoofdpoot gedetecteerd kan worden. Metalen voorwerpen worden wel door het scanapparaat gedetecteerd; wanneer een zich aandienende vrouw een dergelijk voorwerp bij zich heeft dat niet manueel gedetecteerd kan worden, zal zulk een vrouw niet toegelaten worden als het scanapparaat bij haar aanhoudend blijft piepen.

De voorzitter van de Dienstgroep van het SDKK heeft geen goed woord over de veiligheid binnen de inrichting.

Hij merkt verder op dat de gevangenebewaarders in het algemeen mentaal lijden onder de geruchten over corruptie onder gevangenebewaarders. Wanneer er iets negatiefs over de betrouwbaarheid van gevangenebewaarders in de media gepubliceerd wordt dan merkt men dat meteen aan de bedrukte stemming onder vele gevangenebewaarders.

De voorzitter meent daarom dat er een formatieplaats voor een Pr-man moet komen die naar de bewaarders luistert en hen te woord staan in gevallen dat wordt gezegd dat een bewaarder corrupt is. Momenteel fungeert een Dienstgroep-lid tevens Sociale werker als Pr-man.

In het Functieboek 2009 zijn er twee formatieplaatsen voor een PR-functionaris opgebracht.

4.4. Beoordeling en conclusies

Wat de wetgeving betreft wordt slechts in het landsbesluit Gevangenismaatregel 1999 een aantal bepalingen betreffende veiligheid opgenomen, echter slechts waarin aan de directeur van het SDKK een aantal bevoegdheden wordt toegekend om maatregelen te treffen in verband met de veiligheid en orde. Deze maatregelen hebben betrekking op onderwerpen als:

- onderzoek aan kleding, lichaam en eventuele handbagage;
- visiteren van alle vertrekken waarin gedetineerden verblijven;
- onderzoek van bezoekers aan kleding en eventuele handbagage;
- beslissing omtrent het gebruik van een detectiepoort;
- beslissing tot het afluisteren van de gesprekken tussen de gedetineerde en het bezoek onder bepaalde voorwaarden;
- beslissing tot afwijking van een aan een gedetineerde toegekend recht;
- maatregelen tot herstel of handhaving van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht;
- beslissing tot opschorting of beperking van rechten van aanwezigen in het gesticht.

Voor zover het de Raad bekend is, bevat de detentiewetgeving echter geen bepalingen met betrekking tot de overige aspecten van veiligheid, zoals met betrekking tot een calamiteitenplan.

Binnen het SDKK wordt momenteel wel gewerkt aan een Ontruimingsplan dat geoperationaliseerd zal kunnen worden ingeval van calamiteiten; dit plan is nog niet operatie gereed. Ook wordt er gewerkt aan de opbouw, training en uitrusting van een bestand van bedrijfshulpverleners.

De Raad is van oordeel dat deze ontwikkelingen zijn toe te juichen maar dat men in het SDKK er wel aan de late kant mee is.

De praktijk van de veiligheid in het SDKK wordt sinds enkele jaren beheerst door de onveilige situatie die is ontstaan als gevolg van vetes en wederzijdse belagingen onder de gedetineerden die al geresulteerd hebben tot aanslagen en moord binnen het SDKK. Er is sprake van een gangvorming waarbij twee rivaliserende bendes binnen het SDKK elkaar naar het leven staan.

Deze onveilige situatie heeft er toe geleid dat de Directie sinds 2011 soms ingrijpende veiligheidsmaatregelen heeft getroffen, zoals de beperking gedurende bepaalde periodes tot minimale proporties van de z.g. gedetineerdenbewegingen (het voetverkeer van gedetineerden in de gangen buiten de huisblokken) en de beperking van de luchtijden.

De Raad is van oordeel dat deze maatregelen noodzakelijk zijn maar hij betreurt tevens dat zij ten koste gaan van de deelneming van gedetineerden aan activiteiten buiten de huisblokken in het kader van het resocialisatieproces.

Het is de Raad gebleken dat de opvang in de sfeer van slachtofferhulp in voorkomende gevallen van een bewaarder, die door een gedetineerde geïntimideerd of bedreigd is, in het SDKK niet is georganiseerd. Er is voor dit soort gevallen geen procedure vastgesteld of bekend die gevolgd wordt. Ook is er geen bedrijfsmaatschappelijk werker aan het SDKK verbonden die voor dit soort zaken ingeschakeld zou kunnen worden. Er zijn tijdens de directie wel pogingen in het werk gesteld om met medewerking van het openbaar ministerie en de politie (recherche) te komen tot een gedragslijn voor de strafrechtelijke aanpak van deze zaken maar hieruit zijn nog geen concrete resultaten voortgekomen.

Onderzoekers van de Raad hebben tijdens interviews meer dan eens klachten vernomen over ernstige incidenten binnen het SDKK waarbij vuurwapens zouden zijn aangetroffen of los daarvan gevangengewaarders zouden zijn bedreigd waarbij er kennelijk geen strafrechtelijke opsporing zou zijn ingesteld en voortgezet. Een van de twee bewaarders, die vier jaar geleden onder bedreiging met vuurwapens door een aantal gedetineerden werd gegijzeld zodat de gedetineerden konden ontvluchten klaagde er over dat er tot nu toe geen strafrechtelijke gevolgen op de betrokken gedetineerden waren toegepast.

De Raad heeft deze klachten niet kunnen onderzoeken maar wijst op het grote belang van helder en consistent strafrechtelijk optreden bij ernstige incidenten als deze.

Er is ook geen beleid van toepassing voor de bescherming van gedetineerden in de huisblokken.

De Raad is er voorts op gewezen dat de huisblokken in relatie tot de veiligheid van de bewaarders slecht gestructureerd zijn. Bewaarders lopen steeds risico's wanneer zij alleen de huisblokken binnen moeten gaan. Ook zijn er voor dit soort situaties geen

dienstinstructies op schrift. Er zijn ook geen elektrische vergrendelingen aangelegd in de huisblokken teneinde de bewaarders in staat te stellen om ingeval van calamiteiten de cellen op afstand en tegelijk te kunnen (ont)sluiten. Er zijn voorts voor de gedetineerden geen nooduitgangen in de huisblokken en opvangruimtes ingeval van ontruiming voor gedetineerden aangelegd.

De Raad ziet een en ander als hiaten in de organisatie van het SDKK.

Veiligheidsmaatregelen kunnen in het SDKK ook tot andere ongewenste situaties leiden dan de reeds genoemde beperkingen van het resocialisatieproces, zoals het noodwendig voor hun eigen veiligheid plaatsen van gedetineerden in huisblokken waar zij niet thuishoren.

In hoofdstuk 3.2.2. wordt in een ander verband reeds aandacht aan deze omstandigheid besteed.

Tijdens het inspectieonderzoek zijn vertegenwoordigers van de Raad ook gewezen op de diverse aspecten van brandonveiligheid die in het SDKK te constateren zijn. Het betreft onveiligheidsaspecten waar de Brandweer bij gelegenheid van twee inspecties al op heeft gewezen, zonder dat de nodige maatregelen zijn getroffen om de onveilige situaties te verhelpen.

De Raad is van oordeel dat, gelet op de hieraan verbonden risico's, het zeer onverantwoord is te achten dat de aanbevelingen tot op heden niet hebben geleid tot opheffing van de onveilige situaties.

Blijkens informatie hebben de in hoofdstuk 4.3. aangegeven gebrekkige toestanden van de hoofdpoot in het algemeen geen invloed op de situatie en de rechtspositie van de gedetineerden. Wel is het zo dat bezoekers drugs kunnen invoeren zonder dat die drugs bij scanning aan de hoofdpoot gedetecteerd kan worden. Het scanapparaat detecteert alleen metalen voorwerpen.

De Raad kan niet goed inzien waarom een dergelijke onvolkomenheid in de controle aan de hoofdpoot door de autoriteiten tot nu toe kennelijk ongemoeid wordt gelaten.

4.5. Aanbevelingen

De Raad verstrekt hierbij aan de Minister van Justitie van Curaçao de aanbevelingen om:

- a. het daarheen te leiden dat de detentiewetgeving en hun uitvoeringsvoorschriften worden uitgebreid met bepalingen met betrekking tot de overige aspecten dan de reeds in de detentiewetgeving geregelde veiligheidsaspecten, zoals bijvoorbeeld met betrekking tot een calamiteitenplan;
- b. er zorg voor te dragen dat binnen het SDKK het in ontwikkeling zijnde Ontruimingsplan spoedig operatie gereed wordt gemaakt en dat de opbouw, training en uitrusting van een bestand van bedrijfshulpverleners worden afgerond;

c. er zorg voor te dragen dat de opvang in de sfeer van slachtofferhulp in voorkomende gevallen van een bewaarder, die door een gedetineerde geïntimideerd of bedreigd is, in het SDKK wordt georganiseerd, met dien verstande dat er voor dit soort gevallen een procedure wordt vastgesteld die gevolgd moet worden en dat een bedrijfsmaatschappelijk werker aan het SDKK wordt verbonden die onder meer voor dit soort zaken ingeschakeld kan worden;

d. er zorg voor te dragen dat tijdens het ministerie zal worden bestudeerd en vervolgens geadviseerd omtrent de wijze waarop de situatie zowel voor gevangenenbewaarders als voor gedetineerden binnen de huisblokken structureel veiliger kan worden gemaakt, onder meer door:

- het aanleggen van elektrische vergrendelingsmogelijkheden voor het op afstand openen en sluiten van de meerdere cellen tegelijk;
- het aanleggen van nooduitgangen in de huisblokken en opvangruimtes ingeval van ontruiming voor gedetineerden bij calamiteiten en
- structurele verbetering van het onderlinge waarschuwingssysteem voor bewaarders voor de gevallen van urgente alarmering;

e. er zorg voor te dragen dat de uit brandveiligheidsoogpunt deficiënte situaties binnen het SDKK, waar de Brandweer bij gelegenheid van de laatste twee inspecties op heeft gewezen, ten spoedigste worden verholpen;

f. er zorg voor te dragen dat de onvolkomenheden in de detectiecapaciteit van mens en machine bij de hoofdboort van het SDKK worden opgeheven, in ieder geval met dien verstande dat bezoekers ook geen drugs kunnen invoeren zonder dat zulks kan worden gedetecteerd;

g. in overleg met het Openbaar Ministerie te bevorderen dat op ernstige strafwaardige incidenten in beginsel wordt gereageerd met opsporing en vervolging.

5. Vreemdelingenbewaring

5.1. Bevindingen

Het huis van bewaring voor illegale vreemdelingen te Curaçao (hierna te noemen: Barak Illegalen) is bij Ministeriële beschikking met algemene werking d.d. 5 september 2011 (P.B. 2011, no. 34) als zodanig aangewezen.

Het complex maakt deel uit van het SDKK en de Commissie van Toezicht Gevangeniswezen houdt er toezicht.

Het verblijfgedeelte van de Barak Illegalen bestaat uit twee afzonderlijke gedeelten, voor mannen en voor vrouwen, waarin in totaal in elk gedeelte 30 ingeslotenen kunnen worden ondergebracht. Elk gedeelte heeft een collectieve toiletruimte en een recreatiezaal. Er is een met gaas omheinde ruimte waar de ingeslotenen gelucht worden. Er zijn ook twee defecte afzondering cellen.

Het is de Raad voorts gebleken dat er voor de pas ingesloten illegale gedetineerde in de barak geen rechtskundige bijstand van overheidswege is geregeld. Dit is in strijd met de bepalingen van het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden zoals die door de CPT worden geïnterpreteerd.

Er zijn voor de gedetineerden in de Barak illegalen voorts geen huisregels op schrift gesteld. Ook ten behoeve van het personeel zijn geen huisregels uitgegeven.

Er is wel een dagprogramma op schrift gesteld voor de Barak illegalen. Ook is er momenteel wel een stel gedragsregels voor personeel en gedetineerden in de maak.

De slaapzalen van de Barak Illegalen blijken alleen te zijn voorzien van bedden met matrassen, derhalve niet van tafels en stoelen of ander meubilair. De ingeslotenen dienen hun goederen in daartoe verstrekte papieren zakken voor handen te hebben. De slaapzalen zijn ook niet voorzien van een radio- of een tv-toestel. De ingeslotenen mogen ook geen enkel elektrisch of door batterijen gevoede apparaten bij zich hebben; deze worden eventueel ingenomen en tot bij vertrek weer afgegeven. Zij mogen ook geen kranten bij zich hebben, wel eigen tijdschriften die zij al bij zich hadden. In de recreatiezaal van het vrouwengedeelte bevindt zich een goed werkend tv-toestel. Deze zaal is echter zeer schaars en zeer ongezellig ingericht met een tafel en enkele stoelen en er bevinden zich daarin een groot stel opgeslagen beddenonderdelen en een kapotte tafeltennistafel, waardoor het geheel niet uitnodigt om daar te gaan vertoeven. De recreatiezaal in het mannengedeelte is volkomen leeg en kaal, met uitzondering van een voetbal op de grond en een defect tv-toestel aan een muur.

De ingeslotenen worden twee uur 's morgens en één uur in de namiddag gelucht. Zij kunnen dan telefoneren met een kaartje danwel op hun eigen mobiel telefoontoestel dat daarvoor tijdelijk voor gebruik wordt afgestaan.

De illegale ingeslotenen mogen eenmaal in de twee weken bezoek ontvangen. Daarbij wordt hetzelfde systeem aangehouden als dat voor de Barak mannen en de Vrouwenafdeling. Voor bezoek van een familielid uit het buitenland, dient de gedetineerde of de bezoeker een verzoek in te dienen bij het afdelingshoofd Bezoek van het SDKK dat geautoriseerd is om het verzoek te accorderen.

Gedetineerden van de Barak mannen doen de schoonmaakwerkzaamheden in de mannensectie van de Barak illegalen en gedetineerden van de Vrouwenafdeling doen de schoonmaakwerkzaamheden in de vrouwensectie van de Barak illegalen.

De aangehouden illegalen worden door de politie of de vreemdelingendienst naar de Barak Illegalen gebracht. Bij aankomst moet de desbetreffende beschikking tot bewaring overgelegd worden.

De Raad heeft geconstateerd dat er klachten zijn van de ingesloten illegalen over de behandeling door medewerkers van de Vreemdelingendienst.

5.2. Beoordeling en conclusies

Het huis van bewaring voor illegale vreemdelingen te Curaçao (hierna te noemen: Barak Illegalen) is bij Ministeriële beschikking met algemene werking d.d. 5 september 2011 (P.B. 2011, no. 34) als zodanig aangewezen.

Dit formele gegeven blijkt niet goed te zijn bekend en ingeburgerd in de gemeenschap van het SDKK. Wel is bekend dat het complex van de vreemdelingenbewaring inmiddels deel uitmaakt van het SDKK.

De Raad is tot de conclusie gekomen dat de onbekendheid binnen het SDKK met bedoeld formeel gegeven heeft meegebracht dat men de ingesloten vreemdelingen niet anders dan voorheen is blijven behandelen, dat men in het SDKK er niet van bewust is dat de detentiewetgeving voor zover toepasselijk op bedoelde vreemdelingen van toepassing is geworden en dat de ingesloten vreemdelingen sindsdien ingevolge de wet met de status van 'onveroordeelden' behandeld moeten worden. In hoofdstuk 2.2. is reeds aan dit wettelijk aspect aandacht besteed.

Ingevolge artikel 18 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen worden onveroordeelden aan geen andere beperkingen onderworpen dan die welke voor het doel van hun opsluiting of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in het gesticht noodzakelijk zijn.

De ingesloten vreemdelingen worden structureel niet volgens de geldende normen bejegend en hun rechtspositie wordt in strijd met de wet op aanmerkelijk lagere peil gehouden dan die van de veroordeelden in de huisblokken.

Het is de Raad voorts gebleken dat er voor de pas ingesloten illegale gedetineerde in de barak geen rechtskundige bijstand van overheidswege is geregeld.

De Raad is van oordeel dat dit in strijd is met de bepalingen van het Europees verdrag voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden zoals die specifiek voor wat betreft ingesloten vreemdelingen door de CPT worden geïnterpreteerd.

Er zijn voor de gedetineerden in de Barak illegalen voorts geen huisregels op schrift gesteld. Er is wel een dagprogramma op schrift gesteld voor de Barak illegalen, doch de inhoud is zo beperkt dat die niet in overeenstemming is met bovengenoemd wetsartikel.

De Raad is van oordeel dat de detentiesituatie binnen het huis van bewaring voor vreemdelingen structureel benedenmaats is.

De aangebrachte en ingesloten illegalen blijken niet van alle medewerkers van de Vreemdelingendienst een correcte behandeling te krijgen

5.3. Aanbevelingen

De Raad verstrekt hierbij aan de Minister van Justitie van Curaçao de aanbevelingen om:

- a. de leiding en het personeel van zowel het SDKK als de Vreemdelingendienst ter dege te doen instrueren omtrent de formele implicaties voor hun organisaties van de Ministeriële beschikking met algemene werking d.d. 5 september 2011 (P.B. 2011, no. 34), met name voor de bejegening van ingesloten vreemdelingen;
- b. er zorg voor te dragen dat ingesloten vreemdelingen in overeenstemming met het gestelde in artikel 18 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen met de status van 'onveroordeelden' behandeld worden en dat zij derhalve aan geen andere beperkingen onderworpen worden dan aan die welke voor het doel van hun opsluiting of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in het gesticht noodzakelijk zijn;
- c. het spoedig daarheen te leiden dat voortaan aan onvermogende vreemdelingen terstond bij hun insluiting in het huis van bewaring voor vreemdelingen, op dezelfde voet als bij strafrechtelijke verdachten, van overheidswege kosteloos rechtskundige bijstand wordt verleend voor zo lang zij ingesloten blijven;
- d. er zorg voor te dragen dat er ten behoeve van de ingesloten vreemdelingen in het huis van bewaring voor vreemdelingen huisregels op schrift worden gesteld en een dagprogramma wordt vastgesteld die voldoen aan het gestelde in artikel 18 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen;

Toetsingskader Inspectie detentie inrichting SDKK

Normenkader CPT

II. Prisons

Imprisonment

Extract from the 2nd General Report [CPT/Inf (92) 3]

47. A satisfactory programme of activities (work, education, sport, etc.) is of crucial importance for the well-being of prisoners. This holds true for all establishments, whether for sentenced prisoners or those awaiting trial. The CPT has observed that activities in many remand prisons are extremely limited. The organisation of regime activities in such establishments - which have a fairly rapid turnover of inmates - is not a straightforward matter. Clearly, there can be no question of individualised treatment programmes of the sort which might be aspired to in an establishment for sentenced prisoners. However, prisoners cannot simply be left to languish for weeks, possibly months, locked up in their cells, and this regardless of how good material conditions might be within the cells. The CPT considers that one should aim at ensuring that prisoners in remand establishments are able to spend a reasonable part of the day (8 hours or more) outside their cells, engaged in purposeful activity of a varied nature. Of course, regimes in establishments for sentenced prisoners should be even more favorable.

48. Specific mention should be made of outdoor exercise. The requirement that prisoners be allowed at least one hour of exercise in the open air every day is widely accepted as a basic safeguard (preferably it should form part of a broader programme of activities). The CPT wishes to emphasize that all prisoners without exception (including those undergoing cellular confinement as a punishment) should be offered the possibility to take outdoor exercise daily. It is also axiomatic that outdoor exercise facilities should be reasonably spacious and whenever possible offer shelter from inclement weather.

51. It is also very important for prisoners to maintain reasonably good contact with the outside world. Above all, a prisoner must be given the means of safeguarding his relationships with his family and close friends. The guiding principle should be the promotion of contact with the outside world; any limitations upon such contact should be based exclusively on security concerns of an appreciable nature or resource considerations.

The CPT wishes to emphasize in this context the need for some flexibility as regards the application of rules on visits and telephone contacts vis-à-vis prisoners whose families live far away (thereby rendering regular visits impracticable). For example, such prisoners could be allowed to accumulate visiting time and/or be offered improved possibilities for telephone contacts with their families.

53. Prison staff will on occasion have to use force to control violent prisoners and, exceptionally, may even need to resort to instruments of physical restraint.

These are clearly high risk situations insofar as the possible ill-treatment of prisoners is concerned, and as such call for specific safeguards.

A prisoner against whom any means of force have been used should have the right to be immediately examined and, if necessary, treated by a medical doctor. This examination should be conducted out of the hearing and preferably out of the sight of non-medical staff, and the results of the examination (including any relevant statements by the prisoner and the doctor's conclusions) should be formally recorded and made available to the prisoner. In those rare cases when resort to instruments of physical restraint is required, the prisoner concerned should be kept under constant and adequate supervision. Further, instruments of restraint should be removed at the earliest possible opportunity; they should never be applied, or their application prolonged, as a punishment. Finally, a record should be kept of every instance of the use of force against prisoners.

54. Effective grievance and inspection procedures are fundamental safeguards against ill-treatment in prisons. Prisoners should have avenues of complaint open to them both within and outside the context of the prison system, including the possibility to have confidential access to an appropriate authority. The CPT attaches particular importance to regular visits to each prison establishment by an independent body (e.g. a Board of visitors or supervisory judge) possessing powers to hear (and if necessary take action upon) complaints from prisoners and to inspect the establishment's premises. Such bodies can inter alia play an important role in bridging differences that arise between prison management and a given prisoner or prisoners in general.

55. It is also in the interests of both prisoners and prison staff that clear disciplinary procedures be both formally established and applied in practice; any grey zones in this area involve the risk of seeing unofficial (and uncontrolled) systems developing. Disciplinary procedures should provide prisoners with a right to be heard on the subject of the offences it is alleged they have committed, and to appeal to a higher authority against any sanctions imposed.

Other procedures often exist, alongside the formal disciplinary procedure, under which a prisoner may be involuntarily separated from other inmates for discipline-related/security reasons (eg. in the interests of "good order" within an establishment). These procedures should also be accompanied by effective safeguards. The prisoner should be informed of the reasons for the measure taken against him, unless security requirements dictate otherwise, be given an opportunity to present his views on the matter, and be able to contest the measure before an appropriate authority.

56. The CPT pays particular attention to prisoners held, for whatever reason (for disciplinary purposes; as a result of their "dangerousness" or their "troublesome" behaviour; in the interests of a criminal investigation; at their own request), under conditions akin to solitary confinement.

The principle of proportionality requires that a balance be struck between the requirements of the case and the application of a solitary confinement-type regime, which is a step that can have very harmful consequences for the person concerned. Solitary confinement can, in certain circumstances, amount to inhuman and degrading treatment; in any event, all forms of solitary confinement should be as short as possible.

In the event of such a regime being imposed or applied on request, an essential safeguard is that whenever the prisoner concerned, or a prison officer on the prisoner's behalf, requests a medical doctor, such a doctor should be called without delay with a view to carrying out a medical examination of the prisoner. The results of this examination, including an account of the prisoner's physical and mental condition as well as, if need be, the foreseeable consequences of continued isolation, should be set out in a written statement to be forwarded to the competent authorities.

59. Finally, the CPT wishes to emphasize the great importance it attaches to the training of law enforcement personnel (which should include education on human rights matters - cf. also Article 10 of the United Nations Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment). There is arguably no better guarantee against the ill-treatment of a person deprived of his liberty than a properly trained police or prison officer. Skilled officers will be able to carry out successfully their duties without having recourse to ill-treatment and to cope with the presence of fundamental safeguards for detainees and prisoners.

60. In this connection, the CPT believes that aptitude for interpersonal communication should be a major factor in the process of recruiting law enforcement personnel and that, during training, considerable emphasis should be placed on developing interpersonal communication skills, based on respect for human dignity. The possession of such skills will often enable a police or prison officer to defuse a situation which could otherwise turn into violence, and more generally, will lead to a lowering of tension, and raising of the quality of life, in police and prison establishments, to the benefit of all concerned.

Extract from the 11th General Report [CPT/Inf (2001) 16]

Staff-prisoner relations

26. The cornerstone of a humane prison system will always be properly recruited and trained prison staff who know how to adopt the appropriate attitude in their relations with prisoners and see their work more as a vocation than as a mere job. Building positive relations with prisoners should be recognized as a key feature of that vocation.

Regrettably, the CPT often finds that relations between staff and prisoners are of a formal and distant nature, with staff adopting a regimented attitude towards prisoners and regarding verbal communication with them as a marginal aspect of their work. The following practices frequently witnessed by the CPT are symptomatic of such an approach: obliging prisoners to stand facing a wall whilst waiting for prison

staff to attend to them or for visitors to pass by; requiring prisoners to bow their heads and keep their hands clasped behind their back when moving within the establishment; custodial staff carrying their truncheons in a visible and even provocative manner. Such practices are unnecessary from a security standpoint and will do nothing to promote positive relations between staff and prisoners.

The real professionalism of prison staff requires that they should be able to deal with prisoners in a decent and humane manner while paying attention to matters of security and good order. In this regard prison management should encourage staff to have a reasonable sense of trust and expectation that prisoners are willing to behave themselves properly. The development of constructive and positive relations between prison staff and prisoners will not only reduce the risk of ill-treatment but also enhance control and security. In turn, it will render the work of prison staff far more rewarding.

Ensuring positive staff-inmate relations will also depend greatly on having an adequate number of staff present at any given time in detention areas and in facilities used by prisoners for activities. CPT delegations often find that this is not the case. An overall low staff complement and/or specific staff attendance systems which diminish the possibilities of direct contact with prisoners, will certainly impede the development of positive relations; more generally, they will generate an insecure environment for both staff and prisoners.

It should also be noted that, where staff complements are inadequate, significant amounts of overtime can prove necessary in order to maintain a basic level of security and regime delivery in the establishment. This state of affairs can easily result in high levels of stress in staff and their premature burnout, a situation which is likely to exacerbate the tension inherent in any prison environment.

Inter-prisoner violence

27. The duty of care which is owed by custodial staff to those in their charge includes the responsibility to protect them from other inmates who wish to cause them harm. In fact, violent incidents among prisoners are a regular occurrence in all prison systems; they involve a wide range of phenomena, from subtle forms of harassment to unconcealed intimidation and serious physical attacks.

Tackling the phenomenon of inter-prisoner violence requires that prison staff be placed in a position, including in terms of staffing levels, to exercise their authority and their supervisory tasks in an appropriate manner. Prison staff must be alert to signs of trouble and be both resolved and properly trained to intervene when necessary. The existence of positive relations between staff and prisoners, based on the notions of secure custody and care, is a decisive factor in this context; this will depend in large measure on staff possessing appropriate interpersonal communication skills. Further, management must be prepared fully to support staff in the exercise of their authority. Specific security measures adapted to the particular characteristics of the situation encountered (including effective search procedures) may well be required; however,

such measures can never be more than an adjunct to the above-mentioned basic imperatives. In addition, the prison system needs to address the issue of the appropriate classification and distribution of prisoners.

Prisoners suspected or convicted of sexual offences are at a particularly high risk of being assaulted by other prisoners. Preventing such acts will always pose a difficult challenge. The solution that is often adopted is to separate such prisoners from the rest of the prison population. However, the prisoners concerned may pay a heavy price for their – relative – security, in terms of much more limited activities programmes than those available under the normal prison regime. Another approach is to disperse prisoners suspected or convicted of sexual offences throughout the prison concerned. If such an approach is to succeed, the necessary environment for the proper integration of such prisoners into ordinary cell blocks must be guaranteed; in particular, the prison staff must be sincerely committed to dealing firmly with any signs of hostility or persecution. A third approach can consist of transferring prisoners to another establishment, accompanied by measures aimed at concealing the nature of their offence. Each of these policies has its advantages and disadvantages, and the CPT does not seek to promote a given approach as opposed to another. Indeed, the decision on which policy to apply will mainly depend on the particular circumstances of each case.

Health care services in prisons

Extract from the 3rd General Report [CPT/Inf (93) 12]

30. Health care services for persons deprived of their liberty is a subject of direct relevance to the CPT's mandate. An inadequate level of health care can lead rapidly to situations falling within the scope of the term "inhuman and degrading treatment". Further, the health care service in a given establishment can potentially play an important role in combatting the infliction of ill-treatment, both in that establishment and elsewhere (in particular in police establishments). Moreover, it is well placed to make a positive impact on the overall quality of life in the establishment within which it operates.

31. In the following paragraphs, some of the main issues pursued by CPT delegations when examining health care services within prisons are described. However, at the outset the CPT wishes to make clear the importance which it attaches to the general principle - already recognized in most, if not all, of the countries visited by the Committee to date - that prisoners are entitled to the same level of medical care as persons living in the community at large. This principle is inherent in the fundamental rights of the individual.

32. The considerations which have guided the CPT during its visits to prison health care services can be set out under the following headings:

- a. Access to a doctor
- b. Equivalence of care
- c. Patient's consent and confidentiality

- d. Preventive health care
- e. Humanitarian assistance
- f. Professional independence
- g. Professional competence.

III. Psychiatric establishments

Involuntary placement in psychiatric establishments

Extract from the 8th General Report [CPT/Inf (98) 12]

A. Preliminary remarks

25. The CPT is called upon to examine the treatment of all categories of persons deprived of their liberty by a public authority, including persons with mental health problems. Consequently, the Committee is a frequent visitor to psychiatric establishments of various types.

Establishments visited include mental hospitals accommodating, in addition to voluntary patients, persons who have been hospitalized on an involuntary basis pursuant to civil proceedings in order to receive psychiatric treatment. The CPT also visits facilities (special hospitals, distinct units in civil hospitals, etc) for persons whose admission to a psychiatric establishment has been ordered in the context of criminal proceedings. Psychiatric facilities for prisoners who develop a mental illness in the course of their imprisonment, whether located within the prison system or in civil psychiatric institutions, also receive close attention from the CPT.

26. When examining the issue of health-care services in prisons in its 3rd General Report (cf. CPT/Inf (93) 12, paragraphs 30 to 77), the CPT identified a number of general criteria which have guided its work (access to a doctor; equivalence of care; patient's consent and confidentiality; preventive health care; professional independence and professional competence). Those criteria also apply to involuntary placement in psychiatric establishments.

In the following paragraphs, some of the specific issues pursued by the CPT in relation to persons who are placed involuntarily in psychiatric establishments are described. The CPT hopes in this way to give a clear advance indication to national authorities of its views concerning the treatment of such persons; the Committee would welcome comments on this section of its General Report.

B. Prevention of ill-treatment

27. In view of its mandate, the CPT's first priority when visiting a psychiatric establishment must be to ascertain whether there are any indications of the deliberate ill-treatment of patients. Such indications are seldom found. More generally, the CPT wishes to place on record the dedication to patient care observed among the overwhelming majority of staff in most psychiatric establishments visited by its delegations. This situation is on occasion all the more commendable in the light of the low staffing levels and paucity of resources at the staff's disposal.

Nevertheless, the CPT's own on-site observations and reports received from other sources indicate that the deliberate ill-treatment of patients in psychiatric establishments does occur from time to time. A number of questions will be addressed subsequently which are closely-linked to the issue of the prevention of ill-treatment (e.g. means of restraint; complaints procedures; contact with the outside world; external supervision). However, some remarks should be made at this stage as regards the choice of staff and staff supervision.

28. Working with the mentally ill and mentally handicapped will always be a difficult task for all categories of staff involved. In this connection it should be noted that health-care staff in psychiatric establishments are frequently assisted in their day-to-day work by orderlies; further, in some establishments a considerable number of personnel are assigned to security-related tasks. The information at the CPT's disposal suggests that when deliberate ill-treatment by staff in psychiatric establishments does occur, such auxiliary staff rather than medical or qualified nursing staff are often the persons at fault.

Bearing in mind the challenging nature of their work, it is of crucial importance that auxiliary staff be carefully selected and that they receive both appropriate training before taking up their duties and in-service courses. Further, during the performance of their tasks, they should be closely supervised by - and be subject to the authority of - qualified health-care staff.

30. It is also essential that appropriate procedures be in place in order to protect certain psychiatric patients from other patients who might cause them harm. This requires inter alia an adequate staff presence at all times, including at night and weekends. Further, specific arrangements should be made for particularly vulnerable patients; for example, mentally handicapped and/or mentally disturbed adolescents should not be accommodated together with adult patients.

31. Proper managerial control of all categories of staff can also contribute significantly to the prevention of ill-treatment. Obviously, the clear message must be given that the physical or psychological ill-treatment of patients is not acceptable and will be dealt with severely. More generally, management should ensure that the therapeutic role of staff in psychiatric establishments does not come to be considered as secondary to security considerations.

Similarly, rules and practices capable of generating a climate of tension between staff and patients should be revised accordingly. The imposition of fines on staff in the event of an escape by a patient is precisely the kind of measure which can have a negative effect on the ethos within a psychiatric establishment.

Living conditions

34. Creating a positive therapeutic environment involves, first of all, providing sufficient living space per patient as well as adequate lighting, heating and ventilation,

maintaining the establishment in a satisfactory state of repair and meeting hospital hygiene requirements.

Particular attention should be given to the decoration of both patients' rooms and recreation areas, in order to give patients visual stimulation. The provision of bedside tables and wardrobes is highly desirable, and patients should be allowed to keep certain personal belongings (photographs, books, etc). The importance of providing patients with lockable space in which they can keep their belongings should also be underlined; the failure to provide such a facility can impinge upon a patient's sense of security and autonomy.

Sanitary facilities should allow patients some privacy. Further, the needs of elderly and/or handicapped patients in this respect should be given due consideration; for example, lavatories of a design which do not allow the user to sit are not suitable for such patients. Similarly, basic hospital equipment enabling staff to provide adequate care (including personal hygiene) to bedridden patients must be made available; the absence of such equipment can lead to wretched conditions.

Treatment

37. Psychiatric treatment should be based on an individualized approach, which implies the drawing up of a treatment plan for each patient. It should involve a wide range of rehabilitative and therapeutic activities, including access to occupational therapy, group therapy, individual psychotherapy, art, drama, music and sports. Patients should have regular access to suitably-equipped recreation rooms and have the possibility to take outdoor exercise on a daily basis; it is also desirable for them to be offered education and suitable work.

38. Of course, psychopharmacologic medication often forms a necessary part of the treatment given to patients with mental disorders. Procedures must be in place to ensure that medication prescribed is in fact provided, and that a regular supply of appropriate medicines is guaranteed. The CPT will also be on the look-out for any indications of the misuse of medication.

39. Electroconvulsive therapy (ECT) is a recognized form of treatment for psychiatric patients suffering from some particular disorders. However, care should be taken that ECT fits into the patient's treatment plan, and its administration must be accompanied by appropriate safeguards.

The CPT is particularly concerned when it encounters the administration of ECT in its unmodified form (i.e. without anesthetics and muscle relaxants); this method can no longer be considered as acceptable in modern psychiatric practice. Apart from the risk of fractures and other untoward medical consequences, the process as such is degrading for both the patients and the staff concerned. Consequently, ECT should always be administered in a modified form.

ECT must be administered out of the view of other patients (preferably in a room which has been set aside and equipped for this purpose), by staff who have been

specifically trained to provide this treatment. Further, recourse to ECT should be recorded in detail in a specific register. It is only in this way that any undesirable practices can be clearly identified by hospital management and discussed with staff.

40. Regular reviews of a patient's state of health and of any medication prescribed is another basic requirement. This will inter alia enable informed decisions to be taken as regards a possible dehospitalisation or transfer to a less restrictive environment.

A personal and confidential medical file should be opened for each patient. The file should contain diagnostic information (including the results of any special examinations which the patient has undergone) as well as an ongoing record of the patient's mental and somatic state of health and of his treatment. The patient should be able to consult his file, unless this is inadvisable from a therapeutic standpoint, and to request that the information it contains be made available to his family or lawyer. Further, in the event of a transfer, the file should be forwarded to the doctors in the receiving establishment; in the event of discharge, the file should be forwarded - with the patient's consent - to a treating doctor in the outside community.

41. Patients should, as a matter of principle, be placed in a position to give their free and informed consent to treatment. The admission of a person to a psychiatric establishment on an involuntary basis should not be construed as authorizing treatment without his consent. It follows that every competent patient, whether voluntary or involuntary, should be given the opportunity to refuse treatment or any other medical intervention. Any derogation from this fundamental principle should be based upon law and only relate to clearly and strictly defined exceptional circumstances.

Of course, consent to treatment can only be qualified as free and informed if it is based on full, accurate and comprehensible information about the patient's condition and the treatment proposed; to describe ECT as "sleep therapy" is an example of less than full and accurate information about the treatment concerned. Consequently, all patients should be provided systematically with relevant information about their condition and the treatment which it is proposed to prescribe for them. Relevant information (results, etc.) should also be provided following treatment.

D. Staff

42. Staff resources should be adequate in terms of numbers, categories of staff (psychiatrists, general practitioners, nurses, psychologists, occupational therapists, social workers, etc.), and experience and training. Deficiencies in staff resources will often seriously undermine attempts to offer activities of the kind described in paragraph 37; further, they can lead to high-risk situations for patients, notwithstanding the good intentions and genuine efforts of the staff in service.

E. Means of restraint

47. In any psychiatric establishment, the restraint of agitated and/or violent patients may on occasion be necessary. This is an area of particular concern to the CPT, given the potential for abuse and ill-treatment.

The restraint of patients should be the subject of a clearly-defined policy. That policy should make clear that initial attempts to restrain agitated or violent patients should, as far as possible, be non-physical (e.g. verbal instruction) and that where physical restraint is necessary, it should in principle be limited to manual control.

Staff in psychiatric establishments should receive training in both non-physical and manual control techniques vis-à-vis agitated or violent patients. The possession of such skills will enable staff to choose the most appropriate response when confronted by difficult situations, thereby significantly reducing the risk of injuries to patients and staff.

48. Resort to instruments of physical restraint (straps, strait-jackets, etc.) shall only very rarely be justified and must always be either expressly ordered by a doctor or immediately brought to the attention of a doctor with a view to seeking his approval. If, exceptionally, recourse is had to instruments of physical restraint, they should be removed at the earliest opportunity; they should never be applied, or their application prolonged, as a punishment.

The CPT has on occasion encountered psychiatric patients to whom instruments of physical restraint have been applied for a period of days; the Committee must emphasise that such a state of affairs cannot have any therapeutic justification and amounts, in its view, to ill-treatment.

49. Reference should also be made in this context to the seclusion (i.e. confinement alone in a room) of violent or otherwise "unmanageable" patients, a procedure which has a long history in psychiatry.

There is a clear trend in modern psychiatric practice in favour of avoiding seclusion of patients, and the CPT is pleased to note that it is being phased out in many countries. For so long as seclusion remains in use, it should be the subject of a detailed policy spelling out, in particular: the types of cases in which it may be used; the objectives sought; its duration and the need for regular reviews; the existence of appropriate human contact; the need for staff to be especially attentive.

Seclusion should never be used as a punishment.

F. Safeguards in the context of involuntary placement

51. On account of their vulnerability, the mentally ill and mentally handicapped warrant much attention in order to prevent any form of conduct - or avoid any omission - contrary to their well-being. It follows that involuntary placement in a

psychiatric establishment should always be surrounded by appropriate safeguards. One of the most important of those safeguards - free and informed consent to treatment - has already been highlighted (cf. paragraph 41).

The initial placement decision

52. The procedure by which involuntary placement is decided should offer guarantees of independence and impartiality as well as of objective medical expertise.

As regards, more particularly, involuntary placement of a civil nature, in many countries the decision regarding placement must be taken by a judicial authority (or confirmed by such an authority within a short time-limit), in the light of psychiatric opinions. However, the automatic involvement of a judicial authority in the initial decision on placement is not foreseen in all countries. Committee of Ministers Recommendation N° R (83) 2 on the legal protection of persons suffering from mental disorder placed as involuntary patients allows for both approaches (albeit setting out special safeguards in the event of the placement decision being entrusted to a non-judicial authority). The Parliamentary Assembly has nevertheless reopened the debate on this subject via its Recommendation 1235 (1994) on psychiatry and human rights, calling for decisions regarding involuntary placement to be taken by a judge.

In any event, a person who is involuntarily placed in a psychiatric establishment by a non-judicial authority must have the right to bring proceedings by which the lawfulness of his detention shall be decided speedily by a court.

Safeguards during placement

53. An introductory brochure setting out the establishment's routine and patients' rights should be issued to each patient on admission, as well as to their families. Any patients unable to understand this brochure should receive appropriate assistance.

Further, as in any place of deprivation of liberty, an effective complaints procedure is a basic safeguard against ill-treatment in psychiatric establishments. Specific arrangements should exist enabling patients to lodge formal complaints with a clearly-designated body, and to communicate on a confidential basis with an appropriate authority outside the establishment.

54. The maintenance of contact with the outside world is essential, not only for the prevention of ill-treatment but also from a therapeutic standpoint.

Patients should be able to send and receive correspondence, to have access to the telephone, and to receive visits from their family and friends. Confidential access to a lawyer should also be guaranteed.

55. The CPT also attaches considerable importance to psychiatric establishments being visited on a regular basis by an independent outside body (e.g. a judge or supervisory committee) which is responsible for the inspection of patients' care. This body should be authorized, in particular, to talk privately with patients, receive

directly any complaints which they might have and make any necessary recommendations.

Discharge

56. Involuntary placement in a psychiatric establishment should cease as soon as it is no longer required by the patient's mental state. Consequently, the need for such a placement should be reviewed at regular intervals.

When involuntary placement is for a specified period, renewable in the light of psychiatric evidence, such a review will flow from the very terms of the placement. However, involuntary placement might be for an unspecified period, especially in the case of persons who have been compulsorily admitted to a psychiatric establishment pursuant to criminal proceedings and who are considered to be dangerous. If the period of involuntary placement is unspecified, there should be an automatic review at regular intervals of the need to continue the placement.

In addition, the patient himself should be able to request at reasonable intervals that the necessity for placement be considered by a judicial authority.

57. Although no longer requiring involuntary placement, a patient may nevertheless still need treatment and/or a protected environment in the outside community. In this connection, the CPT has found, in a number of countries that patients whose mental state no longer required them to be detained in a psychiatric establishment nevertheless remained in such establishments, due to a lack of adequate care/accommodation in the outside community. For persons to remain deprived of their liberty as a result of the absence of appropriate external facilities is a highly questionable state of affairs.

Extract uit:

Report to the authorities of the Kingdom of the Netherlands on the visits carried out to the Kingdom in Europe, Aruba, and the Netherlands Antilles by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) in June 2007 (gepubliceerd in januari 2008)

/.../

B. Foreign nationals detained under aliens' legislation

III-treatment

Recommendations

- the CPT.s recommendations in paragraph 12 to apply equally with regard to apprehensions by the police pursuant to the aliens legislation (paragraph 30).

Conditions of detention at the Illegalen Barakken. For immigration detainees

recommendations

- the authorities of the Netherlands Antilles to ensure that the number of persons held at the Illegalen Barakken never exceeds the number of beds available. Further, efforts should be made to keep occupancy levels to a maximum of 20 persons in each dormitory (paragraph 31);
- steps to be taken as a matter of urgency to remedy the shortcomings outlined in paragraph 32, and to provide persons detained at the Illegalen Barakken with adequate material conditions, activities and at least one hour of daily outdoor exercise (paragraph 33);
- the lack of training for staff at the Illegalen Barakken to be addressed, in the light of the remarks made in paragraph 34 (paragraph 34);
- systematic medical screening of all immigration detainees, including for transmissible diseases, to be introduced in accordance with the remarks in paragraph 35. Such screening should be carried out in a way that respects medical confidentiality. Further, there should be a daily presence at the Illegalen Barakken of a person with a recognized nursing qualification, and access to acute dental care and appropriate psychological/psychiatric assistance should be available (paragraph 35).
Safeguards against the ill-treatment of foreign nationals detained under aliens legislation

recommendations

- the necessary steps to be taken to ensure that all persons held under aliens legislation are afforded all the fundamental safeguards outlined in paragraph 36 (paragraph 37);
- immigration detainees to be allowed to maintain contact with the outside world during their detention, and in particular to receive visits from relatives and representatives of relevant organisations (paragraph 38).

/...../

C. Prisons

Ill-treatment

recommendations

- concrete measures to be taken to eradicate ill-treatment of prisoners at Bon Futuro Prison by prison staff or members of the Correctional Emergency Response Team (CERT), in the light of the remarks made in paragraphs 41 and 44, including through improved management, staff training and supervisory mechanisms (paragraph 44);

- the authorities of the Netherlands Antilles to adopt a proactive strategy to prevent violence by inmates against other inmates at Bon Futuro Prison, in the light of the remarks in paragraphs 45 and 46 (paragraph 46).

requests for information

- the results of the investigation into the alleged ill-treatment of the prisoner C.N. (paragraph 42).

Material conditions

Bon Futuro Prison

recommendations

- the design of the sanitary facilities in the disciplinary unit to be changed so that the toilet is separate from the shower (paragraph 49);

- efforts to be made to improve the nutritional quality and variety of food provided to inmates at Bon Futuro Prison. Further, regular meal times should be distributed more evenly throughout the day (paragraph 50).

comments

- the CPT trusts that all of the deficiencies mentioned in paragraphs 47 and 48 will be remedied without delay. In particular, every cell, including in the women's section, should be fitted with a call-bell (paragraph 48).

Bonaire Remand Prison

/...../

Regime

recommendations

- the necessary steps to be taken to ensure that appropriate regime activities are developed and sustained for prisoners at Bon Futuro Prison and Bonaire Remand Prison, in the light of the remarks in paragraph 52 (paragraph 52).

Staff

recommendations

- the authorities of the Netherlands Antilles to remedy the staff shortages in both Bon Futuro Prison and Bonaire Remand Prison as a matter of priority (paragraph 53).

Health care services

Bon Futuro Prison

recommendations

- prisoners placed at the medical unit in Bon Futuro Prison to be offered daily outdoor exercise if their state of health permits (paragraph 54);
- efforts to be made to secure, as an initial minimum, the equivalent of a full time doctor's position (paragraph 55);
- efforts to be made to fill the budgeted positions of two additional assistants (in dentistry and pharmacy) (paragraph 55); - 145 -
- a person qualified to provide first aid, preferably with a recognised nursing qualification, always to be present in the prison, including at night (paragraph 55);
- every effort to be made to recruit a dentist to the equivalent of a half-time position (paragraph 55);
- every newly admitted prisoner to be properly interviewed and physically examined by a medical doctor (or by a fully qualified nurse reporting to a doctor) as soon as possible after his admission; save for exceptional circumstances, the interview/examination should be carried out within 24 hours (paragraph 56);
- existing procedures to be improved so as to allow prisoners unsuited for continued detention to benefit from alternative measures without unnecessary delay (paragraph 58);
- the authorities of the Netherlands Antilles to ensure that prison doctors are not required to certify that prisoners are fit to undergo punishment (paragraph 59);
- a full-time psychologist to be recruited as soon as possible for Bon Futuro Prison (paragraph 60);
- the shortcomings observed at the FOBA and outlined in paragraph 61 to be remedied (paragraph 61).

comments

- the possibility should be explored of providing the medical service with an additional room for emergency care (paragraph 54).

Bonaire Remand Prison

/...../

Correctional Emergency Response Team (CERT)

recommendations

- particular attention to be paid to the professional training of the CERT members and the supervision of their activities (paragraph 63);
- CERT members to be provided with both initial and ongoing training that has a human rights dimension - and with a training manual (paragraph 63); - 146 -
- clear operating rules to be established for the CERT, covering the criteria and responsibility for deployment and the chain of command, particularly when the police are also involved (paragraph 63);
- the authorities of the Netherlands Antilles:
  - to establish written selection criteria for the CERT. The selection process should involve the participation of a person independent from the prison and preferably with a qualification in psychology;
  - to consider measures - such as creating a much larger pool from which CERT members could be drawn - to allow for rotation and reduce the likelihood of unhealthy corporate cultures developing (paragraph 64);
- a policy and protocol on conflict resolution to be developed and a team of persons to be trained in mediation skills (paragraph 65);
- a clear directive governing the use of pepper spray to be drawn up, which should include, as a minimum:
  - clear instructions as to when pepper spray may be used, which should state explicitly that pepper spray should not be used in a confined area;
  - the right of prisoners exposed to pepper spray to be granted immediate access to a doctor and to be offered an antidote;
  - the qualifications, training and skills of staff members authorised to use pepper spray;
  - an adequate reporting and supervisory mechanism with respect to the use of pepper spray (paragraph 66).

/...../

EXTRACT uit Voortgangsrapportage Vegter/Pesselse, januari 2013

Rapport betreffende de implementatie en uitvoering van de te nemen verbeteringen na bezoek CPT aan de Nederlandse Antillen en Aruba in juni 2007

**- VOORTGANGSRAPPORTAGE -
CURAÇAO
januari 2013**

Prof. mr. P.C. Vegter

Mr. G. Pesselse

/...../

2.2.8 Conclusie SDKK/Bon Futuro

Vergelijking van de huidige situatie met het CPT-rapport uit 2007 of een nadien verrichte nulmeting levert puntsgewijs de volgende bevindingen op.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds 2007 wel is gerealiseerd:

- een aantal noodzakelijke beveiligingsmaatregelen is uitgevoerd;
- het onderlinge geweld tussen gedetineerden is enigszins verminderd, maar er bestaan nog steeds excessen die maken dat het leefklimaat per saldo te onveilig is;
- de hygiënische detentieomstandigheden zijn over het algemeen verbeterd;
- een bel(intercom)systeem is aangebracht en functioneert op bijna alle blokken;
- een nieuwe en volledig ingerichte fitnesszaal is in gebruik genomen; voor jeugdigen bestaan specifieke onderwijs- en arbeidsactiviteiten;
- vier nieuwe werkzalen zijn opgeleverd, maar niet in gebruik;
- de personele bezetting van de medische dienst is verbeterd; het klimaat in de FOBA kan tot voorbeeld strekken van andere afdelingen;
- het intern bijstandsteam is opgeleid en wordt in de ogen van de directie succesvol ingezet.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds 2007 niet is gerealiseerd:

- het personeel vervult in hoofdzaak de bewakingstaak en komt aan bejegening niet toe;
- er zijn geen aanwijzingen dat thans aan het in mindere of meerdere mate grensoverschrijdende (mogelijk zelfs corrumperende) handelen van het personeel, althans van bepaalde personeelsleden een einde is gekomen;
- de strafcelafdeling is hoewel buiten gebruik en in de verbouw nog niet daadwerkelijk gerenoveerd;
- de oplegging van buitenwettelijke sancties is reden tot zorg;
- van een structureel dagprogramma met activiteiten is nog geen sprake;
- de bezetting van managementfuncties is niet, althans lang niet volledig gerealiseerd;
- de personele bezetting van uitvoerende functies is structureel zeer onvolledig.

Ten opzichte van 2007 is er op enkele onderdelen verbetering. Zo is op het terrein van interne en externe beveiliging het nodige gerealiseerd (controle in de nieuwe voorgebouwen, beperkte compartimentering). Ook de oplevering van de werkzalen en ingebruikneming van de fitnessruimte is positief te waarderen. Daar staat tegenover dat de situatie ten aanzien van het regime (dagprogramma) en het personeel (bejegening) in de kern niet is verbeterd en onverminderd problematisch is. De belangrijkste reden hiervan is naar onze inschatting dat op alle niveaus in de organisatie een tekort is aan (gekwalificeerd) personeel.

/...../

2.3.2 Conclusie Illegalen barakken

Vergelijking van de huidige situatie met het CPT-rapport uit 2007 of een nadien verrichte nulmeting levert puntsgewijs de volgende bevindingen op.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds 2007 wel is gerealiseerd:

- de barakken zijn in 2011 gerenoveerd en in hygiënisch opzicht op orde;
- een medische intake vindt plaats.

De belangrijkste bevindingen over wat sinds 2007 niet is gerealiseerd:

- een bel(intercom)systeem ontbreekt;
- een structureel dagprogramma of mogelijkheden tot het verrichten van activiteiten ontbreken;
- de gelegenheid tot luchten bestaat, maar wordt niet altijd ook daadwerkelijk aangeboden;
- gedurende detentie is enkel op afroep medische deskundigheid beschikbaar.

Sinds het CPT-bezoek in 2007 zijn de (materiële) omstandigheden waaronder de vreemdelingen worden gehuisvest verbeterd. Uiterst zorgelijk is dat het luchten kennelijk niet structureel op orde is, dat van enige zinvolle dagbesteding geen sprake is en dat het personeel niet meer dan een bewakende functie vervult.

Extract ('De Beginselen') uit het rapport "Goed bejegenen", met het ondertitel "Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen", van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming, versie 2010

Goed bejegenen

Beginselen voor het omgaan met ingeslotenen

Rapport van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming

Versie 2010

/...../

De beginselen

0. Grondbeginsel: bejegening moet goed zijn.

Elke ingeslotene maakt altijd en overal aanspraak op 'goede bejegening'.

Het realiseren van goede bejegening is de basis voor de tenuitvoerlegging van vrijheidsbeneming.

Het grondbeginsel gaat terug op de gedachte dat de vrijheidsbenemende overheid een zorgplicht heeft tegenover iedere ingeslotene. Het begrip 'bejegening' sluit die

zorgplicht in: goed bejegenen impliceert een actieve benadering van de een (de overheid) tegenover de ander (de ingeslotene).

Een humane oftewel menswaardige bejegening vormt de minimale norm voor condities in de vrijheidsbeneming. Hierbij gaat het om het minimum van materiële normen, zoals fysieke en mentale veiligheid. Voor de Nederlandse situatie zijn deze minimale condities beschreven in de beginselenwetten en uitvoeringsregelingen. De wet bepaalt de ondergrens van hetgeen ingeslotenen hoort te worden geboden, waar zij rechtens aanspraak op maken.

Goede bejegening gaat verder dan de geschreven normen en regels: daaronder verstaan we alles in wat in de concrete detentiesituatie nodig is om de ingeslotene als individu tot zijn recht te laten komen. Het is de positieve intentie waarmee, de menselijke manier waarop met de ingeslotene wordt omgegaan, die het verschil maakt tussen goed en humaan bejegenen.

Goede bejegening gaat ook verder dan de geschreven normen in die zin, dat het een voortdurend streven naar verbetering inhoudt. Goede bejegening als grondnorm draagt de gehele penitentiaire overheid, van regelgeving tot aan praktijk, op om voortdurend te letten op situaties en ontwikkelingen die uit een oogpunt van humane detentie ongewenst zijn. Het dwingt er toe verbetering in het regime aan te brengen, waar dat uit een oogpunt van humane detentie aangewezen is.

Het is dus niet voldoende om de regels te volgen en te handhaven. Wetten, regelingen en procedures zijn voortdurend aan herijking onderhevig, op basis van maatschappelijke ontwikkelingen, wetenschappelijke inzichten en veranderingen in kenmerken van ingeslotenen. En in de dagelijkse uitvoering worden regels en procedures toegepast op een manier die tegemoetkomt aan de situatie van individuele ingeslotenen

Goed bejegenen is naar het individu kijken in plaats van naar de standaard, verantwoord inspelen op een onverwachte situatie, kunnen improviseren waar de regels ophouden.

‘Goede bejegening’ is in de eerste plaats een begrip op zichzelf. Per aspect van tenuitvoerlegging kan worden uitgewerkt, wanneer sprake is van een praktijk die het predikaat ‘goed’ mag dragen. Het grondbeginsel wordt daarom in alle andere beginselen uitgewerkt en ingevuld.

1. Het beginsel van fatsoenlijke omgang: kwaliteit van de dagelijkse bejegening

De dagelijkse bejegening, het contact met ingeslotenen, voldoet aan eisen van kwaliteit, professionaliteit, fatsoen en ethiek.

Goed bejegenen staat en valt met de kwaliteit van de dagelijkse detentiepraktijk en de manier waarop medewerkers daar inhoud aan geven, vooral in het persoonlijke contact met de ingeslotene. Iedere medewerker laat zich onder alle omstandigheden leiden door uitgangspunten van fatsoen (‘correctness’): zijn gedrag is passend, gematigd en met aandacht voor de situatie van de afzonderlijke ingeslotene.

Behandel ‘anderen’ zoals je zelf wilt worden behandeld, zo kan dit beginsel ook worden verwoord.

Bejegening in de betekenis van rechtstreeks persoonlijk contact is wederzijds: medewerker-ingeslotene, ingeslotene-medewerker en ook: medewerkers en ingeslotenen onderling. De ingeslotene zelf heeft hierbij een belangrijke rol en ook een verantwoordelijkheid. Zijn houding en gedrag hebben veel invloed op de sfeer en het karakter van de 'leefeenheid' (de afdeling, het paviljoen, de groep). De manier van optreden van medewerkers is vaak een reactie op iets wat de ingeslotene doet en hoe hij dat doet (en omgekeerd).

Van de medewerker mag worden verwacht dat hij professioneel, en zonder aanzien des persoons, tegenover de ingeslotene optreedt. Het professioneel omgaan met ingeslotenen, in alle situaties die zich daarbij voordoen, is een vak. Een professional kan veel hebben. Hij schat in waarom iemand zich op een bepaalde manier gedraagt of uitdrukt en houdt daar rekening mee. Maar hij stelt ook grenzen aan welk gedrag acceptabel is, zowel tegenover hemzelf als tegenover de andere ingeslotenen. En spreekt de ingeslotene daarop aan.

In de praktijk geconstateerde voorbeelden van goede bejegening:

1. De bejegening is zorgvuldig: de medewerkers tonen een zorgzame en respectvolle houding zonder aanzien des persoons.
2. Medewerkers zijn zoveel mogelijk aanwezig tussen de ingeslotenen.
3. Medewerkers nemen initiatief tot - informeel - contact met de ingeslotenen.
4. De medewerker gaat er niet vanzelfsprekend van uit dat zijn boodschap over komt, maar gaat actief na of de ingeslotene hem heeft verstaan en begrepen.
5. De kwaliteit van de bejegening wordt gesteund door een stabiel team van goed geschoolde medewerkers.
6. Medewerkers van bijzondere zorgafdelingen zijn opgeleid voor de omgang en begeleiding van specifieke doelgroepen, kunnen de zorgbehoefte onderkennen en passende actie ondernemen;
7. De bejegening motiveert tot deelname aan activiteiten en (re-integratie)programma's, ingeslotenen die (nog) geen motivatie tonen worden niet minder positief of respectvol bejegend. De bejegening van de ongemotiveerde ingeslotene heeft wel tot doel hem te leren beseffen dat hij zichzelf hiermee te kort doet.
8. De bejegening stimuleert en biedt openingen tot het oplossen van problemen tussen personeel en ingeslotenen en tussen ingeslotenen onderling; het (voort) bestaan van dergelijke problemen of het indienen van een beklagschrift door de ingeslotene leidt echter niet tot een minder positieve of respectvolle bejegening.

2. Het beginsel van perspectief, resocialisatie en nazorg

Het detentieregime is gericht op de terugkeer van de ingeslotene in de samenleving. Daarbij is voorzien in een adequaat systeem van nazorg.

Tijdelijke vrijheidsbeneming impliceert terugkeer in de samenleving. De overheid zorgt voor een actief systeem van maatschappelijke reïntegratie en nazorg. Met deze activiteiten, die ook gericht zijn op het voorkomen van terugval in crimineel gedrag, wordt al tijdens de vrijheidsbeneming begonnen.

Detentie snijdt maatschappelijke banden door en brengt de ingeslotene daarmee in sociaal-maatschappelijk opzicht schade toe, de zogenoemde detentieschade. De overheid spant zich actief in om deze schade te voorkomen en herstellen door het bewerkstelligen van maatschappelijke aansluiting.

Resocialiseren is meer dan het herstellen van detentieschade. Resocialisatie is gericht op persoonlijke ontwikkeling en het aanpakken van problematiek bij ingeslotenen, in het bijzonder als deze in relatie staat tot het delict waarvoor men vastzit. De ingeslotene wordt gestimuleerd tot deelname aan programma's die recidive verminderen, maar maatschappelijke bijstand wordt ook geboden zonder dat specifieke oogmerk.

Ook bij langdurige vrijheidsbeneming mag resocialisatie nooit helemaal achter de horizon verdwijnen. Ook de levenslange gevangenisstraf en het verblijf op een longstayafdeling (tbs) mogen de ingeslotene niet ieder perspectief op terugkeer ontnemen. In de longstay blijft het perspectief op behandeling bestaan.

Een voorbeeld van goed bejegenen met het oog op resocialisatie is een geïndividualiseerde uitvoering van het regionalisatiebeleid. Daarbij wordt de ingeslotene geplaatst in de regio waar hij zich na de detentie (weer) zal vestigen, tenzij het met het oog op zijn persoonlijke omstandigheden beter is om dat (nog) niet te doen. Bijvoorbeeld wanneer tijdelijk verblijf in een inrichting elders betere behandelmogelijkheden biedt. Een differentiatiebeleid dat ingeslotenen met bepaalde kenmerken (leeftijd, problematiek, gedrag, sekse) concentreert op slechts enkele plaatsen in het land maakt een dergelijke goede bejegening onmogelijk.

3. Het beginsel van legitieme of wettelijke tenuitvoerlegging

Een adequate wettelijke regeling vormt de grondslag voor het inrichten en tenuitvoerleggen van vrijheidsbeneming en -beperking.

Dit beginsel garandeert dat er algemene regelgeving is in plaats van alleen incidentele beslissingen, zet aan tot gemotiveerde en weldoordachte beleidsvorming en garandeert democratische betrokkenheid.

De systematische beginselen voor het hele stelsel liggen vast bij wet in formele zin (met name de beginselenwetten). Voor de nadere uitwerking is dat niet per se noodzakelijk. De wettelijke regelingen voldoen uiteraard aan kwaliteitseisen. Eén van de belangrijkste is dat met name ingrijpende beperkingen op de rechten van ingeslotenen worden gelegitimeerd door een bijzondere en concrete regeling van de betreffende beperking en dat niet met (te) algemene beperkingsgronden wordt volstaan. Legitieme tenuitvoerlegging sluit aan bij de doelstelling van de sanctie, maar blijft ook binnen de grenzen daarvan. Hierbij is bijvoorbeeld het verschil tussen straf en maatregel belangrijk. Zo heeft een maatregel als tbs of pij (naast beveiliging van de maatschappij) een behandeldoel, dat de vrijheidsstraf mist. In een gevangenisstraf past het daarom niet dat de ingeslotene 'tot ander gedrag wordt gebracht', tenzij hij dat zelf wil. De tbs of pij daarentegen wordt niet behoorlijk tenuitvoergelegd, als geen of onvoldoende behandeling wordt aangeboden.

Uit het beginsel van wettelijke tenuitvoerlegging vloeit voort dat wettelijke waarborgen niet omzeild moeten worden door formeel naar de letter van de wet te handelen, maar materieel in strijd met de bedoeling van de wet.

Legitimiteit als goede bejegening vereist dat de ingeslotene zowel weet hoe de regels in de inrichting luiden, als waarom deze (in zijn situatie) op een bepaalde manier worden toegepast.

Bij het opleggen van beperkingen worden de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit toegepast en wordt willekeur vermeden.

Een aspect van wettelijke tenuitvoerlegging is het afleggen van verantwoording. Voor het geheel van de bejegening is de centrale overheid verantwoordelijk, voor beslissingen ten aanzien van de individuele ingeslotene de directeur van de inrichting.

4. Het beginsel van een zinvol regime

Het regime biedt voldoende ruimte voor activiteiten die zin en betekenis hebben voor:

- structuur van het leven in detentie;
- afwisseling in dagritme;
- maatschappelijke reïntegratie;
- ontwikkeling en ontplooiing van de ingeslotene.

Het regime geeft structuur aan het leven in detentie en zorgt voor afwisseling in het dagritme. Daarnaast draagt een zinvol geheel aan activiteiten bij aan een geslaagde terugkeer in de samenleving.

Het regime omvat een programma van activiteiten die zin en betekenis hebben: arbeid, onderwijs, samenzijn met anderen, sport, ontspanning en geestelijke verzorging en het kunnen onderhouden van contacten met de buitenwereld.

Een zinvol regime biedt de ingeslotenen ruimte, en stimuleert hen tot ontwikkeling van zichzelf. Medewerkers van de inrichting vertalen dit naar de individuele ingeslotene en stimuleren hem tot deelname aan activiteiten.

Zin en betekenis van activiteiten staan in relatie tot de aard van de inrichtingsbevolking. Onderwijs heeft bijvoorbeeld een andere betekenis voor jongeren dan voor volwassenen. Als een jongere niet het onderwijs krijgt dat aansluit op wat hij voor de detentie volgde dan kan zijn scholing worden onderbroken op een manier die na detentie niet meer is in te lopen.

Voorbeelden van goede bejegening

- Er is een gevarieerd pakket van activiteiten: arbeid, bezoek, bibliotheekbezoek, geestelijke verzorging, kunstzinnige vorming, luchten, onderwijs, recreatie, sport.
- Activiteiten worden aangeboden aan groepen ingeslotenen, tenzij de orde en veiligheid zich daartegen verzetten.
- De activiteiten zijn gericht op het aanleren van positieve, zinvolle vaardigheden en dragen bij aan stabilisatie en voorbereiding op terugkeer in de samenleving;
- Alle ingeslotenen hebben toegang tot onderwijs. Alfabetisering is hierbij van bijzonder belang; basiseducatie is zonder drempels toegankelijk.
- Hindernissen, zoals een eigen bijdrage voor het behalen van een certificaat, worden vermeden.
- De ingeslotenen worden medeverantwoordelijk gemaakt voor het schoonhouden van de leefruimten, bij voorkeur door het instellen van corvee in plaats van het aanstellen van (betaalde) reinigers.

- Verschillende activiteiten worden achtereenvolgens en niet gelijktijdig aangeboden.
- De inrichting betreft de ingeslotenen structureel bij de planning van activiteiten.
- Voor iedere ingeslotene wordt tijdig een individueel verblijfsplan opgesteld.
- Verblijfsplannen gaan (mede) uit van resocialisatie als doelstelling.

5. Het beginsel van veiligheid in detentie

Goede bejegening omvat de garantie van de vrijheidsbenemende overheid voor de fysieke en mentale veiligheid van de ingeslotene.

Het is aan de overheid om de fysieke en mentale veiligheid van de ingeslotene te waarborgen. Het bij elkaar brengen van delinquenten levert het risico op van agressie en geweld. Een mede-ingeslotene kan de veiligheid in gevaar brengen. Het risico daarop moet de inrichting zien te vermijden. Doet zich toch een incident voor, dan zal de overheid moeten aantonen dat zij er alles aan heeft gedaan om de veiligheid van ingeslotenen te beschermen.

Dit beginsel houdt extra zorg in voor ingeslotenen van wie de fysieke of mentale veiligheid kwetsbaar is. In het bijzonder is aandacht nodig voor zedendelinquenten, die vaak te maken krijgen met agressie van mede-ingeslotenen. Het personeel dient hier duidelijk afstand van te nemen.

Een voorbeeld van goede bejegening is het zorgen voor veiligheid op de werkzaam: risico's worden voorkomen door gereedschap goed op te bergen en het detectiepoortje altijd te gebruiken.

6. Het beginsel van individualisering

De overheid houdt rekening met de individuele belangen, noden en omstandigheden van elke afzonderlijke ingeslotene.

Goede bejegening vereist maatwerk.

De detentie biedt ruimte om de dagelijkse bejegening (zowel de kwaliteit daarvan in het algemeen als de invulling in concreto) op de situatie van de individuele ingeslotene af te stemmen.

Goede bejegening geeft de ingeslotene recht op een op zijn individuele situatie toegesneden redelijke afweging van belangen. Dit beginsel stelt niet alleen eisen aan het regime als geheel, maar vereist vooral ook flexibiliteit bij het toepassen daarvan in de dagelijkse praktijk. Bijzondere situaties vragen om afzonderlijke behandeling en regeling. Waar nodig wordt een uitzondering op de regel gemaakt. De leiding steunt de medewerker die hieraan inhoud geeft.

Flexibiliteit kan dus leiden tot ongelijkheid, maar dat is een schijnbare ongelijkheid. Ongelijke behandeling die valt uit te leggen, staat niet gelijk aan onrechtvaardigheid of willekeur. Er wordt een uitzondering gemaakt op de algemene regel die onder de gegeven omstandigheden voor iedere andere ingeslotene zou worden gemaakt.

Voor groepen ingeslotenen die daar behoefte aan hebben wordt een adequaat bijzonder regime ingericht. De uitwerking van dit beginsel vergt met name het inrichten van specifieke regimes voor ingeslotenen met een psychische stoornis en jongeren. In de forensische zorg behoort behandeling uitdrukkelijk (naast beveiliging) uitgangspunt van denken te zijn. Van de vrijheidsbeneming en -beperking van jongeren, die zich in een ontwikkelingsfase bevinden, vormt opvoeding een centraal aspect.

Een individuele benadering past in alle fasen en situaties van detentie. Speciale aandacht wordt gevraagd voor het opleggen van disciplinaire straffen en maatregelen. Het handhaven van orde en veiligheid, het toepassen van disciplinaire regels staat bij uitstek onder het motto van 'gelijke monniken, gelijke kappen'. Hierbij past de opmerking dat niet alle monniken eender zijn. Bij het toepassen van sancties wordt niet alleen gelet op de overtreding, maar ook op de persoon van de ingeslotene en de achtergronden van zijn handelen.

7. Het beginsel van minimale beperkingen

De ingeslotene wordt aan geen andere beperkingen onderworpen dan welke noodzakelijkerwijs inherent zijn aan de vrijheidsbeneming.

Dit beginsel staat al met zoveel woorden in elk van de beginselenwetten. Goede bejegening vergt dat men zich in beleid en uitvoering er steeds van vergewist dat verbodsbepalingen werkelijk onvermijdelijk zijn. Alleen die beperkingen zijn toegestaan die nodig zijn voor het doel van de vrijheidsbeneming of voor die vrijheidsbeneming zelf, inclusief het bewaren of herstellen van de orde en veiligheid in de inrichting.

Met name ingrijpende beperkingen waaraan ingeslotenen kunnen worden onderworpen, behoeven een afzonderlijke wettelijke regeling. Het beperken van rechten van ingeslotenen in de praktijk is uitdrukkelijk niet gebaseerd op een (algemene) beperkingsgrond.

De gedachte achter dit beginsel is, dat de straf op zichzelf een vrijheidsbeneming of -beperking inhoudt, maar dat de tenuitvoerlegging van die straf de ingeslotene niet verder in zijn doen en laten beperkt dan voorzover de detentiesituatie nodig maakt. Een belangrijk uitgangspunt hierbij is het equivalentiebeginsel: 'zo buiten, zo binnen'. Voor alles wat de ingeslotene anders dan een vrije burger niet kan of mag, moet een reden zijn, die direct voortvloeit uit de vrijheidsbeneming zelf. Een belangrijk voorbeeld is dat de ingeslotene niet wordt beperkt in de manier waarop hij zijn godsdienst of levensovertuiging beleeft.

Voorbeelden van goede bejegening zijn:

- Ingeslotenen hebben te allen tijde onbelemmerd toegang tot de aan de inrichting verbonden huisarts/tandarts;
- Verlof stelt ingeslotenen in staat om voor het ontslag noodzakelijke voorzieningen te treffen, zoals de inschrijving bij een woningbouwvereniging of het CWI.

- De ingeslotene behoudt eenmaal verworven rechten en faciliteiten door de gehele detentie heen, tenzij zijn eigen gedrag aanleiding geeft om deze in te trekken.
- De leden van de gedetineerdencommissie kunnen ook buiten de vergaderingen om onderling overleggen.
- De ingeslotene heeft onbelemmerd contact met de maandcommissaris, overdag en 's avonds.

8. Het beginsel van rechtsburgerschap

De ingeslotene blijft als burger deel uitmaken van de Nederlandse samenleving.

Van goede bejegening is alleen sprake als de ingeslotene ook als rechtsburger in zijn waarde wordt gelaten en respectvol wordt behandeld. Dit betekent dat de ingeslotene zijn grondrechten kan blijven uitoefenen.

De Grondwet biedt daarvoor de basis. Een en ander voor zover de aard van de detentie zich daar niet tegen verzet. Ook waar het uitoefenen van een grondrecht een inspanning van de inrichting vergt, zoals het mogelijk maken van de uitoefening van het kiesrecht.

Het beginsel impliceert verder dat de ingeslotene gelegenheid heeft om rechtens op te komen tegen hem betreffende beslissingen. Zowel in als buiten detentie, dus ook bijvoorbeeld in een civiele procedure die verder niet met de detentie te maken heeft. De inrichting licht de ingeslotene terzake voor en biedt hem gelegenheid om van de betreffende rechtsgangen gebruik te maken.

/.../

Wetboek van Strafvordering

TITEL IX Overdracht tenuitvoerlegging strafvonnissen

/...../TWEDE AFDELING

A. Voorlopige maatregelen tot vrijheidsontneming

Artikel 575

Voor zover een verdrag daarin voorziet, kan de veroordeelde die zich in de Nederlandse Antillen bevindt en aan wie een tot vrijheidsontneming strekkende sanctie is opgelegd, waarvan blijkens de in de vreemde staat uitgesproken rechterlijke beslissing nog ten minste zes maanden moeten worden ten uitvoer gelegd, voorlopig worden aangehouden, indien gegronde redenen bestaan voor de verwachting dat op korte termijn deze sanctie in de Nederlandse Antillen zal worden ten uitvoer gelegd.

Artikel 576

- 1. De procureur-generaal is bevoegd de voorlopige aanhouding overeenkomstig artikel 575 te bevelen.
- 2. De veroordeelde wordt na zijn voorlopige aanhouding binnen vierentwintig uur voor de procureur-generaal geleid.
- 3. De procureur-generaal kan, na de veroordeelde te hebben gehoord, bevelen dat hem gedurende achtenveertig uur, te rekenen van het tijdstip van de voorlopige aanhouding, voorlopig verder zijn vrijheid wordt ontnomen.

- 4. Deze termijn kan door de procureur-generaal eenmaal met achtenveertig uur worden verlengd.
- 5. De veroordeelde kan te allen tijde door de procureur-generaal in vrijheid worden gesteld.

- Artikel 577
- 1. De rechter-commissaris kan op de vordering van de procureur-generaal bevelen, dat de voorlopige vrijheidsontneming van de veroordeelde wordt verlengd.
- 2. Alvorens een bevel ingevolge het vorige lid te geven, hoort de rechter-commissaris zo mogelijk de veroordeelde.

Artikel 578

- 1. De verlenging kan worden gelast voor een termijn van ten hoogste veertien dagen. De voorlopige vrijheidsontneming kan op de vordering van de procureur-generaal telkens met een termijn van ten hoogste dertig dagen verder worden verlengd, totdat het Hof ingevolge artikel 589, tweede lid, over de gevangenhouding beslist.
- 2. De veroordeelde wiens voorlopige vrijheidsontneming is gelast wordt, behoudens de mogelijkheid van vrijheidsontneming uit anderen hoofde, in vrijheid gesteld:

a.

zodra dit door het Hof, de rechter-commissaris of de procureur-generaal ambtshalve of op het verzoek van de veroordeelde of diens advocaat wordt gelast;

b.

zodra de voorlopige vrijheidsontneming veertien dagen heeft geduurd en de procureur-generaal de in de artikelen 581 of 582 bedoelde stukken niet heeft ontvangen;

c.

indien de duur van de voorlopige vrijheidsontneming die van het voor tenuitvoerlegging vatbare gedeelte van de in de vreemde staat opgelegde sanctie zou overtreffen.

- 3. De in het tweede lid, onderdeel b, genoemde termijn loopt niet gedurende de tijd dat de veroordeelde zich aan de verdere tenuitvoerlegging van de gelaste vrijheidsontneming heeft onttrokken.

Artikel 579

Van elke beslissing naar aanleiding van een verzoek van een autoriteit van een vreemde staat, genomen krachtens een van de artikelen 575 tot en met 578, wordt onverwijld door of door tussenkomst van de procureur-generaal kennis gegeven aan de Minister.

/...../

ACHTSTE BOEK TENUITVOERLEGGING EN KOSTEN

TITEL I Tenuitvoerlegging

DERDE AFDELING Tenuitvoerlegging van bevelen tot vrijheidsontneming en veroordelende vonnissen

Artikel 618

- 1. De last tot tenuitvoerlegging van een bevel tot vrijheidsontneming of veroordelend vonnis behelst een zo nauwkeurig mogelijke aanduiding van de te vatten persoon, een opgave van de beslissing of het bevel waarop de aanduiding steunt, en een vermelding van de plaats waarheen de aangehoudene moet worden overgebracht, of van de rechter of ambtenaar voor wie hij moet worden geleid.
- 2. Indien de last dit uitdrukkelijk bepaalt, kan de te vatten persoon, voor zover het volkenrecht en het interregionale recht dit toelaten, buiten het rechtsgebied van de Nederlandse Antillen worden aangehouden.
- 3. Het bepaalde in het tweede lid geldt niet, wanneer de last betrekking heeft op een bevel tot medebrenging van een verdachte, getuige, deskundige of tolk.
- 4. Hij die overeenkomstig de last een persoon heeft aangehouden, geleidt deze onverwijld naar de plaats of voor de rechter of ambtenaar, in de last vermeld.
- 5. Geschiedt de aanhouding buiten het rechtsgebied van de Nederlandse Antillen, dan zijn de artikelen 522, 534 en 535 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 621

- 1. De opneming van een persoon tegen wie een bevel tot vrijheidsontneming of veroordelend vonnis wordt ten uitvoer gelegd, in de daartoe bestemde gevangenis of andere inrichting, geschiedt hetzij op vertoon van het bevel tot voorlopige hechtenis of inverzekeringstelling, of wel van het veroordelend vonnis of een uittreksel daarvan, hetzij op vertoon van de last tot tenuitvoerlegging van het openbaar ministerie.
- 2. In het laatste geval doet de ambtenaar, die de last heeft gegeven, het bevel tot voorlopige hechtenis of inverzekeringstelling of, in geval van tenuitvoerlegging van vrijheidsstraf, het veroordelend vonnis of een uittreksel daarvan ten spoedigste toekomen aan het hoofd van de inrichting.
- 3. In geval van tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf, opgelegd bij een mondelinge vonnis, geschiedt de in het eerste lid bedoelde opneming op vertoon van:
  - o a.
hetzij het proces-verbaal van de terechtzitting, dan wel een afschrift daarvan of uittreksel daaruit;
  - o b.
hetzij de last tot tenuitvoerlegging van het openbaar ministerie, dan wel een afschrift daarvan.
- 4. In het geval, bedoeld in het derde lid, onderdeel b, doet de ambtenaar die de last heeft gegeven, het proces-verbaal van de terechtzitting, dan wel een afschrift daarvan of uittreksel daaruit, houdende aantekening van het mondelinge vonnis, ten spoedigste toekomen aan het hoofd van de inrichting.

Artikel 622

Het hoofd van de gevangenis of andere inrichting, waarin de straf van vrijheidsontneming wordt ten uitvoer gelegd, is verplicht een register te houden volgens een door de Minister van Justitie vast te stellen model.

Artikel 623

- **1. In het register worden bij de opneming van een persoon tegen wie een bevel tot vrijheidsontneming of een veroordelend vonnis wordt ten uitvoer gelegd, diens naam, voornaam, beroep, geboorteplaats en woon- of verblijfplaats ingeschreven. Indien het een of ander onbekend is, wordt daarvan melding gemaakt.**
- **2. De inschrijving wijst verder aan:**
  - o de rechter of de ambtenaar, wiens beslissing wordt ten uitvoer gelegd;
  - o de dagtekening van die beslissing; de dag en het uur, waarop de opneming geschiedt, en zo mogelijk het ogenblik waarop de vrijheidsontneming is aangevangen;
  - o bij veroordeling, de duur van de straf.
- **3. De inschrijving wordt mede ondertekend door de ambtenaar, die het bevel of vonnis ten uitvoer legt. Deze ontvangt van het hoofd van de inrichting de schriftelijke verklaring dat de opneming heeft plaatsgehad, welke verklaring hij overlegt aan de ambtenaar op wiens last de tenuitvoerlegging is geschied.**

Artikel 624

- **1. In het bovengemeld register wordt ter zijde van de inschrijving aangetekend de dag en het uur waarop het verblijf van de gevangene of verpleegde in de inrichting ophoudt, met vermelding van de beslissing krachtens welke, of van enige andere oorzaak ten gevolge waarvan dit plaatsheeft.**
- **2. Het hoofd van de inrichting ondertekent de inschrijving alsmede de aantekeningen in dit artikel bedoeld.**

Artikel 625

- **1. De invrijheidstelling geschiedt door het hoofd van de inrichting:**
  - o a. op de laatste dag van de straftijd, indien de duur van de straf niet meer is dan drie dagen;
  - o b. op de laatste dag van de straftijd die geen zondag of algemeen erkende feestdag is, indien de duur van de straf meer dan drie dagen en minder dan twee maanden is;
  - o c. in andere gevallen van tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf, op de laatste dag van de straftijd die geen zaterdag, zondag of algemeen erkende feestdag is;
  - o d. zodra de geldigheid van het bevel tot vrijheidsontneming ophoudt;
  - o e. zodra het bevoegd gezag de last tot invrijheidstelling aan het hoofd van de inrichting heeft verstrekt.
- **2. De invrijheidstelling vindt in geen geval plaats na het ogenblik waarop de straftijd verstrijkt.**

- 3. Indien de invrijheidstelling ingevolge het eerste lid, aanhef en onderdelen a, b of c, geschiedt alvorens de straftijd geheel is verstreken, vervalt het recht van tenuitvoerlegging voor het nog resterende gedeelte van de straf.
- 4. Voor de toepassing van het eerste tot en met derde lid wordt, in gevallen waarin ten aanzien van een gedeelte van de straf een bevel als bedoeld in artikel 17a van het Wetboek van Strafrecht is gegeven, met dat gedeelte alleen rekening gehouden, voor zover de tenuitvoerlegging daarvan door de rechter is gelast.

Artikel 626

Indien de veroordeelde meer dan een straf achtereenvolgens moet ondergaan, worden zij voor de toepassing van artikel 625, eerste lid, aanhef en onderdelen a, b of c, als één straf aangemerkt.

Artikel 627

- 1. Het Hof van Justitie waakt voor de nakoming van de voorschriften van de artikelen 621 tot en met 625 en doet te dien einde de gevangenis en andere inrichtingen door een of meer leden op onbepaalde tijden, doch tenminste tweemaal 's jaars, bezoeken.
- 2. Van de bevindingen wordt telkenmale schriftelijk verslag gedaan aan de Minister van Justitie.
- 3. De officieren van justitie zijn verplicht tot het bezoeken en het doen van verslag op de voet als in het eerste en tweede lid is vermeld.

Artikel 628

- 1. De tenuitvoerlegging van vonnissen, houdende veroordeling tot geldboete, geschiedt door het openbaar ministerie.
- 2. Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, kunnen regels worden gesteld met betrekking tot de plaats van betaling van geldboeten.

Wetboek van Strafrecht

Titel II, Straffen, § 1 Algemeen

Artikel 1:11

1. De straffen zijn:

a. de hoofdstraffen:

1° gevangenisstraf;

2° hechtenis;

3° taakstraf;

4° geldboete.

b. de bijkomende straffen:

1° ontzetting van bepaalde rechten;

2° verbeurdverklaring.

2. Ten aanzien van misdrijven en ten aanzien van overtredingen die worden bedreigd met een vrijheidsstraf kan de rechter een taakstraf opleggen. Een taakstraf bestaat uit een werkstraf, zijnde het verrichten van onbetaalde arbeid, of een leerstraf, zijnde het volgen van een leerproject, of een combinatie van beide.

3. In geval van veroordeling tot gevangenisstraf, tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder niet begrepen, of tot taakstraf kan de rechter tevens een geldboete opleggen.

4. In geval van veroordeling tot gevangenisstraf of tot hechtenis, vervangende hechtenis daaronder niet begrepen, waarvan het onvoorwaardelijk ten uitvoer te leggen deel ten hoogste zes maanden bedraagt, kan de rechter tevens een taakstraf opleggen.

5. Naast veroordeling tot levenslange gevangenisstraf kan geen andere straf worden opgelegd dan ontzetting van bepaalde rechten en verbeurdverklaring.

6. Een bijkomende straf kan, in de gevallen waarin de wet haar oplegging toelaat, zowel afzonderlijk als tezamen met hoofdstraffen en met andere bijkomende straffen worden opgelegd.

Artikel 1:13

1. De gevangenisstraf is levenslang of tijdelijk.

2. De duur van de tijdelijke gevangenisstraf is ten minste een dag en ten hoogste vier en twintig achtereenvolgende jaren.

3. Zij kan voor ten hoogste dertig achtereenvolgende jaren worden opgelegd in de gevallen waarin op het misdrijf levenslange en tijdelijke gevangenisstraf ter keuze van de rechter zijn gesteld.

4. De rechter kan ten hoogste dertig achtereenvolgende jaren gevangenisstraf opleggen in die gevallen waarin wegens strafverhoging ter zake van samenloop van misdrijven, herhaling van misdrijf of schending van een bijzondere ambtsplicht de tijd van vier en twintig jaren wordt overschreden.

Artikel 1:15

1. De tenuitvoerlegging van vrijheidsstraffen en vrijheidsbenemende maatregelen geschiedt overeenkomstig bij of krachtens landsverordening te stellen regels.

2. Deze regels betreffen in elk geval:

a. de aanwijzing en de bestemming van inrichtingen bestemd voor deze tenuitvoerlegging;

b. de selectie van de personen ten aanzien van wie de tenuitvoerlegging van de voornoemde

straffen en maatregelen plaatsvindt voor de inrichtingen;

c. het beheer van de inrichtingen en het toezicht daarop;

d. het regime in de inrichtingen;

e. gevallen waarin en de wijze waarop beperkingen op de grondrechten van de in onderdeel b omschreven personen plaats kan vinden;

f. de rechtsgang voor de in onderdeel b omschreven personen aangaande beslissingen die hen raken en het regime van de inrichting betreffen alsmede beslissingen tot hun plaatsing en overplaatsing.

Artikel 1:16

1. In bijzondere gevallen kan de Minister van Justitie, overeenkomstig bij of krachtens landsverordening te stellen nadere regels, bepalen dat de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf gedurende een tijdvak van ten hoogste drie maanden wordt onderbroken.

2. Een gedetineerde kan, overeenkomstig bij of krachtens landsverordening te stellen nadere regels, worden vergund de inrichting tijdelijk te verlaten.
3. De in het eerste en tweede lid bedoelde nadere regels betreffen in elk geval de criteria waaraan een gedetineerde moet voldoen om voor een strafonderbreking dan wel verlof in aanmerking te komen, de bevoegdheid tot en de wijze van verlening, weigering, beperking en intrekking alsmede de duur en frequentie en de voorwaarden die aan de strafonderbreking of het verlof kunnen worden verbonden.
4. Het verlaten van de inrichting bedoeld in het tweede lid, schort de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel niet op.

Artikel 1:17

1. Een veroordeelde tot gevangenisstraf die wegens de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van zijn geestvermogens daarvoor in aanmerking komt, kan worden geplaatst in een inrichting voor verpleging van ter beschikking gestelden.
2. Indien een veroordeelde tot gevangenisstraf tevens de maatregel van terbeschikkingstelling met bevel tot verpleging van overheidswege is opgelegd, wordt op regelmatige tijdstippen beoordeeld of de veroordeelde dient te worden geplaatst in een justitiële inrichting voor de verpleging van ter beschikking gestelden. Bij of krachtens landsbesluit, houdende algemene maatregelen, worden nadere regels gesteld over deze beoordeling. Deze regels betreffen in elk geval de frequentie van de beoordelingen, de te volgen procedure, waaronder de advisering door een of meer gedragsdeskundigen, de wijze waarop de beoordeling dient plaats te vinden en de rechtsgang voor de veroordeelden aangaande de in dit artikel bedoelde beslissingen.

Artikel 1:18

Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, wordt een reclasseringsinstelling aangewezen en worden nadere voorschriften gegeven ten aanzien van het verlenen van hulp en steun aan veroordeelden, en het uitoefenen van toezicht op de naleving van bijzondere voorwaarden.

§9 Ingang en executie vrijheidsstraf

Artikel 1:61

1. De gevangenisstraf, ten aanzien van veroordeelden die zich in voorlopige hechtenis bevinden ter zake van het feit waarvoor zij veroordeeld zijn, gaat in op de dag waarop de rechterlijke uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan.
2. De gevangenisstraf en de hechtenis, ten aanzien van andere veroordeelden, gaan in op de dag van de tenuitvoerlegging van de rechterlijke uitspraak.
3. Wordt bij een vonnis zowel gevangenisstraf als hechtenis opgelegd, dan worden deze straffen aansluitend na elkaar geëxecuteerd.

§13 Kosten en opbrengsten

Artikel 1:72

1. De kosten van gevangenisstraf en hechtenis komen ten laste van het Land.
2. Al hetgeen wordt verkregen uit geldboeten en verbeurdverklaringen komt ten bate van het Land.

Landsverordening beginselen Gevangeniswezen

Tekst van de regeling

Intitulé

LANDSVERORDENING van de 27ste juni 1996 tot vaststelling van beginselen van het gevangeniswezen (Landsverordening beginselen gevangeniswezen)

HOOFDSTUK I Algemene Bepalingen

Artikel 1

Voor de toepassing van deze landsverordening wordt verstaan onder:

- a. minister : de minister van Justitie;**
- b. gedetineerden : de personen, ingesloten in gevangenissen, huizen van bewaring en landsinrichtingen voor ter beschikking gestelden;**
- c. onveroordeelden : de personen, niet krachtens veroordeling tot straf of maatregel, ingesloten in een van de gestichten, bedoeld in artikel 2.**

HOOFDSTUK II Indeling der gestichten

Artikel 2

De gestichten of afdelingen van de gestichten worden onderscheiden in gevangenissen, huizen van bewaring en landsinrichtingen voor ter beschikking gestelden.

Artikel 3

- 1. De minister wijst de gestichten of afdelingen van gestichten aan, die bestemd zijn voor gevangenis, huis van bewaring en landsinrichting voor ter beschikking gestelden.**
- 2. Op ieder eiland wordt tenminste een gesticht of een afdeling van een gesticht aangewezen dat een bestemming als huis van bewaring heeft.**
- 3. Voor de opneming van vrouwelijke gedetineerden worden afzonderlijke gestichten of afdelingen van gestichten aangewezen.**
- 4. De minister kan huizen van bewaring en in bijzondere gevallen andere gestichten aanwijzen, waarin zowel mannen als vrouwen worden opgenomen. In die gevallen worden mannen en vrouwen te allen tijde gescheiden.**

Artikel 4

- 1. In de gevangenissen wordt, behoudens het bepaalde in artikel 11 en het bepaalde in artikel 29 van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen, uitsluitend de gevangenisstraf ten uitvoer gelegd.**
- 2. In bijzondere gevallen kan de minister hechtenis en militaire detentie, vervangende hechtenis en militaire detentie daaronder begrepen, in een gevangenis ten uitvoer doen leggen.**

Artikel 5

- 1. De huizen van bewaring zijn bestemd:**

o a.

tot opneming van hen, die de straffen van hechtenis of van militaire detentie moeten ondergaan;

o b.

tot opneming van alle anderen, aan wie krachtens rechterlijke beslissing of door het openbaar gezag rechtens hun vrijheid is ontnomen, voor zover geen andere plaats voor hen is bestemd of voor zolang opname in de voor hen bestemde plaats niet

mogelijk is;

o c.

tot verblijf voor doortrekkende gedetineerden.

- 2. In de huizen van bewaring kunnen ook degenen worden opgenomen, die tot gevangenisstraf veroordeeld zijn en wier straftijd niet meer dan acht maanden bedraagt.

- 3. De minister kan, indien dit door een openbaar belang vereist wordt, bepalen dat veroordeelden in artikel 4 bedoeld, tijdelijk in een huis van bewaring worden opgenomen.

Artikel 6

De landsinrichtingen voor ter beschikking gestelden zijn bestemd tot opneming van:

- a.

hen, wier plaatsing in een landsinrichting overeenkomstig de bepalingen van de artikelen 39 en 39c van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen moet volgen, indien niet tevens hun plaatsing in een krankzinnigengesticht is gelast, dan wel zodanige plaatsing door verlof of ontslag werd onderbroken of beëindigd;

- b.

onveroordeelden, naar wier geestvermogens volgens wettelijke regeling een onderzoek noodzakelijk wordt geacht;

- c.

de gedetineerden, die tot gevangenisstraf veroordeeld zijn, doch die op grond van de gebrekkige ontwikkeling of ziekelijke stoornis van hun geestvermogens voor verblijf of verder verblijf in een gevangenis of huis van bewaring ongeschikt gebleken zijn of wier observatie noodzakelijk wordt geacht, een en ander volgens nader door de minister te stellen regelen.

HOOFDSTUK III Differentiatie der gevangenen

Artikel 7

De minister wijst een of meer gevangenen aan, waarvan afdelingen in het bijzonder bestemd zijn voor de opneming van mannelijke tot gevangenisstraf veroordeelden, die de leeftijd van eenentwintig jaren nog niet hebben bereikt.

Artikel 8

De minister wijst een of meer gevangenen aan, waarvan afdelingen in het bijzonder bestemd worden voor de opneming van mannelijke tot gevangenisstraf veroordeelden, niet in aanmerking komende voor plaatsing in een van de in artikel 7 genoemde afdelingen, wier werkelijke straftijd niet meer dan acht maanden bedraagt.

Artikel 9

De minister wijst een of meer gevangenen aan, waarvan afdelingen in het bijzonder bestemd worden voor de opneming van mannelijke tot gevangenisstraf veroordeelden, niet in aanmerking komende voor plaatsing in een van de in artikel 7 bedoelde afdelingen, wier werkelijke straftijd meer dan acht maanden bedraagt.

Artikel 10

De minister wijst een of meer gevangenen aan, waarvan afdelingen in het bijzonder bestemd worden voor de opneming van mannelijke tot gevangenisstraf veroordeelden, die meer dan de helft van een opgelegde onvoorwaardelijke straf van tenminste drie jaren hebben doorgebracht in een andere afdeling van een gevangenis of huis van bewaring.

Artikel 11

De minister wijst een of meer gevangenissen aan, waarvan afdelingen in het bijzonder bestemd worden voor de opneming van gedetineerden uit alle categorieën, die tijdelijk een regime met intensieve persoonlijke begeleiding behoeven.

Artikel 12

Omtrent de wijze, waarop de tot gevangenisstraf veroordeelden over de verschillende gevangenissen worden verdeeld, worden bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, nadere regelen gegeven.

HOOFDSTUK IV Beheer en toezicht

Artikel 13

Het opperbeheer van de gestichten berust bij de minister, die voor elk gesticht of elke afdeling daarvan een huishoudelijk reglement vaststelt.

Artikel 14

Het beheer van ieder gesticht berust bij de directeur of een hoofd op wie het in deze landsverordening omtrent de directeur bepaalde van toepassing is.

Artikel 15

Het personeel van de gestichten wordt bij landsbesluit benoemd, geschorst en ontslagen.

Artikel 16

- 1. Bij ieder gesticht is een Commissie van Toezicht, waarvan de leden door de minister worden benoemd en ontslagen.

- 2. De Commissie van Toezicht heeft tot taak:

- o a.

toezicht te houden op de wijze van tenuitvoerlegging van de vrijheidsbeneming in het gesticht of afdelingen daarvan;

- o b.

kennis te nemen van door de gedetineerden naar voren gebrachte grieven;

- o c.

zorg te dragen voor de behandeling van klaagschriften ingevolge het bepaalde in Hoofdstuk XII;

- o d.

aan de minister, de directeur of het hoofd van een gesticht, al dan niet uit eigen beweging, advies en inlichtingen te geven omtrent het in onderdeel a gestelde.

- 3. De Commissie van Toezicht stelt zich door persoonlijk contact met de gedetineerden regelmatig op de hoogte van onder hen levende wensen en gevoelens. Bij toerbeurt treedt één van haar leden hiertoe op als maandcommissaris.

- 4. Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, worden regels gesteld omtrent de bevoegdheden, de samenstelling en de werkwijze van de Commissie van Toezicht, de benoeming en het ontslag van haar leden alsmede over de werkzaamheden van de maandcommissaris.

HOOFDSTUK V Regime

Artikel 17

Met handhaving van het karakter van de vrijheidsstraf of de maatregel van terbeschikkingstelling van de Regering, wordt de tenuitvoerlegging hiervan mede dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van de terugkeer van de gedetineerden in de maatschappij.

Artikel 18

- 1. De onveroordeelden worden aan geen andere beperkingen onderworpen dan die welke voor het doel van hun opsluiting of in het belang van de handhaving van de orde of de veiligheid in het gesticht noodzakelijk zijn.
- 2. Hun regime wordt, naar de beginselen van deze landsverordening geregeld bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen.

Artikel 19

- 1. De minister kan in de huishoudelijke reglementen van gestichten of afdelingen van gestichten bepalen, dat de bevolking door de directeur in groepen zal worden ingedeeld.
- 2. Het regime in de verschillende groepen kan verschillend zijn.

Artikel 20

- 1. Onveroordeelden worden bij voorkeur niet met veroordeelde gedetineerden in een vertrek geplaatst.
- 2. Mannelijke gedetineerden beneden de eenentwintig jaren worden bij voorkeur afgezonderd van de volwassen gedetineerden.

Artikel 21

Onverminderd het bepaalde in artikel 19, tweede lid, kunnen individuele voorrechten worden toegestaan.

Artikel 22

De tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel in een gesticht vindt plaats in algehele of in beperkte gemeenschap, dan wel in afzondering.

Artikel 23

De directeur kan, naar door de minister te stellen nadere regels, een gedetineerde op zijn verzoek toestaan in afzondering te worden geplaatst.

HOOFDSTUK VI Arbeid en arbeidsloon

Artikel 24

- 1. De directeur draagt zorg voor de beschikbaarheid van arbeid voor de gedetineerden, voor zover de aard van de detentie zich daartegen niet verzet.
- 2. Gedetineerden die tot een vrijheidsstraf (vervangende hechtenis en militaire detentie daaronder begrepen) zijn veroordeeld zijn verplicht de hen opgedragen arbeid te verrichten.
- 3. Onveroordeelden zijn niet tot arbeid verplicht. Indien zij verklaard hebben aan de arbeid te willen deelnemen, worden zij op gelijke voet als de in het tweede lid bedoelde gedetineerden daartoe in de gelegenheid gesteld.

Artikel 25

De arbeid zal zich bij voorkeur uitstrekken tot het verrichten van de huisdienst en tot het vervaardigen van voorwerpen voor de overheidsdienst en objecten van algemeen nut.

Artikel 26

- 1. Het aan de gedetineerden toe te kennen arbeidsloon wordt door de minister vastgesteld. Een deel daarvan wordt bestemd voor de uitgaanskas. Het overige deel blijft onder bewaring van de directeur, doch staat ter beschikking van de gedetineerden volgens nader door de minister te stellen regelen.
- 2. De onveroordeelden kunnen over het arbeidsloon beschikken volgens regelen door de minister te stellen.

Artikel 27

- 1. Het door de gedetineerden verdiende arbeidsloon is hun eigendom.
- 2. Moedwillig of door achteloosheid door gedetineerden tijdens de detentie aan het Land toegebrachte schade kan zowel op de uitgaanskas als op het overige gedeelte van het arbeidsloon worden verhaald. Voor het overige is de uitgaanskas onvervreemdbaar en niet vatbaar voor beslag.

Artikel 28

De wijze waarop de uitgaanskas aan de gedetineerden na hun invrijheidstelling wordt uitgekeerd, wordt bij of krachtens landsbesluit, houdende algemene maatregelen, geregeld.

Artikel 29

De arbeidstijd wordt bij huishoudelijk regelement van de gestichten of afdelingen vastgesteld, zoveel mogelijk overeenkomstig die welke gebruikelijk is in het vrije bedrijf.

Artikel 30

De arbeid zal zoveel mogelijk mede dienstbaar worden gemaakt aan het onderhouden, vergroten of verwerven van vakbekwaamheid.

HOOFDSTUK VII Geestelijke verzorging

Artikel 31

Het behoort tot de taak van de directeur te bevorderen, dat de gedetineerden de te hunnen behoefte gehouden godsdienstoefeningen en bezinningsamenkomsten kunnen bijwonen.

Artikel 32

- 1. De gedetineerden worden in de gelegenheid gesteld godsdienstonderwijs te ontvangen.
- 2. Zij worden bovendien in de gelegenheid gesteld persoonlijk contact met geestelijke verzorgers te onderhouden.

HOOFDSTUK VIII Sociale verzorging

Artikel 33

Het behoort tot de taak van de directeur de gedetineerden te helpen bij het zoeken naar een oplossing van de maatschappelijke moeilijkheden, die met het feit van hun detentie of met de omstandigheden, die tot het plegen van het strafbare feit hebben geleid, in verband staan.

HOOFDSTUK IX Ontwikkeling en ontspanning

Artikel 34

De gedetineerden worden in de gelegenheid gesteld gebruik te maken van de in het gesticht aanwezige mogelijkheden tot onderwijs, vorming en recreatie.

Artikel 35

Aan gedetineerden, voor wie zulks wenselijk wordt geacht, wordt zoveel mogelijk aanvullend schoolonderricht gegeven.

HOOFDSTUK X Tucht

Artikel 36

• 1. In de gestichten of afdelingen van de gestichten kunnen door de directeur, of bij zijn afwezigheid, belet of ontstentenis door zijn plaatsvervanger, de navolgende disciplinaire straffen worden opgelegd wegens het begaan van feiten, die onverenigbaar zijn met een goede orde en tucht:

o a.

opsluiting in de strafcel;

o b.

onthouding van bezoek, van het schrijven of ontvangen van brieven of beperking van andere rechten en gunsten;

o c.

geldboete tot een bedrag van ten hoogste het zakgeld van de gedetineerde over twee weken;

o d.

berisping.

• 2. De straf, bedoeld in het eerste lid, onderdeel a, kan voor ten hoogste twee weken, en die, bedoeld in het eerste lid, onderdeel b, voor ten hoogste vier weken, worden opgelegd. Zij kunnen tezamen worden opgelegd.

Artikel 37

• 1. Geen straf wordt opgelegd dan nadat de overtreder door hem, die de straf oplegt, is gehoord.

• 2. Aan de gestrafte wordt binnen 24 uur na de strafoplegging een schriftelijke met redenen omklede mededeling uitgereikt, waarin tevens melding wordt gemaakt van de mogelijkheid van beklag bij de Commissie van Toezicht alsmede van de wijze waarop en de termijn waarbinnen dit beklag moet worden gedaan.

HOOFDSTUK XI Onderbreking van de straf Verlaten van het gesticht

Artikel 38

In bijzondere gevallen kan de minister bepalen, dat de tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf gedurende een tijdvak van ten hoogste drie maanden wordt onderbroken.

Artikel 39

• 1. Een gedetineerde kan, naar door de minister te stellen nadere regels, vergund worden tijdelijk het gesticht te verlaten.

• 2. De in het eerste lid bedoelde nadere regels betreffen in elk geval de criteria waaraan een gedetineerde moet voldoen om voor het verlof in aanmerking te komen, de bevoegdheid tot en de wijze van verlening, weigering, beperking en intrekking alsmede de duur en frequentie van het verlof en de voorwaarden die aan het verlof kunnen worden verbonden.

• 3. Het verlaten van het gesticht, bedoeld in het eerste lid, schort de tenuitvoerlegging van de vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel niet op.

HOOFDSTUK XII Beklag

Artikel 40

• 1. Een gedetineerde kan beklag doen over:

o a.

de op hem toegepaste beslissing tot plaatsing in afzondering;

o b.

een hem betreffende beslissing tot oplegging van een disciplinaire straf;

o c.

een hem betreffende beslissing tot weigering van een verzoek als bedoeld in artikel 23.

- 2. De gedetineerde die beklag wenst te doen wordt daartoe onverwijld in de gelegenheid gesteld.

Artikel 41

- 1. Het beklag wordt schriftelijk gedaan bij de Commissie van Toezicht bij het gesticht waar de gedetineerde ten tijde van het geven van de beslissing verbleef.

- 2. Het beklag moet worden gedaan uiterlijk op de derde dag na die waarop de gedetineerde kennis heeft gekregen van de beslissing waarover hij zich wenst te beklagen.

- 3. Een na afloop van de in het tweede lid genoemde termijn ingediend klaagschrift is niettemin ontvankelijk, indien blijkt, dat de gedetineerde het beklag zo spoedig heeft gedaan als redelijkerwijs van hem kon worden verlangd.

Artikel 42

- 1. Het klaagschrift wordt behandeld door een door de Commissie van Toezicht uit haar midden benoemde beklagcommissie.

- 2. De samenstelling van de beklagcommissie, alsmede de wijze van behandeling van het klaagschrift worden bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, nader geregeld.

Artikel 43

- 1. Hangende de uitspraak op het klaagschrift kan de beklagcommissie op verzoek van de klager, na de directeur te hebben gehoord, de tenuitvoerlegging van de beslissing waarop het klaagschrift betrekking heeft geheel of gedeeltelijk schorsen.

- 2. De beklagcommissie doet hiervan onverwijld mededeling aan de directeur en de klager.

Artikel 44

- 1. De beklagcommissie doet zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen een termijn van twee weken, te rekenen vanaf de datum waarop het klaagschrift is ontvangen, uitspraak in eerste en laatste instantie.

- 2. De uitspraak strekt tot gehele of gedeeltelijke niet-ontvankelijkverklaring, ongegrondverklaring, dan wel gegrondverklaring van het beklag.

- 3. De beklagcommissie verklaart het beklag gegrond en vernietigt de beslissing waarover is geklaagd geheel of gedeeltelijk, indien zij van oordeel is dat deze:

o a.

in strijd is met een in het gesticht of de afdeling van het gesticht geldend voorschrift, dan wel

o b.

bij afweging van alle in aanmerking komende belangen en omstandigheden onredelijk of onbillijk moet worden geacht.

- 4. Bij toepassing van het derde lid kan de beklagcommissie:
  - o a. de directeur, zo nodig onder het stellen van een termijn, opdragen een nieuwe beslissing te nemen met inachtneming van haar uitspraak;
  - o b. bepalen dat haar uitspraak in de plaats treedt van de vernietigde beslissing;
  - o c. volstaan met de gehele of gedeeltelijke vernietiging.
- 5. Indien het derde lid toepassing vindt, worden de gevolgen van de vernietigde beslissing, voor zover mogelijk, door de directeur ongedaan gemaakt, dan wel in overeenstemming gebracht met de uitspraak van de beklagcommissie.
- 6. Voor zover de in het vijfde lid bedoelde gevolgen niet meer ongedaan te maken zijn, bepaalt de beklagcommissie, na de directeur te hebben gehoord, of enige compensatie aan de klager geboden is. In bijzondere gevallen kan aan de klager een naar redelijkheid en billijkheid te bepalen geldelijke tegemoetkoming worden toegekend. Bij landsbesluit, houdende algemene maatregelen, kan het bedrag worden vastgesteld dat ten hoogste kan worden uitgekeerd.

HOOFDSTUK XIII Slotbepalingen

Artikel 45

[wijzigt het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen]

Artikel 46

De Verordening van den 6n oktober 1930, tot aanwijzing der gestichten, waar hetzij gevangenisstraf, hetzij hechtenis wordt ondergaan en tot vaststelling der beginselen van het gevangeniswezen (P.B. 1930, no. 73), zoals gewijzigd, wordt ingetrokken.

Artikel 47

Deze landsverordening treedt in werking op een bij landsbesluit te bepalen tijdstip.

Artikel 48

Deze landsverordening kan worden aangehaald als: Landsverordening beginselen gevangeniswezen.

Aanwijzingsbeschikking gestichten

Artikel 2

- 1. Als gevangenis bedoeld in artikel 4 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, bestemd voor de opneming van mannelijke gedetineerden, worden aangewezen:

o a.

de Strafgedetineerde Koraal Specht te Curaçao*;

- 2. Als huis van bewaring bedoeld in artikel 5 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, bestemd voor de opneming van mannelijke gedetineerden, worden aangewezen:

o a.

het Huis van Bewaring Curaçao*, verbonden aan de Strafgedetineerde Koraal Specht;

- 3. Als landsinrichting voor ter beschikking gestelden bedoeld in artikel 6 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, bestemd voor de opneming van mannelijke gedetineerden, worden aangewezen:

- o a.
de daartoe bestemde afdeling van de Caprileskliniek te Curaçao*.

Artikel 3

Als gevangenis bedoeld in de artikelen 7, 8, 9, 10 en 11 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, worden aangewezen de Strafgevangenis Koraal Specht te Curaçao* en de Strafgevangenis te Sint Maarten.

Artikel 4

- 1. Als huis van bewaring, als gevangenis en als landsinrichting voor ter beschikking gestelden bestemd voor de opneming van vrouwelijke gedetineerden, wordt, onverminderd artikel 6 van deze beschikking juncto artikel 11 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, aangewezen de als vrouwenafdeling bestemde afdeling van de Strafgevangenis Koraal Specht te Curaçao*.
- 2. Vrouwelijke gedetineerden bedoeld in artikel 5, eerste en tweede lid, van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, kunnen door de Directeur Gevangeniswezen*) tevens voor een aaneengesloten periode van maximaal drie maanden worden opgenomen in:

- o a.
het Huis van Bewaring Curaçao*,

- 3. Vrouwelijke gedetineerden die opgenomen zijn of behoren te worden in de landsinrichting voor ter beschikking gestelden bedoeld in het eerste lid, kunnen door de Directeur Gevangeniswezen, indien de voorzieningen of opname mogelijkheden aldaar niet toereikend zijn, tevens voor een aaneengesloten periode van maximaal zes maanden worden opgenomen in de landsinrichting voor ter beschikking gestelden bedoeld in artikel 2, derde lid.
- 4. De periode bedoeld in het tweede en derde lid, kan telkens met eenzelfde maximum duur worden verlengd door de minister.

-

Artikel 5

- 1. Een veroordeelde gedetineerde bedoeld in artikel 5, derde lid, van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, kan door de Directeur Gevangeniswezen voor een aaneengesloten periode van maximaal drie maanden worden opgenomen in een huis van bewaring, onverminderd artikel 4, eerste en tweede lid, van deze beschikking, indien:

- o a.
de opnamecapaciteit* in de gevangenis niet toereikend is, of

- o b.
de gedetineerde een bedreiging vormt voor de orde, veiligheid of goede gang van zaken in de gevangenis; of

- o c.
de persoonlijke veiligheid van de gedetineerde in het geding is; of

- o d.
zulks met het oog op een zo optimaal mogelijke reclassering van de gedetineerde wenselijk is.

- 2. De periode bedoeld in het eerste lid, kan telkens met eenzelfde maximum duur worden verlengd door de minister.

Huishoudelijk reglement penitentiaire inrichtingen

Tekst van de regeling

Intitulé

MINISTERIËLE BESCHIKKING met algemene werking van de 6de augustus 1999 houdende vaststelling van een huishoudelijk reglement voor gestichten als bedoeld in de Landsverordening beginselen gevangeniswezen (Huishoudelijk reglement penitentiaire inrichtingen 1999)

§ 1. Algemene bepalingen

Artikel 1

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. gesticht : de huizen van bewaring, gevangenissen en landsinrichtingen voor ter beschikking gestelden in de Nederlandse Antillen;
- b. directeur : de locatie-directeur van een gesticht en bij diens afwezigheid, degene die hem vervangt;
- c. gedetineerde : de persoon ingesloten in een gesticht.

§ 2. De opneming van een gedetineerde in het gesticht.

Artikel 2

De opneming van gedetineerden in een gesticht kan te allen tijde geschieden met dien verstande dat zij slechts bij uitzondering naar een gesticht overgebracht zullen worden voor 8.00 uur en na 22.00 uur.

Artikel 3

- 1. Na binnenkomst van een gedetineerde doet de directeur de bescheiden of last tot insluiting onverwijld onderzoeken.
- 2. Zijn de documenten in orde bevonden dan wordt de gedetineerde ingeschreven in het gedetineerdenregister.
- 3. In het gedetineerdenregister wordt tevens aantekening gemaakt van de door de gedetineerde opgegeven persoon of instantie die van bijzondere voorvallen die hem raken, in kennis gesteld kan worden.
- 4. De gedetineerde kan bij opneming of op een later tijdstip aangeven of en zo ja met welke geestelijke raadsman hij in contact wenst te treden. Betreft de opgave een niet aan het gesticht [bedoeld zal zijn: gesticht] verbonden geestelijk raadsman dan beslist de directeur omtrent diens toelating. Toelating kan door de directeur worden geweigerd, indien de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht daartoe, naar zijn oordeel, bepaaldelijk aanleiding geeft.

Artikel 4

- 1. Van de bij opneming of op een later tijdstip aangetroffen en in bewaring genomen gelden, waardepapieren* en andere goederen, die de gedetineerde niet onder zijn berusting mag houden, wordt aantekening gemaakt in het bewaarnemingsregister. De gedetineerde dient, zo mogelijk, voor akkoord te tekenen.
- 2. In bewaring genomen geld wordt geboekt op de post "Eigen geld" van de rekening bedoeld in artikel 9.
- 3. Waardepapieren en andere goederen doet de directeur verzegeld opbergen in de door hem aangewezen ruimte in het gesticht, tenzij dezen met schriftelijke toestemming van de gedetineerde en voor zijn rekening aan een door hem opgegeven derde worden afgestaan.

- 4. In bewaring genomen waardepapieren en andere goederen worden de gedetineerde, onverminderd artikel 20, bij zijn invrijheidstelling teruggegeven tegen getekend bewijs van ontvangst.

Artikel 5

- 1. Zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen 24 uren na opneming, wordt de gedetineerde geïnformeerd* omtrent de Gevangenismaatregel 1999, deze beschikking en de overige dienstberichten en regelingen die voor hem van belang zijn.
- 2. Indien de gedetineerde de Nederlandse taal niet machtig is wordt hem een informatie-brochure over de Gevangenismaatregel 1999 en deze beschikking verstrekt in een taal die hij wel begrijpt, voor zover het betreft Papiamentu, Engels en Spaans.
- 3. Indien de gedetineerde ook de talen genoemd in het tweede lid, niet verstaat, wordt door de directeur naar een oplossing gezocht die zoveel mogelijk strookt met het eerste lid.

§ 3. Wijze van tenuitvoerlegging van de detentie

Artikel 6

- 1. De tenuitvoerlegging van een vrijheidsstraf of vrijheidsbenemende maatregel in een gesticht vindt als regel plaats in gemeenschap.
- 2. De directeur kan de gedetineerde op zijn verzoek dan wel ambtshalve de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel in afzondering laten ondergaan indien de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht daartoe, naar zijn oordeel, bepaaldelijk aanleiding geeft.
- 3. Indien de directeur ambtshalve besluit de gedetineerde de vrijheidsstraf of de vrijheidsbenemende maatregel in afzondering te laten ondergaan, dan wel indien hij een daartoe strekkend verzoek van de gedetineerde afwijst, geschiedt dat schriftelijk en met redenen omkleed. Daarbij wijst hij de gedetineerde op de mogelijkheid van beklag bedoeld in artikel 40 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen.

§ 4. Persoonlijke verzorging

Artikel 7

De gedetineerde is verplicht de hem toegewezen woon- en slaapruiimte, met de zich daarin bevindende voorwerpen, in zindelijke staat te houden.

Artikel 8

- 1. De directeur doet, zo vaak als redelijkerwijs nodig, aan de gedetineerde verstrekken: zeep, tandpasta, een tandenborstel, toiletpapier, eet- en drinkgerei, een hoofdkussen, een matras, een deken en een laken tegen getekend bewijs van ontvangst.
- 2. De directeur kan nadere voorschriften vaststellen omtrent het verstrekken en het gebruik van de goederen bedoeld in het eerste lid.

§ 5. Beheer en besteedbaarheid geldelijke middelen gedetineerde

Artikel 9

- 1. Het beheer van de rekening van de gedetineerde bedoeld in artikel 19, lid 1, van de Gevangenismaatregel 1999, berust bij de directeur of een door deze aangewezen gestichtsmedewerker.
- 2. De directeur dan wel de gestichtsmedewerker bedoeld in het eerste lid, doet van het beheer rekening en verantwoording aan de gedetineerde bij diens invrijheidstelling.

Artikel 10

Het door de gedetineerde in een kalendermaand met arbeid verdiende bedrag bedoeld in artikel 21, tweede lid, van de Gevangenismaatregel 1999, wordt uiterlijk op de zevende dag van de volgende kalendermaand geboekt op de rekening bedoeld in artikel 9, met inachtneming van artikel 21, derde lid, van de Gevangenismaatregel 1999.

Artikel 11

- 1. De opbrengst van de verkoop bedoeld in artikel 22, eerste lid, van de Gevangenismaatregel 1999, wordt uiterlijk op de zevende dag na de verkoop geboekt op de rekening bedoeld in artikel 9, met inachtneming van artikel 22, tweede lid, van de Gevangenismaatregel 1999.
- 2. Zijn er meer gedetineerden betrokken bij de totstandkoming van het produkt, dan wordt de opbrengst van de verkoop bedoeld in het eerste lid, gelijkelijk tussen hen verdeeld.

Artikel 12

- 1. De gelden geboekt als "Eigen geld" op de rekening bedoeld in artikel 9, staan niet ter beschikking van de gedetineerde, tenzij bij of krachtens de Landsverordening beginselen gevangeniswezen anders is bepaald.
- 2. De door de gedetineerde in een kalendermaand van derden ontvangen gelden bedoeld in artikel 23, tweede lid, van de Gevangenismaatregel 1999, doet de directeur uiterlijk de zevende dag van de volgende kalendermaand overboeken van de post "Eigen geld" naar de post "Zakgeld" van de rekening bedoeld in artikel 9. Bij zijn invrijheidstelling worden de resterende gelden hem meegegeven tegen ondertekend bewijs van ontvangst.
- 3. Indien de gedetineerde in een kalendermaand meer geld van derden ontvangt dan het maximaal toegestane bedrag bedoeld in artikel 23 van de Gevangenismaatregel 1999, wordt het meerdere aan de afzender geretourneerd. Is zulks niet mogelijk, dan wordt het meerdere apart bewaard op een door de directeur aangewezen plaats om de daarop volgende maand of maanden met in achtneming van evengenoemd artikel 23 te worden geboekt als "Eigen geld".

Artikel 13

- 1. De gelden geboekt als "Zakgeld" op de rekening bedoeld in artikel 9, staan ter beschikking van de gedetineerde voor de aankoop van kantine-artikelen alsmede voor andere doeleinden. Bij zijn invrijheidstelling worden de resterende gelden hem meegegeven tegen getekend bewijs van ontvangst.
- 2. Door de directeur kan het worden verboden om de gelden geboekt als "Zakgeld" te gebruiken voor een bepaald doel indien dat naar zijn oordeel is vereist in het belang van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht, de voorkoming of opsporing van strafbare feiten, dan wel het tegengaan van vluchtgevaar.

Artikel 14

- 1. De gelden geboekt als "Uitgaanskas" op de rekening bedoeld in artikel 9, staan niet ter beschikking van de gedetineerde, tenzij bij of krachtens de Landsverordening beginselen gevangeniswezen anders is bepaald.
- 2. De gelden bedoeld in het eerste lid, doet de directeur bij de invrijheidstelling van de gedetineerde:
  - o a.

aan hem meegeven tegen getekend bewijs van ontvangst. In overleg met de gedetineerde kan de directeur het bedrag doen verminderen met het nodige reisgeld; of

o b.

indien dit met het oog op de reclassering of anderszins wenselijk is, op met redenen omkleed advies van de maatschappelijk hulpverlener van het gesticht, geheel of gedeeltelijk overmaken aan een autoriteit, instelling of persoon om door deze in eens of in termijnen aan de gedetineerde te worden verstrekt.

Artikel 15

Op verzoek van de gedetineerde besteed of verzonden geld doet de directeur afboeken van de post "Zakgeld" van de rekening bedoeld in artikel 9. Kosten in verband met medisch onderzoek of medische behandeling kunnen voor zover nodig ook worden afgeboekt van de post "Eigen geld". De gedetineerde dient, zo mogelijk, voor akkoord te tekenen.

§ 6. Werktijden, arbeidsduur en arbeidsloon

Artikel 16

- 1. De werktijd voor de gedetineerde ligt tussen 06.00 uur en 19.00 uur, met dien verstande dat de directeur voor gedetineerden die huisdienst verrichten in het gesticht afwijkende werktijden kan vaststellen.
- 2. De arbeidsduur voor de gedetineerde bedraagt ten hoogste 8 uur per dag en ten hoogste 40 uur per week.
- 3. In bijzondere gevallen kan de directeur afwijken van de arbeidsduur bedoeld in het tweede lid. In dat geval mag de arbeidsduur maximaal 10 uren per dag en maximaal 50 uren per week bedragen, met dien verstande dat deze nooit meer dan 160 uren per maand kan bedragen.
- 4. De arbeid wordt onderbroken door een pauze in de loop van de ochtend, middag en, voor zover van toepassing, avond van telkens tenminste één kwartier, met dien verstande dat de pauze voor de middag- en, voor zover van toepassing, avondmaaltijd ten tenminste 45 minuten bedraagt.

Artikel 17

- 1. Op zater-, zon- en feestdagen wordt geen arbeid verricht, tenzij het betreft gedetineerden die huisdienst verrichten in het gesticht.
- 2. Indien de gedetineerde uit hoofde van zijn levensovertuiging de wekelijkse rustdag op een andere dag dan zater- of zondag wenst te houden, wordt door de directeur met die wens, voorzover dat redelijkerwijs mogelijk is, rekening gehouden.

Artikel 18

- 1. De gedetineerde die arbeid verricht, ontvangt voor ieder vol uur daadwerkelijk

o -

verrichte arbeid van eenvoudige aard: netto een gulden en vijfentwintig centen;

o -

verrichte gespecialiseerde arbeid: netto twee gulden.

- 2. Op zater-, zon- of feestdagen ontvangt de gedetineerde voor ieder vol uur daadwerkelijk verrichte arbeid naast het netto bedrag bedoeld in het eerste lid, een netto toeslag van 50% van dat bedrag.

- 3. De minister kan de gedetineerde in bijzondere gevallen, voor zover het gaat om arbeid voor rekening van particulieren, een hoger bedrag toekennen dan de bedragen genoemd in het eerste en tweede lid.

Artikel 19

- 1. Van het aantal volle uren dat de gedetineerde op die dag arbeid heeft verricht, doet de directeur aantekening houden in het arbeidsregister van het gesticht.
- 2. Tevens wordt in het arbeidsregister aantekening gemaakt van het voor de gedetineerde toepasselijke netto uur bedrag bedoeld in artikel 18.

§ 7. Ontvangst, bezit en verzenden van goederen, anders dan gelden, tijdens het verblijf in het gesticht.

Artikel 20

- 1. Van het op verzoek van de gedetineerde verzenden van goederen doet de directeur aantekening maken in het bewaarnemings-register bedoeld in artikel 4. De gedetineerde dient, zo mogelijk voor akkoord te tekenen.
- 2. Op de inbewaarneming van ten behoeve van de gedetineerde ontvangen goederen die hij niet onder zijn berusting mag houden, en de teruggave daarvan bij zijn invrijheidstelling is artikel 4 van overeenkomstige toepassing.

Artikel 21

- 1. Indien de gedetineerde bij de opneming medicamenten bij zich heeft of in een later stadium voor geschreven krijgt, beslist de directeur, na overleg met de gestichtsarts, of hij deze medicamenten onder zijn berusting mag hebben.
- 2. Indien het de gedetineerde niet wordt toegestaan de medicamenten onder zijn berusting te hebben, wordt er door de directeur zorg voor gedragen dat de medicamenten verstrekt worden conform de medische aanwijzingen.
- 3. Het is een gedetineerde verboden om medicijnen op een andere wijze te gebruiken dan is voorgeschreven.

Artikel 22

Buiten de bij zijn opneming aanwezige of op een later tijdstip van derden ontvangen goederen die hij ingevolge toestemming van de directeur onder zijn berusting mag hebben, alsmede de goederen die hem door de directeur zijn verstrekt, is het de gedetineerde slechts toegestaan tot zijn beschikking te hebben:

- a.
artikelen die via de kantine zijn verstrekt;
- b.
de door de directeur te bepalen materialen en gereedschappen in verband met de arbeid en handvaardigheid;
- c.
het door de directeur te bepalen lees- en studiemateriaal.

§ 8. Bezoek en contacten in en buiten het gesticht

Artikel 23

- 1. De directeur stelt de tijdstippen vast gedurende welke de gedetineerde bezoek mag ontvangen in het gesticht.
- 2. De bezoeken bedragen tenminste 12 uren per week, waarvan tenminste 6 uren op zater- of zondag.
- 3. Het is de gedetineerde verboden bezoek te ontvangen gedurende de tijd dat hij voor arbeid buiten het gesticht verblijft.

- 4. De in artikel 26, eerste lid, van de Gevangenismaatregel 1999 genoemde ambten en personen, alsmede andere door de minister aangewezen personen worden te allen tijde in het gesticht of, indien de gedetineerde voor arbeid buiten het gesticht verblijft, tot die werkplek toegelaten om de gedetineerde te bezoeken.

Artikel 24

- 1. De directeur beslist omtrent de toelating van personen die zich voor bezoek hebben aangemeld.
- 2. Gewezen gedetineerden dienen schriftelijk, uiterlijk vier dagen voor het bezoek, een verzoek om toelating bij de directeur in te dienen.
- 3. Vrije toegang met in achtneming van het bij of krachtens artikel 23 bepaalde hebben:
  - o a. advocaten, geestelijke raadslieden bedoeld in artikel 3, en reclasseringsmedewerkers die hun cliënten*wensen te bezoeken;
  - o b. ouders of voogden van strafrechtelijk minderjarige onveroordeelde gedetineerden.
- 4. Bezoek vindt, tenzij de directeur anders beslist, plaats in het door hem aangewezen lokaal van het gesticht en in aanwezigheid van een of meer door hem aangewezen gestichtsmedewerkers, met dien verstande dat de ambten en personen bedoeld in artikel 23, vierde lid, alsmede advocaten, geestelijke raadslieden en reclasseringsmedewerkers bedoeld in het derde lid, de gedetineerde altijd alleen kunnen spreken.
- 5. De directeur kan nadere regels vaststellen omtrent het aantal tegelijkertijd bij een gedetineerde toe te laten personen, dat tenminste twee bedraagt, tenzij door de directeur in een bepaald geval, op gronden ontleend aan de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht, wordt besloten om slechts een persoon, anders dan bedoeld in artikel 23, vierde lid, toe te laten.
- 6. De regels en een eventueel afwijkend besluit bedoeld in het vijfde lid, doet de directeur tijdig kenbaar maken aan de gedetineerde.

Artikel 25

Door de directeur wordt, voor zover dat redelijkerwijs nodig is, met betrekking tot de bezoektijd en bezoeken een gunstiger regeling getroffen ten aanzien van:

- a. gezins- en familiebetrekkingen van een gedetineerde die aannemelijk maken dat zij in het buitenland woonachtig zijn en slechts voor korte duur in de Nederlandse Antillen verblijven;
- b. het bezoek aan een gedetineerde, dat aannemelijk maakt dat een afwijkende bezoekenregeling uit hoofde van beroepsbezigheden dringend noodzakelijk is;
- c. een gedetineerde die uit een oogpunt van het behoud van gezinsbetrekkingen speciale aandacht behoeft;
- d. in het ziekenhuis opgenomen gedetineerden.

Artikel 26

- 1. Nabij de ingang van het gesticht worden op duidelijk leesbare wijze de voor bezoekers van belang zijnde voorschriften opgehangen.

- 2. Bij binnenkomst in het gesticht legitimeert de bezoeker zich door middel van een geldig legitimatiebewijs aan een door de directeur aangewezen gestichtsmedewerker.
- 3. Bezoekers zijn verplicht gevolg te geven aan de door de directeur in verband met het bezoek alsmede* de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht gegeven aanwijzingen.
- 4. Bij overtreding door een bezoeker van de voor het bezoek geldende voorschriften of aanwijzingen bedoeld in het derde lid, kan deze uit het gesticht worden verwijderd.

Artikel 27

- 1. Het is een bezoeker niet toegestaan de gedetineerde enig voorwerp te overhandigen of van hem enig voorwerp aan te nemen.
- 2. Voor een gedetineerde bestemde voorwerpen worden door de bezoeker bij aanmelding ter hand gesteld van een door de directeur aangewezen gestichtsmedewerker.
- 3. Voorwerpen waarvan het bezit door de gedetineerde verboden is, zulks ter beoordeling van de directeur, worden niet aangenomen dan wel terstond teruggegeven aan de bezoeker.

Artikel 28

Gedetineerden van wie aannemelijk is dat hun gezinsbetrekkingen verblijven buiten het eilandgebied alwaar de detentie plaatsvindt, wordt toegestaan om voor eigen rekening dan wel voor rekening van derden en in aanwezigheid van een door de directeur aangewezen gestichtsmedewerker éénmaal per twee weken 1 uur telefonisch contact te hebben met de door hen opgegeven gezinsbetrekkingen.

Artikel 29

- 1. Indien een gedetineerde ernstig ziek is of in levensgevaar verkeert, doet de directeur onverwijld waarschuwen de levenspartner of een andere naaste verwant van de gedetineerde, dan wel enig ander persoon ten aanzien van wie de gedetineerde zulks te kennen heeft gegeven.
- 2. Tevens doet de directeur zo spoedig mogelijk mededeling aan de eventuele geestelijke raadsman bedoeld in artikel 3.

Artikel 30

De gedetineerde heeft het recht om, wanneer het weer zulks toelaat, gedurende ten minste één uur des voormiddags en één uur des namiddags in de open lucht te verblijven ter plaatse waar zulks door de directeur is bepaald.

§ 9. Tijdelijk verlaten van het gesticht.

Artikel 31

- 1. De minister kan een gedetineerde die is veroordeeld tot onvoorwaardelijke hechtenis of tot een onvoorwaardelijke gevangenisstraf als bedoeld in dit artikel, op zijn schriftelijk verzoek toestaan om in een op basis van het derde lid vast te stellen periode voorafgaand aan de datum van zijn vermoedelijke invrijheidstelling voor een op basis van het vierde lid vast te stellen aantal keren van drie aaneengesloten dagen naar zijn gezinsbetrekkingen of, bij ontbreken daarvan, naar een andere, door de minister goed te keuren, bestemming te gaan.
- 2. Een verzoek bedoeld in het eerste lid, wordt niet ingewilligd indien het betreft:
  - o a.

een gedetineerde die niet beschikt over een geldige verblijfsvergunning voor de Nederlandse Antillen of daarover naar verwachting niet meer zal beschikken ten tijde van het voorgenomen bezoek, of

o b.

een bestemming gelegen buiten de Nederlandse Antillen.

• 3. De periode bedoeld in het eerste lid is:

o a.

een maand: bij onvoorwaardelijke hechtenis of een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van minimaal negen en maximaal veertien maanden;

o b.

een maand bovenop de periode bedoeld onder a, met een maximum van 9 maanden voor ieder vol jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf bovenop de gevangenisstraf bedoeld onder a.

• 4. Het aantal keren van drie aaneengesloten dagen bedoeld in het eerste lid, bedraagt:

o a.

een keer: bij onvoorwaardelijke hechtenis of een onvoorwaardelijke gevangenisstraf van minimaal negen en maximaal veertien maanden;

o b.

een keer bovenop het aantal bedoeld onder a, met een maximum van 4 keer: voor ieder vol jaar onvoorwaardelijke gevangenisstraf bovenop de gevangenisstraf bedoeld onder a.

• 5. De duur van de hechtenis of gevangenisstraf loopt door tijdens het verblijf buiten het gesticht bedoeld in dit artikel.

Artikel 32

• 1. Het verzoek bedoeld in artikel 31, eerste lid, moet worden ingediend door tussenkomst van de directeur, die zijn advies ter zake bijvoegt.

• 2. Alvorens de minister beslist op het verzoek bedoeld in artikel 31, eerste lid, stelt hij de procureur-generaal in de gelegenheid om ter zake advies uit te brengen.

• 3. Aan de toestemming kunnen door de minister met het oog op het vertrek uit, de terugkeer naar en het ordelijk verloop tijdens het verblijf buiten het gesticht voorwaarden worden verbonden, zoals de begeleiding door gestichtsmedewerkers of andere door de directeur aan te wijzen personen, een meldingsplicht en het bij zich hebben van een door de directeur verstrekt identiteitsbewijs.

• 4. De kosten voor het reizen van de plaats van het gesticht naar de plaats van bestemming en terug via de kortst mogelijke route zijn voor rekening van het Land.

• 5. De directeur kan bij wijze van disciplinaire straf bedoeld in artikel 36, eerste lid, van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, per disciplinaire bestraffing besluiten tot:

o a.

het beperken van het aantal aaneengesloten dagen met maximaal twee dagen; of

o b.

het inkorten van de periode met maximaal twee maanden; of

o c.

het verminderen van aantal keren van drie aangesloten dagen met maximaal twee keren.

- 6. De minister kan zijn toestemming geheel of gedeeltelijk intrekken indien de openbare veiligheid, openbare orde of een door de directeur getroffen disciplinaire maatregel bedoeld in het vijfde lid, daartoe naar zijn oordeel aanleiding geeft.

Artikel 33

- 1. Indien een gedetineerde krachtens wettelijk voorschrift verplicht is om in de Nederlandse Antillen hetzij als getuige hetzij anderszins voor een rechterlijk of administratief college of orgaan te verschijnen, wordt hij daartoe in staat gesteld.
- 2. Een gedetineerde kan met toestemming van de directeur het gesticht verlaten teneinde aanwezig te zijn bij gerechtelijke procedures in de Nederlandse Antillen, waarbij persoonlijke belangen van hem op het spel staan en waarbij zijn aanwezigheid wettelijk mogelijk is.
- 3. Indien tegen de gedetineerde in de Nederlandse Antillen een strafvervolging wegens een misdrijf aanhangig is, wordt die toestemming hem steeds gegeven.
- 4. Tijdens het verblijf buiten het gesticht kan de gedetineerde worden begeleid door een of meer gestichtsmedewerkers dan wel andere door de directeur aangewezen personen.
- 5. De uit dit artikel voortvloeiende reis- en verblijfkosten zijn voor rekening van het Land.

Artikel 34

In buitengewone gevallen kan de minister een gedetineerde vergunnen om maximaal twee maal per kalenderjaar voor maximaal vijf dagen, onder door hem te stellen voorwaarden, het gesticht te verlaten. De artikelen 31, vijfde lid, en 32, vierde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Gevangenismaatregel 1999

Tekst van de regeling

Intitulé

LANDSBESLUIT, HOUDENDE ALGEMENE MAATREGELEN, van 6de augustus 1999 houdende vaststelling van de Gevangenismaatregel 1999

§ 1. Algemene bepalingen.

Artikel 1.

In dit besluit wordt verstaan onder:

- gesticht : de huizen van bewaring, gevangenissen en landsinrichtingen voor ter beschikking gestelden in de Nederlandse Antillen;
 directeur : de lokatie-directeur van een gesticht en bij zijn afwezigheid, degene die hem vervangt;
 gedetineerde : de persoon ingesloten in een gesticht.

Artikel 2.

- 1. De directeur is verantwoordelijk voor het beheer en de regelmatige gang van zaken in het gesticht.
- 2. Over de verschillende gestichten tezamen kan worden aangesteld een Directeur Gevangeniswezen, die belast is met de coördinatie* van het beheer van die gestichten en de overige hem bij of krachtens de Landsverordening beginselen gevangeniswezen opgedragen taken.
- 3. De directeur en de Directeur Gevangeniswezen brengen jaarlijks voor 1 maart verslag uit aan de minister over hun werkzaamheden in het afgelopen jaar.

- 4. De gestichtsmedewerkers komen de opdrachten van de directeur stipt na.

Artikel 3.

- 1. De directeur draagt er zorg voor dat de gedetineerde, onder handhaving van het karakter van de gevangenisstraf of maatregel, tegemoet wordt getreden op een wijze die zijn menselijke waardigheid respecteert.

- 2. Het verblijf van de gedetineerde in het gesticht wordt mede dienstbaar gemaakt aan de voorbereiding van zijn terugkeer in het maatschappelijk leven.

Artikel 4.

- 1. De plaatsing in en overplaatsing naar een gesticht of een afdeling van een gesticht geschieden zoveel mogelijk met inachtneming van het regime dat het meest strookt met de persoonlijkheid van de gedetineerde, waarbij zowel op de duur van de straf of maatregel als op het gedrag en de mogelijkheden tot reclassering van de gedetineerde wordt gelet.

- 2. De plaatsing in een gesticht geschiedt, tenzij bij of krachtens de Landsverordening beginselen gevangeniswezen anders is bepaald, op last van het openbaar ministerie na overleg met de betrokken directeur.

- 3. Overplaatsing naar een gesticht geschiedt, tenzij bij of krachtens de Landsverordening beginselen gevangeniswezen anders is bepaald, op last van de minister na overleg met het openbaar ministerie en de betrokken directeur.

- 4. Plaatsing in en overplaatsing naar een afdeling van een gesticht geschiedt door de directeur.

- 5. Ten behoeve van een zo verantwoord mogelijk oordeel hebben de betrokken directeur en een door hem aangewezen gestichtsmedewerker het recht het persoonsdossier van de gedetineerde in te zien.

- 6. Door de minister kunnen ter uitvoering van dit artikel nadere regels worden vastgesteld.

§ 2. De opneming in het gesticht.

Artikel 5.

- 1. Ten behoeve van de registratie van opgenomen gedetineerden wordt door de minister een model gedetineerdenregister vastgesteld

- 2. Zo spoedig mogelijk na opneming wordt de gedetineerde in de door de directeur aangewezen ruimte aan kleding en lichaam onderzocht op de aanwezigheid van geld, waardepapieren en andere goederen waarvan het bezit voor gedetineerden verboden is, alsmede op de aanwezigheid van goederen die hem, naar het oordeel van de directeur, uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht ontnomen dienen te worden.

- 3. Het onderzoek aan kleding en lichaam wordt ingesteld door een gestichtsmedewerker van hetzelfde geslacht als de gedetineerde.

Artikel 6.

- 1. Geld, waardepapieren en andere goederen, die de gedetineerde niet onder zijn berusting mag houden, worden door de directeur in bewaring genomen, met dien verstande dat aan bederf onderhevige waren worden vernietigd, tenzij deze met schriftelijke toestemming van de gedetineerde en voor zijn rekening aan een door hem opgegeven derde worden afgestaan.

- 2. De gedetineerde kan door de directeur toegestaan worden om de bij hem aangetroffen goederen, anders dan geld of waardepapieren, die geen gevaar kunnen

opleveren voor de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht, onder zijn berusting te houden.

- 3. Ten behoeve van het registreren van het in bewaring nemen en vernietigen bedoeld in het eerste lid, wordt door de minister een model bewaarnemingsregister vastgesteld.

§ 3. Medische verzorging en voorzieningen.

Artikel 7.

- 1. De minister, daarin bijgestaan door de Directeur Gevangeniswezen en de directeuren, draagt zorg voor passende medische verzorging van de gedetineerden.
- 2. Aan een gesticht zijn een of meer artsen en tandartsen verbonden.

Artikel 8.

- 1. De gedetineerde wordt zo spoedig mogelijk, doch in ieder geval binnen 24 uren na zijn opneming, door de gestichtsarts onderzocht.
- 2. Van het onderzoek bedoeld in het eerste lid, wordt zo spoedig mogelijk door de gestichtsarts aantekening gemaakt in het medisch register van het gesticht, ingericht naar een door de minister vastgesteld model.
- 3. De gedetineerde kan te allen tijde door de directeur in het belang van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht aangewezen worden om urine af te staan ten behoeve van onderzoek op middelen bedoeld in de Opiumlandsverordening 1960.
- 4. Het onderzoek bedoeld in het derde lid, geschiedt door de gestichtsarts.

Artikel 9.

- 1. De gedetineerde die de gestichtsarts of -tandarts wenst te bezoeken, kan dat kenbaar maken op de wijze zoals door de directeur is bepaald.
- 2. Medisch onderzoek of medische behandeling door een specialist vindt uitsluitend plaats na verwijzing door de gestichtsarts.
- 3. In overeenstemming met de gestichtsarts wordt de gedetineerde die bij wijze van spoed medisch onderzoek of medische behandeling nodig heeft, de gelegenheid daartoe gegeven.
- 4. Indien in het kader van een onderzoek of behandeling bedoeld in dit artikel, medicijnen of hulpmiddelen worden voorgeschreven door een arts of tandarts, anders dan de gestichtsarts of -tandarts, behoeft de verstrekking daarvan de instemming van de gestichtsarts.
- 5. De kosten verbonden aan een onderzoek of behandeling bedoeld in dit artikel, alsmede de kosten verbonden aan de verstrekking van in dat kader door een arts of tandarts voorgeschreven medicijnen of hulpmiddelen komen ten laste van het Land.

Artikel 10.

- 1. De gedetineerde wordt toegestaan om zich voor eigen rekening of rekening van een derde door een bevoegde arts of tandarts te laten onderzoeken en behandelen.
- 2. De directeur kan een verzoek tot inschakeling van een arts of tandarts bedoeld in het eerste lid, alleen afwijzen op grond van het advies van de gestichtsarts.
- 3. De kosten verbonden aan een onderzoek of behandeling door een arts of tandarts bedoeld in het eerste lid, alsmede de kosten verbonden aan de verstrekking van door een dergelijke arts of tandarts voorgeschreven medicijnen of hulpmiddelen

worden verrekend met de post "Zakgeld" en, voor zover nodig, met de post "Eigen geld" van de rekening bedoeld in artikel 19, tenzij deze door een derde zijn betaald.

Artikel 11.

- 1. Een gedetineerde kan uitsluitend op medische aanwijzing en medische gronden in een ziekenhuis of kliniek opgenomen worden.
- 2. De gedetineerde is verplicht zijn medewerking aan de opnemings in een ziekenhuis of kliniek te verlenen.
- 3. De gedetineerde is verplicht om de door het medisch en verplegend personeel gegeven aanwijzingen en andere voor patiënten* geldende aanwijzingen op te volgen.
- 4. Gedurende zijn verblijf buiten het gesticht kan de gedetineerde begeleid worden door een of meer gestichtsmedewerkers dan wel andere door de directeur aangewezen personen.

Artikel 12.

- 1. Van iedere opsluiting in de strafcel wordt de gestichtsarts zo spoedig mogelijk door de directeur in kennis gesteld.
- 2. De gestichtsarts bezoekt de gedetineerde binnen 24 uren na opsluiting in de strafcel.
- 3. De opsluiting in de strafcel wordt onverwijld bekort of beëindigd* indien niet voldaan is aan het tweede lid of indien gezondheidsredenen daartoe volgens de gestichtsarts aanleiding geven.

§ 4. Geestelijke en sociale zorg.

Artikel 13.

- 1. Bij een gesticht zijn een of meer geestelijke raadslieden en maatschappelijke hulpverleners werkzaam.
- 2. De gedetineerde heeft het recht de bij het gesticht werkzame geestelijke raadslieden en maatschappelijke hulpverleners tijdens de door de directeur vastgestelde spreek- of inloopuren te bezoeken, tenzij de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht zich daartegen, naar het oordeel van de directeur, bepaaldelijk verzet.
- 3. De gedetineerde heeft het recht individuele gesprekken te voeren met de geestelijke raadslieden of maatschappelijke hulpverleners die bij het gesticht werkzaam zijn, dan wel door de directeur is toegelaten.

§ 5. Gezondheidskundige zorg en voorzieningen.

Artikel 14.

De minister, daarin bijgestaan door de Directeur Gevangeniswezen en de directeuren, draagt er zorg voor dat de celruimtes, werkplaatsen, ruimtes voor persoonlijke en medische verzorging, keukens, alsmede de zich daarin bevindende voorzieningen en apparatuur voldoen aan de eisen die daaraan, gelet op de stand van de kennis in de gezondheidskunde en de stand van de techniek, redelijkerwijs gesteld mogen worden.

Artikel 15.

- 1. De directeur, daarin bijgestaan door de gestichtsarts, draagt er zorg voor dat de gedetineerde de beschikking heeft over voldoende voorzieningen en middelen ten behoeve van zijn persoonlijke verzorging.
- 2. De gestichtsarts is bevoegd aanwijzingen te geven aan degene die in het gesticht belast is met de aanschaf en het beheer van de voorzieningen en middelen bedoeld in het eerste lid. Hij heeft toegang tot alle ruimtes in het gesticht.

- 3. Door de directeur kunnen bepaalde persoonlijke verzorgingshandelingen worden verplicht gesteld, beperkt of uitgebreid, indien redenen van medische of hygiënische* aard daartoe volgens de gestichtsarts bepaaldelijk aanleiding geven.

Artikel 16.

- 1. De directeur kan ter zake van het dragen van eigen kleding nadere voorschriften vaststellen, waaronder een verbod op het dragen daarvan.
- 2. De gedetineerde is verplicht de voorgeschreven kleding te dragen.
- 3. De te verstrekken kleding wordt door de Directeur Gevangeniswezen aan het advies van de gestichtsarts onderworpen in verband met de geschiktheid voor het klimaat in de Nederlandse Antillen en de gezondheid van gedetineerden in het algemeen.
- 4. Indien de gedetineerde buiten het gesticht verblijft wordt het hem toegestaan eigen kleding te dragen, tenzij de openbare veiligheid of de openbare orde zich daartegen, naar het oordeel van de directeur, bepaaldelijk verzet.

§ 6. Voeding.

Artikel 17.

- 1. De Directeur Gevangeniswezen, daarin bijgestaan door de directeuren en de aan het gesticht verbonden voedingsdeskundige, draagt er zorg voor dat de gedetineerden kwantitatief en kwalitatief voldoende voeding wordt verstrekt.
- 2. De voedingsdeskundige is bevoegd aanwijzingen te geven aan de degene die in het gesticht met de voorbereiding van de voeding is belast. Hij heeft toegang tot alle plaatsen waar voeding ten behoeve van de gedetineerden wordt bereid.

Artikel 18.

- 1. Indien de gedetineerde uit hoofde van zijn levensovertuiging bijzondere voeding verzoekt aan de directeur, wordt met die wens, voor zover dat redelijkerwijs mogelijk is, rekening gehouden.
- 2. De gestichtsarts kan aan bepaalde gedetineerden om gezondheidsredenen dieetvoeding voorschrijven.
- 3. De directeur draagt er zorg voor dat de dieetvoeding bedoeld in het tweede lid, beschikbaar is en overeenkomstig de aanwijzingen van de gestichtsarts wordt verstrekt.

§ 7. Geldelijke middelen van de gedetineerde.

Artikel 19.

- 1. Voor iedere gedetineerde wordt zo spoedig mogelijk door de directeur een rekening geopend in het rekeningregister van het gesticht, ingericht naar een door de minister vastgesteld model.

- 2. De rekening bestaat uit de volgende posten:

o a.

Eigen geld;

o b.

Zakgeld;

o c.

Uitgaanskas.

- 3. Als "Eigen geld" wordt geboekt het geld bedoeld in de artikelen 6 en 23.
- 4. Als "Zakgeld" wordt geboekt het geld bedoeld in de artikelen 21 en 22
- 5. Als "Uitgaanskas" wordt geboekt het geld bedoeld in de artikelen 21 en 22.

- 6. De minister stelt nadere regels vast omtrent de besteedbaarheid van de posten "Eigen geld" en "Zakgeld" en de wijze waarop deze posten en de post "Uitgaanskas" zullen worden uitgekeerd aan de gedetineerde bij zijn invrijheidstelling.

§ 8. Arbeid.

Artikel 20.

- 1. Arbeid kan plaatsvinden voor rekening van de overheid en van particulieren.
- 2. De arbeid wordt als regel verricht binnen het gesticht.
- 3. Het verrichten van arbeid buiten het gesticht vindt slechts plaats na toestemming van de minister en onder door hem te stellen voorwaarden.
- 4. Arbeid verricht voor rekening van particulieren buiten het gesticht behoeft de toestemming van de gedetineerde.
- 5. De directeur draagt er zorg voor dat bij de toedeling van arbeid rekening wordt gehouden met de geschiktheid ter zake van de gedetineerde.

Artikel 21.

- 1. De gedetineerde is verplicht de hem opgedragen arbeid zowel binnen als buiten het gesticht naar behoren te verrichten.
- 2. De gedetineerde mag het met arbeid verdiende bedrag, zoals vastgesteld door de minister, niet persoonlijk in ontvangst nemen.
- 3. Het bedrag bedoeld in het tweede lid, wordt per kalendermaand door de directeur berekend en zo spoedig mogelijk na afloop daarvan op de rekening bedoeld in artikel 19, geboekt voor de ene helft als "Zakgeld" en voor de andere helft als "Uitgaanskas", met dien verstande dat bij onveroordeelde en tot levenslange gevangenisstraf veroordeelde gedetineerden het bedrag volledig als "Zakgeld" wordt geboekt.
- 4. Ten behoeve van de registratie van het gewerkte aantal arbeidsuren en het daarmee verdiende bedrag wordt door de minister een model arbeidsregister vastgesteld.

Artikel 22.

- 1. Indien de gedetineerde buiten de verplichte arbeidsuren producten maakt die geschikt zijn voor de verkoop, zal door de directeur, voorzover dat redelijkerwijs mogelijk is, worden zorg gedragen voor de verkoop daarvan.
- 2. De opbrengst van de verkoop wordt door de directeur zo spoedig mogelijk na de verkoop geboekt op de rekening bedoeld in artikel 19, voor de ene helft als "Zakgeld" en voor de andere helft als "Uitgaanskas", met dien verstande dat bij onveroordeelde en tot levenslange gevangenisstraf veroordeelde gedetineerden de opbrengst volledig als "Zakgeld" wordt geboekt.

§ 9. Ontvangst en bezit van goederen tijdens het verblijf in het gesticht.

Artikel 23.

- 1. Het is de gedetineerde met toestemming van de directeur en op de door deze vast te stellen wijze toegestaan geld, kleding en andere goederen te ontvangen of te verzenden. Artikel 6 is overeenkomstige toepassing.
- 2. De gedetineerde mag, naast de bedragen bedoeld in de artikelen 21 en 22, per kalendermaand van derden maximaal vijfhonderd Nederlands Antilliaanse guldens of het equivalent daarvan ontvangen.
- 3. Door de gedetineerde mag geld niet persoonlijk in ontvangst worden genomen of verzonden.

§ 10. Bezoek en briefwisseling.

Artikel 24.

- 1. De gedetineerde heeft het recht om op de bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement bepaalde tijdstippen, tenminste eenmaal per twee weken gedurende tenminste 1 uur bezoek te ontvangen van een ieder.
- 2. Bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement kunnen gevallen worden aangewezen waarin de gedetineerde vaker of langer bezoek mag ontvangen en de voorwaarden waaronder zulks kan geschieden.
- 3. Bij of krachtens het voor het gesticht vastgestelde huishoudelijk reglement worden regels gesteld omtrent de aanmelding en toelating van bezoekers, het aantal personen per bezoek, de wijze waarop de bezoekers zich dienen te gedragen in het gesticht en de aanwezigheid van gestichtsmedewerkers bij het bezoek.

Artikel 25.

- 1. De gedetineerde heeft het recht om, voor rekening van het gesticht, brieven te schrijven aan en te ontvangen van een ieder.
- 2. De inhoud van brieven aan of van veroordeelde gedetineerden, kan door de directeur worden onderworpen aan controle. De inhoud van brieven aan of van onveroordeelde gedetineerden is niet onderworpen aan een dergelijke controle tenzij bij of krachtens landsverordening anders is bepaald.
- 3. De door de directeur aangewezen gestichtsmedewerkers belast met de controle van de inhoud van brieven nemen, voor zover dat uit de aard der zaak volgt, strikte vertrouwelijkheid in acht.
- 4. Het verzenden van brieven van of het ontvangen van brieven door de gedetineerde kan worden geweigerd door de directeur:
  - o a.
in het belang van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht;
  - o b.
ter voorkoming van vluchtgevaar;
  - o c.
ter voorkoming of opsporing van strafbare feiten;
  - o d.
ter voorkoming van openbare ordeverstoringen;.
- 5. De niet verzonden of uitgereikte brieven worden geretourneerd aan de afzender. Is zulks niet mogelijk dan worden zij door de directeur vernietigd.

Artikel 26.

- 1. Niet onderworpen aan controle is de briefwisseling van gedetineerden met de Koningin, de Gouverneur van de Nederlandse Antillen of Aruba, de Staten, de Minister van Justitie, de rechter, het Openbaar Ministerie, de Commissie van Toezicht, het Comité inzake Foltering en Onmenselijke of Vernederende Behandeling of Bestrafing en andere organen die krachtens Nederlands-Antilliaans recht bevoegd zijn tot kennisneming van klachten of tot behandeling van met een klacht aan te vangen zaken.
- 2. Niet aan controle onderworpen is de briefwisseling van de gedetineerde met zijn advocaat indien uit de adressering blijkt dat de brieven voor zijn advocaat of diens bureau bestemd zijn dan wel van zijn advocaat of diens bureau afkomstig zijn.
- 3. Brieven bedoeld in het eerste en tweede lid, kunnen slechts met de schriftelijke toestemming van de gedetineerde geopend worden.

- 4. Artikel 25 vierde lid, is niet van toepassing op brieven bedoeld in het eerste en tweede lid.
- 5. Brieven bedoeld in het eerste en tweede lid, worden zo spoedig mogelijk verzonden, doch in ieder geval binnen één etmaal na ontvangst daarvan door de daartoe door de directeur aangewezen gestichtsmedewerker.

§ 11. Tucht.

Artikel 27.

- 1. De gedetineerde is verplicht de aanwijzingen die hem door de directeur in het belang van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht dan wel anderszins in het belang van de dienst worden gegeven, stipt op te volgen.
- 2. De gedetineerde kan worden verplicht in het gesticht en tijdens verblijf buiten het gesticht een door de directeur afgegeven legitimatiebewijs, voorzien van een daartoe van de gedetineerde gemaakte pasfoto, bij zich te dragen en op verlangen van de daartoe bevoegde personen te tonen.

Artikel 28.

- 1. De gedetineerde dient zich te onthouden van gedragingen, die onverenigbaar zijn met de veiligheid, orde, goede gang van zaken en tucht:
- 2. Als onverenigbaar met de veiligheid, orde, goede gang van zaken en tucht wordt in ieder geval beschouwd:
  - o a.
het zich gedragen in strijd met het bij of krachtens enig wettelijk voorschrift bepaalde;
  - o b.
het roken in een werkplaats zonder toestemming van de chef daarvan;
  - o c.
het gebruik van onzedelijke of opruiende taal;
  - o d.
het verstoren van de rust;
  - o e.
het om geld spelen;
  - o f.
het bij zich hebben van andere middelen om vuur te maken dan een aansteker of lucifers;
  - o g.
het verhandelen, verruilen, lenen of weggeven van goederen tussen gedetineerden;
  - o h.
het aanwezig hebben of gebruiken van alcoholhoudende drank;
  - o i.
het zich bevinden elders dan in de aangewezen celruimtes, afdelingen, werkplaatsen en andere ruimten;
  - o j.
het veroorzaken van of deelnemen aan ongeregelheden;
  - o k.
het pogen zich te onttrekken aan de vrijheidsbeneming;

§ 12. Maatregelen in verband met de veiligheid, orde en strafvordering.

Artikel 29.

- 1. De directeur kan, telkens wanneer dit naar zijn oordeel noodzakelijk is, de gedetineerde aan kleding, lichaam en eventuele handbagage doen onderzoeken op

voorwerpen die uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht niet aanwezig mogen zijn. Artikel 5, tweede en derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

- 2. De directeur kan alle vertrekken waarin gedetineerden verblijven, regelmatig doen onderzoeken.
- 3. De bij een onderzoek bedoeld in het eerste en tweede lid, aangetroffen voorwerpen kunnen in verband met de veiligheid, orde en goede gang van zaken in het gesticht terstond in bewaring genomen worden.

Artikel 30.

- 1. De directeur kan, telkens wanneer dit naar zijn oordeel noodzakelijk is, een persoon die het gesticht bezoekt, aan kleding en eventuele handbagage doen onderzoeken op voorwerpen die uit een oogpunt van veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht niet aanwezig mogen zijn. Artikel 5, tweede en derde lid, en 29, derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.
- 2. Indien het gesticht beschikt over een detectie-poort zijn de bezoekers verplicht daarvan gebruik te maken, tenzij de directeur anders beslist.
- 3. In de gevallen waarin geen gestichtsmedewerker aanwezig is bij het bezoek, kan de directeur op grond van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht beslissen tot het afluisteren van de gesprekken tussen de gedetineerde en het bezoek. De gedetineerde en het bezoek worden daarvan vooraf door de directeur in kennis gesteld.

Artikel 31.

- 1. De directeur is bevoegd, indien de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht dit naar zijn oordeel bepaaldelijk noodzakelijk maakt, ten aanzien van een bepaalde gedetineerde af te wijken van een aan deze bij of krachtens deze regeling toegekend recht.
- 2. De directeur stelt de gedetineerde onverwijld schriftelijk van zijn beslissing in kennis. Daarbij wijst hij de gedetineerde op de mogelijkheid om de zaak voor te leggen aan de maandcommissaris bedoeld in paragraaf 14.

Artikel 32.

- 1. Indien zich in het gesticht ernstige ongeregelheden voordoen of dreigen voor te doen, neemt de directeur alle maatregelen die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor het herstel of de handhaving van de veiligheid, orde of goede gang van zaken in het gesticht.
- 2. De directeur is in het geval bedoeld in het eerste lid, bevoegd de aan dit besluit te ontleen rechten van allen die zich in het gesticht bevinden, op te schorten of te beperken. Hij stelt de minister en de Directeur Gevangeniswezen daarvan onverwijld op de hoogte.
- 3. De opschorting of beperking bedoeld in het tweede lid, is gedurende maximaal driemaal vierentwintig uren van kracht. De periode bedoeld in de eerste volzin, kan telkens met eenzelfde maximum duur worden verlengd door de minister.

Artikel 33.

Indien de Officier van justitie of de rechter-commissaris maatregelen heeft bevolen in het belang van het strafrechtelijk onderzoek ten aanzien van een onveroordeelde voert de directeur die maatregelen onverwijld uit.

§ 13. Maatregel ex artikel 14 of 22 Wetboek van Strafrecht van Nederlandse Antillen.

Artikel 34.

- 1. Een veroordeelde bedoeld in de artikelen 14 en 22 van het Wetboek van Strafrecht van de Nederlandse Antillen, kan door de minister op verzoek van de directeur van het gesticht alwaar hij opgenomen is dan wel zou moeten worden, voor maximaal zes aaneengesloten maanden worden geplaatst in een landsinrichting voor ter beschikking gestelden bedoeld in artikel 6 van Landsverordening beginselen gevangeniswezen.
- 2. De periode bedoeld in het eerste lid, kan telkens met eenzelfde maximum duur worden verlengd door de minister.
- 3. Alvorens tot plaatsing of verlenging wordt besloten, dient daarover het advies te worden ingewonnen van een aan de landsinrichting bedoeld in het eerste lid, verbonden psychiater.
- 4. De psychiater bedoeld in het derde lid, bezoekt de veroordeelde na plaatsing ten minste eenmaal per veertien dagen.
- 5. Zodra de reden voor plaatsing of verlenging niet meer aanwezig is, zulks op advies van de psychiater bedoeld in het derde lid, wordt de plaatsing of verlenging door de minister ongedaan gemaakt en de veroordeelde geplaatst dan wel teruggeplaatst in de gevangenis of het huis van bewaring alwaar hij opgenomen was dan wel zou moeten worden.

§ 14. Toezicht, kennisneming van grieven en klachtenbehandeling

Artikel 35.

- 1. De Commissie van Toezicht bestaat uit een oneven aantal leden tot ten hoogste 13 leden.
- 2. De Beklagcommissie bestaat uit een oneven aantal leden tot ten hoogste 5 waaronder in ieder geval de voorzitter of een door deze aangewezen plaatsvervangend voorzitter en de secretaris of een door deze aangewezen plaatsvervangend secretaris bedoeld in artikel 36, eerste lid.
- 3. De benoeming van de leden van de Commissie van Toezicht geschiedt voor een periode van drie jaren. Na afloop van die periode kan herbenoeming plaatsvinden.
- 4. Aan de Commissie van Toezicht wordt door de minister toegevoegd een ambtelijk secretariaat, ressorterend onder de secretaris.
- 5. De secretaris, de plaatsvervangende secretarissen en het ambtelijk secretariaat van de Commissie van Toezicht hebben mede tot taak een gedetineerde desgewenst behulpzaam te zijn bij het opstellen van een klaagschrift.

Artikel 36.

- 1. De minister wijst uit de leden van de Commissie van Toezicht een voorzitter, plaatsvervangend voorzitters, een secretaris en plaatsvervangende secretarissen aan.
- 2. De plaatsvervangende voorzitters en secretarissen worden op voordracht van de voorzitter respectievelijk de secretaris aangewezen.
- 3. De voorzitter, de plaatsvervangende voorzitters en de secretaris bezitten de graad van meester in de rechten dan wel doctorandus in de rechtsgeleerheid [rechtsgeleerdheid], behaald in de Nederlandse Antillen, Aruba of Nederland.
- 4. De bezoldiging van de secretaris van de Commissie van Toezicht wordt bij landsbesluit vastgesteld.
- 5. De overige leden van de Commissie van Toezicht ontvangen voor de werkzaamheden verbonden aan hun lidmaatschap een door de minister vast te stellen vergoeding.

Artikel 37.

- 1. De Commissie van Toezicht vergadert zo mogelijk eenmaal per maand.
- 2. De directeur woont de vergaderingen van de Commissie van Toezicht bij en brengt een algemeen verslag uit over hetgeen sedert de vorige vergadering in het gesticht is geschied. De Commissie* van Toezicht kan echter in bijzondere gevallen, ter beoordeling van de voorzitter, besluiten om buiten tegenwoordigheid van de directeur te vergaderen.
- 3. De minister is bevoegd de vergaderingen van de Commissie van Toezicht te laten bijwonen door daartoe door hem aangewezen ambtenaren.

Artikel 38.

- 1. De leden en plaatsvervangende leden van de Commissie van Toezicht zijn bevoegd:
  - o a.
alle inlichtingen te vragen aan de directeur en de overige bij of ten behoeve van het gesticht werkzame personen.
  - o b.
inzage te verlangen van alle op het gesticht betrekking hebbende boeken, bescheiden en andere informatiedragers en daarvan afschrift te nemen of deze daartoe tijdelijk voor ten hoogste 5 dagen mee te nemen;
  - o c.
alle plaatsen van het gesticht en alle andere plaatsen waar zich gedetineerden bevinden, te betreden. Zij kunnen zich laten vergezellen door daartoe door hen aangewezen personen.
- 2. Zij die uit hoofde van hun stand, beroep of ambt tot geheimhouding verplicht zijn, kunnen zich jegens de leden en plaatsvervangende leden van de Commissie van Toezicht verschonen van het verschaffen van inlichtingen, doch uitsluitend voor zover het betreft hetgeen hun in die hoedanigheid is toevertrouwd.
- 3. De directeur brengt uit eigen beweging alle voor de uitoefening van de taken van de Commissie van Toezicht belangrijke feiten en omstandigheden onverwijld ter kennis van de voorzitter.

Artikel 39.

- 1. De Commissie van Toezicht stelt per half jaar een lijst vast van de leden die gedurende de eerstvolgende zes maanden zullen optreden als maandcommissaris.
- 2. De maandcommissaris houdt tenminste twee uren per week spreekuur voor de gedetineerden ten behoeve van het naar voren brengen van grieven.
- 3. Een gesprek met een gedetineerde vindt plaats buiten tegenwoordigheid van gestichtsmedewerkers, tenzij hij daartegen geen bezwaar heeft of het belang van de handhaving van de orde of veiligheid in het gesticht zich daar, naar het oordeel van de directeur, bepaaldelijk tegen verzet.
- 4. Door de maandcommissaris worden de directeur, de gedetineerde die grieven naar voren heeft gebracht en, indien de grieven gestichtsmedewerkers betreffen, deze personen, in de gelegenheid gesteld mondeling of schriftelijk -een en ander ter beoordeling van de maandcommissaris- hun standpunt bekend te maken en toe te lichten.
- 5. De maandcommissaris brengt zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk binnen twee weken na afloop van de maand waarin hij maandcommissaris was, schriftelijk verslag uit aan de voorzitter van de Commissie van Toezicht betreffende de door

gedetineerden naar voren gebrachte grieven, de wijze waarop naar aanleiding van die grieven onderzoek is ingesteld, alsmede zijn overige werkzaamheden en bevindingen.

- 6. Het verslag bedoeld in het vijfde lid, wordt onverwijld ter beoordeling aan de Commissie van Toezicht voorgelegd, die zich binnen veertien dagen na ontvangst daarvan uitspreekt over de daarin opgenomen bevindingen en aanbevelingen.

- 7. De voorzitter van de Commissie van Toezicht zendt de directeur onverwijld een afschrift van het oordeel bedoeld in het zesde lid, tezamen met een afschrift van het verslag bedoeld in het vijfde lid.

Artikel 40.

De Commissie van Toezicht wijst, met inachtneming van artikel 35, tweede lid, uit haar midden leden aan die, gezamenlijk of afzonderlijk, zullen optreden als Beklagcommissie.

Artikel 41.

- 1. Het mondeling horen bedoeld in de artikelen 43 en 44 van dit besluit, en het nemen van beslissingen bedoeld in de artikelen 43 en 44 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, geschieden door de voltallige Beklagcommissie.

- 2. Buiten de in het eerste lid bedoelde gevallen kunnen de werkzaamheden ook worden verricht door 1 lid van de Beklagcommissie.

- 3. In afwijking van het eerste lid kan 1 lid van de Beklagcommissie worden belast met de uitoefening van de aldaar bedoelde taken en bevoegdheden, indien het betreft een beklag van eenvoudige aard of een beklag, dat kennelijk niet-ontvankelijk, kennelijk gegrond of kennelijk ongegrond is, zulks ter beoordeling van de voorzitter.

Artikel 42.

- 1. De Beklagcommissie doet onverwijld na ontvangst van een beklag bedoeld in artikel 40 van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, een afschrift daarvan toekomen aan de directeur, met -voor zover nodig- het verzoek om een schriftelijk reactie.

- 2. De Beklagcommissie doet onverwijld na ontvangst van een schriftelijke reactie bedoeld in het eerste lid, een afschrift daarvan toekomen aan de gedetineerde.

Artikel 43.

- 1. Indien de gedetineerde of de directeur daarom vragen, worden zij door de Beklagcommissie mondeling gehoord omtrent het beklag. Het horen geschiedt uiterlijk binnen zeven werkdagen na ontvangst van het beklag.

- 2. In afwijking van het eerste lid, kan de Beklagcommissie het horen van de gedetineerde en de directeur in de hoofdzaak achterwege laten indien het beklag kennelijk niet-ontvankelijk is.

- 3. De gedetineerde en de directeur worden gehoord in elkaars aanwezigheid, tenzij de Beklagcommissie dat niet gewenst acht.

- 4. De directeur kan zich laten vertegenwoordigen door een door hem aangewezen persoon, die van voldoende beslissingsbevoegdheden is voorzien, tenzij de Beklagcommissie hem persoonlijk wenst te horen.

- 5. De gedetineerde kan zich voor eigen rekening laten bijstaan door een raadsman.

- 6. Partijen kunnen, door tussenkomst van de Beklagcommissie, vragen stellen.

- 7. Van het mondeling horen wordt door de secretaris verslag gemaakt.

Artikel 44.

- 1. De Beklagcommissie kan, al dan niet op verzoek van de gedetineerde of de directeur, indien zij gewent acht, andere gedetineerden en gestichtsmedewerkers mondeling of schriftelijk horen.
- 2. Indien het horen schriftelijk geschiedt doet de Beklagcommissie onverwijld na ontvangst van de schriftelijke reactie de gedetineerde en de directeur een afschrift daarvan toekomen. Hen wordt minimaal een volle dag geboden om daarop schriftelijk te reageren.
- 3. Indien het horen mondeling geschiedt, vindt dat plaats in aanwezigheid van de gedetineerde, diens raadsman en de directeur dan wel de door deze aangewezen persoon bedoeld in artikel 43, vierde lid, tenzij de Beklagcommissie dat niet gewent acht.
- 4. Artikel 43, zesde en zevende lid, is van overeenkomstige toepassing.

Artikel 45.

- 1. De Beklagcommissie doet binnen de termijn zoals gesteld in artikel 44, eerste lid, van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, mondeling dan wel schriftelijk, met redenen omkleed uitspraak op het beklag.
- 2. De beraadslagingen omtrent een uitspraak bedoeld in het eerste lid, vinden aanwezigheid van derden plaats.
- 3. Indien de Beklagcommissie mondeling uitspraak doet en de gedetineerde of de directeur daarom vraagt, wordt de uitspraak binnen twee weken op schrift gesteld en aan hen toegezonden.
- 4. Indien de Beklagcommissie van oordeel is, dat een geldelijke tegemoetkoming bedoeld in artikel 44, zesde lid, van de Landsverordening beginselen gevangeniswezen, geboden is, geschiedt dat altijd bij schriftelijke, met redenen omklede uitspraak.
- 5. De Beklagcommissie kan een tegemoetkoming van maximaal NAf. 2.500,-- toekennen aan de gedetineerde.
- 6. Een schriftelijke uitspraak wordt tevens in afschrift gezonden aan de Directeur Gevangeniswezen.

Artikel 46.

De Directeur Gevangeniswezen, daarin bijgestaan door de directeuren, stelt de Commissie van Toezicht en Beklagcommissie in het gesticht voldoende ruimte en andere voorzieningen ter beschikking voor een goede uitoefening van hun taken.

Artikel 47.

- 1. De Commissie van Toezicht brengt eens in de zes maanden verslag uit aan de minister over haar werkzaamheden. Een afschrift van het verslag wordt onverwijld aan de Directeur Gevangeniswezen en de directeuren gezonden.
- 2. In het verslag wordt een apart onderdeel gewijd aan de werkzaamheden en bevindingen van de Beklagcommissie.
- 3. De minister stelt de betrokken directeur, daarin bijgestaan door de Directeur Gevangeniswezen, in de gelegenheid om binnen drie maanden na ontvangst van het afschrift van het verslag een rapport uit te brengen over de wijze waarop gevolg is gegeven aan de aanbevelingen van de commissie van Toezicht.
- 4. De minister doet de Staten zo spoedig mogelijk toekomen een afschrift van een rapport bedoeld in het derde lid, tezamen met een afschrift van het verslag bedoeld in het eerste lid.

Bijlage behorende bij Eilandsverordening vaststelling diverse ontwerp-landsverordeningen land Curaçao (A.B. 2010 no. 87) LANDSVERORDENING van de houdende vaststelling van de ambtelijke organisatie van het Land Curaçao op hoofdlijnen en de bijbehorende formatieplaatsen (Landsverordening ambtelijk bestuurlijke organisatie).

/...../

Artikel 6 Taken Ministerie van Justitie

Het Ministerie van Justitie heeft ten minste de volgende taken, voor zover niet behorende tot de specifieke zorg van een ander ministerie:

- a. de ontwikkeling, codificatie en wijziging van het burgerlijk recht, strafrecht, bestuursrecht en handelsrecht;
- b. de zorg voor het justitiële apparaat;
- c. de zorg voor de openbare orde, -rust en -veiligheid en de bescherming van personen en goederen;
- d. het voeren van de operationele leiding bij en het zorgdragen voor de coördinatie bij rampenbestrijding;
- e. de zorg voor de opsporing, vervolging en rechtshandhaving;
- f. de zorg voor het beleid inzake de detentiezorg en resocialisatie, het gevangeniswezen, de vrijheidsbeneming en invrijheidstelling, waaronder gratie en generaal pardon;
- g. de uitvoering van het visum- en vreemdelingenbeleid;
- h. de zorg voor de justitiële jeugdbescherming;
- i. de zorg voor de grenscontrole van personen.

/.../

Internationale verdragen

Met het CPT-gebeuren – CPT-bezoek in 2007, CPT-rapport van 2008 en voortgangsrapportage (Vegter) van januari 2013 m.b.t. het CPT-rapport) worden hierboven zullen de internationale normen zo specifiek voor het SDKK in het rapport aan de orde worden gebracht dat daarin niet verder hoeft te worden teruggegrepen naar andere internationale verdragen dan dat van de CPT. Onder de rubriek van het Toetsingskader zijn een overzicht van de CPT-normen en de specifiek op het SDKK betrekking hebbende lijst van aanbevelingen van de CPT en de voornaamste conclusies van het rapport Vegter opgenomen, alsmede de door de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming geformuleerde beginselen van een goede bejegening van ingeslotenen.

De detentie in de vorm van Vreemdelingenbewaring

De detentie van personen in het tot het SDKK behorende huis van bewaring voor de bewaring van vreemdelingen wordt ook tot het kader van dit inspectieonderzoek gerekend.

Gelet op het specifieke karakter van deze vorm van detentie, dat immers wezenlijk verschilt van de penitentiaire detentie, wordt hierbij aangetekend dat het gestelde in dit plan van aanpak en toetsingskader voor deze detentievorm slechts geldt voor zover het toepasselijk kan zijn op de bij dit onderzoek in beschouwing te nemen aspecten van de bewaring van vreemdelingen.

HVB - CURAÇAO NOV'13

